

Пролетарі всіх країн, єднайтеся!

КОМУНІСТ УКРАЇНИ

ТЕОРЕТИЧНИЙ І ПОЛІТИЧНИЙ ЖУРНАЛ
ЦЕНТРАЛЬНОГО КОМІТЕТУ КОМУНІСТИЧНОЇ ПАРТІЇ УКРАЇНИ

Видається з квітня
1925 року. До жовтня
1952 року виходив
під назвою
«Більшовик України».
З вересня 1991 року
по квітень 1999 року
журнал не видавався

2-3
(846-847)

ГРУДЕНЬ 2014

**Засновник —
Комуністична
партія України**

Реєстраційне
свідоцтво КВ №3684
від 18 лютого 1999 року

ЗМІСТ

ПОЗАЧЕРГОВИЙ 47-й З'їзд Комуністичної Партії України (25 березня 2014 року)

Інформаційне повідомлення	3
Вставай, страна огромная! Доклад первого секретаря ЦК КПУ П.Н.Симоненко	4
Позачергові президентські вибори і позиція Компартії України. Постанова з'їзду	14

ПЛЕНУМ ЦЕНТРАЛЬНОГО КОМІТЕТУ КОМУНІСТИЧНОЇ ПАРТІЇ УКРАЇНИ (4 липня 2014 року)

Інформаційне повідомлення	17
Про політичну ситуацію в країні і позицію Компартії. Доповідь першого секретаря ЦК КПУ П.М.Симоненка	19
Про політичну ситуацію в країні і позицію Компартії. Постанова Пленуму	25
До комуністів, трудящих країни. Звернення учасників Пленуму	27

ПОЗАЧЕРГОВИЙ 48-й З'їзд Комуністичної Партії України (29 серпня і 11 вересня 2014 року)

Інформаційне повідомлення	32
Мир — українській землі! Благополуччя — кожній сім'ї! Доповідь першого секретаря ЦК КПУ П.М.Симоненка	34
Про дії Компартії України у зв'язку з позачерговими виборами народних депутатів України. Постанова з'їзду	39
За мир, народовладдя і справедливість. Передвиборна програма Комуністичної партії України	41
Припинити політичний терор і свавілля. Свободу політичним в'язням! Заява з'їзду	44

Редакційна**колегія:****В.П.ХАРЧЕНКО**
(головний редактор)**В.В.АНИЩУК****Г.К.КРЮЧКОВ****А.І.МАРТИНЮК****І.І.МИГОВИЧ****А.В.МЯЛОВИЦЬКИЙ****Б.В.НОВИКОВ****В.М.ОРЛОВ****Г.Д.ПОПОВ****С.С.ПХИДЕНКО****П.М.СИМОНЕНКО****В.Ф.СІРЕНКО****В.Ф.СОЛДАТЕНКО****В.І.ТАРАСЕНКО****М.О.ШУЛЬГА**

Адреса редакції:
04070, Київ-70,
вул.Борисоглібська, 7
Телефон для довідок
425-45-82
електронна адреса:
regions@kpu.net.ua

Електронна версія журналу
в мережі Internet:
www.kpu.ua

Підписано до друку
16.12.2014

Формат 70x108/16.

Папір офсетний.

Офсетний друк.

Ум. друк. арк. 11,2.

Зам. 0179402

Тираж 1200 прим.

Віддруковано з готових фотоформ
на комбінаті друку видавництва
«Преса України»
пр-т Перемоги, 50
03047, Київ-47
<http://www.pressa.kiev.ua>

«Коммунист Украины»,
теоретический и политический
журнал Центрального Комитета
Коммунистической партии Украины.

Адрес редакции:
04070, Киев-70,
ул.Борисоглебская, 7

**ПЛЕНУМ ЦЕНТРАЛЬНОГО КОМІТЕТУ
КОМУНІСТИЧНОЇ ПАРТІЇ УКРАЇНИ
(8 листопада 2014 року)**

Інформаційне повідомлення 46

Про політичні підсумки позачергових парламентських виборів і діяльність партії в нових умовах. *Доповідь першого секретаря ЦК КПУ П.М.Симоненка* 47

Про політичні підсумки позачергових парламентських виборів і діяльність партії в нових умовах. *Постанова Пленуму* 56

Про скликання чергового 49-го з'їзду Комуністичної партії України. *Постанова Пленуму* 60

**ПЛЕНУМ ЦЕНТРАЛЬНОГО КОМІТЕТУ
КОМУНІСТИЧНОЇ ПАРТІЇ УКРАЇНИ
(3 грудня 2014 року)**

Інформаційне повідомлення 61

ПАРТІЙНЕ БУДІВНИЦТВО

П.СИМОНЕНКО. Партийная работа как наука и искусство 62

НАЦІОНАЛЬНЕ ПИТАННЯ

Г.ПОПОВ. Компартия України в боротьбі за національно-культурні права громадян 71

В.ХАРЧЕНКО. Українці Росії і росіяни України: статистичні паралелі 83

**СУСПІЛЬНИЙ РОЗВИТОК: ТЕНДЕНЦІЇ
І СУПЕРЕЧНОСТІ**

В.ТАРАСЕНКО. Чи можна визнати наш лад легітимним? 86

А.БЕЛЕНКО. Левые социально-экономические ориентации и электоральный выбор 90

ТЕОРІЯ І ЖИТТЯ

В.ФЕДОТКИН. Социализм XXI века: может ли социалистическая революция быть не пролетарской? 96

ПРО МИНУЛЕ — ТІЛЬКИ ПРАВДУ!

В. СОЛДАТЕНКО. Голод 1932–1933 років: національна пам'ять і наукова історіографія (продовження) 100

КРИТИКА І БІБЛІОГРАФІЯ

«Дать общее представление о Коммунистической партии Украины...» *К выходу в свет учебного пособия «Основы партийного строительства»* 118

В. ТРУШКОВ. Рабочий класс в канун Майдана 120

П.НАЗИМКО. Історія ЛКСМУ в документах і біографіях 122

Валентин Іванович Тарасенко 125

Борис Михайлович Шляхов 126

ІНФОРМАЦІЙНО-ДОВІДКОВИЙ РОЗДІЛ

КПУ на парламентських виборах 2012 і 2014 років: результати голосування у регіонах 127

Відомості про авторів 128

- ◆ Редакція не обов'язково поділяє позицію авторів
- ◆ Рукописи не рецензуються і не повертаються
- ◆ При передруку посилання на «Комуніст України» обов'язкове

Позачерговий 47-й з'їзд Комуністичної партії України

(25 березня 2014 року)

Інформаційне повідомлення

25 березня 2014 року в Донецьку відбувся позачерговий 47-й з'їзд Комуністичної партії України. В його роботі взяли участь 228 делегатів від усіх регіональних партійних організацій.

За дорученням Центрального Комітету партії з'їзд відкрив перший секретар ЦК Компартії України **П.М.Симоненко**.

З'їзд обрав робочі органи — Президію, Секретаріат, Мандатну, Лічильну та Редакційну комісії.

Було затверджено порядок денний з'їзду:

1. Позачергові президентські вибори і позиція Компартії України.

2. Про висунення кандидата в Президенти України від Комуністичної партії України.

З доповіддю з першого питання порядку денного виступив перший секретар ЦК КПУ **П.М.Симоненко**.

На з'їзді відзначалося, що партія і народ переживають складні часи. Загроза фашизму, моральний і фізичний терор проти комуністів вимагають від них витримки, пильності, вміння давати відсіч неонацистським силам. З'їзд акцентував увагу на неспроможності нової правонаціоналістичної влади утримати ситуацію в руках, запобігти загрози розколу України.

За підсумками розгляду питання з'їзд прийняв постанову «Позачергові президентські вибори і позиція Компартії України».

З'їзд заслухав і затвердив доповідь Мандатної комісії, яку зробив голова комісії **В.М.Оплачко**.

На початку розгляду другого питання порядку денного **П.М.Симоненко** повідомив, що на об'єднаному Пленумі ЦК і ЦКК, який відбувся перед з'їздом, називалися різні кандидатури від партії на посаду Президента України. Пленум переважною більшістю голосів підтримав кандидатуру першого секретаря ЦК КПУ **П.М.Симоненка** і вніс її на розгляд делегатів з'їзду.

З'їзд висунув кандидатом в Президенти України першого секретаря ЦК Комуністичної партії України **Петра Миколайовича Симоненка**. За цю кандидатуру проголосували 203 делегати, проти — 2, утрималися 23 делегати. **П.М.Симоненко** подякував делегатам за виявлене йому високе довір'я.

На цьому позачерговий 47-й з'їзд Комуністичної партії України закінчив свою роботу.

Вставай, страна огромная!

*Доклад первого секретаря ЦК КПУ П.Н.СИМОНЕНКО
на внеочередном 47-м съезде Коммунистической партии
Украины 25 марта 2014 года*

Товарищи делегаты!

Сегодня мы собрались на внеочередной 47-й съезд Компартии Украины, призванный определить наши задачи и выработать тактику действий в условиях установления национал-фашистского режима, определить нашу позицию в связи с внеочередными президентскими выборами.

В условиях тотальной антикоммунистической пропаганды нам необходимо дать четкую политико-экономическую оценку происходящего, с классовых позиций объяснить украинскому обществу природу этих событий, их внутренние и внешние причины, а главное, — последствия «цветной контрреволюции» ноября 2013 г. — февраля 2014 г.

События в Украине развернулись на фоне глубокого кризиса современной капиталистической системы, сопровождающегося перепроизводством в мировых масштабах, образованием «пузырей» на глобальных рынках капитала, валютными и финансовыми «войнами», усилением борьбы за ресурсы, рынки сбыта и сферы влияния в международных отношениях.

Сегодня мы отчетливо наблюдаем две тенденции.

Во-первых, увеличение армии безработных в странах Запада, масштабное наступление на социальные, трудовые, гражданские права трудящихся классов в этих странах.

Во-вторых, усиление агрессивной неоколониальной политики США и их европейских сателлитов с целью установления контроля над природными, финансовыми и человеческими ресурсами развивающихся стран.

Насаждение «демократии» и разжигание цветных контрреволюций — «арабских весен», «белоленточных» движений и «майданных» переворотов — это всего лишь оружие, которое позволяет западному капиталу усиливать эксплуатацию населения в национальном и мировом масштабах. Контролировать внутреннюю и внешнюю политику развивающихся стран.

С этой целью уже второй по счету «майданный» переворот в Украине получил от США и их сателлитов полную финансовую, организационную и политическую поддержку. Но, в отличие от 2004 года, политики из США и стран ЕС, уже не прячась, грубо попирая дипломатические нормы, открыто участвовали в этом действе. Они без тени стеснения поддерживали украинских националистов и ультраправых радикалов. Они выступали с подстрекательскими речами на майдане, диктовали кадровые и другие решения.

Но базовой причиной народных выступлений в Украине, безусловно, стали внутриукраинские политические и социально-экономические противоречия, агрессивная антисоциальная политика, глубокий кризис в экономике и попрание гражданских прав. Именно это, а не отказ от «евровыбора» вызвало массовое недовольство.

Задекларированная в рамках европейского курса Партией регионов совместно с «Батькивщиной», УДАРом и «Свободой» новая волна либеральных реформ на практике оказалась не чем иным, как экспроприацией социальных

и экономических прав у населения. Реформы пенсионного обеспечения, медицины, образования, трудового законодательства были направлены, прежде всего, на демонтаж социального государства, ревизию конституционных гарантий и узурпацию власти в Украине олигархическим капиталом.

Бездарное правление Партии регионов, их лидера Януковича, алчность и жадность их режима привели к фактическому развалу отечественной экономики, доведенной до преддефолтного состояния, поставили Украину перед угрозой раскола и утраты государственного суверенитета. В стране сложилась обстановка, когда обездоленные «низы» не могут и не хотят жить по-старому, а «верхи» демонстрируют все большую неспособность управлять страной.

Возмущение граждан вызывали тотальная коррупция, сращение бизнеса и власти, полный паралич судебной и правоохранительной системы, дискредитация выборных процедур. Граждане оказались фактически лишены всех прав и не могли законным способом добиться их восстановления.

Войны олигархов за власть и собственность, безответственная внутренняя и внешняя политика режима, затяжная рецессия, падение промышленного производства, увеличение внешнего долга, постоянный рост стоимости жизни подрывали уверенность населения в завтрашнем дне.

С этим общество не захотело мириться. Народ требовал перемен.

К концу 2013 года активность недовольных масс населения выплеснулась за рамки стихийных «врадиевских» бунтов. Вышедшие на улицу граждане поставили ребром вопрос о системных изменениях.

Трагедией украинского февральского переворота стала иллюзорность народных представлений о целях революционных преобразований. Находящиеся под воздействием буржуазной пропаганды люди, к сожалению, приняли лозунги о европейской либеральной демократизации. Приняли лозунги, являющиеся утопичными по самой своей природе. И этим тут же воспользовались политические силы, представляющие интересы компрадорского, криминально-олигархического капитала — классового врага основной массы восставших.

Эксплуатируемые массы в очередной раз позволили использовать себя как массовку во «внутривидовой борьбе» внутри эксплуататорского класса — между различными кланами олигархов: теми, что были при власти, и теми, которые рвались к государственной кормушке.

Таким образом, совершенный переворот не был социальной революцией и не привел к смене общественно-политического строя. Более того, если при прежней власти «подлинными хозяева страны» — долларовые миллиардеры — предпочитали оставаться, так сказать, «за кадром», делегируя в структуры власти своих представителей, то новый режим на важные посты назначает ведущих украинских олигархов. Некоторые из них (из числа «спонсоров» майдана) лично возглавили госадминистрации в Днепропетровской, Донецкой, Одесской областях.

Именно олигархи при поддержке Запада свели радикальные настроения масс к технологии очередного «цветного» переворота. При помощи откровенных провокаций они были втянуты в кровавую мясорубку. Буйным цветом расцвела «гапоновщина».

Февральский переворот в Украине завершился фактическим поражением наемных рабочих. На щитах и битах националистических боевиков, различных незаконных военизированных формирований к власти пришли те же олигархи.

Таким образом, в Украине был установлен национал-фашистский режим. Режим, который повел жесточайшую борьбу с инакомыслием, установил тотальную цензуру в СМИ с показательными расправами над журналистами, имевшими свою точку зрения. Режим, который заменил силу права на право силы, который разделил народ на «правильных» и «неправильных».

Февральский переворот в Украине не разрешил ни одного из противоречий, приведших наше общество к глубокому кризису. А новая-старая власть первым делом приступила к массовым увольнениям чиновников и распродаже должностей.

Милиция самоустранилась от защиты правопорядка. В стране процветают разгул преступных группировок и мародерство. Силловые структуры активно используются в перделе собственности. Продолжается разворовывание государственного бюджета. Власть капитала сбросила маску законности и опирается на насилие полубандитских формирований, уголовные дела не возбуждаются, так как те, кто совершает преступления, — для национал-фашистского режима не преступники, а «герои майдана».

Становится все более очевидным: **к власти в Украине пришли те, кто хочет без войны переиграть итоги Великой Отечественной войны**, украсть у ветеранов, у нашего народа завоеванную дорогой ценой Победу, наследники тех, кто заявлял, что их власть «будет страшной».

В обобщенном плане можно сказать, что установленный в Украине в результате государственного переворота национал-фашистский режим характеризуется следующими признаками:

- он выражает интересы и опирается на самые реакционные и агрессивные круги компрадорской, прозападно настроенной украинской буржуазии и приобретает все более выраженный диктаторский, репрессивный характер;
- его политическая практика, основанная на идеологии исключительности и превосходства «титულიной» — украинской нации, характеризуется воинствующим национал-шовинизмом, зоологическим антикоммунизмом, различными формами ксенофобии, что позволяет отвлекать внимание оболваненных масс от насущных жизненных проблем;
- стараясь упрочить свое господство, режим ищет опору также в мелкой и средней буржуазии, прибегая к циничной идеологии и примитивному популизму, прикрываясь нередко псевдосоциалистическими лозунгами;
- паразитируя на лозунгах государственности, суверенности, патриотизма, режим проводит в сущности антинациональную внутреннюю политику, откровенно подчиняя её диктату Соединенных Штатов Америки, Европейского союза, НАТО, международных финансовых структур, разворачивает наступление на социально-экономические и другие права своих граждан.

Такие режимы в истории человечества были — они назывались нацистскими. А наиболее однозной формой нацизма («национал-социализм») был, как известно, гитлеровский фашизм.

Сомнительное, с точки зрения Конституции, формирование КМУ, первые законодательные акты, принимаемые новой коалицией в ВРУ, сформированной из депутатов оппозиции и Партии регионов, дают основания утверждать, что Украина оказалась на грани распада государственности и гражданской войны.

Уже первые решения новой-старой власти показали, в чьих интересах она будет действовать. Ее первые шаги направлены на выполнение рекомендаций Вашингтонского консенсуса. Предлагаемый «антикризисный план» — это еще более жесткая версия антинародных «либеральных реформ».

Называют себя новой властью, а действуют по старым рецептам и теми же методами по псевдореформаторским программам «попередныкив».

Среди главных мер — окончательное лишение государства роли субъекта экономики. Заявлена тотальная приватизация, сворачивание любых государственных инвестиций. Под лозунгом «демонополизации» приступили к закрытию всех государственных программ капитальных инвестиций, сокращению поддержки науки и образования.

Цинично попирая национальные интересы, бросая на произвол судьбы украинского производителя, финансирование социальных программ, новая-старая власть заявила о своей готовности выполнить все требования МВФ. А это значит, что антисоциальная политика будет еще жестче.

Для украинских трудящихся это обернется дальнейшим ростом пенсионного возраста, отменой всех социальных льгот. Будут заморожены зарплаты, пенсии, стипендии и прожиточный минимум.

Коммунальные тарифы вырастут в разы. Медицина и образование станут платными. Система социального обеспечения населения будет разрушена.

Государственные субсидии для производителей будут отменены. Это приведет к падению производства, росту безработицы и засилью некачественного импорта на внутреннем рынке. Доминирующее положение в украинской экономике займет крупный сырьевой и трейдерский капитал. Земля будет превращена в товар, а значит, принудительное обезземеливание украинских крестьян ускорится.

Кстати, все это уже апробировано в бедствующих странах Европы. Эти эксперименты в Греции, Испании, Португалии, Италии привели только к одному — обнищанию населения и беспрерывному упадку национальных экономик, который длится уже более 5 лет.

Нет никаких оснований говорить, что в Украине все будет по-другому. Потому что нынешняя власть, как и предыдущие, национальные интересы рассматривают исключительно как интересы крупного капитала.

Определяя свои задачи на ближайшее время, мы, коммунисты Украины, исходим из того, что зимние события были по существу государственным переворотом. Его итог и основное историческое значение — в очевидном крахе буржуазной политики и продажного буржуазного режима.

Вместе с тем мы должны учесть, что на улицу выплеснулись анархия и беззаконие. С подачи капитала раздуваются этнокультурные и религиозные конфликты. Вооружаются праворадикальные организации откровенно фашистского толка. Украина втягивается в глобальные геополитические конфликты, превращаясь в полигон столкновения интересов мировой олигархии.

Смысл того, что происходило и происходит в нашей стране, невозможно понять без учета процессов геополитического порядка, связанных с положением нашей страны в современном мире. В силу известных обстоятельств Украина после разрушения Советского Союза, не присоединившись ни к одному из существующих военно-политических блоков, оказалась в центре противостояния между могущественными силами — Западом (США, Евросоюз, НАТО), с одной стороны, и Россией — с другой. Каждая из этих сил стремится иметь нашу страну в орбите своего влияния.

Американский империализм и его европейские союзники преследуют цель — сломать геостратегический баланс, сложившийся на континенте, оторвать Украину от естественных союзников на Востоке, вынудить ее отказаться от внеблокового статуса, втянуть в НАТО, закрепить на антироссийских позициях, передвинуть более чем на 1300 километров к центру России свою военную мощь, усиленную потенциалом Украины.

На достижение этой цели Соединенные Штаты Америки израсходовали, по признанию официальных чиновников госдепартамента, огромные средства — 5 миллиардов долларов. Запад открыто поддерживает установленный в Украине правонационалистический, по сути нацистский, режим.

Приходится отмечать, что на данном этапе Западу в значительной мере удалось добиться реализации своих планов по отрыву Украины от её союзников на Востоке, превратив её во враждебное России государство. Это серьезный успех мирового империализма, прежде всего американского.

С учетом того, как развиваются события, есть все основания говорить о том, что дальнейшее укрепление нового режима в Украине чревато серьезными опасностями.

Внутренняя и внешняя политика Украины ещё больше будет подчинена диктату Запада, а наша страна окончательно превращена в его марионетку, подмандатную территорию. Этому будут способствовать подписанное соглашение об ассоциации и Зоне свободной торговли с ЕС, сворачивание связей с Россией, вполне реальное вступление Украины в НАТО.

В стране набирают силу и масштабность репрессии нового фашистского режима против политических противников.

Национал-шовинистская идеология фактически превращена в государственную, обязательную для всех, что сопровождается усилением антикоммунистического психоза, русофобией.

Будем смотреть правде в глаза: налицо — угроза запрета Компартии Украины. К тому же в западных областях деятельность наших партийных организаций фактически уже запрещена.

Сложившаяся в стране обстановка требует от нашей партии взвешенных действий, высокой бдительности, серьезных мер.

Сегодня главное — сохранить партию, ее структуры, кадры, укрепить связи с массами, раскрывать людям правду о сущности состоявшегося государственного переворота.

Как ответственная политическая сила, за которой стоят миллионы людей, мы и в дальнейшем **будем конструктивно и последовательно**, придерживаясь требований Конституции и законов страны, **отстаивать интересы трудового народа, защищать национальные интересы Украины**, добиваться восстановления гражданского мира, соблюдения законности, делать все для обеспечения единства и территориальной целостности нашего Отечества.

Очевидно, что в условиях тотального обнищания, падения культурного уровня Украину целенаправленно подталкивают к установлению фашистской диктатуры. И это реальная угроза. Это приговор для всего украинского общества.

Архиважная задача для Компартии — сломать олигархическую инерцию перерастания провалившегося буржуазного переворота в праворадикальную диктатуру.

Мы требуем от правоохранительных органов провести глубокое, всестороннее, объективное расследование трагических событий, которые произошли в последние месяцы, дать им принципиальную правовую оценку. Виновные в нарушении законов, гибели людей должны понести наказание, независимо от того, на какой стороне они выступали.

Сегодня крайне важно как можно быстрее **вернуть ситуацию в стране, во всех её регионах в правовое поле**, восстановить нормальную работу всех органов власти и самоуправления, пресечь любые проявления произвола, самоуправства и мародерства, **не допустить преследования людей за их политические убеждения, идеологические взгляды**, надежно защитить декларируемые Конституцией Украины права и свободы граждан.

Власть обязана немедленно **разоружить незаконные военизированные формирования** и запретить их деятельность.

Критическая ситуация в стране требует сосредоточения усилий в первую очередь на недопущении краха и предотвращении кризисных явлений **в экономике**, решении первоочередных проблем **в социальной сфере**.

Реальной основой для делового обсуждения и решения этих вопросов может и должна стать **Антикризисная программа**, предложенная нашей партией, но проигнорированная предыдущей властью.

Одной из первых провокаций новой-старой власти стала демонстративная отмена ВРУ закона о языковой политике, принятого в порядке реализации требований Европейской хартии региональных языков и языков меньшинств. Это взорвало ситуацию в стране, вызвало выброс недовольства, скопившегося у людей, особенно на востоке и юге страны. На протяжении последних двух десятилетий навязывались националистическая идеология, героизация пособников немецкого фашизма, происходило ущемление прав граждан в сфере языка. Это уже привело к тяжелым последствиям, в том числе и к фактическому переходу Крымской автономии и Севастополя в состав Российской Федерации — переходу, подтвержденному — хотим мы того или нет — большинством граждан Украины, проживающих в этом регионе, на референдуме.

К реальному расколу Украины, переходу Крыма под юрисдикцию РФ привела безответственная политика уже нынешнего национал-фашистского режима. И вместо того, чтобы сделать выводы, услышать голос собственного народа, они нагнетают милитаристскую истерию, ведут широкомасштабную информационную войну против собственного украинского народа.

Нам ещё предстоит осмыслить, почему массы, доведенные до отчаянного положения, позволяют демагогам и проходимцам, обслуживающим интересы толстосумов, одурачивать себя, наступают на одни и те же грабли.

События, связанные с состоявшимся переворотом, подтверждают, что **каждый раз, когда в стране обостряется кризис, нарастает массовое недовольство, буржуазные власти вытаскивают на свет божий коричневых и поднимают новую волну антикоммунизма.** На этот раз она отличается не только огромными масштабами и цинизмом, но и беспрецедентной агрессивностью, которая при попустительстве прежней власти и неприкрытой поддержке национал-шовинистов, дорвавшихся до власти, сопровождается моральным и физическим террором в отношении активистов нашей партии, рядовых коммунистов, членов их семей, вопиющими фактами вандализма (разрушение памятников В.И. Ленину, другим деятелям Коммунистической партии и Советского государства, победителям над фашизмом в Великой Отечественной войне; бандитские нападения и захват помещений Центрального Комитета, ряда региональных и местных комитетов нашей партии), что, кстати, нашло свое отражение и в резолюции Европарламента от 27 02. 2014 г.

Подтвердился еще один прогноз Компартии о том, что крупный олигархический капитал в борьбе за президентскую власть и с целью сохранения политической власти буржуазии пойдет на новые договоренности. Цель одна — защитить свою собственность, источники прибылей и сверхприбылей. Массовый выход из Партии регионов, роспуск ее фракций в местных советах, формирование коалиции в ВРУ с представителями так называемой оппозиции и голосование по поддержке законов, укрепляющих власть национал-фашистского режима, — лишнее подтверждение их классовой сущности. Как отмечал В.И. Ленин, «буржуазия предаст родину и пойдет на все преступления, лишь бы отстоять свою власть над народом и свои доходы» (Полн. собр. соч., т. 34, стр. 146).

Необходимо прекратить разглагольствовать о неотвратимости «непопулярных реформ» и заняться проведением реформ популярных. Надо перестать спекулировать на размытости национальных интересов и понимать их предельно конкретно — как интересы трудящихся масс. Это значит:

- решительная борьба не просто с коррупцией, а с хищениями и разбазариванием средств государственного бюджета. Не сворачивать реализацию важнейших государственных программ, а жестко наказывать за нецелевое расходование бюджетных средств, обеспечивать их эффективное использование. Не может быть никаких разговоров о гуманизации законодательства по экономическим преступлениям.

- Собственность и денежные средства расхитителей должны конфисковываться в пользу государства в полном объеме независимо от размера хищения;
- принятие Закона о конфликте интересов, который закрывает дорогу на государственную службу разномастным бизнесменам, их родственникам, сватам и кумовьям;
  - анализ всех приватизационных соглашений и их выполнение собственником инвестиционных обязательств. Введение моратория на приватизацию, которая превратилась в банальное ограбление украинского народа. Штрафы и национализация — вот какой должны видеть для себя перспективу недобросовестные собственники;
  - перекрытие всех оффшорных каналов, по которым выводятся деньги из национальной экономики. Необходимо проводить политику принудительного реинвестирования за счет увеличения налоговой нагрузки на прибыль, которая не направляется в развитие. В первую очередь, средства должны пойти в проекты модернизации производственных фондов предприятий и инфраструктурные проекты;
  - перенесение основного налогового давления с производства на потребление. Необходимо вернуться к прогрессивной шкале налогообложения доходов. Немедленно ввести налоги на роскошь. Одновременно следует снизить налогообложение товаров широкого народного потребления и первой необходимости;
  - усиление контроля над качеством импорта продукции в Украину. В первую очередь, контроля над соблюдением санитарных и фитосанитарных норм ввозимых в Украину продуктов питания;
  - активизация политики импортозамещения вместо открытия рынков для иностранного ширпотреба. Расширение государственной поддержки украинским производителям в легкой, пищевой и обрабатывающей промышленности;
  - наращивание промышленно-производственной кооперации с Россией и странами Таможенного союза в противовес ставке на полное подчинение Западу. Реализация совместных проектов в перспективных секторах экономики — ракетостроении, самолетостроении, оборонно-промышленном комплексе, энергетике, медицине и АПК. немедленная отмена пенсионной реформы по стандартам МВФ. Обеспечение справедливого начисления пенсий в зависимости от стажа, выслуги и заслуг перед государством. Необходимо перейти к системе государственных (для бюджетников и госслужащих) и корпоративных пенсий (для занятых в частном секторе);
  - сворачивание медицинской, образовательной и других антисоциальных реформ, обеспечение гарантий конституционных прав граждан на образование, здравоохранение, удовлетворение культурных потребностей;
  - наращивание добычи отечественных энергоносителей и направление всех ресурсов на обеспечение социальных потребностей населения. Наращивание государственных инвестиций в исследование новых источников энергии и путей снижения энергоэффективности производств, расширение использования возобновляемых источников энергии.

Со всей ответственностью можно утверждать, что ни одна из буржуазных партий, действующих в Украине — ни либералы, ни националисты, ни консерваторы, и тем более неофашисты, — не в состоянии сформировать правительство, которое возьмется за воплощение этой программы. Любое из них обречено быть правительством народного предательства. Правительство народного доверия может сформировать только КПУ.

Товарищи!

Становится все более очевидным, что государственный переворот, в результате которого к власти в Украине пришли прозападные правонационалистические силы, не привел к разрешению глубокого системного кризиса, много лет сотрясающего наше общество. Он перешел в новую фазу, которая характеризуется, с одной стороны, усилением репрессий новым-старым режимом, его неспособностью справиться с нарастающими и углубляющимися экономическими, социальными и другими проблемами, сохранить единство общества и предотвратить распад страны, а с другой, — мощными выступлениями, особенно на востоке и юге страны, уже против этого режима с выдвиганием радикальных требований: покончить с террором незаконных вооруженных бандформирований, обеспечить соблюдение прав и свобод, защиту жизни и имущества граждан, провести референдумы по ключевым вопросам, волнующим наших людей.

Важнейшими чертами этих выступлений является то, что они происходят в ряде восточных и южных областей, население которых длительное время было пассивным, в них участвуют десятки тысяч людей, и протест направляется, с одной стороны, против угрозы фашизма, а с другой — на проведение референдумов, как местных, так и всеукраинского, о статусе русского языка, федерализации Украины. Коммунисты принимают в акциях активное участие, поддерживают требования их участников. Важно только, чтобы товарищи не поддавались на провокации, организованные властными структурами для того, чтобы дать формальный повод для запрета нашей партии.

Всё возрастающая угроза фашизации государственной и общественной жизни, фактически безнаказанная террористическая деятельность неонацистов, покрываемая властью, требует превращения протестных выступлений, которые носят стихийный характер, в массовое антифашистское движение.

Возглавить его должны партийные организации!

Важно также усилить организующую и объединяющую роль представителей нашей партии в Антифашистском комитете Украины, сплотив вокруг себя все патриотические силы, выступающие против угрозы коричневой чумы.

Эта тема может и должна быть главной в нашей работе в данное время.

В сложившейся обстановке участие нашей партии в избирательной кампании приобретает принципиальное значение. Люди должны знать, что, несмотря на преследования и репрессии, моральный и физический террор, партия коммунистов живет и действует, выступает надежным защитником интересов трудящихся.

Наше участие в избирательной кампании является серьезным экзаменом для партии, ее кадров, всех коммунистов, проверкой степени влияния в обществе и новой возможностью усиления этого влияния, повышения классового сознания, организованности и активности рабочего класса, всех масс людей труда.

При проведении массово-политической работы в ходе избирательной кампании внимание партийных организаций следует сосредоточить на:

- разъяснении причин и последствий государственного переворота, явившегося следствием пагубного политического курса Януковича и бездарной деятельности правительства Партии регионов, обмана ими избирателей, фактического предательства их интересов;
- раскрытии конкретных фактов грубого вмешательства западноевропейских стран и США во внутренние дела Украины, поддержки ими правонационалистических сил;
- объективном освещении позиции нашей партии, событий, связанных с майданом, что имеет особо важное значение в условиях, когда официальные и

- принадлежащие олигархам СМИ скрывают правду от общественности, зомбируют людей, навязывают антикоммунистическую истерию;
- разъяснении классовой сущности антинародного характера буржуазно-националистического, по сути фашистского режима, установленного в стране в результате государственного переворота.

Чрезвычайная обстановка требует усиления нашего внимания к вопросам организационно-политического укрепления партии, повышения боевитости и радикализации деятельности всех её организаций и звеньев.

В сложных экстремальных условиях все партийные организации, сохранившие свою боеспособность, работают, в том числе в регионах, где неонацисты фактически захватили власть и, попирая Конституцию, приняли решения «о запрете деятельности организации КПУ».

Важнейшая задача сегодня — сохранить кадровый состав партии. Об этом, прежде всего, говорили коммунисты в ходе отчетно-выборных собраний, которые уже состоялись во всех первичных, а также в 727-ми из 952-х местных партийных организациях. В трети из них принимали участие представители ЦК Компартии Украины.

Удачно зарекомендовала себя практика проведения собраний коммунистов с единой повесткой дня. В таких собраниях, в ходе которых обсуждался вопрос «О политических последствиях «евромайдана» и которые состоялись в феврале текущего года в 8024-х первичных парторганизациях, приняли участие 98483 члена партии, более 111 тысяч сторонников КПУ, 4327 представителей нашей партии в советах всех уровней, более трех тысяч представителей общественных организаций прогрессивной направленности. В ходе этих собраний приняты в партию 422 новых члена.

А всего с начала этого года в Компартию вступили более двух тысяч человек, на 200 тысяч увеличилось количество наших сторонников. То есть создан неплохой резерв пополнения партийных рядов.

Эту работу надо совершенствовать, уделять максимальное внимание каждому члену партии, оказывать в необходимых случаях морально— психологическую поддержку.

Вопросы внутрипартийной жизни, работа с кадрами, усиление влияния партии в обществе должны быть важнейшими во время региональных партийных конференций. Не останавливаясь конкретно на этих вопросах (им будет уделено больше внимания на предстоящем очередном съезде), хочу лишь отметить, что сейчас в большинстве трудовых коллективов во многих городах и районах, охватывающих более 40% территории страны, нет ни одного члена нашей партии. Это особенно касается Винницкой, Ивано-Франковской, Киевской, Львовской, Тернопольской и Хмельницкой областей.

Участие партии в избирательной кампании требует большой организационной работы. Сформированы предложения о товарищах, которые будут рекомендованы в состав окружных комиссий, доверенных лицах кандидата на пост президента от партии. Первичные организации закреплены за территориями избирательных участков. Восстанавливается реестр избирателей партии, составляются списки лиц для рекомендации в состав участковых комиссий.

Учитывая короткие сроки избирательной кампании, агрессивность по отношению к нашей партии и её представителям со стороны властных структур и правоцентристских сил, их поддерживающих, крайне важно организованно провести эту работу. Особое внимание необходимо уделить координации действий участников избирательного процесса, оперативной связи с ними, оказывать им необходимую практическую и методическую помощь.

Для оперативного и квалифицированного реагирования на факты нарушений действующего законодательства со стороны органов власти, местного самоуправления и должностных лиц следует создать группу из числа юристов-коммунистов. Чётко продумать вопросы защиты голосов избирателей, проголосовавших за кандидата от партии.

Работа предстоит большая и ответственная. Для организованного её проведения необходимо использовать весь опыт предшествующих избирательных кампаний.

Все мы отдаем себе отчет в том, какая сложная будет для нас избирательная кампания, реалистически оцениваем наши возможности.

Кампания явится важным этапом в нашей борьбе, в борьбе эксплуатируемых масс против неонацистского режима. Отстоять завоеванные нами позиции, укрепить их, добиться усиления поддержки масс — такие задачи мы ставим перед собой.

Основания для оптимизма у нас есть. За короткое время новый режим показал свою антинародную сущность и бездарность, неспособность управлять страной. А неизбежное ухудшение положения трудящихся в результате выполнения украинскими властями требований Международного валютного фонда неизбежно приведет к нарастанию на новой основе протестного движения.

В обществе ускоренно складываются предпосылки для нанесения поражения этому режиму на выборах.

Важно помочь широким слоям избирателей осознать главное: только Компартия последовательно, убежденно и твердо защищает и отстаивает их интересы.

Многое для этого может сделать наша фракция в Верховной Раде.

Уважаемые товарищи!

Партия наша — перед непростыми испытаниями. События могут развиваться по самому опасному сценарию. Будем же твердыми и непоколебимыми, убежденными в победе нашего справедливого дела.

Партия коммунистов живет, борется и победит!

Фашизм не пройдет! Вставай, страна огромная!

Позачергові президентські вибори і позиція Компартії України

Постанова позачергового 47-го з'їзду Комуністичної партії України

Призначені на 25 травня 2014 року дострокові президентські вибори покликані закріпити результати вчиненого в Україні державного перевороту, надати йому видимість легітимності. Переворот став черговим етапом у непримиренній боротьбі за владу між різними кланами компраторського олігархічного капіталу. Перемогу в ньому на цей раз здобули найреакційніші правонаціоналістичні, прозахідні, відверто підтримувані Заходом сили, які використали справедливе невдоволення мас діяльністю влади Януковича, Партії регіонів і встановили в країні режим жорстокої, терористичної диктатури неонацистського типу.

Уже перші місяці перебування правонаціоналістичних сил при владі не залишають сумнівів у тому, що зміцнення нового режиму означатиме:

— ще більше підпорядкування внутрішньої і зовнішньої політики диктатури Заходу, остаточне перетворення України на його маріонетку, підмандатну територію;

— посилення морального і фізичного терору проти політичних противників, насамперед проти комуністів, аж до нової заборони Компартії, для чого у влади немає жодних підстав;

— новий наступ на соціально-економічні, мовні та інші права трудящих;

— фактичне перетворення націонал-шовіністичної ідеології, всупереч нормам Конституції України, на державну, обов'язкову для всіх;

— нагнітання махрової русофобії, небезпечного погіршення відносин з Російською Федерацією, іншими країнами СНД;

— підписання Угоди про асоціацію і Зону вільної торгівлі з Європейським союзом на не вигідних для нашої країни умовах;

— форсування вступу України в НАТО.

Це означатиме ще більше поглиблення трагедії, яку вже майже чверть віку після антисоціалістичного перевороту і зруйнування Союзу РСР переживає український народ.

З'їзд привертає увагу партійних комітетів і організацій, усіх комуністів до тієї обставини, що загострення загальнонаціональної кризи, яке характеризується неможливістю «низів» жити по-старому і неспроможністю буржуазних «верхів» управляти країною, участь великої кількості знедолених мас у протестних акціях не набула характеру класової, революційної дії, спрямованої на заміну влади експлуататорських класів владою трудящих. Буржуазні політики в черговий раз використали невдоволення мас своїм становищем після реставрації капіталізму у своїх класових інтересах.

Це обумовлено передусім недостатністю впливу Комуністичної партії, інших прогресивних сил в суспільстві, істотними недоліками в роботі багатьох партійних організацій, слабкістю її зв'язків з масами.

Позачерговий сорок сьомий з'їзд Комуністичної партії України

ПОСТАНОВЛЯЄ:

Вважати необхідною участь партії у позачергових виборах Президента України.

Центральному Комітету, фракції Компартії у Верховній Раді України, партійним організаціям виходити з того, що в умовах, які склалися в Україні після правонаціоналістичного перевороту, участь Компартії у виборчій кампанії набуває надзвичайно важливого, принципового значення. Вона повинна засвідчити, що, попри репресії, переслідування, партія живе і діє, є надійним захисником інтересів знедолених мас.

Партійним організаціям, використовуючи можливості, які надає виборчий закон, брати активну участь у формуванні виборчих комісій, а комуністам, що представлятимуть в них Компартію, активно протидіяти будь-яким спробам порушити виборчі права громадян, фальсифікувати результати виборів. Широко залучати до здійснення контролю за дотриманням вимог законодавства про вибори, проведення агітації за кандидата від Компартії України комуністів, позапартійних громадян, які поділяють її ідеї.

У масово-політичній роботі у зв'язку з виборами зосередити увагу на:

— роз'ясненні людям причин державного перевороту, який став можливим через згубність політичного курсу президента Януковича і підпорядкованого йому уряду, неспроможність забезпечити ефективне управління державою в умовах глобальної кризи, обман виборців, фактичну зраду їх інтересів, диктаторські устремління, небажання прислухатися до думки народу, безпрецедентну корумпованість усіх владних структур, що спричинило катастрофічні наслідки у всіх сферах життя держави і суспільства, втрату довіри населення до всіх інститутів державної влади;

— викритті на конкретних фактах безцеремонного втручання західних держав у внутрішні справи української держави, подвійних стандартів в політиці, неприхованої підтримки правонаціоналістичних сил у боротьбі за владу, за відрив України від Російської Федерації і закріплення її на антиросійських позиціях на шкоду національним інтересам;

— об'єктивному висвітленні перебігу подій упродовж останніх місяців в Україні, які супроводжувалися заздалегідь підготовленими так званою опозицією масовими безпорядками і безчинствами, терором і свавіллям і призвели до численних жертв, викритті лицемірства і підступності правонаціоналістичних сил, які приховували свої істинні наміри і плани гаслами «захисту демократії, свободи, прав людини»;

— показі класової природи, глибоко антинародного характеру буржуазно-націоналістичного, фактично неонацистського режиму, встановленого в Україні внаслідок державного перевороту, згубності його політики для широких мас трудящих, для інтересів, соціально вразливих верств населення і держави загалом на вимогу США, Міжнародного валютного фонду, інших європейських і світових олігархій;

— згуртуванні широких кіл громадськості проти зростаючої внаслідок державного перевороту загрози фашизму в Україні.

Висвітлюючи позицію Компартії, наголошувати на тому, що наша партія, її Центральный Комітет послідовно виступали проти зрадницького дрейфу режиму Януковича, проти антиконституційних дій організаторів і виконавців державного перевороту, за збереження територіальної цілісності і справжню незалежність України.

З'їзд рекомендує фракції Компартії у Верховній Раді України активізувати свою діяльність з виборцями, ширше використовувати пропагандистський потенціал з парламентської трибуни, на телеканалі «Рада» та в інших засобах масової інформації.

З'їзд доручає Центральному Комітету Компартії України, регіональним і місцевим комітетам партії, керуючись Законом «Про вибори Президента України», використовуючи досвід попередніх виборчих кампаній, здійснити необхідну організаційну і масово-політичну роботу для забезпечення ефективної участі партійних організацій у виборах. Оперативно спрямовувати діяльність виборчих штабів, засобів масової інформації. В повній мірі використати виборчу кампанію для організаційно-політичного зміцнення партії, зв'язків з масами, поповнення її рядів свіжими силами.

Партія, наш народ переживають нелегкі часи. Загроза фашизму, моральний і фізичний терор проти комуністів вимагають від них витримки, згуртованості, пильності, вміння давати відсіч неонацистським силам, активізації діяльності, спрямованої на посилення класового загартування пролетаріату, залучення його до усвідомленої боротьби за свої права. Водночас справедливість нашої справи, очевидна нездатність нової, правонаціоналістичної влади втримати ситуацію в руках, відвернути загрозу розколу України, здійснення правлячим режимом, на вимогу Міжнародного валютного фонду, заходів, які боляче б'ють по інтересах трудящих і роблять життя мільйонів людей нестерпним, створюють об'єктивні передумови для нанесення поразки цьому режиму. Цьому й мають бути підпорядковані в даних умовах зусилля нашої партії.

Пленум Центрального Комітету Комуністичної партії України

(4 липня 2014 року)

Інформаційне повідомлення

4 липня 2014 року в Києві відбувся Пленум Центрального Комітету Комуністичної партії України. Відкрив і вів Пленум перший секретар ЦК Компартії України **П.М.Симоненко**.

Учасники Пленуму вшанували хвилиною мовчання пам'ять членів Центрального Комітету, які пішли з життя в період між Пленумами: першого секретаря Вінницького райкому Компартії України Ковчука Євгена Григоровича та першого секретаря Центрального райкому Компартії України м. Миколаєва Румянцева Олександра Анатолійовича.

До порядку денного Пленуму були включені такі питання:

1. Про політичну ситуацію в країні і позицію Компартії.
2. Організаційне питання.

Перед розглядом питань порядку денного Пленуму до відома його учасників була доведена інформація про вихід із парламентської фракції КПУ народних депутатів України О.В. Голуба, С.В. Гончарова, О.П. Зубчевського, В.І. Кудрі, О.А. Присяжнюка, В.П. Самойленка та про зміст постанов Пленуму й Президії ЦК Компартії України від 1 липня 2014 року.

Того дня відбулося засідання Президії ЦК КПУ, на якому вихід із парламентської фракції зазначених осіб було розцінено як зраду інтересів партії і виборців. На пропозицію Президії Пленум Центрального Комітету шляхом опитування вивів із складу ЦК КПУ О.В. Голуба, С.В. Гончарова, О.П. Зубчевського, В.І.Кудрю, О.А.Присяжнюка. Їх, а також В.П. Самойленка, який не входив до складу ЦК, виключено з партії. Крім того, О.В.Голуба увільнено від посади головного редактора газети «Комуніст».

Деяко раніше з фракції КПУ вийшли І.Г.Калетнік, Р.В.Скарбовійчук, пізніше — Р.В.Шугало. Усіх їх виключено з партії.

Народних депутатів, які вийшли із фракції, запросили на Пленум ЦК КПУ. Прибули В.П. Самойленко та В.І. Кудря. Пленум ЦК, дотримуючись усіх демократичних норм, надав їм слово для пояснення причин свого вчинку. Після їхніх виступів члени ЦК КПУ поставили їм цілу низку запитань. Але обидва так і не змогли чітко пояснити причини своєї зради партії, дати чесні й зрозумілі відповіді на поставлені запитання. Після демонстрації перед учасниками Пленуму ЦК свого рівня політичного й морального падіння вони під вигуки «Ганьба!» та «Зрадники!» були витурені із зали засідань.

З першого питання порядку денного Пленуму з доповіддю «Про політичну ситуацію в країні і позицію Компартії» виступив перший секретар ЦК Компартії України **П.М. Симоненко**.

В обговоренні доповіді взяли участь: **С.О. Кучер** — член ЦК, другий секретар Ємільчинського РК КПУ Житомирської області; **І.І. Мигович** — член ЦК,

директор Інституту проблем соціалізму при ЦК КПУ; **А.Ф. Тарановський** — член ЦК, перший секретар Херсонського ОК КПУ; **І.В. Шаповал** — член ЦК, перший секретар Шевченківського РК КПУ м. Києва; **В.В. Борщевський** — член ЦК, член бюро Дніпропетровського ОК КПУ; **А.О. Александровська** — член Президії ЦК, перший секретар Харківського ОК КПУ; **І.Д. Спіріна** — народний депутат України, перший секретар Жовтневого РК КПУ м. Дніпропетровська; **В.М. Пашагор'єв** — член ЦК, перший секретар Світловодського РК КПУ Кіровоградської області; **В.В. Галицький** — член ЦК, другий секретар Київського ОК КПУ.

Пленум ЦК Компартії України прийняв постанову «Про політичну ситуацію в країні і позицію Компартії» і Звернення до комуністів, трудящих країни.

У зв'язку зі звільненням із займаної посади за зраду партії головного редактора газети «Комуніст» О.В. Голуба Пленум ЦК затвердив головним редактором газети «Комуніст» секретаря ЦК КПУ **Георгія Володимировича Буйка**.

На підставі пункту 6 частини другої і частини шостої статті 81 Конституції України у зв'язку з виходом із фракції КПУ народних депутатів України О.В. Голуба, С.В. Гончарова, О.П. Зубчевського, І.Г. Калетніка, В.І. Кудрі, О.А. Присяжнюка, В.П. Самойленка, Р.В. Скарбовійчука, Р.В. Шугала, обраних від Комуністичної партії України, Пленум ЦК прийняв щодо кожного з них постанови про припинення їх депутатських повноважень достроково. Прийняті постанови направлено до ЦВК України.

За пропозицією бюро Миколаївського ОК КПУ замість О.А. Румянцева Пленум обрав членом ЦК **П.С. Мамотенка** — другого секретаря Первомайського міськкому Компартії України Миколаївської області.

За пропозицією бюро Полтавського ОК КПУ Пленум ЦК вивів зі складу ЦК О.В. Федорченко у зв'язку з виїздом на постійне місце проживання за межі України.

За пропозицією бюро Одеського ОК КПУ Пленум вивів зі складу ЦК В.У. Поліщука як такого, що не виправдав довіри Одеських обласної та міської партійних організацій.

За пропозицією бюро Київського МК КПУ Пленум ЦК вивів зі складу ЦК В.І. Вельгуса у зв'язку з виходом з партії відповідно до поданої ним заяви.

На цьому Пленум ЦК Компартії України закінчив свою роботу.

Про політичну ситуацію в країні і позицію Компартії

*Доповідь першого секретаря ЦК КПУ П.М.СИМОНЕНКА
на Пленумі ЦК КПУ 4 липня 2014 року*

Шановні члени Центрального Комітету!

Скликання нинішнього Пленуму викликане надзвичайними обставинами. Сьомий місяць країна переживає криваві потрясіння. Так звана антитерористична операція на сході України перетворилася на справжню війну правлячого режиму проти власного народу із застосуванням літаків, вертольотів, танків, систем «Град». Загиблих у ній — близько тисячі чоловік на день. А це, насамперед, мирні жителі — жінки, діти, люди похилого віку. Десятки тисяч людей, чії житлові будинки зруйновано, майно знищено, змушені шукати порятунку в інших регіонах України або в сусідній Росії.

Небезпека нової необґрунтованої заборони нависла над нашою партією. Правлячий режим прагне будь-що якщо не знищити її, то у будь-якому разі витіснити з політичної карти України. Його пособники — деякі члени нашої фракції у Верховній Раді, заявивши про вихід з неї й приєднавши свій голос до тих, хто роздмухує антикомуністичну істерію й посилює цькування нашої партії, терор проти комуністів.

Обстановка, дії в ній партії, всіх її ланок, і насамперед Центрального Комітету, вимагають детального, критичного й самокритичного аналізу та серйозних висновків.

Перше, що доводиться відзначати сьогодні, це те, що державний переворот, здійснений 21 лютого ц.р., та його наслідки, закріплені підсумками президентських виборів, радикально змінили ситуацію в країні.

До влади в Україні на зміну бездарному, грабіжницькому режиму Януковича — виразника інтересів великих олігархічних кланів — прийшли ще більш реакційні кола капіталістів-компрадорів. Уперше після проголошення незалежності України на багатьох важливих посадах у державі, у тому числі на посаді президента й глав адміністрацій у найбільших областях, опинилися доларові мільярдери. Події останніх місяців, гучно названі «Майданом-2», «революцією гідності», насправді стали сутичкою в рамках того ж експлуататорського класу — між різними групами кримінально-олігархічних кланів за доступ до важелів влади, до державної годівниці, за переділ власності. При цьому цинічно використано наростаюче в суспільстві справедливе невдоволення широких мас трудящих своїм становищем, діяльністю влади.

Політичний режим, який утвердився в країні, за жорстокістю, авторитарним характером перевершує все, що знала досі наша країна після проголошення незалежності. І, як впливає із представленого президентом П.Порошенком на розгляд Верховної Ради України проекту Закону про внесення змін до Конституції, новий глава держави прагне зосередити у своїх руках ще ширші, практично необмежені повноваження. У будь-якому разі значно більші, ніж мали його попередники на цій посаді. І це при тому, що П.Порошенко не раз заявляв, що він не претендуватиме на більші повноваження, ніж ті, на які він обирався. Права й свободи громадян, їхнє життя, здоров'я й майно стали ще менше захищені, ніж за колишнього режиму.

У найважливіших сферах державної влади ще більше посилено позиції агресивних неонацистських сил, які взяли на озброєння ідеї й терористичну практику пособників гітлерівських окупантів часів Великої Вітчизняної війни. Їх людиноненависницька націонал-шовіністична ідеологія фактично відкрито нав'язується нашому суспільству як панівна.

За потурання всіх властей, які правили Україною після перевороту 1991 року, ці сили, треба визнати, небезуспішно прагнуть без війни переграти підсумки Великої Вітчизняної війни, відібрати у наших ветеранів Велику Перемогу, сімдесятиріччя якої ми відзначатимемо у травні майбутнього року. Переможцями оголошують фашистських пособників, а воїнів Радянської Армії, які звільнили рідну країну й врятували Європу від фашистського поневолення, — окупантами.

Підписання українським керівництвом Угоди про асоціацію й Зону вільної торгівлі з Європейським союзом, протиставлення її інтеграційним процесам на сході означає, по суті, не тільки фактичне, а й юридичне закріплення статусу України як протекторату Заходу, відкрите підпорядкування внутрішньої й зовнішньої політики диктату США, Міжнародного валютного фонду, зобов'язання неухильно виконувати, незважаючи на інтереси своєї країни, вимоги й стандарти ЄС.

Першим практичним наслідком «вступу України в асоційовану Європу» стало підвищення майже удвічі тарифів на житлово-комунальні послуги, у результаті чого нові мільйони сімей відкинуті за межу виживання. Але це лише початок. Нові такі ж кроки — підвищення плати за газ, електроенергію, транспортні, поштові та інші послуги, зростання безробіття внаслідок неминучого нового обвалу в економіці — попереду. Це повинні добре усвідомлювати наші люди. А ми зобов'язані їм у цьому допомогти.

Розвиток подій у країні з великою силою показує, що Україна — об'єкт устремлень основних суб'єктів геостратегічного протистояння в Європі — Заходу та Росії, кожен з яких прагне закріпити її в сфері своїх інтересів та впливу. Нинішній український уряд, не питаючи волі свого народу, став на бік Заходу, дедалі більше прив'язуючи країну до натовської колісниці.

Мабуть, найтяжчими наслідками такої зрадницької, антинаціональної, антиукраїнської по суті політики стали катастрофічне погіршення українсько-російських відносин, фактичний розрив з Росією, нав'язана нашому народові відмова від цивілізаційного вибору, зробленого ним 360 років тому. У країні нагнітається антиросійський психоз. У суспільстві посилено формується вкрай негативне уявлення про російський народ як про ворога. На це спрямовані й спроби активно змінити позицію Руської православної церкви, і це не залишається без наслідків.

Будемо дивитися правді у вічі: події, які відбувається зараз у нашій країні, за серйозністю й вагою негативних наслідків глибші й небезпечніші, ніж навіть контрреволюційний серпневий переворот 1991 року.

Дії неонацистів, особливо після захоплення ними влади, ставали дедалі агресивнішими й кривавішими. Було демонстративно скасовано відомий закон про мовну політику, який хоча й був половинчастим, але все-таки надавав деякі гарантії більш вільного використання російської мови, мов національних меншин. Щоправда, спікер парламенту, який виконував обов'язки президента, злякавшись реакції в суспільстві, прийнятий законодавчий акт не підписав, і той завис у повітрі, але роль детонатора зіграв.

Все це відбувалося на тлі розгулу незаконно сформованих збройних, по суті бандитських, формувань, безчинств, актів печерного вандалізму, безкарного захоплення адміністративних та інших будівель у Києві, західних областях країни, морального й фізичного терору. Дії фашистських елементів спрямовувалися, насамперед, проти нашої партії. За відвертого потурання центральної та місцевої влади зносилися пам'ятники В.І.Леніну, іншим діячам радянської епохи, воїнам, котрі захищали Батьківщину від фашистів, руйнувалися приміщення Центрального Комітету нашої партії, партійних комітетів на місцях.

Це викликало обґрунтоване занепокоєння громадян в інших областях, особливо на сході та південному сході України, де тривалий час зберігалася відносно спокійна обстановка.

І колишня, і нинішня влада виявилися не здатними вислухати й прислухатися до законних вимог громадян у цих та інших регіонах, що призвело до трагічного розвитку подій, фактичної втрати Автономної Республіки Крим, оголошення Донецької та Луганської областей так званими народними республіками.

У такій обстановці була розгорнута так звана антитерористична, а насправді каральна військова операція проти населення Донбасу, де проживають близько семи мільйонів наших громадян. Із самого початку вона проводилася з порушенням чинного законодавства про боротьбу з тероризмом. Провідна роль у ній відводилася Збройним силам, хоча закон чітко обмежує можливості їх залучення до участі в антитерористичних операціях.

Повторюся, але скажу ще раз: це справжня війна антинародної влади із власним народом. Думаю, тут немає необхідності детально говорити про український Сталінград — мужній Слов'янськ, про одеську Хатинь, про те, що і як відбувалося в Краматорську, Маріуполі, Красноармійську, Донецьку, Луганську, інших містах, селах, спалених або знищених установками «Град». Це відомо всім.

Все це супроводжується безпрецедентною дезінформацією, яка не дозволяє людям об'єктивно розібратися в суті подій. При цьому суспільству посилено нав'язується думка, нібито наша партія, займаючи відому позицію з питання про федералізацію, веде справу до розколу країни, «підтримує терористів та сепаратистів», «витрачає мільйони на розпалювання війни на сході», «є головним спонсором одеських сепаратистів», висуваючи всю цю маячню як головний довід для обґрунтування вимог про заборону Компартії.

Членам Центрального Комітету відомо, що пан Турчинов як в.о. президента направив міністру юстиції листа з вимогою «без зволікань» внести до суду матеріали про заборону нашої партії. Лист опублікований у парламентській газеті. Керівництвом Служби безпеки, у засобах масової інформації розгортається масована кампанія на підтримку вимоги заборонити Компартію. А в парламент навіть внесено проект постанови з вимогою «заборонити... комуністичну ідеологію».

Ми неодноразово викладали нашу позицію на партійних з'їздах, пленумах Центрального Комітету, з трибуни Верховної Ради, в офіційних заявах для преси. Сьогодні є необхідність нагадати її основні положення.

Наша партія виходить із того, що найважливіші питання життя держави та суспільства повинні вирішуватися з урахуванням думки народу, як це й передбачено Конституцією України. Саме тому нами була підтримана ініціатива про проведення Всеукраїнського референдуму з питання про вибір варіанту економічної інтеграції — Митний союз чи ЄС. Було зібрано більше трьох мільйонів підписів на підтримку цієї ініціативи.

Ми були переконані, і подальший перебіг подій підтвердив це, щоправда, дорогою ціною, що Всеукраїнський референдум дозволив би запобігти загостренню політичної ситуації в суспільстві. Режим Януковича, використовуючи Центризборчком, корумповану судову систему, фактичну підтримку з боку тодішньої опозиції, яка нині узурпувала владу, не допустив проведення референдуму. До чого це призвело, тепер бачать усі.

Що ж до питання про федералізацію України та обвинувачень в «підтримці Компартією сепаратизму», то його чітко викладено в нашій партійній Програмі. Нагадаю відповідне положення: «Рішуче виступаючи проти будь-яких проявів сепаратизму, Компартія надає великого значення врахуванню специфіки різних регіонів, зумовленої їхнім історичним минулим, етнічним складом населення, традиціями та іншими обставинами, не виключаючи можливості переходу до федеративного устрою України при створенні міцних конституційних гарантій її єдності».

Від цієї принципової настанови наша партія, Центральний Комітет не відступали ніколи, у тому числі й у нинішній, дуже непростій обстановці. Підтримуючи справедливі вимоги жителів різних регіонів, партія ніколи, у жодному документі не підтримувала сепаратистських виступів. Більше того, Президія ЦК в одній із заяв визнала за необхідне спеціально підкреслити, що будь-які заяви, хоч від кого вони виходили б, які не узгоджуються з наведеним вище положенням нашої партійної Програми, не відображають офіційної позиції партії, її Центрального Комітету.

До речі, сьогодні представники нинішньої влади, починаючи з президента, багато говорять про «децентралізацію влади». У передвиборній програмі П.Порошенка, наприклад, говорилося: «Повинна відбутися децентралізація влади. Громади на місцях одержать більше прав і грошей на реалізацію своїх повноважень... За обов'язкового збереження й зміцнення єдиного гуманітарного простору, у мовно-культурній сфері, в освіті, у політиці історичної пам'яті обов'язково буде враховуватися специфіка кожного регіону».

Чи розходяться ці тези з положеннями нашої партійної Програми? То у чому питання? Вас, панове, лякає термін «федералізація»? Давайте розв'яжемо проблему по суті — в інтересах народу, населення різних регіонів. А щодо термінології домовитися простіше. До речі, П.Порошенко пропонує закріпити в Конституції поняття «регіон», який охоплює Автономну Республіку Крим, області, міста Київ та Севастополь, щоправда, не розкриваючи його змісту.

З перших днів, тільки-но була розпочата так звана антитерористична операція, Центральний Комітет Комуністичної партії України виступав і послідовно виступає за мирне розв'язання наявних проблем, за те, щоб були вислухані люди, задоволені їхні законні вимоги й потреби. Нас не тільки не чули, а й усіяко обвинувачували, третирували, фракцію виганяли із закритого засідання Верховної Ради, навішували всілякі ярлики. Осліплені антикомуністичною ненавистю «яструби»-неонацисти істерично вимагають активізації воєнної операції, «зачистки території», «знищення терористів та сепаратистів». Влада, декларуючи готовність до переговорів, нарощує збройний потенціал, активізує воєнні дії. Не допомагають і угоди, які досягаються на різних багатосторонніх зустрічах, у тому числі за участю президентів Російської Федерації, Франції, України, канцлера Німеччини, керівників зовнішньополітичних відомств цих держав, представника ОБСЄ. Ми засуджуємо таку позицію влади, будь-які насильницькі та провокаційні дії, які ведуть до подальшого загострення ситуації.

Небезпечний розвиток подій, який загрожує розвалом країни й навіть втраченою державною суверенітету, а для партії — новою заборонаю, вимагає ґрунтовної перебудови всієї нашої діяльності, серйозних роздумів над питаннями тактики й організації нашої роботи.

Нам доводиться працювати в дуже непростій, швидко змінюваній обстановці, під безпрецедентним тиском антинародної влади й злобними нападками наших політичних та ідеологічних противників. При цьому важко уникнути помилок. До того ж, рішення, прийняте й правильне сьогодні, завтра вже може не відповідати інтересам партії. Зволікання в таких питаннях обертається серйозними втратами для партії, для її авторитету в масах.

Для того щоб стало зрозумілішим, про що ведуть мову, пошлюся лише на один приклад. У 2010 році ми колегіально, після обговорення, прийняли рішення про підтримку кандидатури В.Януковича на посаду Президента України й входження в коаліцію з Партією регіонів. При цьому враховувалося не тільки те, що в передвиборній програмі В.Януковича містилися прийнятні для нашої партії важливі положення (позаблоковий статус України, багатовекторність зовнішньої політики України, поліпшення відносин з Росією й орієнтація на інтеграцію в Митний союз тощо), не лише той факт, що В.Янукович особисто підписав Угоду із Блоком лівих сил, у якій зобов'язався, у разі його обрання, взяти до уваги програму цього блоку, а й те, що від нашої позиції залежало перепинити шлях

на найвищу у країні посаду кандидату від більш реакційних, прозахідних політичних сил. Якихось ілюзій щодо самого Януковича в нас не було. Звичайно, за бажання неважко знайти підстави або приводи для критики цього рішення. Але стати на позицію «Все або нічого» не відповідало б інтересам партії.

Сталося, однак, так, що вже невдовзі В.Янукович і Партія регіонів, здійснивши низку погоджених з нами заходів, різко змінили політичний курс, по суті, зрадили своїх виборців і союзників по коаліції (парламентській більшості). Наша партія не могла підтримувати й не підтримувала багато законопроектів, внесених президентом та «регіоналами», про що заявляла привселюдно — і в парламенті, і в засобах масової інформації.

Виявившись фактично в опозиції в правлячій коаліції (більшості), наша фракція формально з коаліції (більшості) не вийшла. На цьому ми багато втратили — наші політичні противники на кожному кроці намагалися ототожнити нашу позицію з позицією «регіоналів».

Напевно, можна назвати й інші факти, коли наша позиція не була вдалою. Ми зобов'язані зробити висновки із цього на майбутнє.

Гадаю, ні в кого з нас немає відчуття великого задоволення станом і ефективністю нашої роботи. Радикалізації партійної діяльності, якої вимагали останні з'їзди КПУ, практично не відбулося. Щодо активності, гостроти, наступальності, пробивної сили політичні противники нерідко перевершують нас. Люди бачать це й часто запитують: «А що ж комуністи?..»

Рівень впливу в робітничому класі, серед інтелігенції, у молодіжному середовищі явно не відповідає ані вимогам часу, ані навіть нинішньому стану партії. Практично нічого не зроблено за ці роки для посилення впливу комуністів у профспілках, хоча ці питання не раз порушувалися на партійних з'їздах, пленумах ЦК. Але ж іншого шляху для нас пробитися в трудові колективи в умовах буржуазного ладу немає.

Дуже слабо працюють багато партійних організацій. Частина їх просто вимирає, перетворюється на секту, відірвану від мас. Формально проводяться партійні збори. Запущена справа політичної освіти комуністів. У минулому навчальному році партійне навчання практично було зірвано. У партії, у багатьох партійних комітетах, міськкомках, райкомках КПУ недопустимо низький рівень дисципліни.

Будьмо відвертими: належно не впливають на справи в партії пленуми Центрального Комітету. Вони не завжди допомагають виробленню більш ефективних тактичних рішень. Їх проведення не має відчутного впливу на поліпшення справ у партії. Рівень критики на них, даруйте за тавтологію, не витримує ніякої критики. Найчастіше буває так: пленум провели, «галочку» поставили, а там — трава не росте. Заїдає формалізм.

Зрозуміло, що це вимагає рішучої перебудови роботи Секретаріату ЦК, апарату, співробітникам якого бракує оперативності, зібраності, ініціативи. Багато формалізму, казенщини.

Регулярно проводяться засідання Президії Центрального Комітету. Причому відбуваються вони, як правило, за участю перших секретарів регіональних комітетів. Кожен має можливість висловитися. Але до серйозних узагальнень, на жаль, доходить рідко. Нам є над чим подумати, і важливо, щоб ми відверто поговорили сьогодні про це на пленумі.

У цьому контексті не можу не зупинитися на демарші групи народних депутатів, їх виході із фракції Компартії. Перше, що необхідно відзначити, це те, що троє з них — члени Президії ЦК. Для членів Президії їхній вчинок був несподіваним — жоден з них не вважав за потрібне поставити перед Президією або вимагати скликання спеціального Пленуму, щоб розглянути проблеми, які їх нібито хвилюють і про що вони раніше інформували буржуазні ЗМІ, а потім опублікували своє звернення «До товаришів по партії» (так воно озаглавлене) у газеті «Комуніст».

Свій вчинок вони обґрунтовують незадоволеністю роботою партії, необхідністю оновлення керівництва партії. Зайняти таку або іншу позицію — статутне

право комуніста. Не було б нічого незвичайного, якби це не супроводжувалося виходом з депутатської фракції, зробленим, по суті, у форматі шантажу.

Заяви, зроблені для мас-медіа, зокрема т. Голубом, дещо прояснюють ситуацію. Виявляється, акція викликана тим, що в угруповання опинилися «шокуючі документи, які свідчать про те, що за підтримку окремих законопроектів у Верховній Раді виплачувалися великі гроші, які йшли на особисте збагачення Першого секретаря ЦК». Члени групи були настільки шоковані отриманими відомостями (це нібито відбулося минулої суботи), що вже в понеділок написали своє звернення, опубліковане у середу в газеті «Комуніст», редактором якої був т. Голуб. Чому ж про ці «шокуючі документи» не було доведено до відома Президії ЦК, а про них поспішили сповістити буржуазні ЗМІ?

Тов. Голуб підтвердив, що члени створеної ними групи своїми діями фактично поставили себе поза партією й зараз «придивляються», до якої буржуазної фракції або групи (інших, крім комуністичної, в українському парламенті немає) приєднатися. Такі у Верховній Раді є: там люблять «тушок». Невідомо тільки, чим будуть розплачуватися — доларами або якимсь іншим, «нетрадиційним» способом.

Президія ЦК, розглянувши виниклу ситуацію, розцінила дії групи як зрадницькі й розкольницькі, котрі завдають величезної шкоди партії. Особливо — в умовах, коли, за словами самих її учасників, «націоналістичні сили та олігархічні клани, які захопили владу в країні, вживають сьогодні безпрецедентних заходів, щоб витіснити Комуністичну партію з політичного поля країни, позбавити її будь-яких перспектив, заборонити її організаційну діяльність». У такій обстановці кращого подарунка владі та олігархам, аніж вихід депутатів із фракції й провокування розколу в партії, придумати важко. Як бачимо, на цей крок вони пішли усвідомлено, добре розуміючи, якого удару завдадуть у спину партії, яка дала їм можливість стати членами парламенту.

Президія ЦК виносить питання про цю групу на обговорення Пленуму.

Я не хочу коментувати те, що сталося, — хай це зроблять члени Центрального Комітету. Але дві-три ремарки повинен зробити.

Перше. Заяву про якісь виплати мені або партії за підтримку законопроектів розглядаю як наклеп, залишаючи за собою право вдатися до законних заходів на захист своєї честі й гідності.

Друге. Я не тримаюся за посаду першого секретаря ЦК, хоча й дорожу високою честю, яку два десятиліття виявляли мені комуністи. Оновлення керівництва партії — природний процес, який повинен здійснюватися відповідно до Статуту партії. Сьогодні просив би членів Центрального Комітету в режимі таємного голосування висловитися про довіру мені в обстановці, що склалася.

Третє. Під час обговорення питання про демарш народних депутатів, про яких йшлося, не оминати й питання про позицію партійних організацій та їх керівників, які рекомендували зазначених товаришів для обрання народними депутатами.

Шановні товариші!

Партія переживає важкий час. Антинародна влада, антикомуністи й ренегати всіх мастей ополчилися на неї, прагнучи знищити партію. Ось що заявив днями відомий перевертень, або, як називав таких Борис Ілліч Олійник, комутант Кравчук: «Коли комуністи відчули, що під ними горить земля, а вже є реальні докази їхньої участі, у тому числі в сепаратистському русі, реальні докази й у Мін'юсті, і в Службі безпеки України, вони почали шукати, як зберегтися в іншій формі, мімікрувати. До цього треба ставитися дуже обережно. Я першим, — нагадує цей діяч, — першим підписав указ про заборону КПУ. Є шанс». Не сказав тільки Кравчук, що навіть буржуазний Конституційний суд визнав його указ неконституційним, незаконним.

Це ще одне свідчення того, яка важка боротьба у нас попереду. Я впевнений, що партія й із цього випробування вийде із честю.

Перемога буде за нами!

Про політичну ситуацію в країні і позицію Компартії

Постанова Пленуму Центрального Комітету Комуністичної партії України

Пленум Центрального Комітету Компартії України відзначає, що державний переворот, здійснений в Україні 21 лютого 2014 року, наслідки якого закріплені підсумками президентських виборів 25 травня ц.р., радикально змінив ситуацію в країні. До влади на зміну збанкрутілому режиму В.Януковича — виразника інтересів великих олігархічних кланів — прийшли ставленики ще більш реакційних, орієнтованих на Захід кіл компрадорської буржуазії. Багато важливих посад в органах державної влади, у тому числі Президента України, глав державних адміністрацій у найбільших регіонах, у президентській адміністрації зайняли доларові мільярдери. Різні групи кримінально-олігархічних кланів, які боролися за доступ до важелів державної влади, за переділ державної власності, цинічно використали у власних інтересах справедливе невдоволення широких мас трудящих своїм становищем, бездарною діяльністю антинародної влади, наростаючі у суспільстві протестні настрої.

Ще більше посилили позиції в структурах державної влади агресивні неонацистські сили, які взяли на озброєння ідеї й терористичну практику пособників фашистів — гітлерівських окупантів часів Великої Вітчизняної війни.

Підписання Угоди про асоціацію й Зону вільної торгівлі з Європейським союзом юридично закріпило підпорядкування внутрішньої й зовнішньої політики України диктату США, Міжнародного валютного фонду, призвело до погіршення умов життя мільйонів людей. Країна — перед загрозою дефолту, значного зростання безробіття та злиднів.

Центральний Комітет висловлює занепокоєння поглибленням політичної кризи, фактичним перетворенням її під виглядом так званої антитерористичної операції на справжню війну правлячого режиму проти власного народу. Ллється кров, гинуть люди — жінки, діти, старі люди. Десятки тисяч людей, чий житлові будинки зруйновані, майно знищене, змушені шукати порятунку в інших регіонах, стають біженцями.

Все це відбувається на тлі розгулу незаконно сформованих, підтримуваних владою збройних формувань, безчинств, актів печерного вандалізму, захоплення адміністративних та інших будівель, морального й фізичного терору. Дії фашистських елементів спрямовуються, насамперед, проти Комуністичної партії. За потурання влади зносяться пам'ятники В.І.Леніну, іншим діячам радянської епохи, воїнам, котрі захищали Батьківщину від фашистів. Розгромлено приміщення Центрального Комітету КПУ, багатьох партійних комітетів на місцях.

Загострення ситуації, особливо в східних та південних регіонах країни, радикальна зміна політичного курсу призвели до втрати значної частини території країни (Автономної Республіки Крим), катастрофічного погіршення українсько-російських відносин, нав'язаної нашому народові фактичної відмови від цивілізаційного вибору, зробленого ним 360 років тому.

Це супроводжується безпрецедентною дезінформацією, посиленням зомбуванням наших людей. Суспільству нав'язується думка, нібито Компартія, виступаючи за федеративний устрій країни, веде до її розколу, підтримує сепаратистів та терористів. Ці вигадки висувуються як головний доказ для обґрунтування вимог заборонити партію.

У зв'язку з цим Пленум Центрального Комітету вважає за необхідне ще раз викласти нашу принципову позицію щодо цих питань.

Компартія України виходить із того, що найважливіші питання життя держави й суспільства повинні вирішуватися, як це передбачено Конституцією, з урахуванням думки народу. Влада Януковича за підтримки тодішньої опозиції, грубо порушивши закон, не допустила проведення ініційованого нашою партією Всеукраїнського референдуму про вибір варіанта економічної інтеграції, хоч ця ініціатива була підтримана більш ніж трьома мільйонами громадян.

Партія неухильно дотримується програмного положення про необхідність рішуче виступати проти будь-яких проявів сепаратизму. Надаючи важливого значення врахуванню специфіки різних регіонів країни, зумовленої їх історичним минулим, етнічним складом населення, традиціями та іншими обставинами, Компартія не виключає можливості переходу до федеративного устрою України, але, як підкреслюється в партійній Програмі, за міцних конституційних гарантій єдності країни. Будь-які заяви й дії, які не узгоджуються з цими вимогами, не відображають офіційної позиції Компартії, її Центрального Комітету.

Пленум ЦК вважає за можливе підтримати при внесенні змін до чинної Конституції України пропозиції про децентралізацію влади й наповнення реальним змістом, правовими, фінансовими та організаційними можливостями місцевого самоврядування.

Партія послідовно виступає за мирне розв'язання наявних у суспільстві проблем на основі діалогу з усіма зацікавленими сторонами, врахування й задоволення законних вимог і потреб людей. Ми засуджуємо будь-які насильницькі й провокаційні дії, які ведуть до подальшого загострення ситуації. Необхідно все зробити для запобігання подальшому небезпечному розвитку подій, що загрожує розвалом країни, втратою державного суверенітету.

В обставині, що склалася, Пленум вважає найважливішим завданням Центрального Комітету, всіх партійних ланок, усіх комуністів використовувати правові та інші можливості, аби не допустити незаконної заборони Компартії України, зберегти її структури, кадри, радикалізувати діяльність всіх партійних ланок, зміцнити партійну дисципліну.

Компартії доводиться діяти в умовах безпрецедентної антикомуністичної істерії, фізичного й морального терору, системних спроб розколоти партію й знищити її, принаймні витіснити з політичного поля країни, позбавити будь-яких перспектив. З цією метою використовуються члени партії — нестійкі, спонукувані особистими амбіціями або іншими мотивами.

Пленум Центрального Комітету рішуче засуджує, як зрадницькі й розкольницькі, котрі завдають величезної шкоди партії, дії групи членів партії — народних депутатів України, обраних у загальнодержавному багатомандатному виборчому окрузі за списком Компартії, які заявили про вихід із фракції нашої партії у Верховній Раді України й увійшли в одну з буржуазних фракцій. Тим самим вони поставили себе поза партією.

Пленум висловлює впевненість у тому, що заходи, вжиті Центральним Комітетом відповідно до Статуту КПУ щодо зазначених осіб, будуть підтримані всією партією. У той же час те, що сталося, має стати ще одним нагадуванням про необхідність підвищення пильності, постійної турботи про збереження й

зміцнення єдності партії, принципового реагування на будь-які відступи від програмних і статутних вимог, створення в кожній партійній організації обстановки високої вимогливості та відповідальності, атмосфери партійної товарищескості, розвитку більшовицької критики й самокритики.

Пленум вважає за необхідне обговорити ці питання в усіх партійних організаціях і на пленумах регіональних партійних комітетів.

Пленум доручає Президії ЦК вжити заходів для підвищення рівня роботи фракції Компартії у Верховній Раді.

Центральний Комітет КПУ вважає за необхідне заявити: наша партія налаштована на конструктивну роботу в ім'я подолання глибокої, системної кризи в суспільстві, збереження незалежності України, її територіальної цілісності й підтримуватиме конкретні кроки, спрямовані на розв'язання в інтересах трудящих невідкладних проблем і насамперед на негайне припинення братовбивчої війни, яка триває на сході України. У той же час в усіх ситуаціях, коли політика й практичні дії органів влади завдаватимуть шкоди трудящим, інтересам Вітчизни, наша партія, її парламентська депутатська фракція будуть послідовно й твердо займати опозиційну позицію, підтримувати протестні настрої.

Вимагаємо негайно припинити антикомуністичну істерію, терор проти Комуністичної партії, антиконституційні спроби заборонити її.

Компартія, керуючись своєю Програмою, дотримуючись Конституції й законів України, наполегливо виступатиме за повернення влади трудящим в особі наділених реальними повноваженнями рад, побудову в Україні суспільства соціальної справедливості й справжнього народовладдя, за відновлення нормальних, братніх відносин з народами, з якими український народ пов'язують спільна багатовікова доля й спільні інтереси.

Звернення учасників (липневого 2014 року) Пленуму Центрального Комітету Комуністичної партії України до комуністів та всіх трудящих країни затвердити (додається).

До комуністів, трудящих країни

Звернення учасників Пленуму ЦК Компартії України

Шановні товариші!

4 липня 2014 року відбувся позачерговий Пленум Центрального Комітету Компартії України. Скликання Пленуму було викликане небезпечним розвитком обстановки в країні й необхідністю дати оцінку діям групи членів партії — народних депутатів України, які заявили про вихід із фракції Компартії у Верховній Раді України.

Пленум відзначив, що після повалення влади Януковича в результаті державного перевороту 21 лютого 2014 року та президентських виборів 25 травня в Україні утвердився правонаціоналістичний режим ставлеників ще більш реакційних, прозахідних кіл компрадурської буржуазії, зміцнили свої позиції агресивні неонацистські сили, котрі мають визначальний вплив на діяльність усіх державних структур.

Підписання Угоди про асоціацію й Зону вільної торгівлі з Європейським союзом засвідчило відкрите, юридично закріплене підпорядкування внутрішньої й зовнішньої політики України диктату Заходу, насамперед Сполучених Штатів Америки, що стало ще одним ударом по суверенних правах Української держави. Наші люди вже відчули перші результати нового етапу наступу на їхні життєві інтереси, законні права й свободи — припинення роботи багатьох підприємств, зростання безробіття й цін, підвищення — на вимогу Міжнародного валютного фонду — тарифів на житлово-комунальні, транспортні та інші послуги, а також

ще більшого розгулу корупції, мародерства, незахищеності особистої безпеки, життя й майна, безкарної діяльності незаконних збройних формувань, які користуються підтримкою влади та олігархів. Та це лише початок.

Катастрофічно погіршується становище у вітчизняній економіці. Їй загрожують дефолт, труднощі з енергопостачанням, збутом продукції. Бездарна економічна, соціальна, зовнішня й оборонна політика антинародної влади призвела до загострення протиріч, які існують у нашому суспільстві, небезпечного погіршення відносин з Російською Федерацією, фактичної втрати частини території України (Автономної Республіки Крим).

У суспільстві наростає невдоволення широким мас трудящих своїм становищем, політикою й діями влади. Країну потрясають масові протестні акції, які, однак, через слабкість лівих, прогресивних сил, неузгодженість їхніх дій ще не набули характеру виступів трудящих класів проти буржуазного ладу, влади олігархів — доларових мільярдерів та мільйонерів, неонацистів.

Цьому сприяє те, що правлячий режим розв'язав — під виглядом антитерористичної, а насправді каральної операції — справжню війну проти власного народу в східних областях, роздмухує в країні мілітаристський чад, відвертаючи увагу людей від гострих економічних, соціальних, гуманітарних проблем, котрі потребують негайного розв'язання. У Донецькій та Луганській областях ллється кров. Кількість загиблих і поранених військовослужбовців та мирних жителів уже обчислюється тисячами.

У ході так званої зачистки з лиця землі стираються населені пункти. Десятки тисяч людей, котрі залишилися без даху й майна, змушені шукати притулок в інших регіонах країни або в сусідній Росії. У цій обстановці наша партія вважає найважливішим, найнагальнішим завданням припинення кровопролиття, встановлення ділового діалогу із представниками населення в районі конфлікту, вирішення невідкладних питань, здійснення необхідних реформувань, у тому числі внесення необхідних змін до Основного Закону країни. Наша партія готова всіляко сприяти цьому.

Особливістю нинішнього політичного моменту в Україні є шалене розпалювання владою антикомуністичної істерії, посилення репресій проти Компартії, її керівництва, партійного активу та рядових членів партії. Такого печерного варварства — оскаженілого руйнування пам'ятників Володимирові Іллічу Леніну, іншим діячам радянської епохи, воїнам — переможцям у боротьбі з фашизмом, бандитських нападів на приміщення Центрального Комітету КПУ, партійних комітетів на місцях, морального й фізичного терору проти керівників партії та рядових комуністів Україна досі не знала.

Влада не тільки не припиняє і не засуджує ці злочинні дії — вона офіційно порушує питання про заборону Компартії й навіть комуністичної ідеології.

Поруш ворогів — внутрішніх і зовнішніх — звичайна справа для режимів, які зазнають поразки або стикаються із серйозними труднощами. Таким ворогом неонацистський режим сьогодні «призначив» нашу Комуністичну партію — провідну політичну силу, яка послідовно виступає проти всевладдя олігархів і загрози фашизації державного й громадського життя. Нинішнім українським владцям не дає спокою усвідомлення того, що Україна, яка здобула після Великого Жовтня свою державність, перетворена за роки Радянської влади героїчною працею нашого народу в родині братніх народів Радянського Союзу на країну з потужною сучасною індустрією, великим сільськогосподарським виробництвом, передовою наукою, самобутньою культурою, яка входила в десятку передових держав Європи, нині відкинута на задвірки континенту, за 23 роки не може вийти хоча б на рівень кінця 80-х років минулого століття. Змінюються президенти, склади парламенту, уряду, місцевих органів влади, складаються численні програми, даються обіцянки, а справи не йдуть. Хвалений капіталізм, утверджений у нашій країні, не показав обіцяних переваг. У такій ситуації бездарній владі залишається одне — вишукувати в соціалістичній історії країни трагічні сторінки, негативні моменти й на них зосереджувати увагу громадян, політично не озброєної молоді. При цьому замовчується те, що все це давно було засуджене

Комуністичною партією Радянського Союзу, Компартією України, що нинішнє покоління комуністів до зазначених негативних моментів не має ніякого відношення.

Цькування, переслідування Компартії ведеться, як кажуть, на всіх фронтах та в безпрецедентних масштабах, з використанням адміністративного й пропагандистського ресурсу держави, трибуни Верховної Ради, підконтрольних олігархам засобів масової інформації.

Розгорнуто істеричну кампанію, мета якої — прищепити нашим людям стійкі антикомуністичні переконання, неприйняття всього, що пов'язане з нашим соціалістичним минулим, налаштувати їх проти комуністів.

Нашу партію обвинувачують у тому, що, виступаючи за перетворення країни на федерацію, вона нібито підтримує, у тому числі матеріально, «сепаратистів» та «терористів». Насправді Компартія неухильно дотримується вимоги партійної програми про необхідність рішуче виступати проти будь-яких проявів сепаратизму. Надаючи важливого значення врахуванню специфіки різних регіонів країни, зумовленої їх історичним минулим, етнічним складом населення, традиціями та іншими обставинами, Компартія не виключає можливості переходу до федеративного устрою країни, але за міцних конституційних гарантій єдності країни.

В антикомуністичній істерії найактивнішу участь беруть усілякі зрадники-перевертні на кшталт колишнього головного ідеолога й другого секретаря ЦК КПУ Л.Кравчука, який підписав у серпні 1991 року незаконний, як визнав буржуазний Конституційний Суд України, указ про заборону Компартії України, численна рать учорашніх «полум'яних пропагандистів всеперемагаючого вчення марксизму-ленізму», «борців з буржуазним націоналізмом, релігійним дурманом, фальсифікаціями історії та політики КПРС». Ці відщепенці, які одержали свого часу від партії все — освіту, наукові ступені й звання, хлібні посади, тепер буквально захиляються у своїй антикомуністичній блювотині, вислужуючись перед своїми новими хазяями — олігархами й знахабнілими послідовниками прислужників гітлерівських фашистів часів Великої Вітчизняної війни.

Не гребуючи послугами цих людей, які втратили совість і честь, правлячий режим особливу ставку робить на розкладання Комуністичної партії зсередини, вишукуючи в її лавах людей, здатних — через слабкість або невгамовні кар'єристські амбіції, жадобу збагачення, острах викриття якихось поганих вчинків або пороків — на зраду. Такі на крутих поворотах, у важкій ситуації завжди знаходяться. З подібним доводилося мати справу вже після відродження незаконно забороненої партії. Сьогодні мало хто пам'ятає розкольників Моїсєєнка, Яковенка, Грача, з якими так носилися влада й буржуазні ЗМІ, коли вони вчиняли акт зради й обпльовували партію, бравіруючи своєю «революційністю».

Засновник і вождь більшовицької партії Володимир Ілліч Ленін у подібній ситуації говорив, що неважко бути революціонером тоді, коли революція вже спалахнула й розгорілася, коли до революції приєднуються всі й усякі. «Набагато важче — і набагато цінніше — вміти бути революціонером, коли ЩЕ НЕМАЄ умов для прямої, відкритої, дійсно масової, дійсно революційної боротьби, вміти відстоювати інтереси революції». І ще: «Революціонер — не той, хто стає революціонером при наступі революції, а той, хто при найбільшому розгулі реакції, при найбільших коліваннях лібералів і демократів відстоює принципи й гасла революції».

На жаль, знайшлися «кроти» у лавах нашої партії й у цей, для неї, мабуть, найважчий, час, коли правлячий право-неонацистський режим поставив завдання якщо не знищити Компартію, то, у будь-якому разі, витіснити її з української політичної арени. Група народних депутатів України, обраних до парламенту за списком Комуністичної партії, — О.В. Голуб, С.В. Гончаров, О.П. Зубчевський, В.І. Кудря, О.А. Присяжнюк, В.П. Самойленко, Р.В. Шугало, а трохи раніше І.Г. Калетнік та Р.В. Скарбовійчук, подали заяви про вихід із фракції Компартії у Верховній Раді. Про свій крок вони не довели до відома ані Президії Центрального Комітету КПУ (О.В. Голуб, І.Г. Калетнік та О.А. Присяжнюк входили до її складу), ані керівництва фракції, а повідомили насамперед буржуазним ЗМІ.

Відразу ж після виходу з комфракції «підписанти» увійшли в новостворену фракцію «За мир і стабільність», до створення котрої, як повідомлялося в пресі, причетні молодий олігарх-втікач, так званий скарбник «сім'ї» В.Януковича С. Курченко, а також колишній перший віце-прем'єр-міністр С.Арбузов, глава Міндоходів О. Клименко та кілька депутатів-«регіоналів» з олігархічних кіл.

Вочевидь — це не просто акт зради, кричущого порушення Статуту нашої партії: дезертирувавши із фракції комуністів, застромивши ніж у спину партії, яка провела їх у парламент для захисту інтересів трудящих проти буржуазії, ці діячі тут же побігли в одну з буржуазних фракцій, створену для захисту інтересів олігархів і формування нового покоління олігархів-кровопивць. Схоже, їм відведена роль «політичних поліцаїв», які захищатимуть антинародний прозахідний правонаціоналістичний режим. Кращого подарунка нашим ворогам у важку для партії хвилину й не придумати.

Невідомо, чим нові хазяї перебіжчиків будуть розраховуватися за їхню зраду — доларами чи нетрадиційними послугами. Та це й не важливо. В.І. Ленін говорив, що немає особливої різниці між зрадниками за переконанням чи зрадниками через слабкість.

Як і інші ренегати, члени групи намагаються видати вчинений ними акт зради мало не за зразок принциповості, «турботи про поліпшення діяльності» зрадженої ними партії. Навіть називають кандидатуру нового лідера, котрий, на їхню думку, має очолити партію. Цим, по суті езуїтським, кроком вони провокують розкол у партії, вносять смуту в партійні лави.

Повторюючи брехню наклепників з буржуазних ЗМІ про «перетворення фракції Компартії однією людиною на слухняний інструмент особистого збагачення», вони товкмають про якісь міфічні «шокуючі документи», які нібито підтверджують це, не пред'являючи їх.

Розкольники заявляють, що усвідомлюють наслідки свого кроку, розуміють, що «соратники по партії зобов'язані будуть вжити обов'язкових у таких випадках статутних заходів впливу», аж до виключення з Компартії. Отже, на цей крок вони пішли усвідомлено, добре розуміючи, якого серйозного удару вони завдають партії.

Нині фактично сформовано групу, яка протипоставила себе партії, чим також грубо порушено Статут, який забороняє групівщину в партії.

Президія ЦК Компартії України, розглянувши 1 липня ситуацію, що склалася, розцінила вихід названих вище депутатів із фракції Компартії як підлу зраду інтересів партії та виборців. За пропозицією Президії ЦК члени Центрального Комітету в режимі поіменного опитування переважною більшістю голосів вивели О.В. Голуба та О.А. Присяжнюка зі складу Президії ЦК, О.В. Голуба, С.В. Гончарова, О.П. Зубчевського, В.І. Кудрю, О.А. Присяжнюка — зі складу ЦК, звільнили О.В. Голуба від обов'язків головного редактора газети «Комуніст». Питання про партійність розкольників вирішується в порядку, встановленому партійним Статутом. Принципову оцінку позиції й дія О.А. Присяжнюка, як першого секретаря ЦК ЛКСМУ, думаємо, дасть Центральний Комітет комсомолу.

Пленум ЦК Компартії, який відбувся 4 липня, схвалив вжити заходи й, відповідно до положень пункту 6 частини другої і частини шостої статті 81 Конституції України, прийняв рішення про дострокове припинення депутатських повноважень усіх, хто вийшов із парламентської фракції Компартії. Остаточне рішення — за Центральною Виборчою Комісією.

На Пленум були запрошені народні депутати, які заявили про вихід із фракції. Більшість із них проігнорували запрошення, тт. В.П. Самойленко й В.І. Кудря взяли в ньому участь. Їм було надано можливість викласти свою позицію, відповіді на запитання членів Центрального Комітету. Нікого не обмежували в часі. Їхні плутані пояснення не задовольнили учасників Пленуму.

У виступах на Пленумі особливо відзначалося, що демарш розкольників жодною мірою не був продиктований турботою про «модернізацію партії»,

радикальне поліпшення її діяльності, про що в загальній формі говориться в їхніх заявах, до речі, опублікованих у газеті «Комуніст». Їм захотілося заявити про себе, вислужитися перед новими хазяями, а перед комуністами виставити себе принциповими борцями за «негайні зміни у внутріпартійному житті». Це, щонайменше, непорядно, нечесно, а по суті підло.

Рішення Пленуму прийняті одноголосно.

Шановні товариші!

Дії розкольників завдали серйозного удару по авторитету партії особливо тому, що скоєні людьми, які мають значний досвід партійної роботи, були рекомендовані для обрання народними депутатами партійними організаціями на демократично проведених конференціях, користувалися авторитетом у комуністів. На якомусь етапі вони переродилися, чого вчасно не помітили партійні організації.

Це має стати для всіх нас повчальним уроком. Не можна не бачити й недооцінювати сьогодні небезпеки «ринкових залежностей», постійної підривної роботи наших політичних та ідеологічних противників, їхньої агентури, які прагнуть виявити в наших лавах нестійких, слабких духом людей, підловити їх на якихось непорядних справах, зіграти на життєвих проблемах або людських слабкостях.

Події останнього часу показали, яку підлу роль відіграють буржуазні засоби масової інформації, замовчуючи правду, поширюючи фальшивки, витончено дезорієнтуючи громадськість. Треба допомагати людям розбиратися в суті подій, критично ставитися до матеріалів протитульованої преси та електронних засобів інформації, давати рішучу відсіч клепам, усіляким вигадкам і фальсифікаціям, мета яких — дискредитувати партію, посіяти сумніви й невпевненість у лави партійців, розкласти зсередини, розколоти її. Цьому має служити здорова, чиста атмосфера справжньої товариськості, на більшовицьких засадах якої створювалася партія.

Поповнюючи партійні лави новими силами переконаних борців за справу соціалізму, будемо рішуче очищати їх від пристосованців і переродженців, розвивати активність комуністів, посилювати партійну дисципліну, зміцнювати партію, її єдність.

Будьмо пильними! На цьому шляху ми переможемо.

**Центральний Комітет
Комуністичної партії України**

Позачерговий 48-й з'їзд Комуністичної партії України

(29 серпня і 11 вересня 2014 року)

Інформаційне повідомлення

29 серпня 2014 року в Києві розпочав роботу позачерговий 48-й з'їзд Комуністичної партії України.

Відкрив з'їзд перший секретар ЦК партії **П.М.Симоненко**.

З'їзд обрав робочі органи: Президію, Секретаріат, Мандатну, Лічильну та Редакційну комісії. Затверджено такий порядок денний:

1. Про дії Компартії України у зв'язку з проведенням позачергових виборів народних депутатів України.

2. Про висунення кандидатів у народні депутати України по загальнодержавному багатомандатному виборчому округу України від Комуністичної партії України.

З'їзд заслухав і затвердив доповідь Мандатної комісії, з якою виступив її голова **В.М.Оплачко**.

З доповіддю «Про дії Компартії України у зв'язку з проведенням позачергових виборів народних депутатів України» виступив перший секретар Центрального Комітету партії **П.М.Симоненко**.

В обговоренні доповіді взяли участь: член ЦК, перший секретар Черкаського ОК КПУ **Роєнко В.Г.**; член ЦК, перший секретар Рівненського ОК КПУ **Вознюк О.М.**; член ЦК, перший секретар Миколаївського ОК КПУ **Матвєєв В.Й.**; член ЦК, перший секретар Житомирського ОК КПУ **Тимошенко М.М.**; член ЦК **Крючков Г.К.**; член ЦК, перший секретар Херсонського ОК КПУ **Тарановський А.Ф.**; член Президії ЦК **Мішура В.Д.**; член Президії, другий секретар ЦК КПУ **Алексєєв І.В.**; член ЦК, ректор Партиїної школи при ЦК КПУ **Мнацаканов С.О.**

За підсумками обговорення доповіді делегати прийняли постанову з'їзду й затвердили Передвиборну програму Комуністичної партії України «За мир, народовладдя і справедливість»

У ході розгляду другого питання порядку денного **П.М. Симоненко** поінформував делегатів про порядок формування партійного списку й ознайомив із проектом постанови з цього питання.

Після обговорення кандидатур 48-й з'їзд, згідно зі статтею 53 Закону України «Про вибори народних депутатів України», затвердив список кандидатів у народні депутати України по загальнодержавному багатомандатному виборчому округу від Комуністичної партії України.

Список очолили: Симоненко Петро Миколайович; Мартинюк Адам Іванович; Самойлик Катерина Семенівна; Сіренко Василь Федорович; Цибенко Петро Степанович.

З'їзд прийняв рішення про продовження повноважень делегатів позачергового 48-го з'їзду Компартії України.

На цьому перший етап з'їзду був оголошений закритим.

* * *

11 вересня 2014 року в Києві відбувся другий етап позачергового 48-го з'їзду Комуністичної партії України.

До порядку денного з'їзду було включено питання «Про висунення кандидатів у народні депутати України по одномандатних виборчих округах від Комуністичної партії України».

З інформацією виступив перший секретар ЦК Компартії України **П.М.Симоненко**.

Згідно зі статтею 53 Закону України «Про вибори народних депутатів України», з'їзд затвердив список кандидатів у народні депутати України по одномандатних виборчих округах від Комуністичної партії України.

З'їзд також прийняв заяву «Припинити політичний терор і свавілля. Свободу політичним в'язням!».

У зв'язку з можливістю внесення змін до Закону України «Про вибори народних депутатів України» або інших непередбачених ситуацій з виборами до Верховної Ради України з'їзд продовжив повноваження делегатів позачергового 48-го з'їзду Компартії України.

Мир — українській землі! Благополуччя — кожній сім'ї!

*Доповідь першого секретаря ЦК КПУ П.М.СИМОНЕНКА
на позачерговому 48-му з'їзді Комуністичної партії України
29 серпня 2014 року*

Товариші делегати!

Нашому з'їзду належить розглянути питання, пов'язані із участю Компартії у позачергових парламентських виборах.

Ніколи ще нашій партії не доводилося вступати у виборчу кампанію у таких надзвичайно складних умовах, як зараз.

Триває кривава братовбивча війна на сході України. Ллється кров, кількість загиблих військових і мирних громадян обчислюється тисячами, а тих, чиє життя і безпеку не змогла захистити держава, хто змушений покинути рідні домівки і шукати притулку в інших місцевостях і навіть за межами України, — десятками і навіть сотнями тисяч.

Кожен день дає все нові й нові свідчення того, що силовими методами, каральними кампаніями проти власного народу врегулювати ситуацію неможливо. Однак у владних структурах верх, судячи з усього, поки що беруть ті, кого називають «яструбами», — можновладці і олігархи, готові — заради своїх інтересів чи на догоду закордонним «наставникам» — знищити велику кількість людей.

Це ставить під сумнів можливість проведення нормальних, чесних і справедливих виборів саме в тих регіонах, де позиції нашої партії були особливо міцні. Це ж стосується — із зрозумілих причин — і Автономної Республіки Крим.

Правонаціоналістичний режим, встановлений в країні після лютогового (2014 р.) державного перевороту, відверто проголосив як свою мету і невідкладне завдання — витіснення Компартії з політичного поля України і її знищення. Першим кроком на цьому шляху є перешкоджання участі партії у парламентських виборах, а якщо з якихось причин це не вдасться — не допустити подолання нею прохідного бар'єру.

Брутально, з цинічною наругою над Конституцією і Регламентом, Верховній Раді було нав'язане рішення про розпуск парламентської фракції Компартії, про що, як про «величезне досягнення», тепер заявляють і голова Верховної Ради, і президент. Тим самим вони підтверджують, що це було заздалегідь сплановане ПОЛІТИЧНЕ, а не правове рішення.

Тепер депутати-комуністи фактично позбавлені можливості впливати на розробку порядку денного та розгляду питань на пленарних засіданнях, робити заяви від імені фракції, обмежені в доступі до парламентської трибуни, у можливості ефективно представляти і захищати інтереси майже трьох мільйонів виборців, які виявили довіру нашій партії на минулих виборах.

У практичну площину націонал-фашистським режимом поставлено питання про заборону діяльності Компартії України. Хоча для цього немає фактичних і правових підстав, спікер парламенту, який тимчасово виконував обов'язки президента, публічно, на пленарному засіданні ВРУ, зажадав від міністра юстиції «без зволікань» вирішити це питання у судовому процесі.

У Київському окружному адміністративному суді вже відбулися перші засідання з розгляду цієї справи. За оцінками закордонних спостерігачів — юристів, адвокатів, депутатів Європарламенту, — цей процес є політичним замовленням у боротьбі проти інакомислення, проти політичної опозиції. Це визнають

авторитетні правники та відомі політичні діячі як в Україні, так і в багатьох країнах Європи, а також юристи з Чехії, Греції, Іспанії, які беруть участь у судовому розгляді справи. Представники асоціації демократичних адвокатів Португалії дали йому назву «суд інквізиції».

Ще раз наголошую, що політичний, замовний характер цього ганебного процесу є очевидним.

Але ми повинні бути готовими до найгіршого варіанту. Адже правлячий в українській державі режим на багатьох прикладах довів, що в протизаконних діях його не стримують ні Конституція, ані інші закони держави.

Стало відомо, що правоохоронними органами порушено кримінальне провадження щодо керівництва Компартії (поки що — «за фактом», але з реальною перспективою звернення до Верховної Ради за позбавленням депутатської недоторканності та наданням згоди на арешт). Деяких партійних працівників на місцях вже заарештовано. Їх звинувачують в протизаконних діях («пособництві сепаратистам і терористам»), з них вибивають — із застосуванням незаконних прийомів — зізнання у злочинах, яких вони не вчиняли.

Такою є сьогоднішня українська реальність.

Створенню в суспільстві атмосфери антикомуністичного психозу, прищепленню нашим співвітчизникам, насамперед молоді, негативного ставлення до нашої партії, несприйняття соціалізму підпорядковані безпрецедентна істерія, розгорнута у засобах масової інформації, брудні наклепи на партію, її лідерів, позбавлені будь-яких підстав твердження з боку найвищих посадовців, нібито наша партія «не є самостійною політичною силою», «виконує чийсь вказівки» і навіть «фінансує діяльність сепаратистів і терористів».

З цією метою використовуються іудині «послуги» групи відщепенців, які зрадили Комуністичну партію, покинули її парламентську фракцію і перебігли у стан наших політичних противників, як політичні поліцаї.

Із задоволенням хочу відзначити, що переважна більшість партійців дала гідну оцінку їх підлій, зрадницькій діяльності.

Шановні товариші!

Складна ситуація в країні перетворює виборчу кампанію для нашої партії на ЕКЗАМЕН, який ще ніколи їй не доводилося тримати. Участь у виборах має бути використана нами для того, щоб показати суспільству, світовій громадськості, що попри терор і свавілля комуністична ідея живе в серцях мільйонів наших співвітчизників; що наша партія не похитнулася, а лише тісніше згуртувала свої ряди і сповнена рішучості боротися до кінця за соціалістичну перспективу розвитку нашого суспільства.

Цьому мають бути підпорядковані організаційна і агітаційно-масова робота кожної партійної організації, нашого інформаційного ресурсу, на це треба спрямувати зусилля усіх комуністів.

Сьогодні ми затвердимо список кандидатів у народні депутати України від Компартії. З урахуванням обмежених термінів виборчої кампанії і труднощів, утворюваних владою для участі в ній нашої партії, на наших товаришів покладається неймовірно відповідальна справа. Проект списку складений на основі пропозицій обкомів і Київського міськкому партії.

В ньому представлені всі регіони, враховані рівень політичної підготовки, здатність захищати ідеї і справу нашої партії, бійцівські якості можливих кандидатів.

Потрібно чітко спланувати їх виступи перед виборцями з тим, щоб охопити якомога більшу кількість населення масовими зустрічами. Оскільки владні структури чинитимуть цьому всілякі перешкоди, слід діяти — з урахуванням досвіду попередніх виборчих кампаній — за принципом «від дому до дому», проводити бесіди з людьми, агітацію за партійний список і за наших кандидатів; поширювати листівки, партійні видання, інші матеріали там, де є люди, — на ринках, на зупинках міського транспорту.

Зрозуміло, що це вимагає активної, безпосередньої участі усіх членів партії, залучення якомога ширших кіл наших прихильників з числа безпартійних. Враховуючи нахабність і безкарність дій неонацистів, бойовиків з різного роду незаконних збройних формувань, особливу увагу слід приділити забезпеченню безпеки наших товаришів.

Попри всі перешкоди потрібно використати всі можливості для просування наших чи прихильних до Компартії людей до складу виборчих комісій; підібрати необхідну кількість представників на виборчих дільницях, агітаторів; активно використовувати можливості партійної преси, інших засобів масової інформації; координувати дії з представниками інших політичних сил, чії позиції близькі до наших.

Про спрямованість і зміст агітаційно-масової роботи під час виборчої кампанії Домагаючись подолання встановленого прохідного бар'єру, проведення наших представників у парламент, необхідно використовувати цю роботу для того, щоб допомогти нашим людям усвідомити трагічність нинішнього політичного моменту.

Час підтвердив обґрунтованість оцінок, що давалися у документах Центрального Комітету нашої партії, їх відповідність сутності і наслідкам державного перевороту, який радикально змінив ситуацію в країні.

Сьогодні стало ще очевиднішим, що непримиренна боротьба між різними угрупованнями кримінально-олігархічного капіталу завершилася на цьому етапі тим, що на зміну збанкрутілому режиму В. Януковича до влади прийшли такі ж ненаситні, але більш організовані і агресивні, компрадорські прозахідні правонаціоналістичні сили.

В країні утвердився жорсткий авторитарний режим, брутально порушуються Конституція, права і свободи громадян. Ідеологічний курс і політичну практику режиму визначають найреакційніші сили ідейних спадкоємців нацистських пособників часів Великої Вітчизняної війни.

На конкретних фактах потрібно показувати, до чого вже призвели і чим ще загрожують радикальний перегляд зовнішньополітичного курсу України, фактична відмова від її позаблокового статусу, закріпленого Законом про засади внутрішньої і зовнішньої політики, доведення відносин з Росією фактично до стану війни, втрата Кримської Автономії, загроза розколу України, знищення значної частини економічного потенціалу, вибух інфляції, ще більше поширення корупції, зростання цін і тарифів, подальше погіршення умов життя мільйонів людей, небезпечне загострення усіх протиріч в суспільстві; фактичне перетворення її на протекторат чи підмандатну територію західних держав, передусім США, світових фінансових монополій.

Ще не ратифіковано Верховною Радою Угоду про Асоціацію і Зону вільної торгівлі з Європейським союзом, а Національний банк України вже відпустив «у вільне плавання» національну валюту — гривню, яка знецінена більш ніж на половину, що завдало тяжкого удару по багатьох громадянах, які взяли в банках кредити в іноземній валюті. А уряд слухняно виконав вимогу Міжнародного валютного фонду про підвищення (не останнє!) для громадян плати за електроенергію, природний газ, тарифів на житлово-комунальні, транспортні та інші послуги. Це зробило необхідним, за визнанням уряду, надання субсидій майже трьом мільйонам сімей. А це означає, що третина населення країни (близько 15 мільйонів людей) відкинута за межу виживання.

Це вже викликало невдоволення багатьох громадян.

А в найближчій перспективі — холодна, для багатьох і голодна зима. Тому влада поспішає із проведенням парламентських виборів, поки невдоволення не набуло ще більших масштабів і не змело нинішній режим.

Слід враховувати й те, що різні політичні сили прагнуть використати наступні вибори для зміцнення своїх позицій, особливо в умовах розбіжності поглядів у правлячій верхівці, про що надходить все більше свідчень.

Необхідно показувати, яку загрозу несуть нашим людям подальше утвердження авторитарного режиму, примиренське ставлення влади до діяльності

неонацистів-бандерівців, різного роду «радикалів», «очищення влади» — так звана люстрація. Як показує досвід Слов'янська, Краматорська, Маріуполя та інших міст, під неї підпадають не стільки справжні корупціонери чи пособники терористів, а перш за все вчителі, медичні працівники. Люстрація після ухвалення слухняною Верховною Радою відповідного закону стане легальним способом розправи націонал-радикалів над своїми політичними противниками, а також зведення особистих рахунків, утвердження фашистських порядків в країні. Про це теж мають знати наші люди.

Необхідно також інформувати громадськість про хід судової розправи над Компартією, про абсолютну безпідставність звинувачень на її адресу, підняти партійців і всіх чесних людей на захист партії.

Водночас слід показувати, що в нашої партії є чітка, реалістична програма виведення країни із глибокої кризи, виходу на сучасні рубежі економічного і суспільного розвитку, стабілізації в суспільстві.

Сьогодні найважливіше завдання партія вбачає у якнайшвидшому розв'язанні кривавого конфлікту, у пошуках шляхів мирного виходу з нього. На цій позиції наша партія стояла з самого початку, як тільки виникло гостре протистояння в суспільстві.

Ми виступали і виступаємо за те, щоб важливі дискусійні питання державного і суспільного життя вирішувалися з урахуванням думки народу — шляхом референдуму. Хто сьогодні наважиться заперечувати, що якби був проведений референдум, запропонований Компартією, щодо вибору варіанту зовнішньоекономічної орієнтації нашої країни, то ми могли б уникнути того загострення політичної ситуації, яке в кінцевому підсумку призвело до таких трагічних наслідків? Режим В.Януковича, брутально порушивши Основний Закон держави, не допустив його проведення.

Ми виступали і виступаємо за істотне розширення прав і повноважень територіальних громад і регіонів з урахуванням їх історичних, мовних та інших особливостей, не виключаючи і можливості федералізації України за — як сказано в нашій партійній Програмі — міцних конституційних гарантій її єдності. Схожа позиція висловлюється в численних виступах у засобах масової інформації, які аж ніяк не можна запідозрити в симпатіях до Компартії.

Нещодавно, як ви знаєте, за максимальну децентралізацію влади в Україні висловилась, перебуваючи з візитом в нашій країні, канцлер Федеративної Республіки Німеччини Меркель. А її заступник в німецькому уряді прямо заявив, що в нинішніх умовах федералізація — це єдиний шлях для порятунку України. Але саме за це українська влада намагається заборонити Компартію!

Словом, у нас є з чим вийти на вибори. Неупереджені дослідження показують, що принципову, послідовну позицію нашої партії, проїняту турботою про інтереси Вітчизни, про долю її народу, підтримують значні верстви українського суспільства. І цей потенціал ми зобов'язані використати сповна.

На це, повторюю, мають бути спрямовані наші зусилля.

Ситуація на сході країни залишається дуже складною, до того ж вона різко загострюється.

Це потрібно враховувати. Займаючи чітку позицію, яка полягає у визнанні необхідності негайного припинення бойових дій і військового протистояння, врегулювання ситуації на основі задоволення законних вимог населення згаданих регіонів, потрібно бути дуже зваженими у своїх висловлюваннях і діях, не піддаватись на провокації, щоб не давати формальних приводів для нових репресій проти нашої партії.

Зберегти партію, її особовий склад і структури — сьогодні найважливіше наше завдання. У нас є багато підстав для критичного і самокритичного аналізу нашої роботи, осмислення становища в партії; є гостра необхідність зробити висновки з недоліків, помилок і прорахунків у нашій роботі. І це ми маємо зробити. Але сьогодні головне — повторюю ще й ще раз — зберегти партію, її єдність і боєздатність. Бо основна робота попереду. Про це слід постійно пам'ятати, беручи участь у виборчій кампанії. Займатися самоїдством, зведенням рахунків,

піддаватись на провокації провокаторів і розкольників — це найкращий подарунок, який можна сьогодні зробити на угоду антинародній владі і нашим політичним противникам.

Ми — реалісти і добре розуміємо, яка потужна сила, озброєна усім арсеналом буржуазної держави, в тому числі наскрізь корумпованою каральною системою, сучасними засобами зомбування людей, протистоїть нам. У стані наших політичних противників є чимало людей, які свого часу перебували в лавах Компартії; використовуючи цю обставину, здобули освіту, вчені ступені і наукові звання, зробили кар'єру, — але на крутому переломі зрадили партію і сьогодні є її мало не найлютішими ворогами. Вони вже забороняли — у серпні 1991 року — Компартію України. Нам потрібно було десять років виснажливої боротьби, щоб добитися визнання буржуазним Конституційним Судом заборони Компартії незаконною, неконституційною.

Не можна виключати того, що й цього разу антикомуністичні сили, підтримувані зрадниками Компартії, вкотре розтопчуть Конституцію, проігнорують протести європейської і світової прогресивної громадськості і заборонять нашу партію.

До цього ми теж повинні бути психологічно і організаційно готові. Якщо таке трапиться, ми використаємо всі законні заходи, аж до звернення — в разі необхідності — до Європейського суду з прав людини, щоб довести нашу правоту. Одночасно будемо діяти в межах, які встановлені українською Конституцією, для продовження легальної діяльності комуністів.

Досвід відродження такої діяльності прихильників комуністичної ідеї в умовах заборони Компартії в нас є, і в разі потреби ми його використаємо. Тільки зробити це мусимо у набагато коротші строки.

Шановні товариші!

На долю наших поколінь комуністів випали важкі випробування. Вони повинні ще тісніше згуртувати нас, загартувати нашу волю, примножити зусилля у боротьбі за інтереси трудового народу, за суспільство соціальної справедливості, за справжнє народовладдя — соціалізм. Цим наша партія ще й ще раз доведе, що вона справді є прогресивною, глибоко патріотичною та інтернаціональною силою.

Під прапором марксизму-ленінізму ми переможемо!

Про дії Компартії України у зв'язку з позачерговими виборами народних депутатів України

Постанова позачергового 48-го з'їзду Комуністичної партії України

З'їзд відзначає, що в умовах, які склалися в Україні, участь у позачергових виборах до Верховної Ради України набуває для Компартії особливого значення. Правонаціоналістичний режим, встановлений в країні в результаті державного перевороту 21 лютого 2014 року, спрямовує зусилля на витіснення партії з політичної арени та її знищення. Порушуючи Конституцію України і Регламент, Верховна Рада України під брутальним тиском спікера ухвалила незаконне рішення про розпуск парламентської фракції Компартії, чим позбавила депутатів-комуністів можливості повноправно здійснювати депутатські повноваження, належно представляти і обстоювати інтереси майже трьох мільйонів виборців, які виявили їм довіру. Голова Верховної Ради, який тимчасово виконував обов'язки президента України, публічно зажадав від міністра юстиції «без зволікань» вирішити в судовому порядку питання про заборону Компартії України, хоча, за визнанням авторитетних правників, науковців, відомих політичних і державних діячів в Україні і багатьох країнах Європи і світу, міжнародних організацій, для заборони партії немає законних підстав.

Виборча кампанія розгортається у надзвичайній обстановці.

У східних регіонах України триває так звана Антитерористична операція, що фактично є кривавою братовбивчою війною, каральною операцією влади проти тієї частини власного народу, яка не підтримала наслідки державного перевороту, виступила проти активізації агресивних неонацистських сил, загрози фашизації України.

Це ставить під сумнів можливість проведення чесних, справедливих виборів, легітимність їх результатів.

Безпрецедентна антикомуністична кампанія, розгорнута правлячим режимом з широким використанням усіх засобів впливу на свідомість людей, має на меті прищепити нашим співвітчизникам, насамперед молоді, негативне ставлення до Компартії, несприйняття соціалізму.

З цією метою поширюються брудні наклепи на партію, її лідерів, позбавлені будь-яких підстав.

З'їзд заявляє і наголошує, що Компартія України у всій своїй внутрішній і зовнішній політичній діяльності завжди захищала цілісність Української держави і була виразником інтересів її багатонаціонального народу.

У цих умовах активна участь партії у виборчій кампанії має на меті засвідчити перед усім світом, що попри свавілля і терор — моральний і фізичний, переслідування і репресії проти комуністів, комуністична ідея живе в душах і серцях мільйонів наших співвітчизників, що Компартія діє, виступаючи як потужна опозиційна прогресивна, патріотична сила, виразник і послідовний захисник інтересів трудового народу.

Цьому повинні бути підпорядковані вся організаційна, агітаційно-масова і пропагандистська робота партії, усіх її організацій, інформаційний ресурс, зусилля всіх комуністів.

З'їзд зобов'язує Центральний Комітет, регіональні і місцеві комітети КПУ, первинні партійні організації використати всі законні можливості для доведення до широкої громадськості Передвиборної програми партії, її позиції з принципових питань, для завоювання підтримки виборців.

У цій роботі особливу увагу приділяти:

викриттю причин, рушійних сил людневого (2014 р.) державного перевороту і справжньої суті правонаціоналістичного режиму, встановленого в Україні в результаті жорстокої боротьби між різними кримінально-олігархічними кланами і повалення збанкрутілого режиму В. Януковича;

показу того, чим може обернутися для нашої країни, її народу відмова від позаблокового статусу України, інтеграція в європейські структури, слухняне виконання вимог західних держав і світових фінансових монополій;

аргументованому розкриттю принципової позиції нашої партії з важливих питань державного і суспільного життя, зокрема щодо розширення повноважень територіальних громад, регіональних і місцевих самоврядних органів, реформування системи державного управління за умови міцних конституційних гарантій єдності України і непорушності її кордонів.

Найважливішим, невідкладним завданням з'їзд вважає припинення кровопролиття, мирне врегулювання кривавого конфлікту на основі врахування життєвих інтересів населення відповідних регіонів.

З огляду на можливість ухвалення судового рішення про заборону Компартії України з'їзд доручає Президії Центрального Комітету КПУ вжити в разі потреби необхідних заходів щодо опротестування у встановленому законом порядку неправосудного рішення, відновлення справедливості і забезпечення безперервної легальної, з дотриманням вимог Конституції України, діяльності прихильників комуністичної ідеї.

З'їзд засуджує зрадницькі дії групи відщепенців, які у тяжку для Компартії годину покинули її фракцію у Верховній Раді України, перекинулись у табір політичних противників комуністів і на догоду правлячому антинародному режиму розгорнули шалену боротьбу проти партії.

З'їзд вважає за доцільне всебічно проаналізувати на наступному черговому партійному з'їзді ситуацію в партії, зробити висновки, необхідні для піднесення на якісно новий рівень комуністичного руху в Україні. Питання про час скликання з'їзду вирішити Центральному Комітету КПУ з урахуванням розвитку політичної ситуації в країні.

З'їзд затверджує Передвиборну програму Комуністичної партії України на позачергових виборах народних депутатів України 26 жовтня 2014 року.

З'їзд висловлює впевненість у тому, що комуністи України подолають труднощі, з честю вийдуть з тяжких випробувань, що випали на їх долю після реставрації капіталізму в нашій країні, будуть і надалі вірними священному знамену марксизму-ленінізму, справі соціалізму.

За мир, народовладдя і справедливість

Передвиборна програма Комуністичної партії України

Україна — у вогні.

Країна — на етапі одного з найдраматичніших періодів своєї історії.

Держава — на межі розколу і гуманітарної катастрофи.

Суспільство — у протистояннях і беззаконні.

На обрії — густі хмари неонацизму.

Влада — цепний пес кримінально-корумпованого олігархату, вірна служанка заокеанських покровителів.

Люди — під жорнами мораторіїв на зростання матеріального достатку, не живуть, а виживають, стогнучи під непосильним тягарем галопоуючих платежів і цін.

Населення — у неспокої і тривогах за долю своєї родини і країни.

Громадяни — залякані та обкрадені, під шаленим тиском маніпуляції свідомістю та наростаючого переслідування інакомислячих.

Комуністи — в центрі немилосердних дій інквізиції, свавільної наруги і дикунської розправи. Невідкладною метою правонаціоналістичних правителів є не лише витіснення Компартії з політичного поля, а й її фактичне знищення.

Проте тільки Комуністична партія України за активної підтримки справжніх патріотів своєї країни спроможна провести кардинальні зміни.

I

Найперше, найголовніше, найневідкладніше надзавдання наше нині таке — встановлення на українській землі миру і спокою.

Компартія, фракція КПУ у Верховній Раді ще у квітні, коли вогнище конфлікту лише починало жевріти, запропонувала поетапний план мирного врегулювання й виходу із кровопролитної кризи. Попри ігнорування цього плану самовпевненими можновладцями, він життєво актуальний і понині. Комуністи спромоглися донести його основні складові до офіційних структур ЄС і переконати єврочиновників та європарламентаріїв у реальності й необхідності реалізації наших пропозицій. Як результат — сьогодні їх уже оприлюднюють керівники ряду європейських держав та інституцій.

Для завершення воєнного лихоліття в Донбасі, а фактично громадянської війни в країні, Компартія пропонує декілька послідовних кроків. Перший: невідкладно припинити братовбивство й оголосити мир. Другий: усім конфліктуючим сторонам шляхом перемовин окреслити коло проблем, усунення котрих сприятиме врегулюванню воєнної ворожнечі. Третій: здійснити конституційні зміни, що відкривають шлях до децентралізації. Четвертий: неупереджене розслідування смертоносних злочинів — на майдані Незалежності в Києві, в Одесі, Маріуполі, Красноармійську, інших населених пунктах.

Досягнення миру — це не лише припинення вогню. Передовсім потребують відходу в небуття мілітаризація свідомості громадян, взаємна нетерпимість й ненависть, агресія й злість. Це можливе за умови, коли в багатонаціональній країні будуть враховані й захищені інтереси всіх соціальних, національних, етнічних груп і верств населення. Звідси наша несхитна лінія: широка самостійність регіонів за умови міцних конституційних гарантій єдності та територіальної цілісності країни — єдиний шлях до миру і відродження.

Кожна складова України має володіти правом на самостійність у різних сферах свого життя: від самоуправління і обрання усіх гілок місцевої влади та бюджетного федералізму до розв'язання культурно-національних питань й оберігання традицій регіону.

Збереження цілісності країни конче потребує духовного єднання. Держава має захистити духовні цінності й національні традиції всіх народів України. Ми спрямуємо законодавчі зусилля на збереження і розвиток мов та культур усіх націй і народів, закріпимо за російською мовою статус державної, станемо на захист історичної пам'яті.

Характерність внутріполітичної конфронтації в Україні окреслюється ще й тим, що її підживлюють і формують міжнародні фактори. Повсякденно наша країна все більше перетворюється із суб'єкта на об'єкт зовнішньої політики, стає пішаком чужинської геополітичної гри між США, Європою і Росією.

Досягнення миру і його збереження немислимі без відновлення суверенітету й незаангажованості у царині зовнішньої політики. Міжнародний курс країни мають окреслювати передовсім інтереси громадян України, а не корисливі забаганки інших держав.

Поставимо надійну завісу проНАТОВським задумам. Прокладатимемо стежку для відновлення добросусідських і братерських відносин з державами СНД, передовсім з Росією, Білоруссю і Казахстаном, збережемо єдність слов'янських народів.

Пріоритетом зовнішньополітичних зусиль вважаємо також установлення справедливих і рівноправних відносин України з усіма державами, примноження кола приятних союзників і постійних партнерів.

Компартія наполягає на тому, щоб найважливіші дискусійні питання державного і суспільного життя вирішувалися шляхом народних плебісцитів. Бо ж ніхто не наважиться заперечувати, що якби відбувся торік запропонований комуністами референдум щодо вибору варіанту зовнішньоекономічної орієнтації України, то можна було б уникнути того загострення політичної ситуації, яке нині обернулося незворотними трагічними наслідками.

Наша категорична вимога: з метою встановлення несхитного заслону проти зазіхань на суверенітет країни і убезпечення базових прав громадян невідкладно ліквідувати неофіційні збройні формування.

Серед першочергових завдань — відродження боездатних Збройних сил України, відновлення народної шани до захисників Вітчизни, забезпечення військовослужбовців житлом, достатнім рівнем життя та соціальними гарантіями.

II

Невід'ємною складовою Передвиборної програми комуністів щодо нагальних змін у житті наших співгромадян є плани невпинного поступу на фронті соціальної справедливості, спрямовані на благополуччя й достаток кожної родини.

Задля цієї благочинної мети щонайперше демонтуємо олігархічну систему управління країною, викорчуємо такі її порочні явища, як злодійство, корупція, злидні, безправ'я, звалення всіх житейських турбот і тягот на плечі простих людей. Позиція комуністів тут неухильна: «Руйнувати варто не міста і села, а кланово-олігархічну систему».

Для досягнення звершень у справедливому облаштуванні життя співгромадян реалізуємо Антикризову програму Компартії України, запропоновану ще в 2011 році. В її основі: націоналізація законним шляхом стратегічних галузей промисловості, повернення державі контролю над надрами і природними ресурсами, заборона купівлі-продажу земель сільськогосподарського призначення, державна підтримка вітчизняного товаровиробника, науки і працівників села, державна монополія на виробництво і реалізацію алкогольних і тютюнових виробів.

Йдучи на дострокові парламентські вибори, комуністи пропонують виборцям такі першорядні соціальні орієнтири:

неухильне виконання зобов'язань держави перед своїми громадянами щодо прожиткового мінімуму, зарплат, пенсій, стипендій (іх щоквартальне індексування з урахуванням реальної інфляції), умов праці, відпусток, гідного життя ветеранів, дотримання інших соціальних стандартів;

збереження і розширення соціальних пільг;

введення пені за кожний день прострочення виплати заробітної плати;
 встановлення заробітної плати працівникам бюджетної сфери на рівні середньої зарплати в промисловості;
 скасування пенсійної і медичної реформ, нав'язаних МВФ і ЄС, повернення віку виходу на пенсію: жінкам — 55 років, чоловікам — 60 років;
 посилення державного контролю над цінами;
 повернення трудових заощаджень;
 звільнення від податків невеликих зарплат, запровадження прогресивного оподаткування доходів багатих і надбагатих, введення податку на предмети розкоші;
 надання громадянам безкоштовної медичної допомоги;
 закупівля та надання за державні кошти ліків, критично необхідних для збереження життя;
 державний контроль за якістю продуктів харчування, товарів широкого вжитку та медичних послуг;
 створення мережі державних і комунальних підприємств роздрібною торгівлі, надання послуг, аптек;
 повернення державної безкоштовної дошкільної, середньої, професійно-технічної та вищої освіти;
 надання медикам, працівникам культури і освіти, які працюють у державних установах, статусу державних службовців;
 впровадження системи матеріальної та соціальної допомоги молодим педагогам, медикам, особливо тим, хто працює в сільській місцевості;
 розгортання масштабного будівництва соціального житла;
 надання малозабезпеченим громадянам безкоштовного житла на правах державної і комунальної оренди;
 повернення у державну власність об'єктів ЖКГ, встановлення державних тарифів відповідно до єдиної тарифної сітки;
 витрати на комунальні послуги повинні становити не більше 10 відсотків від доходів сім'ї;
 здійснення комплексу заходів щодо морального оздоровлення суспільства: збільшення чисельності та рівня фінансування державних установ культури, бібліотек, книгарень; відродження мережі державних оздоровчих закладів для дітей; заборона пропаганди расизму, ксенофобії та національної ворожнечі; створення ефективних державних програм подолання алкоголізму, наркоманії та СНІДу; підтримка традиційних конфесій віруючих.

Таку двоєдину, взаємопов'язану мету — досягнення миру і благополуччя — ставить перед собою Комуністична партія України і пропонує співгромадянам 26 жовтня 2014 року вибрати саме цей шлях. Шлях до миру і спокою, піднесення народного господарства і утвердження справедливості, шлях гідності і віри у свій народ.

Шлях створення економічно сильної, соціально орієнтованої, духовно здорової, екологічно чистої, єдиної та миролюбної України.

України, в якій хотілося б жити!

Партій в Україні багато, але разом із трудовим народом — одна.

Чим більше комуністів у Верховній Раді — тим швидше відбудеться припинення воєнних дій, тим більше соціальної справедливості!

Ваші голоси за Комуністичну партію України — це сповнення заповітної мрії кожного з нині живущих:

Мир — українській землі!

Благополуччя — кожній сім'ї!

Припинити політичний терор і свавілля. Свободу політичним в'язням!

Заява позачергового 48-го з'їзду Комуністичної партії України

З'їзд висловлює глибоке занепокоєння й обурення триваючим нагнітанням у країні розгнузданої антикомуністичної істерії, практикою політичного терору та репресій щодо комуністів, інших опозиційних сил, яка набула безпрецедентного поширення. Своїми незаконними діями, пошуком внутрішніх і зовнішніх ворогів антинародний режим, встановлений в Україні в результаті лютого (2014 р.) державного перевороту, прагне відвернути увагу суспільства від банкрутства своєї бездарної політики, яка довела вітчизняну економіку до краху, країну — до братовбивчої війни, загрози розколу і втрати державності.

Діяльність державного репресивного апарату, насамперед Служби безпеки, Міністерства внутрішніх справ, судових органів, незаконних збройних формувань, неонацистських організацій духовних спадкоємців фашистських пособників часів Великої Вітчизняної війни спрямовується на придушення всіякого інакомислення, переслідування керівників та функціонерів Компартії, рядових комуністів. Їх безпідставно обвинувачують в «сепаратизмі» та «тероризмі», вдаючись при цьому до незаконних арештів, катувань і тортур, вибиваючи таким чином «зізнання» в «злочинній діяльності». Із провокаційною метою в їхні житла підкидають видання провокаційного змісту, зброю, інші сфальсифіковані «докази». Такого розгулу беззаконня й свавілля наша країна ще не знала.

Деструктивну роль у розпалюванні в суспільстві ненависті та ворожнечі відіграють офіційні й належні компрадорам-олігархам засоби масової інформації. У пресі систематично публікуються, по телебаченню й радіо передаються матеріали наклепницького характеру щодо Компартії, її керівників та активістів. Поширення, багаторазове повторення безпардонної брехні й наклепів, популістська демагогія заморочують довірливих людей, не досвідчених у політиці, у підступах політичних інтриганів та пройдисвітів, а також зрадників, які переметнулися на бік правонаціоналістичного режиму й відпрацьовують подачки олігархів, котрі їх підгодовують.

Репресії проти Компартії ініціюються й організуються вищими керівниками держави. На порушення Конституції на їх вимогу розпущена парламентська фракція комуністів. Депутати-комуністи фактично позбавлені права голосу у Верховній Раді. На їх адресу лунають погрози позбавити свободи й життя. Тобто в країні на рівні законодавчого органу утверджується режим політичної цензури, цинічно порушуються конституційні права й свободи.

Триває ганебне судилище над Компартією, організоване на вимогу вищого політичного керівництва. Чинники високого рівня, покликані стояти на сторожі законності й правопорядку, грубо чинять тиск на судові органи, відкрито заявляють вимоги заборонити — за відсутності будь-яких правових підстав — нашу партію.

Дії встановленого в Україні правонаціоналістичного режиму, який організовує політичний терор і масові репресії проти політичних противників,

засуджуються прогресивними силами не тільки в нашій країні, а й у багатьох державах Європи та інших континентів.

Висловлюючи рішучий протест проти політичного терору й свавілля правлячого режиму щодо Компартії та інших опозиційних сил, з'їзд вимагає від державних органів України припинити репресії, негайно звільнити в'язнів совісті — політичних в'язнів.

Наша партія, беручи участь у виборчій кампанії, прагне довести до широкої громадськості свою принципову позицію з найважливіших питань життя держави та суспільства. Разом з іншими прогресивними силами, діючи в рамках Конституції та законів своєї країни, вона буде й надалі послідовно боротися проти загрози фашизму, підпорядкування внутрішньої й зовнішньої політики України диктату імперіалістичних держав та міжнародних фінансових олігархій, за побудову в нашій країні суспільства соціальної справедливості і справжнього народовладдя.

Щонайпершим завданням партія вважає припинення кровопролиття на сході країни, встановлення міцного миру й злагоди на основі справедливого вирішення питань, які хвилюють жителів цього регіону, задоволення їхніх законних вимог, суворого дотримання конституційних прав і свобод.

Ні — політичному та судовому свавіллю!

Так — миру, демократії й свободі в нашій країні!

Пленум Центрального Комітету Комуністичної партії України

(8 листопада 2014 року)

Інформаційне повідомлення

8 листопада 2014 року в Києві відбувся Пленум Центрального Комітету Комуністичної партії України.

Відкрив і вів Пленум перший секретар ЦК КПУ **П.М.Симоненко**.

Порядок денний Пленуму:

1. Про політичні підсумки позачергових парламентських виборів та діяльність партії в нових умовах.

2. Про скликання чергового 49-го з'їзду Комуністичної партії України.

З доповіддю з першого питання порядку денного виступив **П.М.Симоненко**.

В обговоренні доповіді взяли участь: член Президії ЦК, перший секретар Запорізького ОК КПУ **О.В.Бабурін**, член ЦК, другий секретар Миколаївського ОК КПУ **С.Є.Пучков**, член Президії ЦК, перший секретар Луганського ОК КПУ **С.П.Кілінкаров**, член ЦК, перший секретар Рівненського ОК КПУ **О.М.Вознюк**, голова ЦКК КПУ **Г.Г.Пономаренко**, член ЦК, перший секретар Донецького ОК КПУ **М.В.Кравченко**, член ЦК, перший секретар Херсонського ОК КПУ **А.Ф.Тарановський**, член ЦК, перший секретар Одеського ОК КПУ **Є.І.Царьков**, член ЦК **Г.К.Крючков**, член ЦК, перший секретар Івано-Франківського ОК КПУ **В.М.Стула**, член ЦК, перший секретар Чернігівського ОК КПУ **В.О.Лещенко**, член ЦК, перший секретар Полтавського ОК КПУ **О.М.Масенко**, член Президії ЦК, голова Ради ветеранів України **П.С.Цибенко**, член ЦК, перший секретар Вінницького ОК КПУ **Л.О. Закусилова**, член Президії ЦК **В.Д.Мішура**, член ЦК, перший секретар Сумського ОК КПУ **В.А.Даниленко**, член ЦК та бюро Дніпропетровського ОК КПУ **В.В.Борщевський**, член Президії ЦК, перший секретар Харківського ОК КПУ **А.О.Александровська**, член Президії ЦКК КПУ, голова Всеукраїнського союзу радянських офіцерів **А.І.Доманський**, член ЦК, перший секретар Закарпатського ОК КПУ **В.М.Алексій**.

У ході обговорення виступаючи насамперед звертали увагу на недоліки й прорахунки в організації проведення передвиборної агітації як з боку ЦК партії, його виборчого штабу, так і з боку виборчих штабів регіональних та місцевих партійних комітетів. Самокритично вказувалося на недостатній рівень виконавської дисципліни, відповідальності кадрів за доручену справу, пасивність, некомпетентність і політичну незрілість частини членів партії.

У виступах червоною ниткою проходила думка, що в умовах фашизації суспільства й чиненого в країні беззаконня, морального та фізичного терору частина партійців розгубилася і втратила політичні орієнтири.

Підкреслювалося, що тепер особливого значення набувають уміння працювати й діяти в надзвичайних умовах, проявляти при цьому ініціативу, нестандартні форми й методи впливу на маси, виробляти найефективніші тактичні прийоми політичної боротьби, забезпечувати для досягнення програмних цілей партії боездатність і непорушну єдність партійних лав.

Із заключним словом виступив перший секретар ЦК КПУ **П.М.Симоненко**, після чого з першого й другого питань порядку денного були прийняті постанови.

На цьому Пленум ЦК Компартії України закінчив свою роботу.

Про політичні підсумки позачергових парламентських виборів і діяльність партії в нових умовах

*Доповідь першого секретаря ЦК КПУ П.М.СИМОНЕНКА
на Пленумі ЦК КПУ 8 листопада 2014 року*

Товариші члени Центрального Комітету!

Насамперед хочу від імені членів ЦК, наших товаришів по партії подякувати всім виборцям, які в умовах шаленого тиску, безпрецедентної антикомуністичної істерії підтримали нашу партію на виборах. Це було, без перебільшення, мужнє рішення в умовах терору проти КПУ, в умовах державного «замовлення» на пряме знищення єдиної системної політичної опозиції олігархічному, націонал-фашистському режиму. Спасибі вам, шановні виборці, за принциповість, громадянську, патріотичну позицію!

Нинішній Пленум займе особливе місце в житті Комуністичної партії України. Він має своїм завданням дати політичний аналіз підсумків минулих парламентських виборів і окреслити першочергові шляхи діяльності партії в кардинально нових умовах.

Що найперше обумовлені двома взаємопов'язаними чинниками: тим, що парламентські вибори зберегли і посилили владу, яка встановлена після військового перевороту на Майдані у лютому 2014 р, тобто легалізували режим олігархів та націонал-радикалів. А також тим, що саме цей режим за вісім місяців поставив країну на межу катастрофи, розпочав та продовжує братовбивчу криваву війну проти власного народу на Донбасі.

Розмова наша, як ніколи раніше, має бути відвертою, предметною і конкретною.

Передовсім щодо політичних і соціально-економічних обставин, в яких відбулися ці дочасні парламентські перегони. Ці обставини з багатьох чинників характеризуються словом «вперше».

Вперше Україна опинилася на вістрі боротьби провідних геополітичних гравців за зміну розстановки сил на Європейському континенті і в світовому вимірі. В результаті спланованого за океаном й організовано проведеного спецслужбами Майдану 2013–2014 років завдано суттєвого удару по зовнішньополітичному курсу країни. По суті, на Хрещатику й прилеглих вулицях життями і кров'ю українських громадян американці за підтримки Європи завдали стратегічної (сподіваємося — тимчасової) поразки багатовіковим дружнім російсько-українським відносинам. Україна опинилася у сфері впливу — більшою мірою — США і меншою — Європейського Союзу.

Це посилило загрозу єдності та територіальної цілісності нашої країни, втрати нею державного суверенітету, призвело до ще більшого підпорядкування внутрішньої і зовнішньої політики диктату США і ЄС, міжнародних фінансових організацій.

Чи не найпершим завданням народних депутатів новообраного парламенту, скоріш за все, постане питання про відмову від позаблокового статусу України й негайне втягування її в НАТО.

На невпинний конвеєр ляжуть законопроекти, прийняття яких вимагає Міжнародний валютний фонд. А саме: різко скоротити фінансування соціальних програм і виплат, заморозити заробітні плати, збільшити тарифи, скоротити чисельність працюючих у бюджетній сфері. При цьому є очевидним, що головний тягар наслідків їх виконання ляже на плечі простих трударів.

Значно зросла роль заокеанського штабу — «вашингтонського обкому» у формуванні українських кадрів. Саме американці, як ми бачимо, вирішують, хто має займати ключові посади в уряді і парламенті України. Дійшло вже до того, що у кожному міністерстві вони мають свого «смотрящего». Саме з цією місією контролю виконання вказівок до Києва вже втретє протягом восьми місяців (безпрецедентне явище!) прибуває віце-президент США Джо Байден.

Зміна зовнішньополітичних орієнтирів та відсутність реальної економічної політики нової-старої влади Порошенка—Яценюка уже суттєво позначилися на погіршенні економічних показників. Фактично на сьогодні немає жодного макроекономічного або соціального показника, який би свідчив про позитивні результати роботи цього уряду. Економіка падає, фінансових ресурсів немає. Падіння ВВП в третьому кварталі прискорилося до 5,1%, МВФ прогнозує його скорочення в 2014 році до 6,5 відсотка. Обсяг промислової продукції за січень-вересень зменшився на 8,6%, реальна заробітна плата — на 4%, а індекс споживаних цін — на 16,2%. Заборгованість по заробітній платі на 1 жовтня сягнула 1,928 млрд гривень, у той час коли в лютому вона становила 748 млн гривень. У вересні 2014 р. в порівнянні з аналогічним періодом 2013 р. падіння промислового виробництва склало 16,6%, видобутку вугілля 60%. У червні падіння виробництва у машинобудуванні склало 23,8%, хімії — 22,2%, нафтопереробці — 15,9%. Гарантований борг України, за оцінками МВФ, у 2014 р. складатиме 67,6% ВВП, а в 2015р. — 73,4%.

За визнанням міністра фінансів, ми вже втратили 3,5 млрд доларів у товарообігу з Росією і до кінця року ще втратимо 5 мільярдів. Основними групами товарів українського експорту в Росію, як відомо, є продукція сільського господарства та машинобудування. А прем'єр-міністр оцінює можливе зменшення товарообігу з Росією лише від введення нових мит на українські товари в 7 млрд гривень.

Парламентські вибори відбулися після здійсненого 19–21 лютого 2014 року державного перевороту, в результаті якого в Україні утвердився прозахідний маріонетковий, колабораціоністський режим жорстокої терористичної диктатури, що спирається на оскаженілі націонал-шовіністичні кола духовних спадкоємців пособників гітлерівських фашистів часів Великої Вітчизняної війни.

Вперше, за результатами виборів, у вищому законодавчому органі держави, а відповідно до Конституції України й у виконавчій гілці влади, переважну більшість становитимуть найреакційніші правонаціоналістичні сили, на які спирається режим, що постав після 21 лютого.

І підстав сподіватись на поліпшення ситуації у найближчій перспективі немає.

Необхідно все це донести до трудящих, мільйони яких ще вірять у казки про Європу, де вони нібито незабаром заможно житимуть. Вірять у байки про європейські зарплати і соціальні стандарти та членство в ЄС, про те, що ось-ось «зживуть по-новому», як того обіцяв при обранні Президент.

Слід роз'яснити, що виборці, які голосували за списки Яценюка, Порошенка, «Самопоміч», Ляшка, Тимошенко та, зрештою, й так званого «Опозиційного блоку», надали їм повноваження на подальше зниження заробітної плати і пенсій. На підвищення комунальних тарифів і цін на продукти харчування. На ліки, недоступні пенсіонерам. На продовження війни і холодну зиму. На введення податку на нерухомість навіть для немісущих верств населення.

Вони голосували за люстрацію, яку придумали за настановами заокеанських хазяїв депутати із «Народного фронту» і Блоку Петра Порошенка, не усвідомлюючи, що це не реальна боротьба з корупціонерами, а узаконена позасудова розправа із сотнями тисяч негодних правлячому режимові, привід для доносительства, зведення особистих рахунків з політичними конкурентами.

Абсолютно правий автор матеріалу «Как голосовали, так и жить будем», опублікованого на нашому партійному сайті 31 жовтня: «Похоже, ничему жизнь большинство людей не учит. Ни после 1991 года, когда сами захотели есть свое сало... ни после первого Майдана, ни после второго. Печально...» І далі справедливо резюмує: «После выборов ответственность за дальнейшее ухудшение жизни, обнищание и прозябание большинства людей лежит на том меньшинстве от общего количества избирателей, кто проголосовал за нынешнюю банду, захватившую власть в феврале 2014 года. И только не нужно теперь ныть по кухням

и курилкам, что жить становится с каждым днем все труднее и невыносимее. Все виноваты! Особенно те члены избирательных комиссий, кто фальсифицировал выборы. И те, кто голосовал за новое-старое парламентское и правительственное ворье народного достоинства, и те, кто не пошел на избирательные участки...»

Трагічним результатом розстрілу снайперами учасників київського Майдану по обидві його сторони, «одеської Хатині», утворення і безкарної діяльності приватних загонів самооборони реакційних політичних сил і так званих добровільних батальйонів олігархів, американського диктату й європейського заохочення стала війна. Війна — братовбивча, громадянська, несподівана, трагічна не лише для наших співгромадян, а за своїми наслідками — й для територіальної цілісності держави. Тисячі загинули, в т.ч. жінки, люди похилого віку, діти, десятки тисяч отримали поранення, сотні тисяч залишили свої домівки і змушені були переселитись із Донбасу до Росії та інші регіони України.

Вперше громадяни України голосували в умовах війни, під дулами автоматів або диктату людей із зброєю. До речі, президент Порошенко, виступаючи днями на засіданні Ради з питань судової реформи, пафосно заявляє: «Справедливе суспільство можна побудувати лише тоді, коли є верховенство права, коли є чесні вибори... вибори під дулами автоматів не визнає цивілізований світ». Правда, це мовилося про вибори 2 листопада в окремих районах Донецької і Луганської областей. Хоч на таку ж оцінку, якщо бути об'єктивними, цілком заслуговують і вибори 26 жовтня в тих же Донецькій, Луганській областях та деяких інших регіонах України.

Вперше виборча кампанія, як і весь час перебування при владі нинішнього режиму, проходила під акомпанемент мілітаристського чаду, супроводжувалася нагнітанням воєнного психозу і антикомуністичної істерії.

Війну з власним народом влада цинічно використовує не лише для того, щоб допомогти собі і своїм олігархам загарбати власність конкурентів. На війну влада списує прорахунки своєї бездарної внутрішньої і зовнішньої політики. На війні наживаються ті, хто має доступ до постійно зростаючих державних асигнувань і пожертвувань на підтримку Збройних Сил. Воєнна риторика стала головним атрибутом передвиборної агітації більшості учасників парламентських виборів, хоча 74-та стаття Закону про вибори народних депутатів України забороняє поширення у будь-якій формі матеріалів, що містять пропаганду війни, насильства та розпалювання міжетнічної, расової, національної, релігійної ворожнечі.

Життя переконливо показало, що якби відбувся торік запропонований комуністами референдум щодо вибору варіанта зовнішньоекономічної орієнтації України, то можна було б уникнути того загострення політичної ситуації, яке нині обернулося незворотними трагічними наслідками.

Так само зрозуміло, що якби влада одразу відреагувала на конкретні плани Компартії, її фракції у Верховній Раді щодо врегулювання конфлікту, що наростав у суспільстві (а більшість із цих пропозицій нині — в основі Мінських домовленостей), то Україна не втратила б Криму, не палахкотіла б війна на Донбасі, не існувало б загрози втрати територіальної цілісності української держави. України у тих географічних межах і кордонах, в яких її зібрав воедино більшовики-комуністи.

Вперше вибори проходили не на всій території України

За нашим глибоким переконанням, лише Комуністична партія України зможе знову зшити країну в тих історичних межах, що існували за радянських часів.

Вперше на виборах була такою низькою явка: вона склала лише 52,42%. А в регіонах Півдня і Сходу явка була в середньому на 20 відсотків нижчою порівняно із західними областями. До того ж, відсоток явки ЦВК рахує не від загальної чисельності виборців, а лише виборців тих 198 (із 225) виборчих округів, де вибори відбулися. Зокрема, із понад 5 мільйонів громадян, зареєстрованих у Донецькій і Луганській областях, можливість проголосувати на виборчих дільницях за місцем проживання мали лише 1,8 мільйона виборців. А проголосували з них лише третина — 598 тисяч.

Вперше виборці Півдня і Сходу України, протестуючи проти діючого режиму та його політики, фактично відмовились йти на вибори.

Водночас умови для голосування українських біженців у Росії практично повністю були відсутніми. Так, за даними Федеральної міграційної служби, на

23 жовтня на території Російської Федерації перебувало понад 800 тисяч громадян України, які виїхали із Півдня і Сходу України. А у списки виборців у Росії, за даними ЦВК України, було внесено менше 50 тисяч українських громадян.

Таким чином, вперше парламент обрано практично жителями західних областей і частини центральних, що серйозно змінило його політичне обличчя. За деякими даними, близько 40 відсотків новообраних депутатів представляють католиків і уніатів. Можна очікувати, що наступ на Українську Православну церкву Московського патріархату після цього посилиться.

Вперше вибори були використані для реалізації публічно проголошеної верховодами нинішнього диктаторського режиму цинічно антидемократичної настанови: «Комуністи віднині не мають бути в українському парламенті». Задля цього була розгорнута ще незнана в нашій історії антикомуністична істерія. Її шквальний вал незрівнянно вищий, ніж в останні роки псевдоперебудови чи на першопочатках становлення Української держави після розвалу Союзу РСР.

Більше того, розгорнуто безпрецедентну кампанію, мета якої — взагалі усунути Комуністичну партію з політичної арени. На порушення Конституції і волі майже трьох мільйонів виборців було припинено діяльність парламентської фракції комуністів. Наші депутати були позбавлені доступу до формування порядку денного пленарних засідань Верховної Ради, повністю обмежені у використанні парламентської трибуни, засобів масової інформації для висловлення і доведення до громадськості позиції комуністів з принципових питань державної політики.

Життя підтвердило справедливість висновку позачергового 48-го з'їзду нашої партії, що за проектом, розробленим владою, в антикомуністичній кампанії використовуються іудині «послуги» групи відщепенців, які зрадили Комуністичну партію, у найважчий для неї час покинули її парламентську фракцію і перебігли у стан наших політичних противників, як політичні поліцаї.

Компартію, її керівників і активістів без будь-яких підстав звинувачують у «підтримці сепаратистів і тероризму» і навіть «у фінансовій їх підтримці», зазіханні на єдність держави, інших мислимих і немислимих злочинах. За категоричною протизаконною вимогою спікера, який виконував обов'язки глави держави, було розпочато і зараз триває ганебний судовий процес щодо заборони діяльності Компартії. В парламенті брутально проштовхується закон про заборону комуністичної ідеології.

Щодо Компартії, її прихильників розгорнуто не лише моральний, а й фізичний терор. Деякі наші товариші заарештовані. З них вибивають — із застосуванням катувань — «свідчення» у злочинах, яких вони не коїли. Розгромлені й пограбовані приміщення ЦК, багатьох партійних комітетів на місцях. Не припиняються акти печерного вандалізму — нищаться пам'ятники радянської епохи. На вістрі боротьби з комуністами — неонацистські організації, які всебічно підтримуються центральною владою й місцевими властями.

Всупереч заявам заангажованих міжнародних спостерігачів минулі вибори були, особливо для Комуністичної партії, нечесними, несправедливими, а тому їх результати важко визнати легітимними. Станом на 30 жовтня, за повідомленням МВС, надійшло більше 2 тисяч повідомлень про злочини у зв'язку з виборами і порушено близько 300 кримінальних проваджень. Комітет виборців України заявив, що випадки підкупу виборців мали місце практично в усіх областях України. А це лише айсберг, передовсім відображення розбірок між різними олігархічними кланами.

Вперше була встановлена повна інформаційна монополія режиму на засоби масової інформації, особливо електронні, для тих політичних сил, які при владі або підспівують режимові.

Вперше в історії незалежної України націонал-фашистський режим, брутально порушуючи Конституцію і закони, не давав можливості проводити виборчу кампанію політичним силам, які не підтримують цей режим.

Вперше Комуністична партія не мала можливості представити свою передвиборчу програму «За мир, народовладдя і справедливість», наповнену заповітною мрією кожного з нині живучих: «Мир — українській землі! Благополуччя — кожній сім'ї!», безперешкодно проводити зустрічі з виборцями.

Сьогодні ми змушені констатувати: через сукупність об'єктивних і суб'єктивних причин вперше трудящі України позбавлені політичної підтримки у стінах парламенту. Відсутність депутатів-комуністів призведе до того, що інтереси людей праці та їх соціальні завоювання, ветеранів, підростаючого покоління, інших соціально незахищених верств населення підтримувати й захищати у Верховній Раді буде нікому! Так званий «Опозиційний блок», представникам якого — виходцям із залишків збанкрутілої Партії регіонів правлячий режим дозволив пройти до Верховної Ради, звичайно ж, опозицією назвати важко. Сьогодні це — профанація чи навіть політична проституція.

Таким чином, відсутність у парламенті фракції КПУ різко знижує якість роботи парламенту. Такий парламент не здатний проводити цілісну державну соціально-політичну, відображати і захищати інтереси всіх соціальних груп населення.

Шановні товариші!

Викладені вище обставини, безперечно, позначились на незадовільних для партії результатах виборів. Непроходження її представників до законодавчого органу — для політичної партії серйозна поразка. А якщо врахувати, що за список нашої партії подано (без територій, де вибори не проводились) в чотири рази менше голосів, ніж на виборах 2012 року, що для подолання встановленого законом п'ятивідсоткового бар'єру нам не вистачило трохи більше 200 тисяч голосів, то те, що сталося, не можна кваліфікувати інакше, як провал.

У Вінницькій, Волинській, Івано-Франківській, Рівненській, Тернопільській, Хмельницькій, Чернігівській, Чернівецькій областях кількість симпатиків нашої партії проти попередніх виборів зменшилась у 5-6 разів.

П'ятивідсотковий бар'єр вдалося подолати партійним організаціям всіх міст і районів лише у Миколаївській, Херсонській, Харківській областях. В цілому цей бар'єр подолали (правда, не в усіх містах і районах) також у Дніпропетровській, Запорізькій, Одеській областях, а також у тих зонах Донецької і Луганської областей, де вибори відбулися. (Всі ці дані відносяться лише до кількості виборців, які взяли участь у голосуванні).

Якщо у 2012 році у Компартії на виборах був рейтинг четвертої політичної сили, то на останніх виборах — аж восьмої. У Житомирській, Кіровоградській, Хмельницькій, Черкаській областях цей рейтинг знизився на 5, Вінницькій — на 6 позицій.

Тут є над чим думати. Як не гірко це визнавати, але фактом є те, що наші кадри у переважній більшості виявилися неготовими працювати в умовах, що радикально змінилися.

Але причини такого стану глибші: ми повинні визнати, що поразка стала наслідком негативних процесів, які протягом років назрівали і поглиблювались в житті партії. Про них в тій чи іншій формі говорилося на з'їздах партії, на кожному Пленумі Центрального Комітету, на нарадах з секретарями регіональних і місцевих партійних комітетів, з партійним активом. Однак для подолання наявних недоліків мало що робилося, ситуація на краще практично не змінювалась.

По суті нічого не зроблено для просування членів нашої партії у виробничі, студентські колективи, для забезпечення системного впливу в профспілках. Ленінська настанова — «працювати там, де є маса», добиватися того, щоб кожний завод став нашою фортецею, забута. Втім, багато партійних працівників про неї й не знають.

Як і в попередні роки, у переважній більшості трудових колективів, навчальних закладів, сіл і селищ немає жодного члена партії.

Хто ж агітуватиме там за партію? Нічого не змінилося і в плані проведення на керівні посади комуністів або хоча б прихильників нашої партії у профспілках, які мають законне право працювати безпосередньо на підприємствах, де за Конституцією заборонено створювати партійні організації.

Практично немає в нас і партійних організацій, які об'єднували б комуністів, що працюють на одному підприємстві, у вищому навчальному закладі (університет, академія) або в певній галузі (медичні працівники, вчителі тощо). Та й для створення таких організацій, які могли б дати нову якість партійній роботі, у більшості міст немає умов, оскільки відсутня необхідна кількість членів партії. Водночас відбір нового поповнення ведеться без урахування зазначеної обставини.

Дуже багато партійних осередків працюють слабо. В них занедбана організаційна, ідеологічна робота, навіть збори регулярно не проводяться. Про політичне навчання годі й говорити. Деякі партійні організації складаються лише з комуністів похилого віку, роками не поповнюють свого складу і просто вимирають.

До участі у виборній кампанії у деяких партійних організаціях поставилися просто безвідповідально. Замислилось, товариші, над такими фактами.

У Локачинському районі Волинської, Народицькому Житомирської, Бобринецькому Кіровоградської, Дунаєвецькому Хмельницької областей не проголосували за партію від 200 до 250 комуністів в кожному; в Іллінецькому Вінницької, Любомльському Волинської, Попільнянському, Ружинському, Лугинському Житомирської, Срібнянському Чернігівській області — від 100 до 160-ти.

Ми маємо досить вагомий загін депутатів Рад — комуністів — майже 6,4 тисячі. Але багато з них не виявили належної активності у виборчій кампанії, хоча за ними стоять сотні виборців.

Не може не викликати стурбованості й таке.

В 23 одномандатних виборчих округах, де балотувалися кандидати від нашої партії, за них проголосувало більше виборців, ніж за наш партійний список. Такі факти мали місце в Дніпропетровській, Запорізькій, Полтавській, Закарпатській, Львівській, Рівненській областях.

Нічим іншим, як формальним, а то й безвідповідальним ставленням деяких партійних працівників до справи пояснюється й те, що лише у двох обласних партійних організаціях — Львівській і Харківській — на виборах підтвердилися дані реєстру виборців, який був представлений у ЦК. Складання реєстру мало бути лише початком предметної, системної роботи з нашими потенційними прихильниками. Між тим, подекуди склали похапцем — для форми — папірці, передали їх в ЦК і — забули.

Пасивність багатьох партійних організацій, невміння протистояти натиску антикомуністичних сил, давати відсіч обивательським вигадкам, які поширюють переродженці, призвела до деморалізації деякої частини партійців, виходу їх з партії. В цьому році припинили членство в КПУ понад 8 тисяч партійців (5,1% від загальної кількості, або кожний двадцятий). Найбільші втрати понесли Житомирська (772 особи), Дніпропетровська (693), Черкаська (645) обласні партійні організації. В партію прийнято за цей час лише 2477 нових членів.

У деяких партійних організаціях не потурбувалися навіть про спростування поширюваних владними структурами і різного роду провокаторами вигадок, нібито Компартію вже заборонено і вона не є учасником виборів.

Слабо проявили себе під час виборів також багато осередків Союзу жінок-трудівниць, Спілки радянських офіцерів. Партія втрачає позиції у ветеранських організаціях. В країні більше 15 мільйонів пенсіонерів, у тому числі чимало ветеранів, які добре знають, що дали нашому народу Радянська влада, Комуністична партія, яка здійснювала політичне керівництво життям країни. Але за Компартію голосують лише незначна їх частина. Є випадки, коли райком партії і ветеранська організація знаходяться в одному приміщенні, але контактів між ними практично немає.

Окремо слід сказати про комсомол. Його впливу на молодь практично не відчувається. Що й зрозуміло: його колишній лідер виявився здатним лише «підносити набої» для провокаторів і розкольників. Та й уваги до роботи комсомольських організацій з боку партійних комітетів практично не виявляється. Це теж один з найсерйозніших недоліків нашої роботи.

Партійні комітети, в тому числі й Центральний Комітет, його Секретаріат, незадовільно займаються пошуком і вирошуванням здібних організаторів, авторитетних лідерів з числа добре відомих робітників, господарників, фахівців, науковців, представників інших загонів інтелігенції, підготовкою резерву для висування. Тому практично кожного разу, коли потрібно вирішити кадрове питання, ми стикаємось з великими труднощами, допускаємо серйозні помилки, які дорого нам обходяться.

Це відобразила й виборча кампанія. Партійні комітети не змогли рекомендувати для висування кандидатів у половині одномандатних виборчих округів, а в Миколаївській області — в жодному окрузі. У Кіровоградській області обком

не спромігся правильно оформити виборчу документацію. Через це жодного кандидата від Компартії не було зареєстровано.

У той же час повсюдно спостерігалось нестримне прагнення потрапити в партійний список. Невключення в список дехто розглядає мало не як особисту трагедію. Доходило до ситуацій, які просто важко зрозуміти. Перший секретар Сторожинецького райкому партії, член Центрального Комітету Чоботар Р.Р. відмовився від висунання з'їздом його кандидатури по одномандатному округу. В той же час зареєструвався там кандидатом як самовисуванець, безпартійний, підприємець(!?). Не випадково за список від Компартії по цьому округу проголосували всього 0,73 відсотка виборців.

Вважаємо, що т. Чеботар має дати пояснення Пленуму, як розуміти його поведінку. Члени ЦК вправі знати і позицію Чернівецького обкому партії з цього приводу.

Обстановка потребує серйозної, відвертої розмови про рівень керівництва і вимогливості з боку Центрального, регіональних і місцевих партійних комітетів, про стан партійної дисципліни, реагування на критику.

В багатьох партійних організаціях відчувається стурбованість, по суті, кризовим станом, в якому опинилася партія, зниженням її впливу в суспільстві. При цьому висловлюються серйозні, справедливі зауваження, в тому числі на адресу керівництва партії.

Ми не раз закликали, зокрема і на недавньому з'їзді, до відвертої, критичної і самокритичної розмови про стан партії, про недоліки в роботі Президії, Секретаріату ЦК, його апарату, про шляхи радикального поліпшення нашої роботи. На жаль, досі такої розмови не виходило ні на Пленумах ЦК, ні на засіданнях Президії, ні на нарадах за участю перших секретарів регіональних комітетів. Виступи, як правило, носять характер самозвітів, не містять ґрунтового аналізу проблем, конструктивних пропозицій. Наші Пленуми у більшості випадків не залишають відчутного сліду в діяльності партії.

Об'єктивно пониженою виявилася роль Президії Центрального Комітету як колегіального органу, знизилась якість штабної роботи в ЦК, не належному рівні виконавча дисципліна, слабо здійснюється контроль за виконанням ухвалюваних рішень. Реалізація багатьох рішень, рекомендацій, настанов не забезпечується ще на етапі передачі їх від ЦК до обкомів партії. Про виконання їх міськ-комами і райкомами партії, а тим більше первинними партійними організаціями в таких випадках говорити взагалі не доводиться. Партія поступово втрачає динамізм, бойовистість, авторитет в масах. На жаль, про це ні на засіданнях Президії, ні на Пленумах ЦК ділових розмов практично не ведеться.

Зрозуміло, відповідальність за це несе передусім перший секретар ЦК. Але я маю право і хотів би розраховувати на щирі підтримку і товариську критику з боку товаришів по партії, насамперед колег по Президії Центрального Комітету. Чого я не сприймаю, так це закритих збіговиськ, сепаратних змов, несумісної з вимогами нашого партійного Статуту групівщини, які об'єктивно ведуть до розколу партії.

Вважаю, що сьогоднішній Пленум має зосередитись на нагальних питаннях, які потребують вирішення для виведення партії з кризи, на визначенні кроків, які сприятимуть відновленню її статусу як провідної опозиційної сили українського суспільства, здатної очолити боротьбу трудящих за визволення від капіталістичної експлуатації, проти фашистської загрози. Ми або зробимо це, або піддамося широко тиражованим офіційною пропагандою закликам провокаторів розпочати «разборки» в ЦК, втягнути в них партію, розколоти її і фактично знищити. Саме так сьогодні стоїть питання.

Провокатори і зрадники свою брудну, злочинну роботу зробили. Своїм виходом з фракції вони дали владі привід для її розгрому (рішення явно незаконне, але воно було реалізоване), що стало однією з причин поразки партії на виборах.

Члени Центрального Комітету мають знати, що на цьому партія втратила. Члени фракції КПУ відрахували в фонд партії більше 8 млн гривень за рік. Для довідки: сума партійних внесків становить трохи більше 6 мільйонів.

За рахунок відрахувань членів фракції вдалося багато зробити для професіоналізації партійної роботи: ми утримували на ставках держслужбовців

майже 120 секретарів партійних комітетів (на посадах помічників-консультантів народних депутатів) і ще понад двісті — на заробітній платі, яку виплачувала Верховна Рада.

За рахунок фракції виділялись кошти на відрядження помічників, на оплати виступів членів фракції у ЗМІ, на утримання приймалень народних депутатів, які фактично є службовими приміщеннями партійних комітетів, на забезпечення функціонування створеного за останні роки потужного інформаційного ресурсу. Сьогодні все це практично втрачено.

Витрати на проведення виборчої кампанії призвели до фактичного вичерпання нашого фінансового ресурсу. Партія має бути готовою далі існувати і діяти лише на членські внески, збором яких у багатьох партійних організаціях, зокрема у Вінницькій, Кіровоградській, Хмельницькій, ряді інших областей, займаються незадовільно, а також на добровільні пожертвування, на які розраховувати тепер дуже важко.

Ось чим обернулося зрадлицтво тих, хто продався олігархам, а зараз видає себе за ревнителів моральної чистоти і принциповості, обливаючи брудом тих, з ким працював і чиєю підтримкою користувався! Сьогодні їх дії спрямовані на те, щоб за допомогою спільників в Центральному Комітеті захопити партію, «змінити, як вони кажуть, деякі політичні позиції», тобто пристосувати партійну програму до потреб своїх хазяїв — олігархів. І про це мають знати члени ЦК.

Обстановка в країні стрімко змінюється. Минулі вибори і те, що відбувається в таборі правонаціоналістичних «переможців» — підкилимна і відкрита боротьба при створенні правлячої коаліції, торги при формуванні уряду, розподілі посад, — є свідченням того, що говорити про стабільність новостворюваної конструкції влади не доводиться. Думаю, мають під собою ґрунт висновки серйозних аналітиків про те, що вже в недалекому майбутньому країну очікують нові дочасні парламентські, а то й президентські вибори.

Й до цього повинна бути готова партія, зробивши належні висновки з поразки на виборах 2014 року.

Вже сьогодні є очевидними невідворотність різкого загострення політичної ситуації і можливості соціального вибуху внаслідок різкого погіршення стану справ в економіці, умов життя переважної більшості народу, продовження війни влади проти власного народу на Сході країни, посилення репресій проти сил, які виступають проти антинародного режиму.

Влада, яка тримається на насильстві, страхів і популізмі, спирається на найреакційніші націонал-шовіністичні сили, реабілітує пособників гітлерівських фашистів, не може втриматися довго.

В країні зростає запит на потужну політичну силу, здатну очолити і спрямувати в річище усвідомленої, організованої боротьби широких мас проти антинародної влади протестні настрої.

Такою силою має стати Комуністична партія — глибоко патріотична сила, яка послідовно обстоює інтереси нашої країни, трудового народу. Але для цього партія повинна подолати внутрішню кризу, забезпечити єдність своїх рядів, високу боєздатність усіх партійних ланок.

Що потрібно для цього зробити, сказано в проекті постанови Пленуму, який у членів ЦК є.

Стратегічні наші цілі і завдання — злам капіталістичної системи, безперечно, залишаються незмінними.

Очевидно, що партія повинна використати тимчасову паузу в своїй парламентській історії для глибокого і всебічного аналізу перш за все внутрішніх партійних проблем — як структурних, так і політичних, вивчення та адаптації до українських реалій теорії і практики боротьби провідних партій і рухів усього світу.

Комуністи ніколи не були чисто парламентською партією, але у свідомості багатьох наших товаришів сформувалось уявлення про пріоритет виключно парламентської роботи. Партія була і залишається єдиною в Україні політичною силою, яка твердо стоїть на позиціях необхідності зміни політичної системи, боротьби за народовладдя і соціальну справедливість, боротьби за соціалізм.

Ми маємо об'єднати наші зусилля з громадськими рухами та профспілками, що займаються захистом трудящих. Пропонується всім партійним осередкам у всіх куточках України виступити організаторами потужного громадського тиску на правлячий режим і змусити буржуазних політиків відмовитися від згорання соціальних програм. Бо, крім нас, жодна буржуазна партія, жоден так званий опозиційний блок не будуть захищати інтереси простих людей, простих трудівників.

Ми чекаємо конкретних пропозицій від Луганської та Донецької партійних організацій щодо того, як нам ефективно налагодити роботу на територіях, де йдуть бойові дії, де вирує війна. Як налагодити систему оперативного інформування комуністів, як проводити партійно-політичну роботу на територіях областей, які переділені блокпостами і пересування якими небезпечно для життя. Як організувати і мобілізувати людей на захист тих наших товаришів, які потрапляють під переслідування з боку силових структур правлячої хунти.

Ми чекаємо конкретних пропозицій від партійних організацій Львівщини, Івано-Франківщини, Тернопільщини, Рівненщини та інших, як працювати в умовах націонал-фашистського терору у західних регіонах країни, як зберегти боєздатність наших партійних осередків.

Вибори продемонстрували і те, що сучасний постіндустріальний світ реально загрожує встановленням всеосяжного інформаційного тоталітаризму. За допомогою медійних технологій буржуазія не просто обманює людину праці. Вона створює віртуальну реальність, якою намагається підмінити реальність матеріальну.

Ми зобов'язані не тільки оволодіти ними, а й спрямувати потенціал нових інформаційних технологій в першу чергу на боротьбу з класовим ворогом.

Комуністи повинні організувати наступ з використанням всіх комунікаційних плацдармів.

Мова йде не тільки про традиційні ЗМІ: газети, телебачення, радіо, а й про соціальні мережі, про створення партійного і суспільного інтернет-телебачення, інтернет-радіо. Це допоможе відкрити очі максимальній кількості громадян. Особливо молоді.

Різке посилення нашої агітаційної, пропагандистської, ідеологічної роботи та протестні акції мають в умовах реакції стати відповіддю на злочинний наступ буржуазії на соціальні завоювання громадян України.

Переконаний, що конкретні пропозиції щодо практичної реалізації конкретних проблем, які постали перед нами, в тому числі і за результатами позачергових виборів, ми почуємо на нашому Пленумі.

Ключове завдання нашої партії на найближчому етапі розвитку — підготовка не просто до приходу в парламент, а до завоювання повноцінної влади в країні. Вирішення цього завдання — це шлях до виживання громадян України в умовах глобалізації, в умовах, коли влада і ресурси, які належать всім громадянам, монополізовані нечисленним класом капіталістів-олігархів.

Шановні товариші!

Наша партія переживає найбільш гострий і небезпечний час у своїй історії. Ми повинні вистояти. Тим паче, що у боротьбі проти загрози фашизму ми не одинокі. Нас підтримують прогресивні, ліві сили Європи, інших континентів. В цьому я переконався, зустрічаючись з лідерами політичних партій ряду європейських країн і діячами міжнародних організацій — Парламентської Асамблеї Ради Європи, Європейського парламенту та інших.

Потужною демонстрацією солідарності з комуністами, трудящими нашої країни став XXXV з'їзд союзу компартій — СКП-КПРС, який відбувся 1 листопада ц.р. в Мінську.

Влада боїться КПУ, як єдину системну опозицію, яка представляє інтереси людей праці, сповідує ідеї соціальної справедливості.

За експертними оцінками, за нашим твердим переконанням, Компартію чекає наступний склад парламенту. І... дуже скоро!

Разом ми переможемо!

Про політичні підсумки позачергових парламентських виборів і діяльність партії в нових умовах

Постанова Пленуму Центрального Комітету Комуністичної партії України

Пленум Центрального Комітету Компартії України відмічає, що після позачергових виборів до Верховної Ради України, які відбулися 26 жовтня 2014 р., в Україні склалася нова, небезпечна для долі держави обстановка. Вибори, що мали на меті легітимізувати режим, встановлений у результаті державного перевороту 19–22 лютого 2014 року, відбувалися в умовах, коли на сході країни під прикриттям так званої Антитерористичної операції триває формально не оголошена братовбивча громадянська війна, в атмосфері мілітаристського чаду, нагнітання воєнного психозу, морального і фізичного терору, під дулами автоматів, диктату людей зі зброєю, супроводжувалися численними порушеннями виборчого закону. Такі вибори не можна визнати ні чесними, ні справедливими, а отже, і легітимними.

Вперше після проголошення незалежності України за результатами виборів у законодавчому органі, а відтак і у виконавчій гілці влади переважну більшість становитимуть представники найреакційніших сил — оскажених націонал-шовіністичних кіл духовних спадкоємців пособників гітлерівських фашистів часів Великої Вітчизняної війни, виразники інтересів потужних компрадорських олігархічних кланів.

Вперше вибори проводилися в умовах, коли Україна опинилася в центрі гострої боротьби провідних геополітичних гравців за зміну розстановки сил на європейському континенті й у світовому вимірі. Вони завдали важкого удару багатокімовим дружнім українсько-російським відносинам, призвели до фактичного розриву з Російською Федерацією, відмови від цивілізаційного вибору, зробленого нашим народом понад 360 років тому, до ще більшого підпорядкування внутрішньої і зовнішньої політики України диктату США і Європейського союзу, міжнародних фінансових організацій, створили реальну загрозу єдності нашої країни і втрати її державного суверенітету.

Для партії вибори були особливо серйозним випробуванням. Верховоди правонаціоналістичного режиму відверто проголосили мету «назавжди прибрати Компартію з політичної арени України». Задля цього було розгорнуто ще незнану в нашій історії антикомуністичну істерію. З брутальним порушенням Конституції України і волі майже трьох мільйонів виборців було припинено діяльність парламентської фракції Компартії, депутатів-комуністів позбавили доступу до формування порядку денного пленарних засідань Верховної Ради, вкрай обмежили у використанні парламентської трибуни, засобів масової інформації для висловлювання і доведення до громадськості позиції комуністів з принципових питань державної політики.

Вперше наша партія фактично не мала можливості представити громадськості свою передвиборну програму «За мир, народовладдя і справедливість», кандидатам-комуністам чинились всілякі перешкоди у проведенні зустрічей з виборцями.

За прямою протизаконною вимогою найвищих посадовців держави відкрито і зараз триває ганебний судовий процес про заборону Комуністичної партії

України. Через парламент брутально протягується закон про заборону комуністичної ідеології.

Компартію, її керівників і активістів без будь-яких підстав звинувачують у «підтримці сепаратистів і терористів», зазіханні на єдність держави. Проти ряду партійних працівників, у тому числі проти першого секретаря ЦК, відкрито кримінальні провадження з обвинуваченнями у злочинах, яких вони не вчиняли. До заарештованих застосовуються тортури, з них вибивають «зінання». Розгромлені і пограбовані приміщення Центрального Комітету, багатьох партійних комітетів на місцях. Не припиняються акти печерного вандалізму — нищать пам'ятники радянської епохи. На вістрі боротьби з комуністами — неонацистські угруповання, підтримувані центральною владою і місцевими властями.

У реалізації проекту знищення нашої партії правонаціоналістичною владою використовуються, як відзначалося на позачерговому 48-му з'їзді Компартії України, іудині «послуги» групи переродженців, які зрадили Комуністичну партію, у найтяжчий для неї час покинули її парламентську фракцію і перебігли у стан наших політичних противників, виконуючи там ганебну місію «політичних поліцаїв». Спроби знайти в наших лавах відщепенців, ладних за срібняки завдати партії нових зрадницьких ударів, розколоти її зсередини тривають, що вимагає від партійних організацій, комуністів особливо високої пильності, безкомпромисного ставлення до будь-яких дій, несумісних з вимогами нашого партійного Статуту, хоч чим вони викликалися б — шкурними інтересами, незадоволеними амбіціями чи іншими мотивами.

Вперше у виборах не брала участі вагома частка базового електорату Компартії, оскільки жителі Кримської автономії і значної частини Донбасу з відомих причин не голосували.

В державі склалася ситуація, що характеризується беззаконням і свавіллям з боку владних структур, безкарною діяльністю різного роду незаконних збройних формувань. Люди залякані, втрачають впевненість у тому, що держава їх захистить, забезпечить реалізацію наданих Конституцією прав і свобод.

Все це не могло не позначитися на результатах виборів. Однак і при цьому понад 600 тисяч наших співвітчизників віддали свої голоси за виборчий список Компартії. Пленум Центрального Комітету висловлює нашим виборцям глибоку вдячність за підтримку, за виявлені ними в надзвичайних умовах мужність і принциповість, громадянську, патріотичну позицію.

Водночас Пленум ЦК відмічає, що не всі партійні організації належно використали можливості для залучення виборців до голосування і підтримки нашої партії. Вперше у пострадянський період люди праці, ветерани, підростаючі покоління, інші соціально незахищені верстви населення виявилися позбавленими політичної підтримки в парламенті з боку Комуністичної партії — послідовного захисника їх життєвих інтересів.

Центральний Комітет Компартії України вважає, що поразку партії на виборах багато в чому було зумовлено негативними процесами, які тривалий час нагрівали в партії. Про них йшлося на партійних з'їздах, Пленумах ЦК, на нарадах із секретарями партійних комітетів. Але для подолання наявних недоліків практично мало що робилося, у тому числі й Центральним Комітетом.

Багато партійних організацій працюють слабко, а деякі взагалі згорнули роботу. У переважній більшості трудових колективів, навчальних закладів, сіл, як і раніше, немає жодного члена партії. Не відбулося відчутних зрушень у посиленні впливу партії у трудових колективах, профспілкових, ветеранських, молодіжних та інших масових організаціях.

Доводиться вкотре відзначати низький рівень керівництва з боку багатьох районних, міських, обласних партійних комітетів, неприпустиме послаблення партійної дисципліни і відповідальності, відсутність належного реагування на критичні зауваження.

Суттєві недоліки допускаються в роботі з кадрами. У цій справі, що є серцевиною партійного керівництва, багато формалізму. В умовах, коли в партії

відбувається зміна поколінь, надзвичайно важливого значення набувають цілеспрямована підготовка резерву для висування, допомога молодим працівникам в їх політичному і організаційному зростанні. Однак саме ця надзвичайно важлива справа залишається однією з найслабших ланок у діяльності більшості партійних комітетів усіх рівнів, їх керівників. Нічим не можна виправдати те, що в партії фактично припинено політичне навчання комуністів. Практично ніхто не несе відповідальності за рекомендацію на керівну партійну роботу, кандидатами у народні депутати від Компартії людей незрілих, недостойних, випадкових, а то й провокаторів.

Пленум вважає, що ситуація вимагає радикального перегляду організації кадрової і в цілому організаційної роботи, викоренення з неї формалізму, непотрібної паперотворчості, показухи.

В умовах фашизації державного життя, беззаконня і свавілля, морального і фізичного терору частина партійців розгубилася, втратила політичні орієнтири. Почастішали випадки виходу з партії чи втрати організаційного зв'язку з нею. На їх місце повинні прийти переконані, тверді бійці. Їм потрібно допомогти ввійти в партійні лави, оволодіти досвідом старших товаришів, вселити в них впевненість у правоті і справедливості справи партії, в нашій перемозі.

Це сьогодні — одне з найважливіших завдань партійних організацій. У своїй повсякденній діяльності вони повинні повніше враховувати стан нинішнього українського суспільства. Майже чверть віку наші співвітчизники перебувають в атмосфері постійної психологічної напруги, очікування чергового загострення кризи, нових бід. Даються взнаки настрої приреченості, безпорадності, зневіри і тотальної недовіри і водночас — довірливості до різного роду шарлатанів і пройдисвітів. Значна частина населення під тиском масованої антикомуністичної пропаганди, цілеспрямованого зомбування за допомогою засобів масової пропаганди піддається впливу так званих радикалів, які перехоплюють у Компартії гасла, хизуються гучною фразою, показною рішучістю «вести боротьбу проти олігархів і корупціонерів», а насправді виконують замовлення антинародної влади щодо роз'єднання лівих сил, зосереджуючи зусилля на нападках на Компартію.

Це вимагає від партійних організацій, усіх комуністів посилити роботу з людьми, активно працювати, як вчив В.І.Ленін, «там, де є маса». Ситуація в країні загострюється. В катастрофічному, переддефолтному стані перебуває вітчизняна економіка. Влада прагне вирішувати проблеми, що все більше загострюються, за рахунок трудящих — підвищуючи плату за електроенергію, побутовий газ, опалення житлових приміщень, тарифи на житлово-комунальні, транспортні, поштові й інші послуги. Стрімко зростають ціни на продовольство, товари повсякденного вжитку, ліки, медикаменти. Для переважної більшості населення медицина стає недоступною. Зростають невиплати заробітної плати, безробіття. Громадян України очікують нові злидні, холодна і голодна зима.

В країні визрівають передумови соціального вибуху. Та обставина, що майже половина виборців відмовилася прийти на виборчі дільниці, а в Донбасі (там, де вибори відбулися), в інших областях південного сходу України перше місце одержали списки кандидатів від так званого «Опозиційного блоку», засвідчила, що більшість громадян фактично висловила протест проти нинішнього режиму.

До того ж, у неонацистському таборі, який захопив владу і чий представники склали більшість у новому складі депутатського корпусу, одразу ж після виборів проявилися внутрішні незгоди і чвари, труднощі із формуванням правлячої коаліції, розподілом посад у новому уряді, розгортається підкилимна і відкрита боротьба, арбітром у якій виступають заокеанські хазяї українського маріонеткового режиму. Така влада довго втриматися не може. Тим паче, що вона базується на насильстві, страху, популістській демагогії. Нових «коаліціонерів» об'єднують лише зоологічний антикомунізм, люта ненависть до радянського минулого, до соціалізму. Не виключено, що країну чекають нові позачергові парламентські, а можливо, й президентські вибори. До цього партія повинна бути готовою.

Пленум Центрального Комітету Компартії України виходить з того, що в Україні складається обстановка, коли «верхи» явно не здатні управляти країною,

а «низи», життя яких стає дедалі нестерпнішим, втрачають терпіння. Зростає запит на потужну політичну силу, здатну очолити і спрямувати назріваючі в суспільстві протестні настрої в річище усвідомленої, організованої боротьби за повернення влади трудящим, за зміну суспільно-політичного ладу.

Такою силою має стати наша партія — Комуністична партія України.

Для цього потрібно зміцнювати її лави, радикалізувати діяльність усіх партійних ланок, розвивати партійну демократію, на чому наголошувалось у рішеннях партійних з'їздів. Є цілком очевидним, що антинародний режим посилюватиме утиск і терор проти комуністів, умови їх діяльності можуть ще більше ускладнитись. Не виключено, що вже найближчим часом може бути вчинено судову розправу над Компартією.

До цього повинні бути готовими кожна партійна організація, кожний партійний комітет. Хоч як розвивались би події, слід зберегти у боєздатному стані і зміцнити партійні структури, кадри, захистити приміщення, майно, створений за останні роки в партії інформаційний ресурс, активізувати їх роботу.

Президії Центрального Комітету разом з регіональними і місцевими комітетами передбачити і здійснити на випадок незаконної заборони КПУ заходи для забезпечення відповідно до законодавства здійснення наданого Конституцією України громадянам, у тому числі прихильникам комуністичної ідеї, права на об'єднання у політичну партію.

Нині особливого значення набувають оволодіння вмінням працювати в надзвичайних умовах, виявляючи при цьому ініціативу, нестандартні підходи, найефективніші тактичні прийоми, зміцнюючи партійну дисципліну, забезпечуючи непорушну єдність партійних лав.

Президії ЦК, регіональним і місцевим комітетам гостро і принципово реагувати, як того вимагає партійний Статут, на випадки його порушень.

Пленум зобов'язує Президію і Секретаріат ЦК розглянути висловлені членами Центрального Комітету критичні зауваження і пропозиції щодо вдосконалення стилю і методів партійного керівництва, усунення недоліків у роботі з кадрами та на інших напрямках партійної діяльності. Про ухвалені рішення і вжиті заходи інформувати партію.

У практичній діяльності партійним організаціям, усім комуністам слід приділяти особливу увагу викриттю і відсічі спробам неонацистської влади, наших політичних й ідеологічних противників перекручувати історичну правду, чинити наклепи на нашу партію, видавати її за «антидержавну силу». Наші співвітчизники можуть бути впевненими в тому, що Компартія України і надалі послідовно обстоюватиме інтереси Вітчизни.

Необхідно робити все, щоб наші люди знали і бачили: комуністи не схилилися перед брутальною силою; партія комуністів живе, партія діє; вона і надалі захищатиме інтереси знедоленого народу.

Пленум пропонує усім партійним комітетам і партійним організаціям у найкоротші строки обговорити завдання, що випливають з цього рішення, і зосередити зусилля на їх реалізації.

Пленум засуджує будь-які спроби розколоти Компартію України, переглянути її програмні засади, підпорядкувати діяльність інтересам експлуататорських класів і доручає Президії ЦК розглянути ці питання спільно з Центральною Контрольною Комісією, вжити до порушників Статуту КПУ відповідних заходів, за необхідності підготувати пропозиції для розгляду на Пленумі ЦК КПУ.

Сьогодні наша партія переживає найбільш гострий і небезпечний час у своїй історії. Ми повинні вистояти. Тим паче, що у протистоянні фашистській загрозі ми не самотні. Нас підтримують прогресивні, ліві сили Європи та інших континентів. Потужною демонстрацією солідарності братніх партій з комуністами, трудящими нашої країни став XXXV з'їзд союзу компартій — СКП-КПРС, що відбувся 1 листопада 2014 р. в Мінську.

Компартія України завжди була і залишається вірною прапора марксизму-ленінізму і пролетарського інтернаціоналізму, великій справі Жовтня.

Разом ми переможемо!

Про скликання чергового 49-го з'їзду Комуністичної партії України

Постанова Пленуму Центрального Комітету Комуністичної партії України

Пленум Центрального Комітету Комуністичної партії України постановляє:

1. Відповідно до параграфу 3.26 Статуту Комуністичної партії України провести черговий 49-й з'їзд Комуністичної партії України з порядком денним:

- політичний звіт Центрального Комітету Комуністичної партії України;
- звіт Центральної Контрольної Комісії Комуністичної партії України;
- вибори Центрального Комітету Комуністичної партії України;
- вибори Центральної Контрольної Комісії Комуністичної партії України.

2. Доручити Президії ЦК визначити місце й дату проведення з'їзду, виходячи зі складної суспільно-політичної ситуації в країні.

3. Виходячи із кількісного складу Комуністичної партії України на 1 листопада 2014 року, встановити норму представництва обласних, Київської міської партійних організацій на 49-й з'їзд Компартії України по одному делегату від кожних 450 членів партії, регіональним партійним організаціям, які налічують менше 2000 членів партії, обрати по 3 делегати.

Делегатів з'їзду обрати на конференціях обласних та Київської міської партійних організацій.

4. Конференції регіональних партійних організацій провести в листопаді— грудні 2014 року.

5. На партійних конференціях рекомендувати до складу Центрального Комітету Комуністичної партії України:

- від Івано-Франківської, Львівської, Тернопільської та Чернівецької обласних партійних організацій — по три кандидатури;
- від Закарпатської, Київської, Рівненської обласних та Київської міської партійних організацій — по чотири кандидатури;
- від Волинської, Дніпропетровської, Запорізької, Кіровоградської, Сумської, Харківської, Хмельницької, Черкаської та Чернігівської обласних партійних організацій — по п'ять кандидатур;
- від Миколаївської та Херсонської обласних партійних організацій — по шість кандидатур;
- від Вінницької, Житомирської, Одеської та Полтавської обласних партійних організацій — по сім кандидатур.

У зв'язку з проведенням на території Донецької та Луганської областей воєнних дій нині не встановлений кількісний склад обласних партійних організацій.

Донецькому та Луганському обкомам Компартії України визначити кількісний склад обласних партійних організацій і до 1 грудня надати його в Центральний Комітет.

Доручити Президії ЦК після уточнення кількісного складу обласних партійних організацій визначити квоти до складу ЦК та ЦКК.

6. До складу Центральної Контрольної Комісії Комуністичної партії України рекомендувати по дві кандидатури від Вінницької, Житомирської, Одеської та Полтавської обласних організацій, від усіх інших регіональних організацій — по одній кандидатурі (за згодою з ЦКК).

7. Президії ЦК Компартії України забезпечити якісну підготовку й проведення з'їзду.

Пленум Центрального Комітету Комуністичної партії України (3 грудня 2014 року)

Інформаційне повідомлення

3 грудня 2014 року в Києві відбувся Пленум Центрального Комітету Комуністичної партії України.

Відкрив і вів Пленум перший секретар ЦК КПУ **П.М.Симоненко**.

Пленум розглянув такі питання:

1. Про тези до Політичного звіту Центрального Комітету 49-му з'їзду Компартії України.

2. Про ситуацію, що склалася у зв'язку з підготовкою звітно-виборних конференцій Донецької та Луганської обласних партійних організацій.

3. Організаційне питання.

З доповіддю з першого питання порядку денного виступив **П.М.Симоненко**.

В обговоренні доповіді взяли участь: **В.Г. Роєнко** — перший секретар Черкаського ОК КПУ; **І.І. Мигович** — директор Інституту проблем соціалізму при ЦК КПУ; **В.Д. Мельник** — перший секретар Чернівецького ОК КПУ; **В.О. Лещенко** — перший секретар Чернігівського ОК КПУ; **В.Д. Мішура** — член Президії ЦК КПУ; **В.В. Борщевський** — член бюро Дніпропетровського ОК КПУ; **А.О. Александровська** — член Президії ЦК КПУ, перший секретар Харківського ОК КПУ; **С.В. Гордієнко** — другий секретар Полтавського ОК КПУ; **М.Ю. Воронцов** — секретар Миколаївського ОК КПУ; **М.М. Тимошенко** — перший секретар Житомирського ОК КПУ; **О.М. Масенко** — перший секретар Полтавського ОК КПУ; **В.С. Мельничук** — перший секретар Каховського РК КПУ Херсонської області.

Пленум ЦК КПУ схвалив представлені Президією ЦК Компартії України тези до Політичного звіту Центрального Комітету 49-му з'їзду партії й проект Резолюції з'їзду на звіт ЦК Компартії України.

Пленум доручив Президії ЦК при підготовці Політичного звіту ЦК на основі тез і доопрацювання проекту Резолюції розглянути й урахувати зауваження, висловлені членами ЦК на Пленумі, а також у регіональних та місцевих партійних комітетах і первинних парторганізаціях.

З другого питання порядку денного з інформацією виступив секретар ЦК Компартії України **Г.В. Буйко**.

У дебатах з цього питання взяли участь: **А.І. Хунов** — член бюро Донецького ОК КПУ; **А.О. Александровська**; **С.П. Кілінкаров** — член Президії ЦК КПУ, перший секретар Луганського ОК КПУ; **О.В. Бабурін** — член Президії ЦК КПУ, перший секретар Запорізького ОК КПУ; **Л.Я. Пасечна** — перший секретар Костянтинівського МК КПУ Донецької області; **О.М. Масенко**; **В.Й. Матвеев** — перший секретар Миколаївського ОК КПУ; **В.В. Булах** — перший секретар Охтирського МК КПУ Сумської області; **А.О. Медведев** — перший секретар Київського ОК КПУ; **О.С. Смик** — секретар Кіровоградського ОК КПУ; **В.Д. Мельник**; **В.В. Борщевський**.

Пленум прийняв постанову про проведення обласних звітно-виборних конференцій у Донецькій та Луганській партійних організаціях у грудні 2014 р.

Розглянувши організаційне питання, Пленум переважною більшістю голосів вивів зі складу ЦК КПУ й виключив з партії Кравченка М.В. та Бідьовку В.А. за порушення Статуту партії й діяльність, спрямовану на розкол Донецької обласної партійної організації й Компартії України в цілому.

Із заключним словом на Пленумі виступив **П.М.Симоненко**.

На цьому Пленум ЦК Компартії України закінчив свою роботу.

П.СИМОНЕНКО

Партийная работа как наука и искусство

МНОГОГРАННУЮ ДЕЯТЕЛЬНОСТЬ ПАРТИИ по реализации ее стратегических, программных целей и осуществлению задач конкретного этапа борьбы за социализм принято называть **партийной работой**. Это емкое понятие охватывает многие составляющие: и теоретическое обоснование политики и деятельности партии, и пропаганду ее идеологии и политики, и постоянную заботу об организационно-политическом укреплении партийных рядов, усилении влияния партии в массах, и организацию их на борьбу за свои права, за построение общества социальной справедливости и подлинного народовластия.

Обобщая, можно сказать, что **в практическом плане содержание партийной работы составляет определение конкретных задач данного этапа борьбы за достижение программных целей партии, выработка научно обоснованной стратегии и отвечающей конкретным условиям тактики, умелое проведение их в жизнь.**

Исторической заслугой Владимира Ильича Ленина — основателя и вождя большевистской партии — является **восстановление** искаженных оппортунистами II Интернационала и **творческое развитие в новых условиях гениальных мыслей Маркса и Энгельса о стратегии и тактике революционной партии рабочего класса**. В этом плане особенно большое значение имеют ленинские работы «С чего начать?», «Что делать?», «Письмо к товарищу о наших организационных задачах», «Две тактики социал-демократии в демократической революции», «Империализм, как высшая стадия капитализма», «Государство и революция», «Пролетарская революция и ренегат Каутский», «Детская болезнь «левизны» в коммунизме» и многие другие.

Классические, не утратившие и сегодня своего значения, **определения партийной стратегии и тактики, их содержания были даны в трудах И.В.Сталина**, в частности его лекциях, прочитанных в Свердловском университете, «Об основах ленинизма», работах «К вопросам ленинизма», «К вопросу о стратегии и тактике русских коммунистов», «Октябрьская революция и тактика русских коммунистов», в докладах на партийных съездах.

Стратегия, по Сталину, есть «определение направления главного удара пролетариата на основе данного этапа революции, выработка соответствующего плана расположения революционных сил (главных и второстепенных резервов), борьба за проведение этого плана на всем протяжении данного этапа революции»¹. Руководствуясь указаниями программы, опираясь на учет борющихся сил, внутренних и внешних, партия определяет общий путь, общее направление, по которому должно быть направлено революционное движение пролетариата с достижением наибольших результатов при нарождающемся и развивающемся соотношении сил².

Стратегия меняется в моменты исторических поворотов, переломов, когда реализованы цели, выполнены задачи, которые партия ставила на определенном историческом этапе. Как ленинская партия выработывала и меняла свою стратегию, И.В.Сталин наглядно показал на примере трех этапов российской революции:

1903 год — февраль 1917 года, когда стратегическая цель партии состояла в том, чтобы свалить царизм, ликвидировать полностью пережитки капитализма;

март 1917 года — октябрь 1917 года, когда задачей партии было свалить империализм, осуществить социалистическую революцию в России и вывести страну из империалистической войны;

третий этап начался после совершения Великой Октябрьской революции, когда перед партией встала задача упрочить диктатуру пролетариата в нашей стране, используя ее как опорный пункт для преодоления империализма в других странах³.

Поражает глубокий, всесторонний сталинский анализ основных революционных сил, ближайших резервов, направлений главного удара, плана расположения сил на каждом из указанных этапов революции. Он и сегодня служит примером того, как надо подходить к выработке стратегии революционной борьбы за социалистический путь развития страны.

Непреодолимое значение сохраняют и указания классиков марксизма-ленинизма о **тактике** пролетарской партии. В.И. Ленин придавал «гигантское значение» выработке верных тактических решений «для партии, которая хочет в духе выдержанных принципов марксизма руководить пролетариатом, а не только тащиться в хвосте событий»⁴. «Под тактикой партии, — говорил он, — разумеется ее политическое поведение, или характер, направление, способы ее политической деятельности. Тактические резолюции принимаются партийным съездом для того, чтобы точно определить политическое поведение партии, как целого, в отношении новых задач или ввиду нового политического положения»⁵.

Развивая ленинские мысли, И.В. Сталин указывал: «Тактика есть определение линии поведения пролетариата за сравнительно короткий период прилива или отлива движения, подъема или упадка революции, борьба за проведение этой линии путем смены старых форм борьбы и организации новыми, старых лозунгов новыми, путем сочетания этих форм и т.д. Если стратегия имеет целью выиграть войну, скажем, с царизмом или с буржуазией, довести до конца борьбу с царизмом или буржуазией, то тактика ставит себе менее существенные цели, ибо она старается выиграть не войну в целом, а те или иные сражения, те или иные бои, успешно провести те или иные кампании, те или иные выступления, соответствующие конкретной обстановке в период данного подъема или упадка революции. Тактика есть часть стратегии, ей подчиненная, ее обслуживающая»⁶.

Например, весь период первого этапа революции (1903 год — февраль 1917 года) стратегический план большевистской партии оставался неизменным. В то же время тактика неоднократно менялась: одной она была в период подъема революции (1903—1905 годы) и другой — после поражения революции, в годы реакции. Второй этап был очень коротким — с февраля по октябрь 1917 года. Но ситуация в стране так стремительно развивалась, что партии приходилось, что называется, на ходу менять тактические установки. Достаточно вспомнить хотя бы о том, какие изменения претерпевал за это время лозунг «Вся власть — Советам!»

Наша партия творчески, с учетом современной обстановки использует опыт большевиков, их подходы к выработке программы и тактики. В первой Программе Компартии Украины, принятой в марте 1995 года, на основе глубокого анализа политической обстановки в Украине после провозглашения ее независимости и реставрации капитализма, с учетом расстановки классовых, политических сил, международного положения страны и других факторов были четко определены **главные цели и стратегические задачи партии** — возвращение власти трудовому народу, а страны — на социалистический путь развития, возрождение на новой основе Союза равноправных братских народов.

Принципиально важно, что при этом **были обозначены основные этапы, которые, как сегодня можно предвидеть, придется пройти нашему народу на пути к социализму.** Как и первая ленинская программа партии российских большевиков, важнейший теоретический и политический документ нашей партии включает в себя **программу-минимум**, рассчитанную на период до победы социалистической революции, и **программу-максимум**, обозначающую основные направления ее деятельности после завоевания власти трудящимися. Этим придана максимально возможная в нынешних условиях конкретность стратегическим целям и программным задачам партии, тактике ее действий, объемно показано, как она видит перспективу, или, говоря ленинскими словами, «*чего партия добивается и за что она борется*»⁷.

Вряд ли кто может сегодня отрицать, что в условиях Украины, как и других стран, где совершена реставрация капитализма, в борьбе за социализм предстоит пройти **три основных этапа:**

первый, который должен завершиться возвращением власти трудящимся, осуществлением социалистической революции;

второй, содержанием которого будет преодоление последствий капиталистической реставрации, утверждение основ социализма;

третий — развитие социализма на собственной основе с перспективой перерастания его во вторую фазу — коммунизм.

В пределах каждого из этих этапов придется брать различные рубежи, обусловленные развитием политической обстановки, что будет определять тактику действий партии.

Компартия понимает социализм как общество, свободное от эксплуатации человека человеком, базирующееся на общественной собственности на средства производства, общество, в котором каждый трудится по способностям, а жизненные блага распределяются в соответствии с результатами и качеством труда.

Это общество, в котором на основе научного планирования и управления, применения наукоемких и ресурсосберегающих технологий достигаются более высокие, чем при капитализме, производительность труда и эффективность производства.

Это общество подлинного народовластия и развитой духовной культуры, в котором человек является главной целью и фактором общественного развития, ассоциация, в которой, по выражению К.Маркса и Ф.Энгельса, «свободное развитие каждого является условием свободного развития всех»⁸.

Создание такого общества — длительный, многоплановый процесс, в котором недопустимы игнорирование объективных законов общественного развития, перепрыгивание через незавершенные этапы, волюнтаристские подходы к решению сложных социальных проблем, стремление выдать желаемое за действительное, с чем приходилось сталкиваться в прошлом. Известно, какими негативными последствиями обернулось объявление социализма «победившим в СССР полностью и окончательно», советского общества — «монолитно единым», отрицание наличия в нем противников социализма, опасности обострения классовой борьбы, обещания «за двадцать лет построить коммунизм». Сегодня представляются в большой мере схоластичными дискуссии о том, каким был социализм в СССР — «зрелым», «развитым» или каким-то еще, и даже был ли он вообще построен в нашей стране.

За время, прошедшее после принятия в 1995 году Программы Компартии Украины, в жизни нашей страны и в мире произошли глубокие изменения, что обусловило необходимость обновить Программу. Это было сделано в июне 2011 года на 44-м партийном съезде. Следует подчеркнуть, что тогда не были поддержаны предложения принять новую программу — не поддержаны именно потому, что стратегические цели, определенные партийной программой, не были достигнуты.

В то же время жизнь, развитие политических процессов в стране и вокруг нее требовали обновления деятельности партии, внесения в ее тактику серьезных изменений. Это и делала партия в решениях съездов, пленумов Центрального Комитета.

Изменения вызывались прежде всего углублением системного кризиса и упрочением диктатуры криминально-олигархического капитала, периодическим обострением политической борьбы, попытками установления в стране авторитарного и даже тоталитарного режима, активизацией неонацистских сил и реальной угрозой фашизации общественной и государственной жизни в стране, возрастающими трудностями на пути возрождения добровольного Союза братских народов преступно разрушенного Союза ССР, попытками антинародных режимов оторвать Украину от России и других бывших союзных республик, втянуть ее в агрессивный военный блок НАТО и Европейский союз.

Партия разъясняет трудящимся существо происходящих в стране социально-экономических и политических процессов, поднимает их на выступления против антинародной политики режима реставраторов капитализма. Повышению политической зрелости масс, осознанию и отстаиванию их интересов способствовали активное участие Компартии с конкретными программами, выражающими коренные интересы трудящихся, в избирательных кампаниях, выступления против наступления капитала на социально-экономические права трудящихся, против закрытия промышленных предприятий, многие политические акции, организованные партией, такие как «За Украину без Кучмы и Ющенко!», «Нет НАТО!», сбор подписей за проведение Всеукраинского референдума по вопросу о выборе варианта внешнеэкономической ориентации Украины — Таможенный союз с перспективой вхождения в Евразийский союз или Евросоюз, в котором Украине фактически предопределено стать если не колонией, то протекторатом ведущих империалистических государств Запада, и другие. Важно, что при этом **Компартия всегда выступает как ответственная патриотическая сила, с конструктивными предложениями, цель которых — защитить интересы людей труда.** Ярким примером такого подхода является разработка нашей партией и внесение в государственные органы страны развернутой Антикризисной программы.

Партийную работу принято называть наукой и искусством. И для этого имеются все основания. Верно определить стратегические цели, пути и способы их достижения, решения конкретных задач, встающих в ходе борьбы за социализм, подчинить этому все возможности партии, «своевременно учесть и знать, где сосредоточить свои главные силы и внимание»⁹ — это, без преувеличения, большая наука, овладеть основами которой призваны все члены партии.

К тому же это приходится делать в условиях острого противостояния в обществе, перманентных приступов бешеного антикоммунизма, паразитирования — надо сказать, весьма умелого — политических и идеологических противников Компартии на негативных, в особенности трагических явлениях, имевших место в нашей непростой истории.

Владимир Ильич Ленин любил повторять известное выражение Н.Г.Чернышевского, что политика — это не тротуар Невского проспекта. Занятие политикой требует разносторонних знаний, опыта, лучших человеческих качеств — умения привлекать к себе людей, четко ставить задачи, системно осуществлять контроль и строго спрашивать за их выполнение.

Научный подход в партийной политике предполагает прежде всего глубокое знание и учет в практической работе закономерностей развития общества, понимание того, как они действуют, как проявляются в данной конкретной обстановке, объективную, основанную на всестороннем анализе, оценку ситуации, расстановки политических сил, наличие четко организованной, достоверной, научно обработанной информации, планомерный, системный подход к делу, умение сознательно выбирать средства, приемы и методы борьбы, способные, по выражению В.И.Ленина, «при наименьшей затрате сил дать наибольшие и наиболее прочные результаты»¹⁰.

Важнейшим элементом научного подхода является умение среди огромного разнообразия задач выделять главные, стержневые, реализация которых позволяет решать весь комплекс проблем. «Недостаточно, — говорил Владимир Ильич, — быть революционером и сторонником социализма или коммунистом вообще. Надо уметь найти в каждый особый момент то особое звено цепи, за которое надо всеми силами ухватиться, чтобы удержать всю цепь и подготовить прочно переход к следующему звену...»¹¹

Гарантией надлежащего научного уровня деятельности Компартии является верность марксистско-ленинской теории, классовому подходу, интернационализму, умение «приложить общие и основные принципы коммунизма к тому своеобразию отношений между классами и партиями, к тому своеобразию в объективном развитии к коммунизму, которое свойственно каждой отдельной стране и которое надо уметь изучить, найти, угадать»¹².

Сложность и многогранность партийной работы, необходимость каждый раз в хитросплетении событий верно оценивать их логику и возможные последствия, находить оптимальные решения, выбирать наиболее подходящие тактические шаги для достижения поставленных целей рождают ее с искусством — уникальным видом человеческой деятельности, которая характеризуется образным осмыслением действительности, каждый раз нестандартным, творческим подходом, высоким мастерством.

Об этой стороне партийной деятельности Владимир Ильич Ленин говорил так: «Тот, кто захотел бы выдумать для рабочих такой рецепт, который бы давал заранее готовые решения на все случаи жизни или который обещал бы, что в политике революционного пролетариата не будет никаких трудностей и никаких запутанных положений, тот был бы просто шарлатаном»¹³. И далее: «Надо иметь собственную голову на плечах, чтобы в каждом отдельном случае уметь разобраться. В том-то и состоит, между прочим, значение партийной организации и партийных вождей, заслуживающих этого звания, чтобы длительной, упорной, разнообразной, всесторонней работой всех мыслящих представителей данного класса вырабатывать необходимые знания, необходимый опыт, необходимое — кроме знания и опыта — политическое чутье, для быстрого и правильного решения сложных политических вопросов»¹⁴.

В выработке и проведении в жизнь партийной тактики важное место занимает выдвижение ярких, вдохновляющих лозунгов — призывов, которые поднимали бы массы на сознательную борьбу против эксплуататорского строя, а после победы революции — на осуществление задач социалистического строительства. В.И. Ленин видел «прямую задачу науки, по Марксу» в том, чтобы «дать истинный лозунг борьбы, т.е. суметь объективно представить эту борьбу, как продукт определенной системы производственных отношений, суметь понять необходимость этой борьбы, ее содержание, ход и условия ее развития»¹⁵.

Лозунг, отмечал Владимир Ильич, есть «указание той цели, которая должна быть достигнута для осуществления данных задач»¹⁶. Достаточно вспомнить, какую огромную мобилизующую роль сыграли на разных этапах такие лозунги, которые выдвигались большевистской партией, как «Всю власть Советам!», «Кадры, овладевшие техникой, решают все», «Мы отстаем от передовых стран на 50–100 лет. Мы должны пробежать это расстояние в десять лет. Либо мы сделаем это, либо нас сомнут», «Наше дело правое. Враг будет разбит. Победа будет за нами», «Все для фронта, все для Победы!».

Лозунги, учил В.И. Ленин, должны основываться на точном анализе и экономической действительности, и политической обстановки, и значения лозунга, всегда идти впереди революционной самодеятельности массы, служить для нее маяком, вести их вперед, освещая наш дальнейший путь, показывая во всем величии и во всей его прелести наш демократический и социалистический идеал, показывая самый близкий, самый прямой путь к победе¹⁷.

Сохраняют свою актуальность и ленинские наблюдения о свойстве политических лозунгов застывать, делаться мертвыми, что не всегда учитывается даже передовыми партиями, которые при крутом повороте долгое время не могут освоиться с новым положением, повторяют лозунги, бывшие правильными вчера, но потерявшие смысл сегодня. Научиться выводить верные лозунги из особенностей данного момента, особенностей определенного политического положения — необходимое условие выработки эффективной тактики.

На различных исторических этапах неоднократно возникали острые дискуссии об использовании парламентской и других форм борьбы, допустимости компромиссов, союзов, соглашений с другими политическими силами. В.И. Ленину, большевикам приходилось иметь дело, с одной стороны, с тем, что еще К.Маркс и Ф.Энгельс называли «парламентским кретинизмом», а Владимир Ильич — еще и «конституционными иллюзиями», а с другой, — с негативным отношением к участию коммунистов в парламентской деятельности,

неприятием каких бы то ни было компромиссов и союзов с другими политическими партиями.

И в этих вопросах наша партия руководствуется четкими указаниями классиков. **Основным полем деятельности Коммунистической партии как партии действия была и остается работа в массах**, или, как говорил Ленин, там, где есть масса. В то же время учитывается ленинское предостережение, что было бы непростительным, если бы коммунисты не использовали буржуазные парламенты как «арену классово-борьбы», «как трибуну, как одну из баз для пропаганды, агитации, организации, пока борьба... ограничивалась рамками буржуазного строя»¹⁸.

Не заниматься игрой «в буржуазно-парламентские бирюльки», «не гоняться... за «местечком» в парламенте, а заниматься «насущнейшей работой пропаганды, агитации, организации в массах», «езде будить мысль, втягивать массу, ловить буржуазию на слове, использовать созданный ею аппарат, ею назначенные выборы, ею сделанные призывы ко всему народу» — именно этого добивался В.И. Ленин от коммунистических парламентариев¹⁹. Этим и руководствуются члены фракций Компартии в Верховной Раде Украины и местных советах.

Что касается компромиссов, соглашений с другими политическими силами, то и здесь ленинские заветы для нашей партии — закон: «сторонник пролетарской революции может заключать компромиссы или соглашения с капиталистами. Все зависит от того, какое соглашение и при каких обстоятельствах заключается. В этом и только в этом можно и должно искать разницы между соглашением, законным с точки зрения пролетарской революции, и соглашением предательским, изменническим (с той же точки зрения)... Нельзя зарекаться от компромиссов»²⁰. «Бояться временных союзов хотя бы и с ненадежными людьми может только тот, кто сам на себя не надеется, и ни одна партия без таких союзов не могла бы существовать... Но необходимым условием такого союза является полная возможность для социалистов раскрывать рабочему классу враждебную противоположность его интересов и интересов буржуазии»²¹. Заключая соглашение, идя на компромисс, необходимо «возможно более точно знать, с кем можно идти на бой, кто ненадежный союзник, где настоящий враг»²².

Любой компромисс, любой союз, соглашение, коалиция допустимы только в том случае, если они способствуют укреплению (или сохранению) позиций партии, не означают потери ею политического лица, доверия к ней трудящихся. Для нашей партии принципиально недопустимы какие бы то ни было соглашения с националистическими силами. Компартия может вступать в соглашения с буржуазными политическими силами, позиции и лозунги которых в геополитической, социально-экономической, гуманитарной сферах совпадают или близки к позиции коммунистов, но только если такие соглашения:

имеют временный, тактический характер и при изменении социально-политической ситуации или уклонении буржуазных попутчиков от выполнения взятых на себя обязательств могут быть в одностороннем порядке расторгнуты в любой момент;

предоставляют Компартии дополнительные возможности вести свою пропаганду и агитацию, использовать как парламентские, так и непарламентские формы борьбы за власть трудящихся, социализм, Союз братских народов;

могут препятствовать организационному объединению (например, в виде создания парламентской коалиции) конкурирующих между собой буржуазных политических группировок, что способствовало бы установлению тоталитарной диктатуры.

Верность принципам, своему классу, великому делу — победе социализма — надежный ориентир в каждом случае, когда партии приходится решать вопрос о заключении соглашений с другими партиями. В.И. Ленин особо обращал внимание на необходимость «уметь через все компромиссы, которые с необходимостью навязываются иногда в силу обстоятельств даже самой революционной партии даже самого революционного класса,

через все компромиссы уметь сохранить, укрепить, закалить, развить революционную тактику и организацию, революционное сознание, решимость, подготовленность рабочего класса и его организованного авангарда, коммунистической партии»²³.

Ленинские указания и советы по этому вопросу особенно злободневны сейчас, когда против нашей партии ополчились все антикоммунистические силы. «Победить более могущественного противника, — говорил Владимир Ильич, — можно только при величайшем напряжении сил и при *обязательном*, самом тщательном, заботливом, осторожном, умелом использовании как всякой, хотя бы малейшей, «трещины» между врагами, всякой противоположности интересов между буржуазией разных стран, между разными группами или видами буржуазии внутри отдельных стран, — так и всякой, хотя бы малейшей, возможности получить себе массового союзника, пусть даже временного, шаткого, непрочного, ненадежного, условного»²⁴.

Поучительным примером того, как должны решаться такие вопросы в экстремальной обстановке, может служить заключение Брестского мира в 1918 году, когда В.И.Ленину пришлось вести нелегкую борьбу с так называемыми «левыми коммунистами», которые во имя «революционных принципов» были готовы пойти даже на уничтожение Советской власти. **Время подтвердило верность ленинской позиции и вредность, несостоятельность лозунга «Или все, или ничего».** Блестящим образцом следования ленинской установке на использование «хотя бы малейшей трещины» между врагами» явилось образование благодаря огромным усилиям и дипломатическому мастерству И.В.Сталина Антигитлеровской коалиции в годы Второй мировой войны.

Компартия Украины не раз приходилось вступать в соглашения с другими партиями. Так, образование в 2006 году Антикризисной коалиции в Верховной Раде Украины в составе фракций Компартии, Социалистической партии и Партии регионов преградило на том этапе, когда главой государства был ставленник национал-шовинистических кругов В.Ющенко, путь самым реакционным национал-экстремистским, проамериканским, русофобским силам. Поддержка на президентских выборах 2010 года кандидатуры В.Януковича, который подписал соглашение с руководимым Компартией Блоком левых и левоцентристских сил и обязался, в случае избрания президентом, учесть в практической работе позицию Блока, позволила не допустить избрания на высший государственный пост в стране беспринципной авантюристки Ю.Тимошенко. После выборов новой властью был осуществлен ряд мер, направленных, в частности, на улучшение отношений с Россией, законодательное закрепление внеблокового статуса Украины. Не вина Компартии в том, что В.Янукович затем отступил от своих предвыборных обещаний, по сути — предал своих избирателей. Выбирая из двух зол меньшее, партия отдавала себе отчет в ненадежности такого «союзника», каким был В.Янукович.

С большими трудностями сопряжено согласование действий политических сил, представляющих левый спектр украинского общества. Фактически единственной организованной и влиятельной силой на этом фланге является Компартия. К сожалению, ее попытки создать боевой, влиятельный левый блок не получают должной поддержки со стороны других политических сил. Некоторые их лидеры видят в его создании возможность остаться «на плаву» под прикрытием союза с Компартией. Другие, в частности, руководители Соцпартии Украины, открыто проводят свои избирательные кампании под лозунгом «Отнять у коммунистов их электорат».

Особую злобность по отношению к Компартии проявляют лидеры малочисленных, но крикливых, псевдокоммунистических «партий», создаваемых ренегатами-фразерами с непомерными амбициями. Выдавая себя за «подлинных революционеров», демагогически бравуруя «суперреволюционной» фразой, они основные свои усилия направляют на травлю Компартии.

Несмотря на все сложности, проблема сплочения левых сил остается очень важной и актуальной. В отличие от раскольнической позиции некоторых

лидеров рядовые члены указанных организаций настроены на объединение усилий всех трудящихся в борьбе против антинародной политики правящего режима и угрозы фашизма.

Требования, предъявляемые к партийной работе, раскрывающие ее научный и творческий характер, содержание, формы, методы и приемы этой деятельности, находят свое концентрированное выражение в таком синтезирующем понятии, как *стиль партийной работы и руководства*. В литературе по партийному строительству под этим понятием имеется в виду совокупность признаков и черт партийной деятельности, основанных на принципах ленинского учения о партии, ленинских нормах партийной жизни, принципах и методах партийного руководства.

Это понятие емкое, многогранное. **Стиль партийной работы сложился под влиянием жизни и деятельности основателя и вождя большевистской партии Владимира Ильича Ленина.** Ленинский стиль и сегодня является вдохновляющим примером для коммунистов. **Его основу составляют научный, творческий подход, коллективность, деловитость.** Утверждая этот стиль, партийные комитеты КПСС особое внимание уделяли воспитанию у кадров:

коммунистической идейности, принципиальности, политической честности, непримиримости к политической всеядности, фразерству, пустозвонству, комчванству;

высокой сознательности, ответственности и требовательности к себе и другим, сознательной дисциплины и нетерпимости к недостаткам;

чувства нового, инициативы, умения видеть перспективу, находить наиболее эффективные пути решения стоящих задач, брать ответственность на себя;

трезвости, объективности в оценке положения дел, прямоты в суждениях, самокритичности;

живой, постоянной связи с массами, стремления учиться у масс, внимательно относиться к их нуждам, что не имеет ничего общего с панибратством, популизмом, заигрыванием с людьми, стремлением, как говорил Владимир Ильич, «*опуститься* до уровня понимания низших слоев»²⁵;

понимания необходимости постоянно учиться, совершенствовать свои знания, обогащаться лучшим опытом.

После реставрации капитализма ситуация в стране изменилась. Но и сейчас указанные требования к партийным кадрам, всем партийцам сохраняют силу. **Важно, чтобы каждый коммунист постоянно помнил, что по его поведению, отношению к делу, верности слову судят о партии в целом.**

Важнейшее значение в современных условиях приобретают политическое просвещение коммунистов, обучение и воспитание партийных кадров и актива, формирование современных политических деятелей с широким кругозором, беззаветно преданных делу партии, пользующихся доверием трудящихся. В активную партийную жизнь с каждым годом включаются все новые отряды партийцев. В силу известных причин они не имели возможности получить надлежащую марксистско-ленинскую подготовку, политическую закалку. Помочь им восполнить этот недостаток, вооружить знаниями, опытом старших товарищей — задача партийных организаций.

Ситуация в стране, продолжающийся всеохватывающий кризис, ухудшение условий жизни людей, утрата доверия практически всеми органами власти, нарастание протестных настроений в обществе, реальная угроза фашизации общества и государственной жизни вследствие государственного переворота повышают спрос на деятельность по организации масс на сознательную борьбу за социализм. Люди все больше задумываются над тем, что дал им реставрированный капитализм. Исследования общественного мнения, проводимые Институтом социологии Национальной Академии наук Украины, свидетельствуют о том, что значительная часть населения Украины находится в оппозиции к основам социально-экономического строя, то есть к капитализму. Это создает объективные предпосылки для успешной деятельности Коммунистической партии.

Все свидетельствует о том, что углубление противоречия между трудом и капиталом, между основной массой обездоленного народа и эксплуатирующим его меньшинством все больше выходит на первый план в развитии политического процесса в стране, объективно ведет к вызреванию революционной ситуации. Однако субъективный фактор — осознание пролетаризованными массами своих классовых интересов, необходимости их защищать, бороться за их осуществление — вызревает медленно.

Миллионы людей, доведенных за годы капиталистической реставрации до отчаяния, позволяют вовлекать себя в различные акции, в том числе громко называемые «революциями» («помаранчевой», «революцией духа», «революцией гидности» и т.п.), хотя их цели не имеют ничего общего с интересами людей труда, а истинное содержание сводится к борьбе противостоящих криминально-олигархических кланов за власть и передел собственности. Многие никак не могут избавиться от наивной веры в то, что их положение изменится к лучшему не в результате революционной смены эксплуататорского общественно-политического строя — капитализма, а благодаря замене во власти одних представителей буржуазии другими, «лучшими». Это обстоятельство не всегда учитывается партийными организациями, классовый акцент в их практической деятельности оказывается приглушенным.

Преодолеть этот недостаток — важнейшая задача. Необходимо перенести центр тяжести в работе партийных организаций **на усиление политического воспитания пролетаризованных масс**, оказание им помощи в осознании **классовых интересов трудящихся**, формирование понимания необходимости организованной борьбы за их реализацию, чувства солидарности и оптимизма, веры и настойчивости в борьбе за победу.

Изучение основ партийного строительства, овладение диалектикоматериалистическим, последовательно классовым подходом к явлениям и процессам общественной жизни, бесценным опытом большевизма будет всемерно способствовать решению этой задачи.

ПРИМЕЧАНИЯ:

- ¹ Сталин И.В. Соч., т.6, с.152.
- ² Там же, т.5, с.63.
- ³ Там же, т.6, с.152–153.
- ⁴ Ленин В.И. Полн. собр. соч., т.11, с.6.
- ⁵ Там же, с.9.
- ⁶ Сталин И.В. Собр. соч., т.6, с.153–154.
- ⁷ Ленин В.И. Полн. собр. соч., т.7, с.166.
- ⁸ Маркс К., Энгельс Ф. Соч., т.4, с.447.
- ⁹ Ленин В.И. Полн. собр. соч., т.40, с.85.
- ¹⁰ Там же, т.9, с.208.
- ¹¹ Там же, т.36, с.205.
- ¹² Там же, т.41, с.74.
- ¹³ Там же, с.21.
- ¹⁴ Там же, с.52–53.
- ¹⁵ Там же, т.1, с.341.
- ¹⁶ Там же, т.13, с.313.
- ¹⁷ Там же, т.11, с.103, 141.
- ¹⁸ Там же, т.41, с.258; т.37, с.457.
- ¹⁹ Там же, т.41, с.84, 102.
- ²⁰ Там же, т.40, с.289–290.
- ²¹ Там же, т.6, с.16–17.
- ²² Там же, т.22, с.283.
- ²³ Там же, т.40, с.290.
- ²⁴ Там же, т.41, с.55.
- ²⁵ Там же, т.4, с.316.

Г.ПОПОВ

Компартія України у боротьбі за національно-культурні права громадян

Антисоціалістичний переворот, незаконна заборона Комуністичної партії України в серпні 1991 р. докорінно змінили становище у сфері національних відносин. Буржуазно-націоналістичні сили, що захопили владу, розпочали масовану атаку на свідомість людей, обробляючи її в антикомуністичному дусі, піднесли пропаганду українського націоналізму до рангу державної політики. Під заклики про побудову «демократичного, соціально орієнтованого суспільства» всіляко витравлювалися інтернаціоналістські переконання, пам'ять про героїчне минуле радянського народу, нав'язувалась войовнича русофобія.

В умовах заборони Компартії України в країні не залишалось політичної сили, яка б відстоювала принципи патріотизму й інтернаціоналізму, виступала за дружбу з братнім російським народом та забезпечення внутрінаціональної злагоди. Цим і скористалися так звані «націонал-демократи» для насадження в суспільстві ідеології націоналізму, в основі якої — ідея національної виключності, трактовка нації як вищої форми зверхності.

Правлячий режим починаючи з 1991 р. намагається об'єднати суспільство навколо «національної ідеї» без врахування економічних та соціальних потреб людей праці. Замість забезпечення пріоритету прав особистості незалежно від національного походження нав'язується лінія на утвердження пріоритету прав «титульної нації», перетворення багатонаціональної держави по суті на мононаціональну, обмеження прав людей інших національностей.

Розв'язання національного питання влада бачить у націоналізації держави та одержавленні української нації. Тож і після проголошення незалежності, коли український етнос, здавалося б, отримав всі ознаки титульної нації, суспільству продовжувалось нав'язування комплексу пригнічуваної української нації, яка має утверджуватися за рахунок інших національностей. Метою державної етнополітики по суті було визначено не національне відродження, про яке так багато говорилося, а «дерусифікацію». Що ж до гучних заяв про забезпечення прав громадян на європейському рівні, то вони на практиці залишались тільки деклараціями.

Головні зусилля влади зосереджені на формуванні «політичної нації», при цьому «прихильники європейського шляху» протипоставляють ідеалові багатомовності та багатокультурності, притаманному сучасній цивілізації, ідеал так званого інтегрального націоналізму початку минулого століття: «одна мова — одна нація».

Найбільш відверто це виявлялося в політиці президента В.Ющенка. Не рахуючись з реальним станом речей, він заявляв про необхідність єдиної української нації, однієї державної мови та однієї помісної церкви. «Мета і сила національної ідеї — у творенні єдиної української нації, що охоплює всіх без винятку громадян України і гуртує їх навколо національних символів, мови, єдиної української помісної церкви...», — наголосив він на зібранні з нагоди 20-річчя Руху. Ця позиція мала чітко виражений антиросійський характер і суперечила інтересам мільйонів громадян, рідною мовою яких є російська, та вірних Української православної церкви.

Стан етнонаціональних та міжнаціональних відносин в сучасній Україні дозволяє зробити висновок, що вони стали невід'ємною складовою політичної боротьби.

Це зумовлено насамперед неспроможністю правлячого режиму створити ефективно діючий механізм регулювання національних процесів та його спробами нав'язати суспільству як державну ідеологію українського націоналізму.

Національне питання стало одним із ключових у політичному житті України, при цьому більшість політичних сил особливо активно використовують його в ході підготовки до президентських і парламентських виборів. Етнополітичні та мовні проблеми застосовуються ними як засіб побудови виборчих кампаній та посилення існуючого в суспільстві поділу на «свій-чужий», щоб зробити свої партії та блоки привабливішими для певних категорій виборців. З цією метою вони використовують регіональні відмінності в етнолінгвістичній ситуації та сприйнятті і трактуванні історичних подій, а також відсутність «загальноукраїнського» бачення перспектив розвитку країни.

Нагадаємо, що при середньоевропейському показнику 15% населення, яке належить до національних меншин, в Україні він становить 22,2%. За даними останнього Всеукраїнського перепису населення (2001 р.), в країні, крім етнічних українців, мешкало 8 334 141 росіян, 275 762 білоруси, 258 619 молдаван, 248 193 кримських татарина, 204 574 болгарина, 156 566 угорців, 150 989 румунів, 144 130 поляків, 103 591 вірмен, 91 548 греків та тисячі представників інших національностей. Що ж до мовної ситуації, то вона ще більш складна. Українську мову визнають рідною 67,5% мешканців, російську — 29,6, мови інших національностей — 2,9%. Причому мовна ідентичність далеко не завжди збігається з етнічною. Так, за даними перепису, 5 544 769 етнічних українців назвали рідною російську мову. Існують і значні регіональні відмінності. Наприклад, в Донецькій області російську мову визначили як рідну 58,75% українців (1 612 тис. осіб), в Луганській — 49,4% (727,4 тис. осіб). Вважають її рідною також 80,9 тис. греків (89%), 85,9 тис. євреїв (83%), 172,2 тис. білорусів (62,5%), 61 тис. болгар (30,3%). Загальна кількість осіб, які вільно володіють російською мовою, налічувала 42,4 млн, або 87,8% всього населення країни.

В цьому контексті національно-культурні проблеми, в силу особливостей їх значення для різних регіонів країни, знаходяться в центрі уваги політичних сил, які можна поділити на дві великі групи:

— партії та блоки, політика яких будується на засадах націоналізму, а пріоритетом є створення єдиної політичної нації та української етнократичної держави. На практиці вони фактично ігнорують права представників інших національностей, особливо в мовній сфері;

— партії та блоки так званого центристського та «лівого» спрямування, які в період виборів включають в свої програми вимоги надання російській мові державного статусу, а одержуючи владні повноваження, фактично нічого не роблять для їх втілення у життя.

Єдиною політичною силою, яка послідовно та наполегливо виступає за справедливе розв'язання національно-культурних проблем, є Комуністична партія України. У своїй діяльності вона спирається на загальнолюдські духовні цінності, міжнародне право, ленінську програму з національного питання та історичний досвід втілення її в життя в Українській РСР.

Вже у Програмній заяві I (XXIX) з'їзду КПУ (1993 р.) записано, що партія всіляко сприятиме розвитку культури українського народу, всіх націй і народностей, які живуть в Україні, та підтримує вимоги мільйонів громадян про надання статусу державної, поряд з українською, російській мові, яка є рідною мовою для майже половини населення України, а також про надання статусу офіційних мовам інших етнічних груп у місцях їх компактного проживання (див.: Комуністична партія України в резолюціях і рішеннях з'їздів, конференцій і пленумів ЦК, 1993–2005. — К., 2005, с.49–50.)

Послідовність позиції Компартії у національному питанні відображено в її виборчих програмах на парламентських та президентських виборах.

Так, у Платформі КПУ на виборах до Верховної Ради України 27 березня 1994 р. наголошувалось: Компартія надає першорядного значення врятуванню і зміцненню вітчизняної духовності, всебічному розвитку національної

культури, мови, традицій українського народу, культур, мов, традицій інших національностей, вважаючи принципово неприпустимим, щоб заходи у цій делікатній сфері здійснювались за рахунок ущемлення прав тих чи інших народів. Що ж до мовного питання, то у Платформі заявлялося: «Компартія підтримує вимоги мільйонів громадян про надання російській мові (поряд з українською) статусу другої державної мови, а мовам інших етнічних груп у місцях їх компактного проживання — статусу офіційної мови (за рішенням відповідних Рад народних депутатів)» (Компартія України в резолюціях..., с. 84.)

На відміну від багатьох політиків та політичних сил, які виголошували гасла про задоволення національно-мовних потреб задля отримання підтримки виборців, а потім, як Л.Кучма, на практиці їх не реалізовували, комуністи ніколи не відступали від своїх вимог. Так, Президія ЦК КПУ 9 вересня 1994 р. виступила із спеціальною заявою на підтримку змін у законодавстві з метою надання російській мові офіційного статусу при збереженні державного статусу української мови, вбачаючи в цьому можливість забезпечення усім громадянам визнаного в цивілізованому світі права вільно обирати мову спілкування і навчання.

Позицію Комуністичної партії України з питань національно-культурних відносин докладно розкрито у прийнятій 12 березня 1995 р. на II (XXX) з'їзді КПУ Програмі партії.

По-перше, в цьому документі на основі наукового аналізу процесів, які відбуваються в українському суспільстві, було наголошено на конкретному соціально-класовому змісті національного питання. Зроблено висновок про неспроможність антисоціалістичних сил об'єднати людей навколо чистої «національної ідеї», без урахування гострих проблем їх буття, адже в такому вигляді ця ідея є лише витонченою формою антикомунізму, засобом розколу багатонаціональної країни за національними та регіональними ознаками.

Підкреслено актуальність ленінського положення про наявність у кожній нації в умовах буржуазної влади двох націй — нації пригноблених, трудящих та нації експлуататорів, буржуа. Підтвердження цього — свідоме роздмухування між-національного розбрату буржуазними лідерами з метою втягнути в нього якомога більше трудящих і тим самим відвернути їх від боротьби за свої класові інтереси. Таким чином, національне питання у сучасній Україні Компартія розглядає через призму протиборства між силами, які обстоюють соціалістичний та капіталістичний шляхи розвитку.

По-друге, у Програмі відзначено велику життєву силу ленінської національної політики. Суть її — в незмінному обстоюванні повної рівності прав людей всіх рас і націй; у визнанні права націй на самовизначення аж до відокремлення; в досягненні братерської дружби народів. Зроблено висновок: ленінська національна політика, найважливіший принцип якої — інтернаціоналізм, відбиває об'єктивну закономірність інтеграції у масштабах всього людства.

У головному партійному документі комуністів констатувалось, що країні нав'язано політику, яка іде врозріз з об'єктивними законами і провідними тенденціями світового розвитку. Так, у національних відносинах замість забезпечення пріоритету прав особи, незалежно від національності, проводиться лінія на утвердження прав «корінної» нації, перетворення багатонаціональної держави по суті в мононаціональну, обмеження прав і навіть фактичне витіснення людей інших національностей.

Завданнями партії у духовній сфері Програма визначила: всіляко сприяти задоволенню духовних потреб, розквіту культури і мови українського народу, усіх національностей, що проживають на території України, взаємному збагаченню їх культур, протидіяти спробам використати духовну сферу для розмежування людей за національною або релігійною ознакою, розпалювання націоналістичних пристрастей, задоволення політичних амбіцій. Чітко зафіксована і позиція комуністів щодо надання російській мові, поряд з українською, статусу державної, рішуче засуджено спекуляції навколо цього питання, що загрожують розколом і дестабілізацією суспільства.

На жаль, агресивно-войовничі дії так званих націонал-патріотів, пасивна позиція президента Л.Кучми призвели до того, що питання законодавчого забезпечення мовних прав громадян тоді не було вирішено справедливо і вже більш як 15 років певні сили використовують його для нагнітання пристрастей у суспільстві, відвертання трудящих від невідкладних соціально-економічних проблем.

Особливо це показало прийняття Конституції 1996 року. Фактично, крім комуністів, ніхто у Верховній Раді не наполягав на закріпленні в Основному Законі державного статусу російської мови. Проект Конституції, внесений фракцією «Комуністи за соціальну справедливість і народовладдя», передбачав, що, поряд з українською, російська мова стане державною, а громадянам гарантуватиметься право вільного вибору мови навчання і мови міжнаціонального спілкування. Але після гострих дискусій стаття 10 Конституції була затверджена у компромісному формулюванні: «Державною мовою в Україні є українська мова... В Україні гарантується вільний розвиток, використання і захист російської, інших мов національних меншин України...».

Після прийняття Конституції, в якій було продекларовано право громадян на використання рідної мови, ні президенти, ні уряди, які змінювали один одного, на практиці нічого не зробили для втілення цього положення в життя. Що ж до владних законопроектів, які начебто були спрямовані на поліпшення ситуації в етнонаціональних відносинах, то вони насправді погіршували стан справ у цій сфері.

Загострення політичної боротьби з етнонаціональних питань припало на кінець 1990-х рр. Це було пов'язано, з одного боку, з виборами до Верховної Ради та місцевих рад 1998 р. і президента 1999 р., а з другого, — з необхідністю виконання зобов'язань перед Радою Європи щодо ратифікації Рамкової конвенції про захист прав національних меншин 1995 р. і Європейської хартії регіональних мов або мов меншин 1992 р.

Саме ці документи опинилися на вістрі політичної боротьби. Особливо наочно це показала епопея з ратифікацією Європейської хартії регіональних мов або мов меншин, імплементація якої могла б кардинально поліпшити ситуацію із забезпеченням прав громадян на використання рідної мови. Вище керівництво держави пропонувало такі законопроекти, які начебто відповідали світовим стандартам забезпечення прав національностей, але фактично скористатися якими було неможливо.

Так, президентом Л.Кучмою було внесено проект Закону про ратифікацію Європейської хартії регіональних мов або мов меншин, який не тільки не розширював права національностей на використання рідної мови, але фактично звужував сферу їх застосування порівняно з існуючим станом. Тому за пропозицією народних депутатів — членів фракції комуністів Верховна Рада відправила його на повторне перше читання. Малося на увазі, що Комітет з питань прав людини, національних відносин його доопрацює. Нова редакція проекту закону, підготовлена комуністами Г.Поповим, І.Миговичем і членом фракції СДПУ(о) І.Попеску, значно розширяла сферу застосування положень Хартії і, головне, містила критерії та механізми їх реалізації. Під час першого розгляду 18 червня 1999 р. із суто суб'єктивних причин (голосування відбувалося наприкінці засідання у п'ятницю) законопроект не вистачило лише 2 голосів для набуття чинності.

Гострота боротьби навколо закону про ратифікацію Хартії була обумовлена загальною ситуацією із законодавчим забезпеченням використання російської та інших мов в Україні. Прийняття нового Закону по мови, який вирішив би цю проблему, через співвідношення сил у Верховній Раді і позицію Л.Кучми, який фактично відмовився від передвиборної обіцянки надати російській мові статус офіційної, у тих умовах було малоімовірним. Єдиною можливістю захистити право мільйонів громадян України на користування рідною мовою могла стати ратифікація Хартії, за умови набуття зобов'язань, які не тільки проголошували, а й забезпечували її реалізацію.

Розуміючи це, представники націоналістичних сил всіяко намагалися не допустити ратифікації Хартії, зверталися до Президента з пропозицією відкликати

законопроект, пропонували взяти тільки мінімальні зобов'язання, які до того ж звужували існуючі права національностей. Народні депутати Ю.Костенко, І.Заєць, О.Лавринович внесли проект постанови про неприйнятність Закону про ратифікацію Хартії, а депутат П.Мовчан у своєму проекті взагалі наполягав на неприпустимості застосування в Україні європейських норм і стандартів. Так звані «націонал-патріоти» вважали, що забезпечення національно-культурних прав громадян України різних національностей шкодить державній українській мові. Звідси і протидія застосуванню європейських стандартів у галузі прав людини.

Нагадаємо, що комуністи вели боротьбу за ратифікацію Хартії в умовах президентської кампанії 1999 р. У передвиборній програмі кандидата в Президенти від Комуністичної партії П.Симоненка передбачалося вжиття реальних заходів з метою недопущення міжнаціональних і міжрелігійних чвар і конфліктів, забезпечення вільного користування представниками різних націй і народностей рідними мовами та надання російській мові статусу державної. При цьому представник комуністів виступав як загальнонаціональний лідер і не використовував лозунгів, які могли призвести до розбрату всередині країни за національними та регіональними ознаками.

У другому турі, в який вийшли П.Симоненко і Л.Кучма, команда останнього різко змінила тактику і задля одержання підтримки виборців західних областей пішла на союз з націоналістами, фактично відмовившись від загальноєвропейських стандартів забезпечення прав національностей. Це і сприяло обранню Л.Кучми на другий термін. Одним з його кроків після обрання стало призначення прем'єр-міністром В.Ющенка, в уряді якого гуманітарну сферу віддали зятим націоналістам.

Тільки завдяки принциповій позиції фракції Компартії України, тодішнього Голови Верховної Ради О.Ткаченка, підтримці народних депутатів — членів об'єднання за культурно-мовну рівноправність 24 грудня 1999 р. Європейська хартія регіональних мов або мов меншин була ратифікована. Закон про ратифікацію було оприлюднено 30 грудня 1999 р. шляхом публікації у газеті «Голос України», за підписом, згідно з діючою на той час нормою Закону «Про міжнародні договори України», Голови Верховної Ради України, і він набрав чинності як внутрідержавний документ. На міжнародному рівні Закон мав набрати чинності після передачі до Ради Європи ратифікаційної грамоти. Таким чином, склалися реальні умови для того, щоб мільйони громадян різних національностей отримали юридичні гарантії користування рідною мовою у місцевих органах влади і самоврядування, у закладах освіти, культури та засобах масової інформації, судочинстві, економічній та соціальній сферах. Тим самим Компартія ділом довела, що послідовно піклується про забезпечення прав національностей.

Прихід до влади уряду В.Ющенка, а також так званий «оксамитовий» переворот, коли в незаконний спосіб було відсторонено Голову Верховної Ради України О.Ткаченка, негативно вплинули і на долю Закону про ратифікацію Європейської хартії регіональних мов або мов меншин.

По-перше, тодішній міністр закордонних справ Б.Тарасюк, порушуючи встановлені норми, саботував передачу до Страсбурга ратифікаційної грамоти. По-друге, 54 народних депутати (в основному представники обох Рухів) звернулися до Конституційного Суду з пропозицією визнати Закон про ратифікацію Хартії таким, що не відповідає Конституції, через порушення процедури підписання і оприлюднення, а також висловили незгоду із взятими у ньому зобов'язаннями по використанню мов. По-третє, і це головне, позицію націоналістів фактично підтримали президент Л.Кучма і новий Голова Верховної Ради І.Плющ. Негативну позицію при цьому зайняв тодішній глава адміністрації президента В.Литвин, який у листі до Конституційного Суду виступив за скасування Закону про ратифікацію Хартії.

Не розглянувши за змістом Закон про ратифікацію Хартії, Конституційний Суд визнав його таким, що втратив чинність, за формальною ознакою — порушенням процедури підписання та оприлюднення, хоча всі міжнародні акти,

ратифіковані Верховною Радою, підписувались та оприлюднювались таким чином і ніхто не ставив під сумнів їх чинність, але для Хартії було зроблено виняток. За цими діями ховалося глибоке неприйняття певними «патріотичними» силами у суспільстві самого змісту Хартії, їх намагання позбавити національні меншини механізмів, що могли бути задіяні задля збереження і розвитку в місцях компактного проживання їх культури і мови.

А коли Хартія, в урізаному вигляді, у 2003 р. вдруге була ратифікована, причому і в цьому процесі комуністи відіграли важливу роль, МЗС зтягувало майже два роки передачу для депонування грамоти про її ратифікацію. Така тактика представників провладних націоналістичних сил не була випадковою. Проголошуючи курс на євроінтеграцію, вони не мали змоги відверто ігнорувати встановленні Радою Європи стандарти забезпечення прав національностей. В той же час, домагаючись домінування представників титульного етносу шляхом «дерусифікації» українців Сходу і Півдня й асиміляції національних меншин, вони виступали за взяття таких міжнародних зобов'язань, яких на практиці не можна було застосовувати, а також проти прийняття нового Закону про мови, який би відповідав реаліям життя.

За підтримки уряду, спираючись на тлумачення ст. 10 Конституції України Конституційним Судом, «націонал-патріоти» не допустили прийняття нової редакції Закону про мови в Українській РСР, незважаючи на численні законопроекти. Активну участь у підготовці нормативних актів, які мали сприяти вирішенню мовного питання, брали депутати-комуністи. Особливо слід відзначити консолідований проект Закону про внесення змін до Закону «Про мови в Українській РСР», внесений Є.Красняковим та ще 31 народним депутатом, більшість з яких були членами фракції Компартії. Цей законопроект являв собою цільний документ, який увібрав у себе досягнення вітчизняних науковців і, до того ж, відповідав європейським стандартам, насамперед вимогам Європейської хартії регіональних мов або мов меншин. В основі проекту були загальнолюдські гуманістичні принципи поваги окремої особистості, свободи вибору нею етнокультурної та мовної самоідентифікації, рівноправ'я, толерантності, взаємоповаги, неконфронтаційності. Його прийняття сприяло б зміцненню атмосфери толерантності, інтеграції українського суспільства, зближенню його регіонів. Але на цей законопроект представник Руху В.Кириленко вніс пропозицію про неприйнятність і його розгляд було заблоковано.

Новий етап загострення боротьби навколо етнополітичних проблем припав на президентські вибори 2004 р. Вступивши у запеклу битву між собою, представники олігархічних угруповань широко використовували риторику з національного питання. Причому вперше націоналістичні сили не зупинилися перед погрозою розколу суспільства і цинічно розбурхували ксенофобські настрої. В цих умовах Компартія України застерегла суспільство, що президентство В.Ющенка несе загрозу перекреслення всієї української історії після Великого Жовтня, радикального націоналізму, насильницької «українізації» й дискримінації російської мови та культури. Подальший розвиток подій підтвердив слушність цих застережень. Після виборів, які принесли перемогу В.Ющенку, Компартія продовжувала боротьбу за національні права громадян, ключовим із яких є право на користування рідною мовою. Різні політичні сили напередодні парламентських виборів 2006 р. продовжували спекуляції з цього приводу, висуваючи гасла без урахування норм чинного законодавства і тим самим вільно чи невільно вводячи в оману громадян України.

Єдино можливий легітимний шлях надання російській мові статусу державної запропонував керівник фракції комуністів у Верховній Раді П.Симоненко. Виходячи з того, що вирішити це питання можливо тільки змінивши ст. 10 Конституції, він запропонував: в частині першій ст. 10 після слів «українська» доповнити: «і російська», в частині другій замість слів «української мови» записати «української і російської мов». Цей закон пропонувався винести на затвердження

Всеукраїнського референдуму, який призначається згідно із ст. 156 Конституції України.

Але для проведення референдуму треба виконати ряд умов. По-перше, законопроект має бути підписаний не менш як 300 депутатами діючого скликання і тільки за їх наявності передається до Конституційного Суду. По-друге, після висноження Конституційним Судом висновку згідно із ст. 3 Закону Про Всеукраїнські і місцеві референдуми Верховна Рада простою більшістю (226 голосів) приймає рішення про проведення референдуму. По-третє, згідно із ст. 72 Конституції треба зібрати не менше трьох мільйонів підписів, причому у двох третинах областей не менш як по сто тисяч. Після цього Верховна Рада може прийняти рішення про дату проведення референдуму.

Тільки виконавши цю доволі складну юридичну процедуру, можливо проводити референдум. Але вже на першому етапі під законопроектом, внесеним комуністами, замість необхідних 300 поставили підписи тільки 201 народний депутат. Причому тільки одна фракція у повному складі підтримала цей законопроект — фракція комуністів. Законопроект П.Симоненка не підтримали 23 представники фракції Блоку Юлії Тимошенко, 20 — фракції СПУ та інші.

Передвиборний період 2005–2006 рр. позначився значною активізацією законодавчої діяльності по врегулюванню національно-мовних питань. До Верховної Ради було внесено ряд законопроектів, спрямованих на зміну статусу російської мови. Маючи більшість у Комітеті Верховної Ради з питань культури і духовності, націоналістичні сили за пасивності керівництва Верховної Ради робили все, аби не допустити їх навіть до розгляду. Так, внесений у листопаді 2005 р. комуністами К.Самойлик та О.Гінзбург спільно з представниками СДПУ(о) і регіоналами законопроект «Про гарантування вільного розвитку, використання і захисту російської мови, а також регіональних мов або мов меншин в Україні» за пропозицією головного науково-експертного управління апарату Верховної Ради був направлений на доопрацювання і так і не дійшов до розгляду на пленарному засіданні.

Після того, як Закон про ратифікацію Європейської хартії регіональних мов або мов меншин у січні 2006 р. набрав чинності, значна кількість обласних рад — Дніпропетровська, Донецька, Луганська, Одеська, Харківська та інші прийняли рішення про функціонування на їх території російської мови як регіональної. Активну роль у прийнятті цих рішень відігравали депутати-комуністи.

Представники націоналістичних сил, спираючись на підтримку президента В.Ющенка, ставили під сумнів законність їх прийняття, посилаючись на певне юридичне неврегулювання процедури вирішення мовних питань. Підтримував цю позицію і БЮТ. Так, коментуючи рішення Харківської обласної ради про надання російській мові статусу регіональної, Ю.Тимошенко заявила: «Категорично проти таких рішень. Коли Україною розповзається мовний сепаратизм — це, власне, йдеться про саму державність, про те, що здійснюється антиконституційний заколот, який потрібно негайно припинити». З позицією націоналістів в цьому питанні фактично солідаризувались і деякі місцеві комітети Соціалістичної партії.

Під час виборчої кампанії 2006–2007 рр. Компартія України знову виступила за реалізацію права людини на користування рідною мовою, за зміцнення статусу української мови як державної, розвиток культур і мов усіх національностей, що живуть у країні. Виходячи з того, що Україна — багатонаціональна країна, в якій немає мовної та релігійної єдності, країна з глибокими соціальними суперечностями, країна, яку треба згуртувати, об'єднати чимось загальноприйнятним, комуністи запропонували народу національну ідею, суть якої: реальне народовладдя, реальний державний суверенітет та реальна економічна незалежність України, її безумовний авторитет у світі, благополуччя та щастя українського народу, високий рівень життя для кожної людини. Цим комуністи ще раз довели, що вони не якісь там «безбатченки», а справжні патріоти своєї Батьківщини, за щастя народу якої борються.

З метою розв'язання мовної проблеми та з урахуванням попередньої законотвірчої діяльності представники Антикризової коаліції запропонували проект базового Закону України «Про мови України». Завдяки тому, що на той час Державний комітет України у справах національностей і релігій очолював представник Компартії, законопроект було надіслано на експертизу до Ради Європи на предмет відповідності Рамковій конвенції Ради Європи про захист прав національних меншин та Європейській хартії регіональних мов або мов меншин. Значений закон у разі прийняття мав замінити Закон «Про мови в Українській РСР» 1998 р., який, незважаючи на відмінності, мав з ним багато спільного.

Обидва документи будувалися на принципах індивідуального вибору та територіальності. Так, ст. 5 діючого закону гарантує право громадян користуватися своєю національною або будь-якою мовою, що збігається зі ст. 2 законопроекту про право на мовне самовизначення. Необхідно наголосити, що однією з основних цілей підготовленого проекту була реальна імплементація Європейської хартії регіональних мов або мов меншин і тим самим приведення законодавства України у відповідність до загальноєвропейських міжнародних стандартів. Експерти позитивно оцінили пропозицію надати майбутньому Закону статус базового.

Генеральні директори Ради Європи в юридичних справах, з прав людини та освіти, культури і культурної спадщини у консолідованому висновку в цілому схвалили законопроект. Доопрацьований з урахуванням зауважень проект Закону України «Про мови України» був внесений 29 листопада 2007 р. на розгляд Верховної Ради. Керівництво так званої демократичної більшості знову зробило все, аби не допустити його прийняття. Головним комітетом для його підготовки було визначено Комітет з питань культури і духовності, де більшість склали представники правлячої коаліції на чолі з відомим «націонал-демократом» В.Яворівським. А серед комітетів, які мали б висловити свою думку про законопроект, Комітет з питань прав людини, національних меншин і міжнародних відносин навіть не згадувався. Тому рішення головного комітету про відхилення проекту Закону «Про мови України» було прогнозованим. Така ж думка містилась і у висновках Міністерства юстиції та головного науково-експертного управління апарату Верховної Ради. Аргумент у всіх один: законопроект спрямований на звуження сфери вживання української мови. Цим самим представники націоналістичної більшості ще раз підтвердили, що європейські норми забезпечення прав національностей для них не більше, ніж пустий звук.

Слід додати, що про «об'єктивність» позиції націоналістичної більшості свідчить ситуація з проектом Концепції державної мовної політики України, підготовленої на крайньо націоналістичних, по суті русофобських засадах. Так, сучасна мовна ситуація в Україні розглядається у ній як результат «тривалої війни проти української мови, української ідентичності й української державності, яку Росія розпочала після 1654 р. та продовжує і нині у формі мовно-культурної експансії». Розглянувши цей документ, навіть головне науково-експертне управління змушене було зазначити, що положення Концепції не повною мірою узгоджуються з Конституцією України та з іншими законами, насамперед із Законом про ратифікацію Європейської хартії регіональних мов або мов меншин, а вживання терміну «імперська мова», закликів захисту від «мовно-культурної експансії Росії» вбачаються неприпустимими. До того ж, більшість положень Концепції визнавалися хибними з наукової точки зору і загалом її пропонувалося відхилити. Та незважаючи на все це, парламентський комітет на чолі з В.Яворівським схвалив законопроект і рекомендував Верховній Раді прийняти його за основу.

Слушно зауважив з цього приводу відомий громадський та державний діяч комуніст Г.Крючков, що, на жаль, українська громадськість про це не знає, багато хто в нашій державі не розуміють, що їх очікує у разі прийняття таких законодавчих документів, зокрема для отримання якісної освіти, фаху, роботи, участі у громадській діяльності. Важливо також відмітити, що витіснення російської мови з нашого життя означатиме, що народ України буде позбавлений мови міжнародного спілкування, обмежений у доступі до великої російської культури,

тож обкрадений духовно. Це ще один злочин антинародної влади щодо свого народу. З цими словами не можна не погодитись.

У виборчій програмі Комуністичної партії на дострокові вибори до Верховної Ради 2007 р. «За народовладдя! Геть диктатуру!» підкреслювалась необхідність забезпечення соціально-економічних та мовно-культурних потреб усіх національностей, що проживають в Україні, а «нова редакція Конституції, запропонована комуністами, надасть російській мові статус другої державної при реальному забезпеченні державного статусу української мови. Неухильно буде виконуватися Європейська хартія регіональних мов або мов меншин».

Більш як п'ятнадцятирічна боротьба Комуністичної партії за національно-культурні права громадян України засвідчила, що вирішенню багатьох питань заважає те, що вони не чітко виписані в Основному Законі. Тому життя вимагало прийняття нової редакції Конституції України. Виходячи з цього, керівник фракції комуністів у Верховній Раді П.Симоненко підготував проект нової редакції Конституції України, який було надруковано в газеті «Голос України» 7 липня 2007 року.

У проекті пропонувалося закріпити в Основному Законі статус російської мови як державної при збереженні і зміцненні статусу української мови і гарантуванні вільного розвитку, використання і захисту усіх мов національних меншин України. Це, по-перше, відновлює історичну справедливість та відображає реальний стан нашої країни як багатонаціональної, по-друге, повністю відповідає стандартам і практиці демократичних країн Європи і світу.

До розділу «Права, свободи та обов'язки людини і громадянина» пропонувалося внести такі положення, спрямовані на забезпечення користування здобутками культури: «Держава гарантує вільний розвиток і взаємозбагачення культур усіх національностей, що населяють Україну, створює умови для збереження й розвитку національних традицій і звичаїв, заохочує діяльність національно-культурних центрів, асоціацій та інших громадських формувань, що не суперечить законодавству України».

З метою закріплення в Конституції європейських стандартів, згідно з міжнародними зобов'язаннями, взятими Україною, запропоновано включити такі положення: «Громадянам, які проживають на території України, забезпечується відповідно до закону право користуватися рідною або будь-якою іншою мовою, вільно обирати мову навчання і виховання дітей і молоді, а також мову міжнаціонального спілкування. Громадяни зобов'язані дбайливо ставитися до рідної мови як до духовного надбання народу, поважати мови інших народів».

Суттєвим доповненням законодавчого забезпечення права на самоідентифікацію є така пропозиція: «Громадяни України самі визначають свою національну приналежність. Обмеження цього права не допускається. Незаконними є вимоги до громадян вказувати свою національність при прийомі на роботу чи навчання».

Зміни, запропоновані до Основного Закону, дадуть можливість законодавчо повністю вирішити національні проблеми в Україні та забезпечити на рівні світових стандартів права усіх національностей, що населяють Україну.

Аналізуючи сучасний стан та шляхи вирішення національного питання в Україні, слід відзначити послідовну, науково обґрунтовану позицію у цьому питанні партії комуністів. Саме ця позиція була визначена і в Декларації виборчого блоку лівих та лівоцентристських сил на президентських виборах 2009 р. У ній, зокрема, зазначалася необхідність: рішуче викорінювати будь-які прояви ксенофобії і расизму; домогтися прийняття і послідовної реалізації законодавчих актів щодо порядку використання мов в Україні, підвищити до державного рівня статус російської мови при зміцненні статусу української мови як державної.

Свій подальший розвиток ці положення знайшли у передвиборній програмі кандидата у Президенти України від блоку лівих та лівоцентристських сил. Серед найважливіших завдань в ній наголошено на забезпеченні в Україні: міжнаціонального миру; проведення у 2010 р. Всеукраїнського референдуму щодо надання

російській мові статусу державної при збереженні та зміцненні існуючого статусу української мови; надійного захисту культурно-мовних прав національних меншин.

Запропоновано і конкретний механізм реалізації цієї мети, а саме внесення обраним Президентом проекту Закону про ратифікацію Європейської хартії регіональних мов або мов меншин в редакції, затвердженій Верховною Радою 24 грудня 1999 р., дія якого була скасована езуїтським засобом, начебто через порушення процедури оприлюднення. Після вступу в дію Закону про імплементацію Хартії місцеві ради отримають можливість прийняти законні рішення про функціонування на відповідній території поряд з українською російською мови та, при необхідності, мов інших національностей. Після цього прийняти рішення про проведення Всеукраїнського референдуму щодо надання російській мові статусу державної. Далі — внести зміни до Закону «Про національні меншини в Україні» та інших актів, які реально забезпечують мовно-культурні права, розвиток і взаємозбагачення культур усіх національностей, що населяють Україну.

Після президентських виборів 2010 року, коли у Верховній Раді склалася нова більшість і здавалось, що з'явилися умови для законодавчого забезпечення мовних прав громадян України, було підготовлено законопроект «Про мови в Україні», зареєстрований у Верховній Раді України 7 вересня 2010 року депутатами П.Симоненком, О.Єфремовим, С.Гринецьким. В основу його були покладені положення Закону про ратифікацію Європейської хартії регіональних мов або мов меншин в редакції, затвердженій Верховною Радою 24 грудня 1999 р. Фактично це був закон про імплементацію Хартії. У 8-й статті проекту закону «Про мови в Україні» передбачалося надати регіональній мові такі права:

«Регіональна мова... використовується нарівні з державною мовою на відповідній території України в роботі місцевих органів влади, Автономної Республіки Крим та органів місцевого самоврядування, застосовується і вивчається в державних і комунальних навчальних закладах, а також використовується в інших сферах суспільного життя в межах і порядку, що визначаються цим законом».

Далі вказувалося, що до кожної мови, визначеної у частині другій цієї статті (*прим.* — російська, білоруська, болгарська, вірменська, гагаузька, ідиш, кримськотатарська, молдавська, німецька, новогрецька, польська, ромська, румунська, словацька та угорська), застосовуються заходи, спрямовані на використання регіональних мов або мов меншин, що передбачені у цьому Законі, за умови, якщо кількість осіб — носіїв регіональної мови, що проживають на території, на якій поширена ця мова, становить 10 відсотків і більше чисельності її населення.

Слід зазначити, що законопроект не торкався державного статусу української мови і тільки надавав можливість офіційно закріпити право користуватися рідною мовою представникам визначених національностей в місцях їх компактного проживання, що відповідає вимогам Європейської хартії регіональних мов або мов меншин. Але націоналістичні сили як всередині Ради, так і за її межами під надуманим приводом про загрозу українській мові розпочали кампанію з метою зриву прийняття закону. Її організатори звинувачували авторів законопроекту в тому, що вони завдають шкоди безпеці української нації, та запевняли, що європейські норми для України неписані, бо в Європі ніколи не було культурно-мовної асиміляції. Так, партія «Наша Україна» заявляла, що готова закликати своїх прихильників до акцій громадянської непокори, якщо буде ухвалено закон про мови. А депутати від Блоку Юлії Тимошенко мали намір вжити безпрецедентних заходів щодо блокування роботи Верховної Ради — вони загрожували замінувати трибуну парламенту.

«Нашим європейським (а надто — євроатлантичним) «інтеграторам» передбачувалося не вдалося зрозуміти одну просту думку: ні Хартія, ні проект закону про мови не захищають жодної мови — ні поширеної, ні вимираючої. І Хартія, і проект орієнтовані на захист права людини користуватися своєю рідною мовою в публічному житті. Саме тому, що в цих актах йдеться якраз про права людини (однієї, окремо взятої людини, а не представника якоїсь національної або мовної групи), і якщо громадянин України хоче, щоб його дитина вчилася

в російськомовній школі, то держава зобов'язана надати йому таку можливість. Що, безумовно, не дає права не вивчати українську мову, українську культуру, українську історію», — наголосив автор законопроекту П.Симоненко.

Сприяв противникам прийняття законопроекту і Голова Верховної Ради В.Литвин, всіляко затягуючи його розгляд, направляючи на різні експертизи та спираючись на негативний висновок Комітету з питань культури і духовності, де більшість склали представники націоналістичних сил. Всі ці дії привели до того, що законопроект був відхилений та знятий з розгляду 1 лютого 2011 року.

Після повернення до Конституції України 1996 року більшість у Верховній Раді де-юре припинила існування. В цих умовах представники фракції Партії регіонів зареєстрували 7 лютого 2012 року у Верховній Раді України законопроект «Про засади державної мовної політики», який суттєво не відрізнявся від попередніх редакцій законопроекту «Про мови в Україні». Враховуючи негативний досвід їх проходження, було запропоновано внести цей закон безпосередньо на пленарне засідання. 5 червня 2012 року закон був схвалений у першому читанні, а 3 липня значною мірою завдяки мужній позиції першого заступника Голови Верховної Ради комуніста А.Мартинюка, у другому читанні 248 голосами. Єдиною фракцією, яка повністю підтримала цей Закон, була фракція комуністів. Закон набрав чинності 10 серпня 2012 року.

Закон встановив, що державною мовою є українська мова, але істотно розширив використання регіональних мов, якщо кількість носіїв цих мов не менше 10% від населення певного регіону. Так, частина сьома статті 7 закону зобов'язує на території, де функціонує регіональна мова або мова меншин, розвивати та використовувати таку мову: «У межах території, на якій поширена регіональна мова або мова меншини, ...здійснення заходів щодо розвитку, використання і захисту регіональної мови або мови меншини, передбачених цим Законом, є обов'язковим для місцевих органів державної влади, органів місцевого самоврядування, об'єднань громадян, установ, організацій, підприємств, їх посадових і службових осіб, а також громадян — суб'єктів підприємницької діяльності та фізичних осіб».

Дія закону поширюється на 18 мов: російську, білоруську, болгарську, вірменську, гагаузьку, їдиш, кримськотатарську, молдавську, німецьку, новогрецьку, польську, ромську (циганську), румунську, словацьку, угорську, русинську, караїмську і кримчацьку.

Досвід діяльності автора цих рядків на посадах першого заступника голови Комітету Верховної Ради з питань прав людини, національних меншин і міжнаціональних відносин та голови Державного комітету України у справах національностей та релігій дає можливість стверджувати, що норми цього закону значною мірою вирішували мовне питання і нарешті імплементували положення Європейської Хартії регіональних мов або мов меншин, не представляючи загрози функціонуванню української мови.

Місцеві ради, насамперед Сходу та Півдня, ухвалили рішення про реалізацію на території регіону положень Закону «Про засади державної мовної політики», тим самим вперше надали юридичне право мільйонам громадян користуватися у всіх сферах життєдіяльності рідною мовою.

Водночас деякі ради західного регіону, як, наприклад, Тернопільська міська рада, яких ніяк не зачіпали норми закону, ухвалили звернення, в якому закликали місцеві ради України не виконувати Закон «Про засади державної мовної політики». Тож націоналістичні сили не заспокоювалися, і, спекулюючи на неіснуючій загрози українській мові, намагались розхитувати суспільство.

Після здійснення державного перевороту 23 лютого 2014 р. на екстремому засіданні Верховної ради України депутат від «Батьківщини» В'ячеслав Кириленко вніс до порядку денного засідання Верховної Ради законопроект «Про визнання таким, що втратив чинність, Закону України «Про засади державної мовної політики». 232 депутати проголосували за включення законопроекту до порядку денного і без обговорення негайно прийняли його.

Скасування закону було негативно розцінено жителями АР Крим, Південної та Східної України. Це рішення Верховної Ради викликало хвилю виступів проти нової влади, що змусило виконуючого обов'язки Президента України Олександра Турчинова 28 лютого відмовитися підписати цей закон. На наш погляд, на його рішення вплинуло і те, що практика засвідчила: Закон «Про засади державної мовної політики» фактично не мав негативних наслідків для української мови.

* * *

Аналізуючи сучасні процеси у національних відносинах, Програма Компартії України (нова редакція) зазначає: «Як ідеологічний стрижень і «національна ідея» суспільству нав'язується український буржуазний націоналізм, зрощений на антикомунізмі та антирадянщині фашистського напрямку, русофобії та інших формах ксенофобії. Як показала реальність давніх і останніх років, націоналізм не може бути ні творчим, ні консолідуючим фактором. Його насадження розколює країну і веде до фашистської диктатури».

Правильність цього висновку підтвердили події 19–22 лютого 2014 року, коли в результаті державного перевороту в Україні утвердився прозахідний маріонетковий, колабораціоністський режим жорстокої терористичної диктатури, що спирається на оскаженілі націонал-шовіністичні кола духовних спадкоємців пособників гітлерівських фашистів часів Великої Вітчизняної війни. Як підкреслювалось на Пленумі ЦК КПУ 8 листопада 2014 року, вперше за результатами виборів у вищому законодавчому органі держави, а відповідно до Конституції України й у виконавчій гілці влади, переважну більшість становитимуть найреакційніші правонаціоналістичні сили, на які спирається режим, що постав після 21 лютого.

Вперше Україна опинилася на вістрі боротьби провідних геополітичних гравців за зміну розстановки сил на Європейському континенті і у світовому вимірі. В результаті спланованого за океаном й організовано проведеного спецслужбами Майдану 2013–2014 років завдано суттєвого удару по зовнішньополітичному курсу країни. По суті, на Хрещатику й прилеглих вулицях життями і кров'ю українських громадян американці за підтримки Європи завдали стратегічної (сподіваємося — тимчасової) поразки багатовіковим дружнім російсько-українським відносинам. Україна опинилася у сфері впливу — більшою мірою — США і меншою — Європейського Союзу. Це посилило загрозу єдності та територіальної цілісності нашої країни, втрати її державного суверенітету, призвело до ще більшого підпорядкування внутрішньої і зовнішньої політики диктату США і ЄС, міжнародних фінансових організацій.

Основні напрямки вирішення нагальних проблем національно-державного будівництва визначено у Програмі Компартії України: **Компартія надає великого значення врахуванню специфіки різних регіонів країни, зумовленої їх історичним минулим, етнічним складом населення, традиціями та іншими обставинами, не виключаючи можливості переходу до федеративного устрою України при міцних конституційних гарантіях єдності країни.**

Як свідчить життя, націонал-буржуазні політики за допомогою маніпулятивних технологій, розпалювання в суспільстві шляхом штучних конфліктів і політичної істерії міжнаціонального розбрату прагнуть втягнути в нього якомога більше трудящих та примусити забути їх про свої інтереси. Розв'язати національне питання, дати адекватну відповідь на поставлені самим життям питання можливо тільки на шляху до народовладдя й соціалізму.

Комуністична партія України є єдиною політичною силою, яка має науково обґрунтовану програму вирішення національного питання і політичну волю для її виконання.

В.ХАРЧЕНКО

Українці Росії і росіяни України: статистичні паралелі

У Російській Федерації поряд з найчисленнішим народом — етнічними росіянами (*русскими*) живе чимало етнічних українців, а в Україні поряд з українцями — чимало етнічних росіян. Але якщо в Україні не вщухають суперечки з приводу доцільності надання російській мові більших прав у державному житті, то в Росії ніяких суперечок щодо розширення прав української мови практично немає. Чому такі відмінні ситуації?

Аби розібратися у цьому питанні, необхідно, насамперед, проаналізувати національну (етнічну) структуру населення обох країн. Її відображено в результатах останніх Всеросійського перепису населення 2010 року (див.: <http://www.gks.ru>) і Всеукраїнського перепису населення 2001 року.

Частка росіян у РФ становить 77,7% від усього населення країни — 111 016,9 тис. чол. на момент перепису. За ними йдуть татари — 5 310,6 тис.чол., далі — українці — 1 928,0 тисяч. Порівняймо: в ході останнього Всесоюзного перепису населення 1989 року в РРФСР назвали себе українцями 4 362,9 тис.чол., отже, за два десятиліття їх поменшало більш як удвічі. На противагу цьому за той самий період значно побільшало вірмен, азербайджанців, узбеків, киргизів, таджиків. Тож причина зниження чисельності російських українців не в загальному зниженні чисельності населення Росії за два останніх десятиліття.

Що ж до поширення в РФ української мови, то нею володіють **1 129 838 чол. (0,8% від загальної чисельності населення)**. Більша кількість жителів Росії володіють російською мовою — 137 494 893 чол. (96,3%), татарською — 4 280 718 (3,0%), чеченською — 1 354 705 (0,9%), башкирською — 1 152 404 (0,8%). Таким чином, у Російській Федерації українська мова за кількістю володіючих на п'ятому місці.

Ще один важливий показник — визнання мови рідною. Лише кожний четвертий українець Росії (24,2% — 466 548 тис.чол.) вважає рідною мову своєї національності. Щодо цього українці поступаються не тільки росіянам (99,7% — 110 705 949 чол.), а й татарам (79,1% — 4 202 096), чеченцям (98,7% — 1 412 415), башкирам (71,5% — 1 133 339), чувашам (70,9% — 1 017 519), аварцям (92,4% — 842 991), даргинцям (97,7% — 575 719), кабардино-черкесцям (96,8% — 570 970), азербайджанцям (83,3% — 502 166), кумикам (97,8% — 491 989), осетинам (92,4% — 488 254).

Якщо ж брати все населення РФ, то 83,0% його вважають рідною російську мову, тобто більше, ніж частка етнічних росіян (77,7%).

В Україні частка українців практично така сама, як росіян у Росії, — 77,8% від усього населення, чисельність якого на момент перепису 2001 року становила 48 457 тис.чол. А от частка росіян значно вища, ніж частка українців у Росії, а саме 17,3%, або 8 334 тис.чол. Порівняймо: згідно з Всесоюзним переписом 1989 року, частка росіян у складі населення України становила 22,1% — 11,35 млн чол. Таким чином, за роки незалежності країни росіян поменшало на 3 млн, або на 5%.

В ході перепису 2001 року українську мову назвали рідною **67,5% громадян України** (тобто менше, ніж частка етнічних українців, — 77,8%) **російську — 29,6%** (тобто більше, ніж частка етнічних росіян, — 17,3%). **Якщо брати самих україн-**

ців, то 85,2% їх назвали рідною мовою українську, а 14,8% (5 544 769 чол.) – російську. Якщо брати росіян, то 95,9% їх назвали рідною мовою російську, а 3,9% – українську.

Підіб'ємо деякі підсумки. Питома вага українців у населенні Росії значно нижча, ніж росіян в Україні, – відповідно 1,5% і 17,3%; лише 0,8% громадян Росії володіють українською мовою, тоді як 29,6% громадян України вважають рідною мовою російську; лише 24,2% російських українців вважають рідною мовою своєї національності, тоді як 95,9% українських росіян вважають рідною мовою російську.

Становлять інтерес дані про розселення росіян та поширення російської мови в регіонах України (див. *таблицю*). На момент перепису 2001 року їх частка була найвищою в м. Севастополі – 71,6% та Автономній Республіці Крим – 58,3%. Більше росіян, ніж в середньому по Україні, проживало в областях Луганській – 39,0%, Донецькій – 38,2%, Харківській – 26,6%, Запорізькій – 24,7%, Одеській – 20,7%, Миколаївській – 19,0% та Дніпропетровській – 17,6%. А найменші частки – від 1,2 до 4,1% – у західних областях.

Таблиця

ЧАСТКА РОСІЯН У НАСЕЛЕННІ РЕГІОНІВ УКРАЇНИ І ЧАСТКА ЖИТЕЛІВ, ЯКІ ВВАЖАЮТЬ РІДНОЮ РОСІЙСЬКУ МОВУ (в %)*

Регіон	Частка росіян у населенні	Частка жителів, які вважають російську мову рідною	
		українці	росіяни
АР Крим	58,3	59,5	99,7
Вінницька	5,9	1,2	86,2
Волинська	2,4	0,3	85,6
Дніпропетровська	17,6	17,4	93,7
Донецька	38,2	58,7	98,6
Житомирська	5,0	2,2	81,3
Закарпатська	2,4	0,5	91,6
Запорізька	24,7	30,9	95,3
Івано-Франківська	1,8	0,2	86,0
Київська	6,0	1,5	87,6
Кіровоградська	11,0	3,3	87,3
Луганська	39,0	49,4	98,2
Львівська	3,6	0,4	87,8
Миколаївська	19,0	17,5	93,7
Одеська	20,7	28,2	97,0
Полтавська	10,0	2,9	87,8
Рівненська	2,6	0,4	83,2
Сумська	9,4	7,6	89,6
Тернопільська	1,2	0,1	80,3
Харківська	25,6	25,8	95,6
Херсонська	14,1	13,0	91,6
Хмельницька	3,6	0,9	84,0
Черкаська	5,4	1,6	88,0
Чернівецька	4,1	1,3	91,5
Чернігівська	5,0	5,6	88,8
м. Київ	13,4	14,2	92,0
м. Севастополь	71,6	70,1	99,7
Всього по Україні	17,3	14,8	95,9

* За результатами Всеукраїнського перепису населення 2001 року.

Якщо звернутися до абсолютних цифр, то на момент перепису 2001 року найбільше росіян проживало в Донецькій області — 1 844,1 тис. чол., АР Крим — 1 180,4 тис., Луганській області — 991,8 тис., Харківській — 742,0 тис., Дніпропетровській — 627,5 тис., Одеській — 508,5 тис., Запорізькій — 476,8 тис., Миколаївській — 260,0 тис. чол. Таким чином, більш як три чверті росіян України проживають у східних і південних регіонах.

Що ж до поширення російської мови, то її назвали рідною майже всі росіяни і кожний сьомий українець. Це в середньому по країні. По регіонах спостерігається певна строкатість. Так, у Севастополі російську мову назвали рідною 70,1% українців, в АР Крим — 59,5%, Донецькій області — 58,7%, Луганській — 49,4%, Запорізькій — 30,9%, Одеській — 28,2%, Харківській — 25,6%, Миколаївській — 17,5%, Дніпропетровській — 17,4%. Таким чином, українці сходу і півдня русифіковані більше, ніж українці в цілому по країні. Найменш русифіковані українці заходу — від 0,1% до 0,4%.

Російську мову назвали рідною також 89% греків (80,9 тис. чол.), 83% євреїв (85,9 тис. чол.), 62,5% білорусів (172,2 тис. чол.), 30,3% болгар (61 тис. чол.). Загальна кількість людей, які володіють російською, налічувала на час перепису 42,4 млн., або 87,8% всього населення країни. Це свідчить про існуючу двомовність у країні.

За час, що минув після перепису 2001 року, чисельність населення України (включаючи АРК і Севастополь) зменшилась на 3,5 млн чол. Можливо, і показники національної структури населення сьогодні відрізняються від показників 13-річної давності; на жаль, статистичних даних щодо цього немає. Втім, результати щорічних опитувань громадської думки, що їх проводить Інститут соціології НАН України, в основному підтверджують показники Всеукраїнського перепису населення. Наведемо деякі з них.

На запитання «**Ваша національність?**» відповіли:

«**українець**»: у 2002 році — 77,4% респондентів, 2004 р. — 76,6%, 2006 р. — 80,4%, 2008 р. — 82,1%, 2010 р. — 84,7%, 2011 р. — 77,7%, 2013 р. — 84,5%;

«**росіянин**»: у 2002 р. — 19,6%, 2004 р. — 19,7%, 2006 р. — 17,3%, 2008 р. — 16,0%, 2010 р. — 12,2%, 2011 р. — 18,2%, 2013 р. — 13,4%.

На запитання «**Ваша рідна мова?**» відповіли:

«**українська**»: у 2002 році — 63,9%, 2004 р. — 61,1%, 2006 р. — 62,3%, 2008 р. — 65,1%, 2010 р. — 65,1%, 2011 р. — 61,3%;

«**російська**»: у 2002 році — 34,5%, 2004 — 35,7%, 2006 р. — 36,4%, 2008 р. — 33,1%, 2010 р. — 22,5%, 2011 р. — 34,4%.

За надання російській мові статусу офіційної виступають майже половина опитаних громадян: у 2002 р. — 48,6%, 2004 р. — 47,5%, 2005 р. — 48,6%, 2006 р. — 48,4%, 2008 р. — 48,0%, 2010 р. — 43,3%, 2011 р. — 41,6%.

У 2014 р. опитування проводилося на території України (без Криму). Тут, за даними офіційної статистики, проживало майже 43 млн чол. Одержано такі результати: 88% респондентів назвали себе українцями, 10% — росіянами; 68,5% опитаних назвали рідною мовою українську, 30% — російську. Одночасно респондентам було поставлено і таке запитання: «Якби в Україні відбувся референдум щодо статусу російської мови, то як би Ви проголосували?» Одержано такі відповіді: «Не голосував би» — 8,1%; «Важко сказати» — 11,8%; «Проти надання статусу другої державної» — 47,2%; «За надання статусу другої державної» — 32,8%.

* * *

Наведені вище статистичні й соціологічні дані допомагають, на наш погляд, краще зрозуміти, чому в Україні не вщухають суперечки щодо доцільності надання російській мові більших прав у державному житті, а в Росії подібних суперечок щодо української мови немає.

В.ТАРАСЕНКО

Чи можна визнати наш лад легітимним?

Українське суспільство як соціально-економічна формація досі не має однозначного наукового визначення. Правда, у дискурсі щодо цього питання вона визнається загалом як капіталізм. Однак який саме? Тут спостерігається розлад думок. Одні називають вітчизняний капіталізм «диким», «грубим», «примітивним». Другі говорять про «олігархічний» капіталізм, наголошуючи при цьому на його поєднанні з гігантськими багатствами та владою. Треті пропонують називати українське суспільство «індустріальним феодалізмом», підкреслюючи домінування сільського укладу¹ життя в країні (70% населення, включаючи і дачників, зайняті в натуральному господарстві), або «розвинутим феодалізмом» (має місце прикріплення громадян до місця проживання тощо)². Звичайно, феодалізм – метафора, але, як бачимо, вона функціонує принаймні в свідомості публіцистів. Четверті називають українське суспільство ліберальним капіталізмом, вважаючи, що саме неолібералізм просунувся в ньому далеко вперед. Говорять про дві фазові стадії цього просування: першу реалізовано в 90-ті роки минулого століття як демонтаж соціалістичної економічної системи і утвердження нових економічних відносин на її уламках, другу реалізують сьогодні через механізми модернізації несформованого нового суспільства, проведення численних реформ.

З іншими рисами нашого капіталізму теж плутанина. Кажуть, наприклад, що українське суспільство вже покінчило з радянським тоталітаризмом, його пронизують свобода і демократія, що соціалізм – учорашній день, якому немає вороття. Тоталітаризм, мовляв, зник навіть у формі кучмівського авторитаризму («кучмизму»), який, як система влади, дедалі виразніше виявляв себе на ґрунті формування кланово-олігархічної моделі економіки.

Протилежна думка: повне зникнення тоталітаризму – міф, оскільки в Україні залишаються кланова економіка, зрощення влади, бізнесу і власності і традиція вирішення питань в інтересах олігархів та їхніх угруповань. Внаслідок цього суспільство упродовж всіх років незалежності країни існує на ґрунті протестних хвиль, на гребені яких можуть опинитися десятки, сотні, а то й тисячі розгніваних людей. Протестна практика відзначається різноманітними формами, починаючи з блокування трибуни Верховної Ради України або коли президента позбавляють можливості виголосити щорічне послання до парламенту, і закінчуючи численними пікетами, страйками, перекриттям вулиць, міжнародних чи міжміських трас і, нарешті, масштабними акціями типу «оранжевого» чи «європейського» майданів, рухів «Повстань, Україно!», «Кучму геть!» тощо. З допомогою майданів права радикальна опозиція перетворює суспільство на «точки» вирування натовпів, називаючи усе це «революціями».

Отже, суспільство підтримується в стані глибокого внутрішнього неспокою, психологічного роздраю. Очевидно, коріння цього розладу зріє в надрах тієї ж олігархізації, тоталітаризму власників, байдужого ставлення держави до людини, у невдоволеності деяких соціальних груп національними відносинами в країні, нерівності багатих і бідних і т.і. Неспокій зростає, пружиниться, а потім у певний момент вибухає хвилею соціальної агресії. Все говорить про те, що соціальна агресія матиме місце і в майбутньому, а права екстремістська опозиція буде її підживлювати, будити, рухати, що й підтвердили недавні протестні події, пов'язані з непідписанням урядом В.Януковича — М.Азарова євроінтеграційних документів.

Дехто говорить про прорив до громадянського суспільства в країні, не називаючи при цьому критеріїв самого прориву. Зростання чисельності громадських утворень, структур (груп, об'єднань, фондів і т.і.), на чому найчастіше акцентують увагу, — ще не критерій громадянськості суспільства, оскільки чимало з них у своїй діяльності сповідують пасив, а якщо діють, то не цураються і свого прагматичного інтересу. Залишається, зокрема, невідомим і те, чи склався хоч який-небудь баланс між громадськими ініціативами і діяльністю держави. Наприклад, у сфері соціального захисту, виховання, обслуговування, допомоги тощо, чи тут більше йдеться про спонтанну участь громадськості. Нарешті, ніхто не торкається головного – соціальної та функціональної врівноваженості між державою і громадянським суспільством. Навпаки, домінує думка, особливо в середовищі екстремістської опозиції, що громадянське суспільство є зручним важелем для протистояння державі, владі, боротьби з ними. Попри цінності узгодженості і компромісу ця думка напругу вносить у механізм їх відносин і взаємодії принцип конфронтації. Думаємо, це хибний шлях, який не знімає проблему: хто кого у певний момент може знищити – держава громадянське суспільство чи суспільство – державу. Для них важливим є паралельне існування на основі взаємодоповнення, взаєморозуміння і взаємоузгодження.

Можна і далі перераховувати плюси і мінуси сучасного суспільства в Україні, але важливо виокремити принципи, на яких воно засновувалося. Їх чимало, ми ж виділимо групу найбільш виразних, з нашої точки зору: принцип повернення в історичне «назад»; принцип абсолютної негації (заперечення); принцип єдності деструкції і конструкції; принцип наслідування і запозичення; принцип побудови влади згори вниз, а не навпаки; принцип відсторонення народу від здійснення соціального вибору; принцип приватизації як засіб загального обману; принцип примноження бідності і зубожіння. Усі ці принципи в основному інволюційного спрямування.

Принцип повернення в історичне «назад» утверджує перехід України від соціалізму до неокapіталізму, що означає інволюційний рух від історично вищої до нижчої суспільної формації. Рух штучний, насильницький, здійснюється під шаленим тиском політичних сил, які заперечують соціалізм, та надзвичайно прагматичної правлячої бюрократії, яка без власної вигоди управляти країною не може і не буде. Спостерігається парадоксальна картина: суспільство йде в історичне минуле, але, так би мовити, спиною вперед. Як можна зрозуміти, ця хода надзвичайно неприродна, і сьогодні точно не відомо, коли суспільство «переступить» (переживе) етап дикого капіталізму і підніметься на бажану висоту соціалізованого капіталізму. Отже, попереду у нього невизначеність, тому підкреслимо, що принцип руху назад штовхає українське суспільство на історичні манівці, сьогодні воно ще блукає у просторі «соціалізм – капіталізм»).

Принцип абсолютної негації: історично блукаюче суспільство примушують тотально не те що заперечувати, а напругу відкидати все радянське, соціалістичне, навіть те, що слід було б розумно розвивати. Мета — повністю усунути соціалізм з історичної арени України і пам'яті людей. Для цього ведеться потужна дискредитація його засобами пропаганди, ідеології, ЗМІ. Однак, незважаючи на все це, сьогодні соціалізм все ж залишається реальною абстракцією майбутнього України.

Принцип єдності деструкції і конструкції: звісна річ, перехід від системи до системи передбачає використання соціотехнологій та інженерій як руйнівних, так і будівничих. Логіка така: стару (попередню) суспільну формацію слід демонтувати (зруйнувати, знищити), аби на її уламках будувати нову. У таких випадках неминуче виникає глибока, тривала двоформатна системна криза, що проходить етап руйнування та етап будівництва. Мабуть, вона ще остаточно в Україні не подолана, бо, з одного боку, ще не все з минулого знищено, як і не все, гідне еталонного західноєвропейського капіталізму, реалізовано. На всіх рівнях влади чиновники твердять про високі європейські стандарти, які треба втілювати в Україні, а коли доведеться жити за цими стандартами, — мовчать. Системна криза час від часу ускладнюється гострою політичною боротьбою, яка затримує розв'язання наболілих для суспільства проблем.

Системна криза важко долається ще й з причини соціотехнологічних помилок реформатора. Згадаймо, наприклад, президента Л.Кучму, який своїми указами руйнував радянську систему, намагаючись знищити її миттєво (наприклад, колгоспний лад демонтовано за 4 місяці). Кучмівські реформатори-руйнівники не взяли до уваги наукових напрацювань у сфері перебудовних технологій, зокрема Карла Поппера, автора концепції так званих «почастинних» рішень. Поппер не схвалював швидких перетворень всієї суспільної системи одночасно або через короткі проміжки часу. На його думку, такий соціальний технолог, зруйнувавши систему, отримує хаос, яким неможливо управляти, бо втрачається зворотний зв'язок з результатами макроруйнувань. Тому Поппер обстоював соціотехнологічну позицію, що утверджувала перевагу поступових почастинних рішень і перетворень. Саме вони гарантують реформаторський успіх, Л.Кучма (а до нього М.Горбачов), вдавшись до швидкісного руйнування всієї радянської системи і такого ж швидкісного будівництва нової, не досягнув успіху. Він став творцем тривалої системної кризи, що підірвала життєві засади українського народу, який почав вимирати, і цей процес влада не може зупинити й понині. Так що сучасне українське суспільство – це ще й вмираюче суспільство.

Принцип наслідування і запозичення: йдеться про те, що перехід від системи до системи в Україні проходить як копіювальний експеримент. Реформатор наслідує, запозичує і копіює західні суспільні та інші зразки і все це прагне імплантувати в живу тканину українського суспільства, задумавши повністю його «оєвропеїзувати». Вдаватися до копіювання ще недавно радили численні іноземні радники, які у 90-ті роки буквально кишили в кабінетах реформаторів. Сьогодні ж ЄС не те що радить, а вимагає від української влади, щоб вона запозичувала і копіювала його цінності, стандарти і зразки, зваблюючи ними українців. Проте копії далеко не завжди відповідають запозиченим оригіналам, що посилює гібридність суспільства, викликає гострі політичні дискусії. Процес іде, але в українській владі немає концепції того, що і як запозичувати і копіювати: 1) усе підрид чи лише потрібне й корисне народові; 2) під диктовку ЄС як хазяїна ситуації чи через власний, самостійний вибір; 3) радячись з народом чи ігноруючи його думку.

Зауважимо, що в Україні немало громадян пов'язують піднесення рівня свого життя саме з упровадженням високих європейських стандартів. Ця ілюзія дуже поширена в масовій свідомості, і влада, до речі, всіляко її підтримує, сподіваючись з її допомогою консолідувати націю, пробудити в неї відчуття гідності, зробити стабільною тощо. Однак не береться до уваги той момент, що ця ілюзія сьогодні не може бути загальнодержавною консолідуючою ідеєю, бо, по-перше, провокує питання, на яке потрібна чесна й прозора відповідь: приєднуватися до Європи, копіюючи її вздовж і впоперек, чи будувати Європу в Україні? Невже копіюванням чужого ми засвідчуємо, що нездатні удосконалювати і розвивати своє? Це що, дається взнаки наша соціально-культурна неповноцінність?

Принцип приватизації як засіб загального обману відбиває особливу соціоінженерію, застосовану президентами та урядами України з метою відібрати заводи, фабрики, землю, надра в українського народу, але під «соловейкову» пісню про краще майбутнє за відносин приватної власності. Дві основні форми приватизації державної власності (народного надбання) – ваучерна і продаж – забезпечили досягнення мети: народ виявився обібраним, а чимало дохідних грошей від приватизації, мабуть, розікрадено та вивезено за кордон. Громадяни дуже повірили у ваучерну приватизацію, особливо коли пропаганда «розкрила» їм очі на її механізм, який обіцяв істотне поповнення їхніх бюджетів через дивіденд. Перед очима багатьох постала фантастична картина: мовляв, здав на підприємство ваучер, можеш на цьому підприємстві не працювати, але дивіденди тобі йдуть. Декому й пішли мізерні копійки, проте загальним результатом став величезний нуль і такий же величезний обман, бо виробництво впало мало не до дна. Друга форма приватизації виявилася прямим пограбуванням народу, вона забезпечила перехід державної власності у приватні руки. Отже, в Україні функціонує суспільство, що засновувалося й на суспільному обмані мас, міських і сільських громад.

Зрозуміло, воно не може відповідати ідеалам справедливого, щасливого, гуманного, спокійного суспільства, бо ошукане і продовжує залишатися таким. Мабуть, таким ніхто його спеціально не планував.

Свого часу президент Л.Кучма, як головний соціотехнолог в Україні, запропонував такий образ майбутнього українського суспільства: «На традиційне запитання: «Яке суспільство ми збираємося будувати?» він з усією визначеністю відповів: «Наша мета – утвердження в Україні демократичного, соціально відповідального, солідарного суспільства, суспільства, що ґрунтуватиметься на історичних традиціях та менталітеті нашого народу, на напрацьованих сучасною цивілізацією загальнолюдських цінностях, суспільства, що поступово позбуватиметься традиційних класово-формаційних ознак, органічно поєднуватиме в собі працю, талант та капітал суспільства, де кожен громадянин зможе реалізувати повною мірою свої здібності та особливості, суспільства, яке на ділі забезпечуватиме права та свободи кожної особи»³.

Таким чином, майбутнє суспільство Л.Кучма бачив соціально нейтральним, тобто таким, у якому немає ні соціалізму, ні капіталізму, яке поєднує в собі національний менталітет і загальноцивілізаційні цінності, права і свободи громадян, працю і талант, демократію і порядок, традиції і сучасність і т.д. Ця характеристика скидається на прообраз соціальної держави, щось навіть прокомуністичне вгадується в ній. Проте ідеал і реальність за 22 роки незалежності не збіглися, бо новостворюване суспільство пішло «не туди» і не тим шляхом.

Ось що сказав з цього приводу четвертий Президент України В.Янукович, виступаючи у Верховній Раді (лютий 2010 року): «Україна повинна обрати правильну й довгострокову стратегію розвитку. Багато наших проблем виникли через те, що замість того, аби рухатися до постіндустріального суспільства зразка ХХІ століття, ми пішли шляхом первинного накопичення капіталу, тобто до так званого «дикого капіталізму». Відповідно ми зможемо успішно конкурувати в сучасному світі лише за умови, якщо впритул займемося індустрією знань – сучасними технологіями виробництва, накопиченням і реалізацією здобутків науки. Я розумію, що наздогнати індустріально розвинені країни вкрай складно. Для цього в Україні потрібна стратегія інноваційного поступу, і така стратегія нашою командою розроблена»⁴.

Отже, Україна не те вибрала і не туди пішла. Президент В.Янукович вказав на необхідність побудови варіанта доганяючого суспільства на основі вибору правильної стратегії розвитку, але жодного слова не сказав про те, хто обрав хибну стратегію і чому народ не було допущено до процедур соціального вибору. Йдеться про те, що ні в Акті проголошення незалежності України, що виносився на Всеукраїнський референдум 1 грудня 1991 року, ні при прийнятті концепції розвитку України президента Л.Кучми на засіданні Верховної Ради України восени 1994 року не ставилося питання про соціальний вибір: який соціальний лад має бути в незалежній Україні – соціалістичний чи капіталістичний? Не запитали в народу, але капіталізм йому нав'язали. Через приватизацію! Тому не можна визнавати цей лад в Україні легітимним. Таким чином, нинішнє українське суспільство – це суспільство з нелегітимним соціальним ладом. До нього не припасуєш терміни «хороше суспільство», «людяне суспільство», «стабільне суспільство», «багате суспільство», «солідарне суспільство».

ПРИМІТКИ:

¹ Велосипедов Александр. Индустриальный феодализм // 2000 / 2013. – № 39(670). – 27 сентября – 3 октября.

² Сосницький Леонід. Україна «епохи розвинутого феодалізму». Погляд на сучасні події та дива поза ними // Голос України. – 2013. – №238. – 14 грудня.

³ Кучма Леонід. Шляхом радикальних економічних реформ. – К. – 1994. – С. 49–50.

⁴ Виступ Президента України В.Януковича у Верховній Раді України // Голос України. – 2010. – 26 лютого.

А.БЕЛЕНОК

Левые социально-экономические ориентации и электоральный выбор

КПУ на сегодняшний день является самой многочисленной и дееспособной левой партией на политическом пространстве Украины. Все 20 лет после своего воссоздания она борется за интересы трудящихся — рабочего класса и его стратегических союзников и является единственной крупной политической силой, к которой по праву применимо определение оппозиционной буржуазному режиму. Однако вызывает озабоченность то обстоятельство, что, несмотря на широкое распространение в общественном сознании левых социально-экономических ориентаций, значительная часть потенциального электората коммунистов еще не видит в КПУ выразителя своих чаяний. Результаты парламентских выборов 26 октября 2014 года — еще одно убедительное тому подтверждение.

Хорошую возможность для углубления понимания специфики электорального поведения просоциалистически настроенных граждан Украины предоставляют данные мониторингового исследования, проведенного Институтом социологии НАНУ в августе 2014 г. Выборочная совокупность составила 1800 чел. и репрезентует население страны в возрасте от 18 лет и старше по полу, возрасту, образованию, типу поселения и области, где проживают респонденты.

Единственным отличием данного исследования от подобных опросов предыдущих лет явилось непроведение его на территории Крыма. По этой причине, строго говоря, некорректно сравнивать данные опроса-2014 с результатами прошлых мониторинговых исследований. Что касается, например, КПУ, то фактическая утрата Крыма, где партия всегда имела высокий рейтинг, обернулась для неё потерей значительного числа сторонников. Следует признать: имеем новую политико-географическую реальность, и из этого нужно исходить.

Но все же некоторые сравнения с прошлым годом являются весьма уместными.

Так, за 2014 год имело место **снижение популярности коммунистической идеологии в глазах населения (с 11,3% до 4,1%)** и, в то же время, — повышение популярности социалистической идеологии (с 6,3% до 9,1%). Всего же число носителей левых идей за год в обществе, судя по данным мониторинга-2014, сократилось не критически — с 17,6% до 13,2%. Это значит, что для преодоления 5-процентного барьера на октябрьских парламентских выборах для левой партии имелся более чем двукратный запас.

Однако впервые после 1991 г. трудящиеся Украины остались без представительства и политической поддержки в стенах парламента. Разобраться в причинах неуспеха КПУ на выборах 26 октября 2014 года помогают результаты мониторингового исследования в части ответов на вопрос *«Если бы в ближайший месяц в Украине состоялись выборы в Верховную Раду Украины, то за какую партию Вы бы проголосовали?»* Так как исследование проводилось еще до объявления внеочередных парламентских выборов, вопрос носил гипотетический характер.

Как видно из *табл.1*, среди потенциального электората КПУ почти половина (48,8%) поддерживает социалистический выбор. Но хотя это максимальный показатель по сравнению с другими партиями, он не может удовлетворить тех, кто желает обществу возвращения на новом витке эволюции на социалистический путь развития. Во-первых, 27,9% электората КПУ поддерживают и сторонников социализма, и сторонников капитализма, «лишь бы они не конфликтовали», а 7,0% не поддерживают ни тех, ни других. К чему приводит

Таблиця 1

Отношение к общественному строю среди потенциального электората различных политических партий, август 2014 г. (%)

Социально-экономические ориентации	Потенциальный электорат										Всего по выборке
	ВО «Батьківщина»	ВО «Свобода»	КПУ	Партия «Громадянська позиція»	Партия регионов (ПР)	Партия «Правый сектор»	Партия «УДАР»	Радикальная партия О.Ляшко	Партия «Самопоміч»	Партия «Солідарність»	
Поддерживают сторонников социализма	16,5	9,8	48,8	13,6	36,8	22,2	7,6	10,8	16,7	12,1	15,7
Поддерживают сторонников капитализма	19,4	24,6	2,3	21,6	7,9	38,9	20,3	17,5	27,8	22,0	13,6
Поддерживают и тех и других, лишь бы не конфликтовали	21,4	13,1	27,9	20,5	28,9	5,6	24,1	19,3	33,3	28,4	25,6
Не поддерживают никого из них	23,3	41,0	7,0	22,7	15,8	27,8	25,3	28,7	16,7	25,0	24,0

В таблице не отображены ответы «другое» и «трудно сказать»

подобная «всеядность», показывают результаты выборов-2014. Может, часть искренне заблуждающихся тружеников и надеялась умиротворить капиталистического хищника, только последний не согласился умерить аппетит.

Во-вторых, буржуазные партии в предвыборной агитации заимствовали отдельные программные положения КПУ, при этом без зазрения совести нападая на коммунистов. В результате какая-то часть потенциально левого электората ушла в противоположный политический лагерь, какая-то часть бывшего электората КПУ «сломалась», заведомо не веря в ее успех на выборах-2014 после кампании нападков на партию и травли ее членов. В этих условиях важно разоблачать в глазах граждан истинное лицо новоявленных «друзей народа», теснее сплачивать свои ряды.

Среди электората КПУ 88,4% негативно относятся к приватизации крупных предприятий (это максимальный показатель по сравнению с другими партиями). Далее следуют (в порядке убывания) избиратели «Громадянської позиції» (73,9%), ВО «Свобода» (59,3%), ПР (57,9%), партии «Солідарність» (56,7%), Радикальной партии (54,7%). Следует иметь в виду, что по мере углубления кризисных явлений в украинском обществе перевод стрелок народного гнева на олигархов стал модным трендом и, возможно, политтехнологическим приемом, и только КПУ никогда не играла в игры с народом и всегда была последовательна в своем антикапиталистическом курсе. Итак, **до 2/3 граждан Украины вполне могут быть отнесены к некапиталистическому большинству. Правда, общество, похоже, устало делать выбор между отдельными идеологиями, а скорее, руководствуется обыденными представлениями и иллюзиями о «хорошем обществе».**

В условиях высокой деидеологизации населения (ни сторонники социализма, ни сторонники капитализма не имеют численного перевеса в общественном мнении) именно обывательская масса, примыкающая, как правило, к победителям выборов, создает иллюзию поражения левых идей. Важно отметить, что правые либералы, являющиеся адептами идеи рыночного фундаментализма (свободного рынка, минимального вмешательства государства в экономику, минимальной

социальной ответственности со стороны крупного бизнеса и соответственно — минимальных социальных обязательств перед населением и т.д.), стабильно не пользуются общественной поддержкой.

Проблема заключается в том, что **только 19,2% приверженцев коммунистической идеологии собирались, судя по данным мониторинга-2014, голосовать за КПУ** (хотя это и максимальный показатель относительно других партий). Затруднились ответить 13,7% респондентов, выразили нежелание участвовать в выборах — 41,1%. Таким образом, **идеологический профиль электората КПУ таков: 32,6% — носители коммунистической идеологии, 16,3% — приверженцы социалистической идеи, 16,3% исповедуют социал-демократические взгляды, 4,7% — сторонники экологической идеи, 7% не принимают ни одно идейное течение вообще, 20,8% признались, что не разбираются в течениях политического спектра, 2,3% окончательно не определились по этому вопросу.**

В условиях, когда самосознание различных слоев и групп украинского общества находится в латентном, «доклассовом» состоянии, Компартии не удалось оторвать растерянные массы от узкогрупповых и/или частных интересов, даже несмотря на разительную социальную поляризацию и тяготы бесконечных реформ для простых людей. В результате значительная часть населения примыкает к любой власти, воцаряющейся в тот или иной отрезок истории, а фасадная демократия в парламенте не в состоянии обеспечить реальное представительство тех или иных слоев украинского общества, учет и согласование реальных настроений на различных уровнях социальной структуры.

Обращает на себя внимание тот факт, что **среди электората КПУ максимальное, по сравнению с электоратом других партий, количество неработающих — 55,8%. Наемных же работников из числа готовых голосовать за коммунистов — только 39,5%**. Это весьма средний показатель. Здесь же скрыт и нереализованный электоральный резерв (табл. 2).

Таблица 2

Состав потенциального электората различных политических партий по статусу занятости на работе, август 2014 г. (%)

Статус занятости	Потенциальный электорат										Всего по выборке
	ВО «Батьківщина»	ВО «Свобода»	КПУ	Партия «Громадянська позиція»	Партия регионов (ПР)	Партия «Правый сектор»	Партия «УДАР»	Радикальная партия О.Ляшко	Партия «Самопоміч»	Партия «Солідарність»	
Работодатель (собственник, использующий наемный труд)	1,9	3,3	0	3,4	2,6	11,1	1,3	0,9	11,1	0,4	1,6
Самозанятый (индивидуальная трудовая деятельность, представитель свободной профессии)	2,9	13,1	4,7	4,5	7,9	5,6	16,3	9,8	5,6	11,3	8,0
Наемный работник	44,8	29,5	39,5	54,5	34,2	55,6	43,8	43,1	61,1	43,7	46,4
В настоящее время не работает	48,6	52,5	55,8	35,2	52,6	27,8	36,2	44,0	22,2	43,3	42,1

В таблице не отображен ответ «трудно ответить»

Среди потенциального электората КПУ, по данным мониторинга-2014, только 16,3% рабочих, в то время как неработающих пенсионеров — 39,5%. А ведь если бы не было первых и финансовых отчислений в бюджет от их работы, не смогли бы выжить и вторые. Более того, если бы не было тружеников, производящих прибавочную стоимость для высшего, среднего, креативного классов, не было бы и пресловутого общества потребления, под которым его апологеты маскируют капитализм. Поскольку только собственники средств производства являются главными распорядителями трудовой деятельности, а они к трудящимся Украины не принадлежат, последние в качестве наемных работников могут и обязаны активно бороться за свои социально-экономические и политические права. Поэтому создание классовой опоры среди наемных работников физического и умственного труда — важнейшая задача КПУ на современном этапе.

Социологические данные показывают: участие в деятельности политических партий и общественных организаций отметили как важное 33,1% респондентов. Причем эта цифра уменьшается по мере повышения доходов граждан: так ответили 36,7% респондентов, в чьих семьях совокупный доход на 1 чел. за последний месяц, предшествовавший опросу, составил меньше 1 прожиточного минимума (ПМ), 31,7% — со средним доходом от 1 до 2 ПМ и 29,2% — со средним доходом более 2 ПМ.

Среди прокоммунистически настроенных респондентов наибольший процент людей (55,8%), материальное состояние семьи которых характеризуется фразой «средств хватает только на продукты питания». С учетом тех респондентов, кому даже на питание не хватает финансов, бедных в электорате КПУ — 65,8%. Это наивысший показатель. Далее (в порядке убывания количества бедных респондентов) следуют ПР (57,9%), ВО «Свобода» (42,6%), ВО «Батьківщина» (39,3%), «Солідарність» (36,5%), «Самопоміч» (33,3%), «УДАР» (30%), Партия «Правий сектор» (22,2%), «Громадянська позиція» (21,6%).

Респондентам также предлагалось оценить материальное положение семьи в целом, используя одно из следующих определений — нищее, бедное, среднее, обеспеченное, богатое. Было установлено, что в электорате КПУ наибольший процент (62,8%) необеспеченных семей (46,5% бедных и 16,3% нищих). Но, опять-таки, далеко не все представители необеспеченных семей доверили бы свой голос коммунистам, а только 3,2%. Компартии должно быть обидно, что 11,9% представителей таких семей намерены были в августе 2014 г. голосовать за подзабытую к тому времени партию «Солідарність» (очевидно, главным образом потому, что она пропрезидентская) или, к примеру, что 11,1% изъявили готовность проголосовать за Радикальную партию (вероятно, из-за ораторских способностей ее лидера). Многолетний, верой и правдой, труд КПУ по отстаиванию социально-экономических прав граждан оказался заслонен популистской фразеологией и антикоммунистической пропагандой.

Из табл.3 видно, что в электорате КПУ преобладают граждане, которые скорее не готовы принимать участие в акциях протеста против падения уровня жизни, в защиту своих прав (таких — 60,5%). Готовых же протестовать среди избирателей КПУ — только 14,0% (это минимальный показатель по сравнению с избирателями других партий).

Дальнейшее углубление кризиса привлечет к левой идее и КПУ как ее традиционной выразительнице новых сторонников, и было бы непростительно не вовлечь трудящие массы в протестные ряды, не помочь им сформулировать и отстаивать свои классовые интересы. Именно КПУ должна возглавить Всеукраинское протестное движение.

Ужас происходящего в Украине в 2014 г. — дальше «эхо» преступного развала СССР, следствие продолжающегося распада его фрагментов, который можно было спрогнозировать и не допустить, если бы правящий класс Украины вовремя прислушался к доводам Компартии. К сожалению, об этом мало знает современная молодежь, а старшие недостаточно информируют представителей «поколения айфонов» об истинных виновниках очередной, после 1991 года, исторической драмы. Вот и получается, что готовы были проголосовать за КПУ

на ближайших выборах только 1,1% среди 18–29-летних респондентов, 1,5% — 30–39-летних, 1,2% — 40–49-летних. В более старших возрастных группах цифры поддержки партии растут (2,9% — среди 50–59-летних, 4,3% — среди 60–69-летних, 4,9% — среди 70-летних респондентов и старше), но потери поддержки в молодых группах компенсировать не могут.

Таблица 3

Готовность к личному участию в массовых выступлениях населения против падения уровня жизни, в защиту своих прав среди потенциального электората различных политических партий, август 2014 г. (%)

«Если такие митинги, демонстрации протеста состоятся, Вы лично будете принимать в них участие?»	Потенциальный электорат										Всего по выборке
	ВО «Батьківщина»	ВО «Свобода»	КПУ	Партия «Громадянська позиція»	Партия регионов (ПР)	Партия «Правый сектор»	Партия «УДАР»	Радикальная партия О.Ляшко	Партия «Самопоміч»	Партия «Солідарність»	
Скорее нет	42,9	36,1	60,5	28,4	50,0	16,7	33,8	30,7	38,9	39,7	43,5
Трудно сказать	20,0	19,6	25,5	31,8	18,4	16,6	28,7	17,7	38,9	26,2	26,9
Скорее да	37,1	44,3	14,0	39,8	31,6	66,7	37,5	51,6	22,2	34,1	29,6

Сегодняшних граждан не устраивает ни модель либерально-олигархического капитализма, ни возвращение к командной модели экономики. Скорее они за строительство такого социального строя, который совместил бы преимущества каждой из этих моделей. Таким строем является социализм, очищенный от ошибок прошлого и впитавший в себя все достижения научно-технического прогресса. В новом социализме не будут аннулированы, а, напротив, будут доступны исходя из принципа равенства возможностей как основы социальной справедливости свободы либерального общества — зарабатывать, потреблять, получать любую информацию, перемещаться по стране и миру и т.д.

Именно идея социальной справедливости, поставленная выше идеи национальной исключительности, способна объединить разорванную ткань украинского социума. КПУ как идеологически выдержанная, современная партия будет способна привлечь на свою сторону значительные слои общества, если предложит новые идеи и лозунги, если увлечет за собой молодежь с ее амбициями к успеху и особой чувствительностью к несправедливости и неравенству жизненных шансов, проистекающему из практик протекционизма влиятельных персон к своим детям, племянникам, кумовьям и т.д.

Все те, кто живет своим трудом (настоящим или прошлым, как неработающие пенсионеры), кто является приверженцем общества социального равенства (понимаемого как общество равных возможностей, а не тотальной уравниловки), кто выступает за национализацию олигархической собственности (крупнейших предприятий и стратегически важных отраслей), кто считает, что природные богатства страны должны принадлежать народу в целом и каждому гражданину по отдельности, призваны встать под знамена КПУ.

Результаты наших исследований позволяют предложить ряд конкретных рекомендаций по мобилизации потенциального электората КПУ.

Формирование в массовом сознании нового облика КПУ, укрепление доверия населения к ней, реализация ее авангардной роли требуют мощного научного обеспечения, в т.ч. посредством проведения оперативных социологических замеров общественного мнения и объективного анализа полученных результатов. Для возвращения общества на социалистический путь развития необходимо разработать научно обоснованную концепцию этого перехода. История знает примеры последовательного перехода от капитализма к социализму по восходящей, но через обратный ход и левый разворот придется двигаться почти как первопроходцам.

Идеи нового социализма находят социальную опору в многих группах и слоях украинского общества. Эта линия не совпадает полностью с границами ряда социальных, в т.ч. профессиональных, групп, а представляет собой антикапиталистический срез общества по вертикали. Наряду с этим умонастроения голосующих за КПУ все более созвучны общенародным представлениям о социальной справедливости. 73,3% ответивших респондентов считают современное украинское общество несправедливым, 66,2% считают целесообразным возвращение в собственность государства крупных частных предприятий, «прихватизированных» олигархами. Важно, чтобы доминирующие в массовом сознании представления о несправедливости украинского общества трансформировались в реальные действия, в т.ч. адекватный политический выбор.

Ориентируясь в первую очередь на пролетариат — как физического, так и умственного труда, КПУ по силам доказать в ходе политической борьбы, что именно она наиболее полно выражает и защищает их интересы. В этом качестве она становится авангардом, передовым отрядом общенационального антикапиталистического движения. КПУ должна отстаивать интересы всех наемных работников, в т.ч. таких труднодоступных для влияния категорий, как офисный пролетариат, трудящиеся, самозанятые в неофициальной экономике, рабочие-гастарбайтеры, футбольные фанаты и т.д.

Нуждается в неустанном доведении до масс та истина, что социальное благополучие как в масштабах общества, так и в жизни простого человека не может быть достигнуто в рамках капиталистической системы, которая порождает угнетение, несправедливое социальное неравенство, безработицу. В агитационно-пропагандистской работе важно объяснять разницу между КПУ и теми партиями, которые паразитируют на массовом недовольстве социально-экономическим курсом, являясь сторонниками сохранения капиталистических порядков, которые только рядятся в левые одежды, а фактически защищают власть олигархов и нагребленных у народа капиталов. Нужно предметно разоблачать истинную сущность и цели пробуржуазных партий, использующих левую риторику в политико-конъюнктурном ключе, стремящихся вознестись во власть на волне протестного движения.

КПУ должна быть партией не только новых идей, но и нового стиля, новой эстетики. Нужно шире использовать новые технические возможности для партийной пропаганды и агитации. По нашим данным, электорат КПУ не сколько отстает от электората ряда партий в использовании Интернета. Так, не пользуются Интернетом 60,5% намеревавшихся проголосовать за КПУ, 47,5% — за ВО «Свобода» и только 37,4% — за «УДАР». Нужно активнее осваивать информационно-коммуникационные возможности, предоставляемые социальными сетями, привлекать к работе интернет-телеканала КПУ молодых энтузиастов из среды IT-специалистов в роли красных блогеров. То, как оппоненты опережают левые силы по части проникновения в социальные сети, показали трагические события конца ноября–декабря 2013 г. и января–февраля 2014 г. в Киеве.

Партийные лозунги будут привлекательными для молодых избирателей, если они не сводятся лишь к пропаганде советского прошлого, а встраивают лучшие черты советского социализма в современный контекст.

В. ФЕДОТКИН

Социализм XXI века: может ли социалистическая революция быть не пролетарской?

Россия идёт к новой революции. Но какой?

Хочу напомнить слова И.В.Сталина, сказанные им 10 марта 1939 года в Отчётном докладе на XVIII съезде партии о работе ЦК ВКП(б): «Было бы смешно требовать, чтобы классики марксизма выработали для нас готовые решения на все и всякие теоретические вопросы, которые могут возникнуть в каждой отдельной стране спустя 50–100 лет». Но мы должны требовать, продолжал Сталин, от марксистов-ленинцев нашего времени, чтобы они, опираясь на опыт и исходя из существа марксизма, конкретизировали отдельные положения, уточняли и улучшали их (Сталин И.В. Соч. Т.14. — М., 1997. С.333). Эти слова Сталина крайне актуальны и сегодня.

Россия начала XXI века — это не Россия конца XIX — начала XX века. Мы живём в совершенно иной ситуации. Не случайно в Политическом отчёте ЦК XV съезду КПРФ отмечалось: «Конечно, облик социализма XXI века не должен становиться картиной, утопически рисуемой, исходя лишь из желаемого... Нам нужна научная картина развития общества. Не больше, но и не меньше». Наша страна уже 20 лет находится в условиях возврата к капитализму. Такого не было раньше в истории человечества.

1. Поэтому, прежде чем говорить об особенностях социализма XXI века, нужно ответить на вопросы:

— Как, каким путём можно осуществить поворот к социализму в нынешних условиях? Возможна ли непролетарская революция? За прошедшие 20 лет численность пролетариата (работающих в материальном производстве) снизилась на 5 млн человек. Что же, мы должны просто ждать, пока пролетариат в классическом смысле слова возродится? Конечно, нет.

— Каким должен быть переходный период к социализму и сколько времени он займёт? Не сам социализм, а переход к нему. Перепрыгнуть этот период не удастся.

Конечно, основной экономический принцип социализма: «От каждого по способности, каждому по труду» не изменится. Но каким конкретно будет социализм, во многом зависит от того, когда произойдёт этот поворот, в каких внешних и внутренних условиях? На какой экономической и политической основе будет стоять Россия того периода? Другими словами, какие будут стартовые условия? В зависимости от них должны строиться наши тактические решения.

Социализм XXI века может возродиться не только на опыте Советского Союза, но и других стран. Хотя копировать весь этот опыт невозможно и не нужно. Не может и не должен социализм XXI века механически повторять, например, советский период. Но, как и раньше, выжить он сможет, если только ему удастся создать условия жизни лучше, чем при нынешнем капитализме. А это

потребуется освоения передовых достижений науки, образования, технологий, культуры. Это, в свою очередь, потребует национализации частных банков, природных ресурсов и ключевых отраслей экономики. И, как по цепочке, всё это потребует пересмотра роли государства в экономической и социальных сферах. Но мы сможем использовать только то, что останется в России от разрушительных «реформ». Остальное придётся создавать заново, преимущественно на государственной основе. Об этом достаточно подробно сказано в Программе КПРФ. Нет необходимости перечислять это.

Но есть ещё много вопросов.

Переход к социализму XXI века возможен только при завоевании политической власти. Поэтому все разговоры об особенностях социализма XXI века оправданы лишь тогда, когда есть план завоевания трудовым народом политической власти. Это, как и раньше, центральный вопрос.

Да, России нужна скорая помощь. Оказать её можно будет только в переходный период и уже сегодня нам нужен по возможности подробный его план. Одно очевидно: в этот период вновь должна проводиться мобилизационная политика. У нас будет слишком мало времени, чтобы догнать экономически развитые страны, которые, конечно, не будут молчаливо смотреть, как в России возрождается социализм. Поэтому должна быть мобилизационная политика, прежде всего, с точки зрения концентрации лучших умов на ключевых направлениях развития. В том числе за счёт создания условий для возвращения наших учёных и специалистов из-за рубежа. Без мобилизации умов и финансов социализму не родиться и не устоять. Не избежать колониальной участи.

Кроме того, нужно учитывать, что революция не даёт сразу реальную политическую власть в руки народа. Для этого нужны время, условия и немалые усилия. Очень многое будет зависеть от того, сумеем ли мы сохранить чистоту власти и народный контроль за ней. На этом мы уже серьёзно обожглись, и это стало одной из причин поражения социализма в 1991 году, когда народ не вышел защищать КПСС, а многие её руководители просто сбежали из партии. Это требование тем более важно, что желающих «помочь» нам будет достаточно много и из спецслужб Запада, и со стороны своих внутренних так называемых сторонников. Им кому бы ни служить — лишь бы быть на виду и при деньгах. Таких тоже немало найдётся.

2. В связи с этим возникает ещё вопрос: а есть ли у нас сторонники в борьбе за смену политического курса?

В своё время К.Маркс, Ф.Энгельс, В.И.Ленин отмечали, что основными движущими силами социалистической революции является пролетариат в союзе с трудовым крестьянством. Они писали, что условия для революционного краха капитализма и перехода к социализму подготавливаются в недрах самого капитализма, путём вытеснения мелкотоварного производства громадными фабриками и заводами, на которых концентрируются миллионы организованных рабочих.

Это общеизвестное положение. Наверняка, хорошо его знают и сторонники реставрации капитализма в нашей стране. Именно поэтому они с таким рвением все эти двадцать лет разрушают и промышленное, и сельскохозяйственное производство. А уцелевшие предприятия ускоренно распродают. То есть идёт обратный процесс — вытеснение крупномасштабного производства мелким, причём, в основном, торгового направления.

Так что же, у нас нет той революционной основы в народе, на которую опирались революционеры сто лет назад, в начале XX века? Да, промышленный пролетариат значительно сократился. Оставшиеся испытывают на себе всё

большее давление. Но опора всё-таки есть. Не случайно, на прошедших выборах депутатов Государственной думы РФ за кандидатов от КПРФ голосовало свыше 12 млн избирателей. Это в 70 раз больше, чем численность самой КПРФ. Это сила!

Что двигает нашими сторонниками? Думаю, прежде всего, чувство негодования несправедливостью политики олигархического режима.

Недавно в Совете Федерации отчитывался Генеральный прокурор РФ Ю.Я.Чайка. Он привёл ужасающие цифры. В 2012 году выявлено около 300 тыс. коррупционных нарушений законов, что значительно превышает их число за 2010-й или 2011 год. 300 тыс. по всей стране — это значит, в среднем, около 4 тыс. коррупционных преступлений в каждом регионе за год. Причём сам Генпрокурор признаёт, что «число выявленных таких преступлений не соответствует их реальному уровню». Реально их значительно больше. Разве обычные люди этого не видят? Или не знают?

Несправедливость, грубые нарушения прав людей, безнаказанность, преступная халатность сегодня стали системой, своего рода нормой. Это касается трудовых отношений, жилищных, медицинских вопросов, других сфер жизни. Приведу ещё одну цифру из доклада Генпрокурора. В прошлом, 2012 году, выявлено около 3 млн нарушений законов, посягающих на жизненные права простых людей! Свыше 200 тыс. незаконных правовых актов. Фантастические цифры! А за ними стоят судьбы миллионов людей — наших сторонников или потенциальных сторонников.

3. Можно ли, исходя из этого, утверждать, что в России назревает революционная ситуация?

Не стал бы спешить с ответом. Хотя недовольство нынешней властью достаточно велико, но оно не достигло того порога, за которым начинаются массовые выступления с открытым призывом об отставке нынешней власти и смене политического курса. Мы ещё раз видим подтверждение марксистско-ленинского вывода о том, что одних материальных предпосылок для перехода к социализму недостаточно. Материальные предпосылки являются лишь предпосылками. Без них нельзя. Но только их — недостаточно. Ими можно суметь воспользоваться, а можно — не суметь. Нужен ещё и субъективный фактор. Основа для этого есть.

В связи с этим возникает вопрос: может ли социалистическая революция быть не пролетарской? Опрос населения страны, проведённый в начале 2013 года известной исследовательской организацией «Левада-Центр», показал, что 37% опрошенных высказались за советскую политическую систему, 51% — за возрождение государственного управления и государственного планирования. Другой опрос, проведённый этой же организацией в мае, показал, что положительно относится к Ленину 55% населения, к Сталину — 50%, к Брежневу — свыше 50%. Но этого ещё недостаточно для перехода к социализму.

Опросы Фонда «Общественное мнение» показывают, что очень немногие готовы выйти на улицу на протестные акции (в Москве — всего 4%). Ещё меньше готовы выйти с политическими требованиями. Людей больше волнуют тарифы ЖКХ, коррупция, состояние дорог, возможность лечиться. При этом не все понимают, что эти вопросы имеют политические корни и не могут быть полностью решены без смены власти. Нетерпение есть, но революционной ситуации нет. Значит, потребуются ещё время и усилия, чтобы пробудить классовое сознание в народе.

Одна из причин этого: многие хотят справедливости, но не хотят, более того, боятся революции, воспринимая её, как очередной период сильных потрясений, хаоса, ухудшения и без того для большинства совсем небогатой жизни. Люди за стабильность, даже в полунищете. Итоги прошедших выборов подтверждают это.

Время «Единой России», как правящей партии, заканчивается. Но это ещё не означает автоматического наступления эпохи социализма. Куда качнутся настроения людей и их неудовлетворенность жизнью в случае резкого ухудшения ситуации в России и, главное, к чему это приведёт — к социализму XXI века или к диктатуре? Может быть, к «оранжевой» революции?

Вопрос далеко не праздный. Здесь уместно напомнить, что марксизм-ленинизм не считал и не считает вооружённое насилие единственно возможным средством осуществления революционных изменений. При определённых исторических условиях возможны мирные средства и формы революционного преобразования общества. Они всегда предпочтительнее. И мы, прежде всего, за мирный путь изменений. Но они предполагают активное участие в них каждого человека. Капитализм добровольно власти не уступит. Он подчиняется силе, даже если её действия будут носить мирный характер.

Мирный путь — это не уступка власти, не оппортунизм. Это самый выгодный для простого народа путь. Он позволит максимально сохранить тот экономический потенциал, который имелся на момент смены политической власти.

Сегодня немало политических сил подвизываются на критике нынешней власти, чтобы заручиться поддержкой населения, хотя реальные цели этих «критиков» и трудящихся совершенно не совпадают. Отличить подделку от настоящей оппозиции можно только по предлагаемой программе конкретных шагов и по классовому подходу к анализу происходящих в стране экономических, политических, социальных процессов. Наконец, мы должны помнить слова К.Маркса из его работы «Тезисы о Фейербахе», в которой он писал: «Философы лишь различным образом *объясняли* мир, но дело заключается в том, чтобы *изменить* его» (Маркс К. и Энгельс Ф. Соч. Т. 3. С. 4).

Источник:
**журнал Коммунистической
партии Российской Федерации
«Политическое просвещение», 2013, № 6 (77)**

В. СОЛДАТЕНКО

Голод 1932–1933 років: національна пам'ять і наукова історіографія

Закон і суд

Якщо проблема правдивого відтворення й об'єктивної оцінки трагедії 1932–1933 рр. викликає непрості колізії в науковому середовищі, оскільки далеко не завжди ученим вдається принципово вистояти під тиском кон'юнктури, напливом емоцій, то багаторазово складніших обрисів набувають реагування на складні, неоднозначні події, коли їх використовують в ідейно-політичних цілях, не зупиняючись перед перетримками, спотвореннями і спекуляціями. Нехтуючи дослідницькими методами, критеріями і надбаннями, незважаючи на природні логічні сумніви й застереження, тенденційне, однобоке зображення особливо складних, суперечливих, неоднозначних сторінок вітчизняної історії зробили спробу нав'язати масовій свідомості, прищепити національній пам'яті. Оскільки ж здійснити це виявилось непростим (розважливі, мудрі, досвідчені індивіди не все сприймали на віру, особливо, коли спостерігалися логічні відхилення, фактологічні підтасовки, коли, як мовиться, не сходилися кінці з кінцями), владними структурами було задіяно адміністративно-силовий вплив.

Саме так можна розцінювати прийняття у 2006 році Закону України «Про Голодомор 1932–1933 років в Україні» і організацію суду в 2010 р. над його давно померлими винуватцями.

У першому випадку намагалися наслідувати відомий прецедент — наявність закону про Холокост. У цілому прагнення зрозуміле. Однак якби при цьому до уваги бралось те, що попри деяку поверхову схожість двох історичних явищ між ними насправді значно більше істотних відмінностей.

Тож коли виникла ідея прийняття закону про Голодомор, з кваліфікацією його геноцидом, **брак належної доказової бази** вирішили компенсувати **погрозою відповідальності** за публічну відмову підтримувати таку кваліфікацію. Розробники проекту закону навіть пропонували ввести **кримінальну відповідальність за непослух**. Та все ж при підготовці документа у Верховній Раді України зрештою погодились на «м'якший» варіант. Головні постановчі пункти документа було ухвалено 28 листопада 2006 р. у такій редакції:

«Стаття 1. Голодомор 1932–1933 років в Україні є геноцидом Українського народу.

Стаття 2. Публічне заперечення Голодомору 1932–1933 років в Україні визнається наругою над пам'яттю мільйонів жертв Голодомору, приниженням гідності Українського народу і є протиправним.

Стаття 3. Органи державної влади та органи місцевого самоврядування відповідно до своїх повноважень зобов'язані: брати участь у формуванні та реалізації державної політики у сфері відновлення та збереження національної пам'яті Українського народу; сприяти консолідації та розвитку української нації, її історичної свідомості та культури, поширенню інформації про Голодомор 1932–1933 років в Україні серед громадян України та світової громадськості, забезпечувати вивчення трагедії Голодомору в навчальних закладах України; вживати заходів щодо увічнення пам'яті жертв та постраждалих від Голодомору 1932–1933 років в Україні, в тому числі спорудження у

населених пунктах меморіалів пам'яті та встановлення пам'ятних знаків жертвам Голодомору; забезпечувати в установленому порядку доступ наукових та громадських установ і організацій, вчених, окремих громадян, які досліджують проблеми Голодомору 1932–1933 років в Україні та його наслідки, до архівних та інших матеріалів з питань, що стосуються Голодомору.

Стаття 4. Держава забезпечує умови для проведення досліджень та здійснення заходів з увічнення пам'яті жертв Голодомору 1932–1933 років в Україні на основі відповідної загальнодержавної програми, кошти на виконання якої щорічно передбачаються в Державному бюджеті України»¹⁶⁸.

Характерно, що у Верховній Раді при прийнятті закону не було досягнуто консенсусу, за схвалення документа було подано 233 голоси, тобто трохи більше половини від загальної кількості народних депутатів¹⁶⁹.

Наслідками прийняття закону стали не лише неготовність переважної частини суспільства сприйняти його положення як переконливі та справедливі, а й небезпідставні підозри й рефлексії величезного сегменту громадян України, що **їх змушують підкоритися відповідальному державному акту всупереч їхній позиції, їхній думці**. Мабуть, того не сталося б або негативу виявилось б значно менше, якби ухваленню закону передувала справді демократична дискусія, а не відкидалася точка зору опонентів тільки тому, що вона просто не подобалася або заважала.

Тож невдоволення не лише сутністю документа, а й способом його схвалення вилилося у публічні прояви незгоди.

Відбиттям настроїв значної частини суспільства стало внесення у Верховну Раду України народним депутатом України В. Кисельовим поправки до Закону України «Про Голодомор 1932–1933 років в Україні», згідно з якою зі статті першої пропонувалося вилучити термін «геноцид» і констатувати, що «Голодомор 1932–1933 років в Україні є трагедією Українського народу»¹⁷⁰. До розгляду цієї зміни до цього часу не дійшло, хоча в засобах масової інформації і з'явилися відповідні повідомлення, а коментарі часто зводилися до того, що ймовірність внесення змін Верховною Радою України досить висока¹⁷¹.

І справа тут значно принциповіша, ніж прояв реваншу влади Партії регіонів щодо помаранчевих попередників. Прийняттям Закону про Голодомор порушено принаймні **три статті Конституції України**: стаття 15 проголошує, що «суспільне життя в Україні ґрунтується на засадах політичної, економічної та ідеологічної багатоманітності» і «жодна ідеологія не може визнаватися державою як обов'язкова»; стаття 34 гарантує кожному «право на свободу думки і слова, на вільне вираження своїх поглядів і переконань»; стаття 35 визнає світоглядний плюралізм¹⁷².

Звісно, на закон про Голодомор, особливо його каральну статтю, не могли не відреагувати науковці, передусім ті, хто розуміє науку як нестримний пошук істини, як вільне, безперешкодне змагання інтелектів, наукових позицій, а не позбавлене здорового глузду безцеремонне і безпрецедентне втручання владних чинників у непрості, тривалі академічні дискусії¹⁷³. Чи треба роз'яснювати, що дотримання букви й духу закону обмежує можливості вчених, які бажають поглиблювати дослідження про трагедію 1932–1933 рр. анітрохи не менше, ніж у радянський час, коли тема табуувалася (хоча навіть тоді до «регулювання» думок вчених силовим законодавством не дійшло)!

Догматична сутність ухваленого закону може мати для розвитку української науки вкрай небажані й негативні наслідки. Створено прецедент некомпетентного втручання в науково-дослідницьку сферу, яка за своєю природою не може не входити в пряму суперечність з натисковою поведінкою владних структур, не породжувати спротив їм. Немає сумнівів у тому, що конфлікт зрештою розв'яжеться, а наукові підходи неминуче подолають будь-які бюрократичні перепони. Та скільки непродуктивних зусиль для того треба буде витратити і чи у всіх учасників історіографічного процесу вистачить духу, морального гарту, щоб не скоритися можновладним забаганкам? І наскільки це взагалі загальмує розвиток української науки, зокрема історичної? Особливо на тлі прогресивного поступу зарубіжних колег по дослідницькому цеху.

До речі, український закон про Голодомор викликав доволі критичну реакцію за кордоном, у колах вчених, які звикли працювати в демократичних умовах. Так, скажімо, у М. Таугера виникли природні запитання й сумніви: «Можливо, українці спробують перешкодити західним вченим, які ведуть дослідження в Україні, у тому випадку, якщо ті будуть висловлювати точку зору, яка відрізняється від офіційної? Якщо іноземний дослідник (із тієї країни, де існує свобода слова) приїде в Україну виступати з лекцією в Київському університеті та висловить незгоду з теорією геноциду, чи опиниться він під заборонаю, або навіть під арештом? Як наслідок ймовірний бойкот України науковим співтовариством, що може мати доволі згубні результати для просування України в багатьох сферах.

Наслідки можуть виникнути і за межами України. Насадження подібної догми українцями може привести до розвитку у вчених і дослідників Європи і США вкрай скептичної думки про компетентність українських колег¹⁷⁴.

Допускаючи, що подібні дії української влади також здатні створити перешкоди для проведення дослідницької роботи поза Україною, М. Таугер резонно заключає: «Якщо український закон справить саме такий негативний вплив на зовнішній світ, «успіх» українців стане велетенськими збитками для науки всього світу, ударом по прогресу людства, тому що вони створюють прецедент воцаріння контролю над думкою людини. Ці люди гадають, що борються з реліктами комунізму, але вони впроваджують лише свій тип цензури в тому ж комуністичному стилі»¹⁷⁵.

Вочевидь, наведені міркування не бралися до уваги розробниками згаданого закону.

А подальший розвиток подій і взагалі показав, що у ревнителів управління логікою історичних досліджень і мисленням громадян з допомогою законів «розвинувся апетит».

У момент, коли згідно з результатами виборів помаранчева влада мала залишити владні кабінети, науковій громадськості було запропоновано на апробацію проект Закону «Про відновлення і збереження національної пам'яті», лейтмотивом якого було **відверте прагнення нав'язати суспільству практику кримінальної відповідальності за «публічне невизнання офіційної оцінки тоталітарних режимів»**. Аналогів подібної «демократії» (не лише нав'язувати законами офіційні оцінки, а й карати за відхилення від них), схоже, не знало жодне суспільство, жодна країна. Зрозуміти, а тим більше бодай чимось виправдати таку поведінку просто неможливо.

Наступною акцією, спрямованою на юридичне оформлення кваліфікації Голодомору 1932–1933 рр. в Україні як геноциду та засудження винних за його організацію і наслідки, став **спеціальний судовий процес**.

Події тут розвивалися непросто.

Позивачем виступила Служба безпеки України. Однак Генеральна прокуратура України, вивчивши питання, зробила правовий висновок щодо неможливості застосування Конвенції Організації Об'єднаних Націй «Про запобігання злочину геноциду та покарання за нього» 1948 року до Голодомору 1932–1933 років в Україні (№12/2–135–08 вих. від 08 липня 2008 р.). Підсумкове положення документа (воно детально мотивується законами, юридичними нормами) однозначне: «Унаслідок ретельного вивчення цього питання підрозділами Генеральної прокуратури України встановлено, що **зазначена конвенція для кваліфікації цих подій як злочину геноциду не має зворотної дії**».

Предметно аргументовано й негативною відповіддю на поставлене СБУ питання про прийняття процесуального рішення щодо порушення кримінальної справи за ознаками злочину, передбаченого відповідними статтями Кримінального кодексу України, зокрема — про «геноцид» і «навмисне вбивство» за фактом їх вчинення. В документі ГПУ міститься й рекомендація фахівців-правників: **«Конвенцію ООН 1948 року може бути використано виключно для надання історичної оцінки того періоду»**, а також посилання на прийняту 3 липня 2008 р. Парламентською Асамблеєю ОБСЄ резолюцію «Голодомор 1932–1933 років в Україні», в якій попри всі намагання українських дипломатів термін «геноцид» європарламентарії застосувати не зважилися.

Забігаючи дещо наперед, слід зазначити, що, подаючи деякі матеріали, пов'язані з проведенням суду, у спеціальному виданні співробітники СБУ старанно обходять згадану резолюцію ПАРЄ, підмінюючи її зміст висловлюваннями двох поважних європарламентаріїв, які тим не менше не увійшли до підсумкового документа, залишившись, таким чином, їхньою авторською, особистою думкою, а не консолідованою позицією високої європейської інституції¹⁷⁶.

Слід сказати, що історики, у своєю чергу, воліють апелювати до позиції правників, вважаючи, що навіть використання таких термінів, як «геноцид», для представників неюридичної сфери (у тому числі й науки) є проблематичним, не завжди виправданим.

Та попри обережність науковців (не хотілось би її ототожнювати з перестраховочною позицією), владні політичні структури будь-що прагнули домогтися свого. Свою роль тут відіграла і очевидна ідеологізація діяльності спецслужб.

22 травня 2009 р. начальник I відділу I управління Головного слідчого управління Служби безпеки України В.Удовиченко підписав постанову про порушення кримінальної справи за фактом вчинення геноциду в Україні в 1932–1933 роках¹⁷⁷. 25 грудня того ж року старший слідчий слідчого відділу Головного управління СБУ у м.Києві та Київській області майор юстиції А.Дудченко ухвалив прийняти до свого провадження справу, за якою проходило сім покійних керівників партії більшовиків та радянського уряду (СРСР та УСРР). Їм було висунуто обвинувачення в «**організації геноциду української національної групи**»¹⁷⁸. Невдовзі СБУ заявила про «остаточне розслідування», і 31 грудня 2009 р. 330 томів справи надійшли до суду.

Вельми «цікаві» не лише суть справи, а й методи її розгляду. Викликає подив і подальша хронологія подій.

12 січня 2010 р., після традиційних новорічних вихідних, відбулося 10-хвилинне (!) засідання суду, на якому представник державного обвинувачення представник Генеральної прокуратури України О.Доценко просила надати їй хоча б 4 доби для ознайомлення зі справою. Прохання було відхилено і чергове засідання призначено на ранок наступного дня (мабуть, не в останню чергу враховувалось те, що через 5 днів мали відбутися вибори Президента України і до того часу бажано було завершити процес).

13 січня 2010 р. слухання були відновлені. На стороні тих, кого обвинувачували, не працював захист — хоча б для годиться (ст. 21 Кримінально-процесуального кодексу України). Навіть Міжнародна комісія з розслідування голоду 1932–1933 рр. в Україні, не будучи судом¹⁷⁹, передбачала змагальність сторін, зіставлення точок зору, пошук істини, перш ніж виходити на оцінки, узагальнення, виносити наукові вердикти. На щось подібне в такому випадку не було й натяку, що, природно, викликає, як мінімум, низку запитань, однозначно свідчить про жорстку запрограмованість процесу.

О.Доценко від імені прокуратури та відповідно до чинного кримінально-процесуального законодавства України (ст. 6 Кримінально-процесуального кодексу України) упродовж 2 хвилин просила закрити кримінальну справу у зв'язку з тим, що всі обвинувачувані давно вже померли.

Необхідного у таких випадках судового слідства взагалі не було. Після тривалої перерви впродовж 2 год. 40 хв. зачитувалося вочевидь заздалегідь заготовлене рішення і постанова. Останню є сенс навести в найголовніших фрагментах повністю:

«АПЕЛЯЦІЙНИЙ СУД МІСТА КИЄВА

м. Київ, вул. Солом'янська, 2а

ПОСТАНОВА

ІМЕНЕМ УКРАЇНИ

13 січня 2010 року

м. Київ

Суддя судової палати у кримінальних справах Апеляційного суду міста Києва Скавронік В. М., при секретареві Бондаренко М. С., за участю прокурора відділу прокуратури міста Києва Доценко О. М. здійснив попередній розгляд

кримінальної справи № 1–33/2010, порушеної Службою безпеки України за фактом вчинення геноциду в Україні в 1932–1933 роках за ознаками злочину, передбаченого ч. 1 ст. 442 КК України...

...Обвинувачення Сталіну Й. В., Молотову В. М., Кагановичу Л. М., Постишеву П. П., Косіору С. В., Чубарю В. Я. і Хатаєвичу М. М. за ч. 1 ст. 442 КК України **органом досудового слідства не пред'являлось і не могло бути пред'явлене в зв'язку з їх смертю. З цих причин обвинувальний висновок у справі не складався.**

Підстав для реабілітації Сталіна Й. В., Молотова В. М., Кагановича Л. М., Постишева П. П., Косіора С. В., Чубаря В. Я. і Хатаєвича М. М. немає, обвинувачувальний вирок відносно них у даній кримінальній справі не постановлено. Крім того, органом досудового слідства встановлено і доведено, що вони вчинили злочин, який кваліфіковано за ч. 1 ст. 442 КК України.

Апеляційний суд також констатує про відсутність передбачених статтею 246 КПК України підстав до повернення кримінальної справи на додаткове розслідування, оскільки з урахуванням специфіки справи досудове слідство в ній проведено повно і всебічно, а з його результатами органом досудового слідства, як вже зазначалось, постановлене об'єктивне і законне рішення про направлення кримінальної справи на розгляд Апеляційного суду міста Києва, якому і належить її закрити.

На підставі викладеного, керуючись п. 8 ч. 1 ст. 6, ст. 240 і 248 Кримінально-процесуального кодексу України, апеляційний суд

ПОСТАНОВИВ:

Закрити кримінальну справу, порушену за фактом вчинення геноциду в Україні в 1932–1933 роках відносно Сталіна (Джугашвілі) Йосипа Віссаріоновича, Молотова (Скрябіна) Вячеслава Михайловича, Кагановича Лазаря Мойсейовича, Постишева Павла Петровича, Косіора Станіслава Вікентійовича, Чубаря Власа Яковича і Хатаєвича Менделя Марковича, в зв'язку з їх смертю, які за висновком органу досудового слідства — Головного слідчого управління Служби безпеки України — з метою придушення національно-визвольного руху в Україні та недопущення побудови і утвердження незалежної української держави, шляхом створення життєвих умов, розрахованих на фізичне винищення частини українців спланованим ними Голодомором 1932–1933 років, умисно організували геноцид частини української національної групи, внаслідок чого було знищено 3 млн 941 тис. осіб, тобто безпосередньо вчинили злочин, передбачений ч. 1 ст. 442 Кримінального кодексу України.

На постанову протягом семи діб з дня її винесення можуть бути подані касаційні скарги, а прокурором — касаційне подання до Верховного Суду України.

Суддя судової колегії
у кримінальних справах
Апеляційного суду міста Києва

В. М. Скавронік¹⁸⁰.

Отже, розтиражовані твердження про винесення вироку не відповідають дійсності, а прямі погрози опонентам у «притягненні до відповідальності за незгоду з рішенням суду» просто несерйозні, є банальним блефом.

Власне, ні в юридичному, ні в ідейно-політичному, ні в морально-виховному, ні в будь-якому іншому суспільному сенсах проведений процес і його результат нічого не додають.

Адже ще 26 січня 1990 р. ЦК Компартії України ухвалив постанову «Про голод 1932–1933 років на Україні та публікацію пов'язаних з ним архівних матеріалів». У документі не лише дано принципову, науково виважену оцінку історичним подіям, а й на рівні особистісної, персональної відповідальності засуджено злочинний курс Й.В.Сталіна, його найближчого оточення: В.М.Молотова, Л.М.Кагановича, безпринципну поведінку керівництва УРСР: С.В.Косіора і В.Я.Чубаря, які спричинили справжню трагедію народу. В постанові не згадуються П.П.Постишев і М.М.Хатаєвич, однак абсолютно очевидно, що судовий

процес затівався зовсім не заради названих діячів, оцінки їх дій. До речі, їхні прізвища фігурують, а діяльність одержала принципово негативну оцінку й у передмові до збірника «Голод 1932–1933 років: очима істориків, мовою документів» (К., 1990), наукових розвідках і документах книги, випущеної на виконання постанови ЦК Компартії України.

Видається важливим звернути увагу на сутність висунутих позивачем (СБ України) обвинувачень, які в багатьох принципових моментах суперечать науковим даним.

Як відомо, будь-який злочин має свій **мотив**, і встановлення в ході досудового й судового слідства такого мотиву — **неодмінна умова з'ясування сутності справи, яка вимагає юридичної кваліфікації**.

У даному випадку можна говорити не лише про сумнівність мотивації, представленої стороною обвинувачення **злочину, а й про її відсутність**. Власне, до обґрунтування сутності мотиву злочину в постанові Апеляційного суду відносяться лише два сюжети.

Перший: «Після повалення Української Народної Республіки в листопаді 1920 року більшовицький режим розпочав на її території активні дії щодо недопущення відновлення незалежної української держави шляхом жорстокої репресивної політики, спрямованої на встановлення комуністичного ладу і придушення будь-яких партій і рухів, які відстоювали ідею української самостійності.

З цією метою Сталін Й. В. разом з вищевказаними особами розпочали суцільну насильницьку колективізацію сільського господарства та депортацію українських селянських родин, незаконну конфіскацію їхнього майна, репресії і фізичне знищення українців.

Усе це зруйнувало традиційні форми сільськогосподарського виробництва і позбавило українських селян необхідних для нормальної життєдіяльності запасів зерна, що викликало в 1928–1929 роках голод серед українського населення, після чого розпочалися масові антирадянські повстання на території УСРР, які з особливою жорстокістю подавлялися каральними заходами.

Здійснюючи свої злочинні наміри, Сталін Й. В., Молотов В. М., Каганович Л. М., Постишев П. П., Косіор С. В., Чубар В. Я. і Хатаєвич М. М. застосовували на території України у мирний час репресивний апарат комуністичного тоталітарного режиму, прийняли рішення і штучно створили умови для винищення голодом частини української нації.

Для вчинення геноциду Сталін Й. В. разом із вказаними особами розробили план створення штучного голоду в УСРР»¹⁸¹.

Другий: «Беззаперечно доведено, що Голодомор вказаними особами було сплановано і здійснено як один з етапів спецоперації проти частини української національної групи як такої, оскільки саме українська нація, а не національні меншини, виступала суб'єктом державотворчого самовизначення і лише вона могла реалізувати закріплене Конституцією СРСР 1924 року право на самовизначення шляхом виходу з СРСР і утвердження незалежної української держави. Саме тому безпосереднім об'єктом Голодомору 1932–1933 років стала українська національна група та її питомий складник — українські селяни»¹⁸².

І хоча в документах досудового слідства, підготовлених в СБУ, фігурують посилення на численні документи (вибірково вони цитуються), згадуються ретельно підібрані факти, наводяться окремі свідчення очевидців трагедії, а **разом усе це багаторазово кваліфікується як незаперечні докази штучно організованого голоду-геноциду проти українців**, саме прямого логічного зв'язку між використовуваним конкретним матеріалом і загальними, дуже багатозначними й відповідальними висновками-заключеннями якраз бракує.

Більше того, стороною обвинувачення в наведеній узагальненій мотивації злочину **надто довільно тлумачаться відомі й додатково залучені до аналізу в матеріалах слідства історичні події, точніше здійснюється груба маніпуляція ними, по суті, фальсифікація реального сукупного досвіду, який незаперечно свідчить про таке**.

Сили Української Народної Республіки, керовані Директорією на чолі з С. Петлюрою, зазнали нищівної поразки ще в 1919 р. Переважна частина народу України у Громадянській війні підтримала зовсім інше національно-державне утворення — Українську СРР, що визначило долю не лише петлюрівського отаманського режиму, а й значно потужнішого феномену — Білого руху, підтриманого військово-економічною могутністю Антанти¹⁸³.

Готуючись до втечі 6 грудня 1919 р. в Польщу, С. Петлюра залишив у межах України менше 6 (шести) тисяч вояків УНР, які впродовж п'яти місяців здійснювали рейд (унікаючи боїв, серйозних зіткнень) по тилах денікінських, а потім радянських військ.

Найбоєздатніша частина Дієвої армії УНР — Українська Галицька армія ще восени 1919 р. фактично перестала існувати, підпорядкувавшись спочатку Білій армії, а наприкінці року, через крах останньої, перейшла в радянський табір, одержавши офіційну назву — Червона Українська Галицька армія (ЧУГА).

У ході польсько-радянської війни, розпочатої після підписання С. Петлюрою і Ю. Пілсудським Варшавського договору (це було зроблено, як відомо, коштом західноукраїнських земель), петлюрівські підрозділи були вкрай нечисленні та скільки-небудь серйозної воєнно-політичної ролі в подіях не відігравали, жодним чином не могли вплинути на долю України. Після поразки Польщі вони змушені були перейти на польську територію, де були інтерновані¹⁸⁴.

Частина з них взяла участь у так званому Другому зимовому поході — споряджений з допомогою польських властей масштабній диверсії восени 1921 р. Українські військові підрозділи, чисельністю до 5 тис. чоловік, під командуванням генерал-хорунжого Ю. Тютюнника зробили спробу прорватися в Україну, сподіваючись на масову підтримку місцевого селянства. Однак цей розрахунок виявився безпідставним¹⁸⁵.

Селянство України сприйняло нову економічну політику і в основній своїй масі цілком визначено виявилось на боці радянської влади. Якщо впродовж 1921–1922 р. виникали збройні противладні рецидиви, то це були головним чином дії бандитського характеру з боку осіб, які в роки громадянської війни запламували свою репутацію і мали складні невідворотні проблеми з законом, суспільною мораллю.

Тож просто довольною вигадкою є теза про те, ніби після 1920 р. більшовицький режим розпочав на території колишньої УНР «активні дії щодо недопущення відновлення незалежної української держави шляхом жорстокої репресивної політики, спрямованої на встановлення комуністичного ладу і придушення будь-яких партій і рухів, які відстоювали ідею української самостійності».

У 20-х роках в Україні вже не існувало партій і рухів, «які відстоювали ідею української самостійності».

Варто нагадати, що найбільш організоване, послідовно демократичне ядро колись найчисленнішої партії української революції — Української партії соціалістів-революціонерів — після її деградації і низки розколів перейшло в радянський, комуністичний табір, оголосивши себе Українською Комуністичною партією (боротьбистів), яка в березні 1920 р. злилася з Комуністичною партією (більшовиків) України. Урядовою стала й Українська Комуністична партія, утворена в січні 1920 р. з колишніх боротьбистів і течії «незалежних», які виділилися з Української соціал-демократичної робітничої партії.

Як відомо, Українська партія соціалістів-революціонерів і Українська соціал-демократична робітничка партія в 1917–1920 рр. були головними партіями, які формували Українську Народну Республіку, її державні інституції, визначали політично-ідеологічні орієнтири. Їх крах, по суті вже в 1919 р., виявився результатом відмови у підтримці сповідуваним цими партіями програмним настановам з боку української нації¹⁸⁶.

Чимало значать і такі факти. Один із найяскравіших лідерів української революції, багаторічний лідер УСДРП, свого часу заступник Голови Центральної Ради, автор перших її трьох Універсалів, перший керівник національного уряду — Генерального секретаріату, очільник опозиційного гетьманату

Українського Національного Союзу в 1918 р., Голова Директорії, під керівництвом якого було повалено режим П. Скоропадського і відновлено Українську Народну Республіку, легітимізований Трудовим Конгресом України Главою Держави — В. Винниченко уже в 1920 р. повернувся на 4 місяці в Україну, вступив до КП(б)У і вів переговори з московським і харківським партійно-радянським керівництвом про можливу діяльність в Радянській Україні. Тодішній візит до позитивного результату не привів, як і неодноразові пізніші звертання до керівництва УСРР і СРСР з проханням повернення в Україну для участі в соціалістичному будівництві¹⁸⁷.

Він волів би також опинитися на Батьківщині, як це змогли зробити після непростих роздумів, критичних самооцінок М. Грушевський, М. Шраг, П. Христюк, М. Чечель, інші провідні діячі українських партій і національно-державних утворень 1917–1920 рр. Але ж їх приїзд в Радянську Україну був переконливим визнанням як своїх особистих поразок, так і поразок сил, які вони очолювали в добу революцій і громадянської війни. Одним з мотивів і умов повернення було визнання легітимності радянської влади, зобов'язання не лише не виступати проти неї, але й брати діяльну участь у її зміцненні.

Природно, що за таких обставин не могло бути й мови про скільки-небудь організований, масштабний спротив новоствореному порядку.

І це підтверджується не лише, так би мовити, загальною логікою, згідно з якою без належного керівництва, наявності ідейно-політичного ядра в 20-х–30-х рр. не могло бути «партій і рухів, які відстоювали ідею української самостійності», а й відсутністю реальних фактів бодай спорадичних стихійних виступів з означеною метою чи під згаданими гаслами.

Не подаючи жодних даних про антирадянські рухи, реально загрозливі для влади дії (ініціатори судового процесу їх просто не можуть знайти), сторона обвинувачення саме з них виводить «суцільну насильницьку колективізацію сільського господарства та депортацію українських селянських родин, незаконну конфіскацію їхнього майна, репресії і фізичне знищення українців».

Подібна «теоретична» конструкція — новація, як мінімум, є дивною, оскільки плани колективізації сільського господарства всієї країни (а не лише України!) виникли й дістали обґрунтування у програмах, стратегії більшовицької партії значно раніше за вигадану стороною обвинувачення «логічну ув'язку» історичних процесів, що добре відомо будь-якому історику.

Єдине, з чим тут можна погодитися, так це з тим, що точилася **боротьба з куркульством**, яка справді загострилася з початком колективізації сільського господарства (не обійшлося й без пасивного спротиву — «італійського страйку» частини селян). Однак ініціатори судового процесу воліють не називати речі своїми іменами, старанно, завбачливо вуалюючи причини силових акцій радянської влади, **спритно «переносачи» їх на все селянство**.

З'являється голосливе твердження про те, що дії радянської держави в 1928–1929 роках викликали «голод серед українського населення, після чого розпочалися масові антирадянські повстання на території УСРР, які з особливою жорстокістю подавлялися каральними заходами».

Гадаємо, на сьогодні взагалі дуже важко оперувати зверненнями до феномену протестно-повстанських рухів в Україні, зокрема на селі, через дуже серйозні розходження в підході до їх сприйняття й оцінки у працях істориків. Оскільки **висхідна база**, на якій вибудовуються логічні схеми, **майже одна й та сама** — це документи Об'єднаного державного політичного управління (ОДПУ «Луб'янка»), його місцевих підрозділів, зокрема в Україні (ДПУ), можна говорити про те, що після їх розсекречення дослідники мають усі можливості для відтворення об'єктивної картини, підрахунків фактів спротиву, кількості покараних і т. ін. На справді ж цього не відбувається.

В одних виданнях (переважно московських)¹⁸⁸, по суті, ретранслюються дані ОДПУ про українські контрреволюційні, націоналістичні організації, допомогу їм з боку емігрантських центрів, про їхню спільну шпигунську діяльність і підготовку до масового повстання навесні 1933 р. тощо¹⁸⁹.

При цьому йдеться, приміром, про «Український Національний Центр» (УНЦ), «Українську Військову Організацію» (УВО), «Українську контрреволюційну повстанську організацію», «Польсько-петлюрівську повстанську організацію» та ін., всього на зламі 20-х–30-х років більше 100 організацій¹⁹⁰.

В працях українських істориків, присвячених терору в 20-х–30-х рр. ХХ ст., практично в один голос доводиться, що процеси над учасниками усіх названих, як й інших організацій та угруповань, були грубо інспіровані здебільшого ОДПУ, іншими каральними органами, а всі документи — фальсифіковані¹⁹¹. Тобто ні організацій, ні рухів, ні закордонної підтримки не існувало, а політичні процеси — це злочин режиму проти лояльних до системи, безневинних громадян.

Однак коли ставиться завдання довести, ніби в Україні аж до 1933 р., по суті, тривала Громадянська війна (або Українська революція), тоді **вдаються до прямо протилежної логіки** — повстанський рух в Україні, виявляється, був настільки могутнім, що викликав «системну кризу сталінського режиму в Україні і реально загрожував радянській владі». Для його приборкання знадобився «терор голодом»¹⁹². Але ж документи, на яких вибудовуються протилежні схеми істориками (часто це одні й ті ж особи), — ті самі. Тож подібній логічній еквівалентності можна лише подивуватися, а відтак підходити до наявних в публікаціях даних з осторогою.

Звернемося до унікального десятитомного корпусу документів «Совершенно секретно»: Лубянка–Сталину о положении в стране (1922–1934 гг.». Останній, присвячений 1930 року том, який вийшов у світ, містить 304 документи¹⁹³. Більша частина з них — аналітично оглядові, в яких зібрано велетенську інформацію в цілому про становище і процеси в СРСР. Із 35 документів, вміщених до розділу «Село, селянство» («Деревня, крестьянство»), 7 мають інформацію щодо України. Причому в трьох з них йдеться про боротьбу з куркульством, динаміку класової боротьби, несприйняття колективізації, а в чотирьох — про недоліки в роботі місцевих партійних організацій, перегини у ставленні до середнього селянства, помилки і порушення у проведенні хлібозаготівель.

Із 36 документів розділу «Антирадянські виступи» інформація про Україну є лише у двох документах¹⁹⁴, а їхній зміст говорить швидше на користь того, що антирадянські виступи мали локальний, малолюдний характер і досить оперативно припинялися владою.

Щоправда, у документах ОДПУ використовувався дещо розпливчастіший, аморфніший термін — «заворушення» (волнения). Так принаймні кваліфікувалися в Україні за 1930 р. 4 098 різних фактів антивладних проявів, на які відреагували службовці політуправління, зазначивши, що причетними до них виявилися не менше 956 587 осіб¹⁹⁵. Саме ці дані постійно фігурують у працях як вітчизняних, так і зарубіжних дослідників.

Однак тут доречно висловити деякі сумніви, зробити певні уточнення. Зокрема, виникає запитання: чи можна беззастережно кваліфікувати згадані «заворушення» всі разом як суцільний, практично одностайний, однорідний опір радянській владі? Гадаємо, що ні. Підхід неодмінно має бути диференційованим, конкретним.

Має рацію канадський історик Л.Віола, стверджуючи, що «з позицій старих сталінських поглядів **селянський опір** автоматично розцінювався як **куркульська контрреволюція**»¹⁹⁶. Однак тут же вона припускається іншої крайності: «Насправді, селянський опір колективізації, розкуркуленню і закриттю церков набув загрозливих розмірів в усьому СРСР. В 1930 р. — ключовому і вирішальному році суцільної колективізації в Радянському Союзі — було зареєстровано 13 754 **масових заворушень**, акцій протесту, переважна більшість яких зафіксована в першій половині року, третина з них — на Україні. В тому ж році ОГПУ зареєструвало 13 794 **випадки «терору»**, прояву **актів насильства проти влади і селянських активістів**, починаючи з **підпалювання і вандалізму** і закінчуючи **нападами і вбивствами**»¹⁹⁷. Посилаючись для підсилення ефекту на власну ж публікацію¹⁹⁸, дослідниця без належних підстав бере в лапки слово терор, **зміщуючи акценти**

в бік сповідуваної схеми **загальноселянського опору**. Наведені цифри сумарно ілюструють ставлення селян (без внутрішньої соціальної різниці) до планів Комуністичної партії і радянської держави у справі колективізації сільського господарства, їх реалізації з допомогою «підхльостування», «насаджування» колгоспного будівництва, до дій місцевих органів влади, функціонерів різних рангів і відомств, до очевидних перегинів у політиці (наприклад, усупільнення всієї худоби, зарахування середняків у розряд куркулів чи «підкуркульників»), до практики розкуркулення (масштаби, категорії й т. ін.).

Однак попри тісну взаємопов'язаність процесів організації колгоспів і розкуркулення, зрозуміло, що протидію проведенню політики радянської влади чинило саме куркульство, в усякому разі — передусім куркульство. У цьому сенсі варто звернути увагу на **контрпродуктивність тенденції до ігнорування розширення, наростання напруження й конфліктності в селянському середовищі**. Внутрішні суперечності залишалися не лише реалією¹⁹⁹, а й міцним об'єктивним підґрунтям для загострення ситуації. Було б несправедливо замовчувати те, що політика розкуркулення мала одним із своїх наслідків наростання антагонізмів на селі. Житло і майно виселених куркулів передавалося бідності, а це не могло слугувати причиною для її невдоволення розвитком подій, викликати протест, масову втечу з місць свого проживання тощо.

Тож навіть якщо було вдаватися до терору — тобто розправи з партійно-радянським активом, комсомольцями, організаторами колгоспів, здійснювати підпали усупільненого майна (їх, бідняків, частка в загальному балансі створених спільних господарств, природно, була незначною)?

Було б неправомірно вважати, що селян (і бідняків, і тим більше — середняків) не насторожувала, не хвилювала й навіть не тривожила перспектива **відмови від звичного укладу життя, організації виробництва** або залишали байдужими антирелігійні акції, руйнування церков (хоча й тут не все було просто й однозначно — взаємопідтримка служителів культів і заможніших верств також впливала на настрої сільських низів), однак **на рішучі дії** (антидержавні виступи) селян могли змусити й змушували **крайні, екстремальні (передусім — матеріальні) обставини**.

Не слід забувати, що ліквідація куркульства мала на меті й **політичний аспект — вирвати з-під впливу заможних верств здебільшого економічно залежні, бідняцькі прошарки** села. Останні нерідко брали участь у заворушеннях саме під впливом перших, які в загрозливих для себе умовах готові були навіть ділитися своїми статками з біднотою, аби зірвати зусилля з колективізації — роздавали наймитам і незаможним речі, худобу, безкоштовно харчували їх, позичали гроші, зерно, сільськогосподарський інвентар²⁰⁰, а за те розраховували на підтримку в антидержавних задумах і акціях. І домагалися свого. Залучали до антивладних дій або породжували сумніви, вагання («волинки») також примітивним обманом, який мав особливий відгук у жінок. Останні, часто з дітьми, були в перших лавах невдоволених, тих, хто починав заворушення: «жіночі бунти», «жіночі демонстрації»²⁰¹. Очевидно, не біднота (і не селянки) зі своїми економічними потенціями, рівнем освіти (елементарної грамотності), загальної і політичної культури артикулювали свої власні погляди й позиції в листівках антирадянського змісту. Принагідно зауважимо: В. Васильєв наводить **лише один випадок вживання під час заворушень селян гасла самостійної України, повернення до УНР**. Загалом у **154 документах** спеціального збірника це гасло згадується **лише двічі**²⁰².

До речі, якщо загалом під подібним кутом зору поглянути на предметну розвідку історика «Перша хвиля суцільної колективізації і українське селянство»²⁰³, а також на дуже промовисті документи, зібрані ним разом з Л.Віолою, про настрої і дії селян у деяких округах і районах (зокрема Вінницькому, Тульчинському), селах (Черепашинці Калинівського району, Вінницького округу), можна переконатися, що **однозначно зараховувати все, що відбувалося в українському селі в той непростий, суперечливий час, в актив антирадянських селянських виступів — значить дуже спрощувати уявлення про надскладні процеси**.

Надзвичайно різнилися настрої окремих груп селян щодо розвитку подій кінця 1929 р. — початку 1930 р., які вони висловлювали в заявах органам влади, листах до редакцій газет, анонімних матеріалах²⁰⁴. У них й інформація про **справжній, а зовсім не удаваний терор куркулів** проти сільських активістів (вбивства їх самих, членів їхніх родин, нерідко і дітей, нищення колективного майна, зокрема шляхом підпалів, залякування перспективою нещадного посилення терору). Ось, наприклад, цитата з інформаційного бюлетеня редакції газети «Червоний край» — органу Тульчинського окружного КП(б)У: «Чим більше куркуль тероризує бідноту, тим більше біднота гартувалась, навіть під час пожежі член СОЗу Пантелій Гакусич, гасячи свою хату серед ночі, сказав: «Нехай тепер і вб'ють, а від будування нового кращого життя не відступлюся». Незважаючи на куркульські залякування, на підпали, біднота йде в колектив, а за нею потяглось і середняцтво. Друга громада цілком перейшла на статут СОЗу, але куркульня повела агітацію, що ніби хтось силою примусив громаду перейти на статут СОЗу. Біднота обурилась таким нахабством і вимагала скликати ще раз збори, аби довести куркульні, що ніякого примушення немає, і збори зібрались вдруге. Крім голів двору на збори пішли старі дідуся, жіноцтво, молодь і підтвердили свою постанову, вимагаючи найскоріше оформлювати артіль» (село Жадани Дашівського району — писала жінка).

Таких дописів безліч. Якщо звернутись до складу дописувачів, то треба відзначити, що про колективізацію пише багато таких людей, які ніколи до газети не писали»²⁰⁵.

Звісно, й подібних документів багато, й водночас вдосталь свідчень прямо протилежного змісту і характеру (прохання захистити від неправових рішень, дій органів влади, роз'яснити закони, скарги на чиновництво тощо). Однак самими фактами легального звертання до владних структур (особливо часто кореспонденції направлялися до друкованого органу ЦК КП(б)У «Радянське село») селяни, дописувачі шукали порозуміння з режимом (який, судячи з усього, далеко не завжди й полюбляли, бо не всі його кроки, лінія поведінки подобалися), вірили, що таке можливе на засадах справедливості, навіть виявляли прагнення до підтримки офіційної політики розкуркулення і колективізації.

Навпаки, перлюстрація листування громадян (зокрема йдеться про червоноармійців), а також анонімки свідчать про інші, противладні настрої значної частини сільського населення.

Проте наведене вище має на меті не так протиставлення одних матеріалів іншим і досягнення в такий спосіб заперечення «небажаних» висновків, як **виключення однієї категоричності в осягненні надскладної проблеми**.

Можливо, пізніше відтворювана картина буде дещо скоригована анонсованими завершальними двома томами видання «Совершенно секретно»: Лубянка–Сталину», випуск яких чомусь затримується. Втім, у спеціальній кандидатській дисертації Б. Патриляк наводить такі дані: від початку 1932 р. до 15 липня в УСРР органами ДПУ було зафіксовано 923 масові селянські виступи (з 1630 по СРСР), що становило 56,62% від загальносоюзної кількості. В 1932 р. органи ДПУ зафіксували 114 політичних та 1013 кримінальних банд²⁰⁶. Однак уже сьогодні в історіографії поширена думка, що знесилені від голоду селяни України просто не могли чинити скільки-небудь масштабного та інтенсивного спротиву владі в 1932–1933 рр.²⁰⁷

Жодної критики не витримує і логіка правників та їхня позиція в судовому процесі. Мотивом злочину щодо української нації вони визначають те, що **«лише вона (українська нація. — В. С.) могла (!?) реалізувати закріплене Конституцією СРСР 1924 року право на самовизначення шляхом виходу з СРСР і утвердження незалежної української держави»**. Мабуть, у судовій практиці ще не було випадку, щоб передбачення, згодом видавалися за доказ, неспростовний аргумент.

Фантазії так далеко заводять тих, хто бажає видати бажане за дійсне, що вищезгадану аргументацію вони **вважають достатнім мотивом для вчинення злочину**, а відтак у притаманній для себе манері переходять до «обґрунтування» положення, згідно з яким «для вчинення геноциду Сталін Й. В. разом із вказаними особами розробили план створення штучного голоду в УСРР».

Не дивно, що навіть натяку в наведених документах (їхній зміст також передається в довільній, а не цитатній формі) немає на існування згаданого плану. Вирвані із загального контексту функціонування партійно-державних організацій, вони формують однобічне, викривлене уявлення про становище в радянському суспільстві, про сутність проблем, які мали розв'язувати керівники партії і держави, зважаючи не лише на внутрішні, а й на геополітичні чинники.

Усе вищенаведене дозволяє кваліфікувати позицію сторони обвинувачення як упереджену, необ'єктивну, зумовлену прагненням за будь-яку ціну реалізувати замовне завдання із наперед заданим висновком.

Подібна поведінка судових інстанцій, безперечно, завдає ще одного, нищівного удару по й так уже підірваному, вкрай низькому авторитету судової влади України.

А оздоровленню політичного клімату не сприяють перманентні спроби поспекулювати на непростій проблемі, привертаючи до себе увагу, зчиняючи галас через апеляційні скарги до судів щодо заперечень тодішнім Президентом України В. Януковичем, громадянами держави Голодомору як геноциду українського народу²⁰⁸.

Оскільки у вищезазначеному судовому процесі виявилася активно задіяною, як, утім, і в інших голодоморно-геноцидних акціях періоду президентства В. Ющенка, Служба безпеки України, її співробітники, звичайно, намагалися турбуватися про своє професійне реноме через поширення інформації, яка б сприймалася як неупереджено-об'єктивна. З цією метою видавалися збірники, підготовлені працівниками відомства²⁰⁹.

Вступні статті, коментарі до цих збірників за спрямуванням, змістом, суттю й характером аргументації мало чим відрізнялися від схем, штампів істориків, які пропагували геноцидну версію подій 1932–1933 рр., хоча це не завжди напряму кореспондувалося з тими документами, які вміщувались до згаданих видань, в усякому разі, завжди впадало в око різночитання щодо узагальнюючих оцінок і висновків, передусім про зарані задуманий, заздалегідь спланований, жорстоко організований голодомор проти українців.

Ще помітніші подібні тенденції у спеціальному довідковому виданні²¹⁰. У ньому наведено повний перелік усіх розсекречених документів Галузевого державного архіву СБУ про голод 1932–1933 рр. в Україні (таких 420), який завершують «Матеріали кримінальної справи №475»²¹¹ (тобто матеріали до суду).

Першу групу документів (1–51) становлять документи таємного діловодства²¹², другу (52–98) — нормативно-розпорядчі документи²¹³, а далі йдуть архівно-кримінальні справи, агентурно-оперативні документи, документи оперативно-статистичної звітності, документи особливого походження та листівки, спогади очевидців та їхніх нащадків²¹⁴. При всій важливості й цінності кожного з анованих документів особливу увагу привертають зібрані в перших двох рубриках, оскільки апріорі можна було розраховувати на те, що саме вони є носіями інформації про організований, спланований голод і т. ін. Однак з опублікованого такого висновку зробити не можна. Так, нормативно-розпорядчі документи — це не рішення таких форумів, як з'їзди, конференції ВКП(б), пленуми її ЦК та засідання Політбюро; Ради Народних Комісарів (протоколи, директиви, листи, вказівки); ЦВК Рад Союзу РСР (закони, постанови); вищого керівництва цих установ, що загальноприйнято вважати нормативно-розпорядчими документами. У відповідному розділі книги вміщено директиви, накази, телеграми інституцій і відповідальних осіб майже виключно ДПУ України, здебільшого з проблем локально-територіального характеру.

Масштабністю порушеного питання привертає увагу хіба що анотація документа №78. Це оперативний наказ по ДПУ УСРР від 13 лютого 1933 року №2 «Про чергові завдання агентурно-оперативної роботи органів ДПУ УСРР». Документ з'явився на розвиток оперативного наказу від 5 грудня 1932 р., де йшлося про «нанесення рішучого удару по всіх куркульсько-петлюрівських елементах»²¹⁵. У самому ж документі процитована фраза має таке продовження: «елементах, які активно протидіють і зривають основні заходи радянської влади і партії на селі»²¹⁶.

Відповідь на питання, про які саме «елементи» йдеться, можна знайти в самому документі: «Організований саботаж хлібозаготівель, осінньої сівби; організовані масові крадіжки в колгоспах і радгоспах; терор щодо найбільш стійких, витриманих комуністів і активістів села; перекидання на Україну восени минулого року десятків петлюрівських емісарів, поширення к[онтр]-р[еволюційних] петлюрівських листівок, особливо на Правобережжі, і аналіз агентурних матеріалів — **говорили за безумовне існування на Україні організованого к[онтр]-р[еволюційного] повстанського підпілля, зв'язаного із закордоном та інорозвідками, головним чином, польським головштабом**»²¹⁷ (виділено в документі мною. — В. С.).

Подальшу інформацію про знешкодження контрреволюційного повстанського підпілля в Україні, яке охопило до 200 районів та близько 30 залізничних станцій і депо, а також низку пунктів прикордонної полоси, автори анотації подають терміном «викрили», беручи слово в лапки, що, мабуть, слід сприймати як фальсифікацію, перебільшення результатів роботи спецорганів — попередників сучасного покоління того ж відомства. На завершення вкрай лапідарного сюжету зазначено: «В наказі №2 констатувалося існування збройного повстання в Україні навесні 1933 р. з метою повалення радянської влади та проголошення Української незалежної республіки. Наказ №2 зобов'язував керівників та оперативних співробітників органів ДПУ УСРР посилити репресивні заходи»²¹⁸.

При ознайомленні із самим документом привертають увагу дуже немало важні «подробиси» проведеної органами ДПУ операції (в анотації про них ні слова, начебто весь зміст діяльності спецслужб полягав лише у фабрикуванні справ, які не мали нічого спільного з реальним життям): «У процесі ліквідації встановлено зв'язок підпілля з закордонними українськими націоналістичними центрами (УНР, УВО і УНДО) і польським Головштабом.

Викрита велика шпигунська мережа, впроваджена в Розвідоргани, промпідприємства, транспорт і об'єкти оборонного будівництва.

ЕКУ ДПУ УСРР викрита контрреволюційна організація в сільському господарстві України, пов'язана з аналогічними к[онтр]-р[еволюційними] організаціями в Москві, інших частинах Союзу і з закордоном.

Аналіз ліквідованих за цей час справ говорить про те, що в даному випадку ми зіткнулись з єдиним, ретельно розробленим планом організації збройного повстання на Україні навесні 1933 року з метою повалення радянської влади і встановлення капіталістичної держави, так званої «Української незалежної республіки» (виділено в документі. — В. С.)²¹⁹.

Побіжно зауважимо, що в ретрансляції змісту документа сучасними аналітиками із СБУ лапки щодо Української незалежної республіки зникають (можливо для того, щоб читач повірив, ніби в такому випадку йдеться не про надумані, а реальні плани). Але головне не в цьому.

Фраза в анотації побудована так, щоб приховати те, що операція зі знешкодження антирадянських сил **уже проведена** і в документі йдеться про заходи з ліквідації остаточної загрози для можливої організації нових контрреволюційних формувань і **«нанесення своєчасного рішучого удару по організаторам зриву заходів щодо сівби»**²²⁰ (виділено в документі. — В. С.).

Переакцентування, які здійснені авторами довідника, очевидні: створити враження про планування «терору голодом» українців.

Ще раз звернемо увагу на дату під документом: 13 лютого 1933 року — час, коли головна державна турбота зводилась до організації весняних польових робіт, а свої найважливіші завдання спецслужби вбачали в забезпеченні блокування перешкод у надважливій для народу справі. На той же час припадає і відносно розширення допомоги Україні хлібними ресурсами із загальносоюзних фондів, що визнають і ті дослідники, які дотримуються геноцидної версії подій. Кваліфікуючи згаданий наказ однією з ключових ланок у системі доказів на користь висновку про заздалегідь спланований голодомор-геноцид проти України й українців, у передмові до довідника водночас зазначається нереальність планів щодо підготовки антирадянського повстання в республіці: «Тут немає рації зупинятись на реальності таких планів в Україні після неодноразових операцій з

вилучення холодної і нарізної зброї, після введення непосильних податків, розкуркулення, арештів і заслання найбільш активної частини українського населення як у селах, так і в містах. На цей час збройне повстання, здійснене за єдиним планом з метою відновлення УНР, було абсолютно неможливим. Проте це не могла не знати керівна комуністична верхівка, але, очевидно, така інформація була їй потрібна, **щоб раз і назавжди покінчити з українською нацією**. Її відродження в роки «українізації» породило проблеми для більшовицької імперії, яка не могла існувати без України, але не без національно свідомих українців. Тому збіг у часі проголошеного повстання і повного вилучення істотних припасів в українських селян, позбавлення їх засобів існування при вкрай обмеженій можливості поряткуватись за межами України не є випадковим»²²¹.

Слова в цитаті «щоб раз і назавжди покінчити з українською нацією» виділено мною (В. С.). Якщо в авторів-апологетів концепції геноциду голодомором зустрічаються твердження про наміри знищення певної частини української нації, то про плани докорінно, всю виморити її голодом не наважувався писати ніхто. Однак, мабуть, якщо захотіти, в нездоровому азарті можна вдатися й до таких крайнощів.

До групи «документів таємного діловодства» у виданні, підготовленому співробітниками ГДА СБУ, віднесено за наявності відповідної атрибутики (таємних грифів різного рівня) й датовані 1932–1933 рр. 20 матеріалів, так би мовити, вищого союзно-державного масштабу, які збереглися у фондах галузевого архіву. Власне, подається короткий виклад-оцінка лише трьох таких за сутністю, інституційним рівнем документів: № 2, 3 і 11.

Перші два є похідними від постанови ЦВК і РНК СРСР від 7 серпня 1932 р. «Про охорону майна державних підприємств, колгоспів та кооперацій і зміцнення суспільної (соціалістичної) власності».

13 вересня 1932 р. було схвалено Інструкцію Верховного суду СРСР і ОДПУ про застосування названої постанови, а 16 вересня Політбюро ЦК ВКП(б) затвердило цю Інструкцію. (До речі, й натяку на те, що постанова спрямована проти України чи її народу, як, утім, і згадки про будь-який інший регіон, в ній немає²²². Документ розрахований на реалізацію в усіх республіках, регіонах СРСР).

Характеризуючи перший документ, укладачі довідника зазначають: таємна інструкція була адресована Верховному суду СРСР та Прокуратурі СРСР, народним комісаріатам юстиції союзних республік, головам крайових (обласних) судів, крайовим (обласним) прокурорам, головам та прокурорам лінійних судів, районним прокурорам, голові ДПУ УСРР, повноважним представникам ОДПУ, ДТВ ОДПУ, начальникам оперативних секторів. Отже, мова йшла про всю країну без винятку. Україна не виділялася. Далі в анотації говориться: «Документ, розроблений і ухвалений з ініціативи СТАЛІНА, деталізував механізм застосування постанови ЦВК і РНК СРСР від 7 серпня 1932 р. — закону, прозваного в народі «законом про п'ять колосків». Інструкція регламентувала, зокрема, покарання куркулів та інших «соціально ворожих» елементів, вимагала за найменше псування сільськогосподарського реманенту, викрадення хліба чи колгоспного майна застосовувати без будь-яких послаблень вищу міру покарання — розстріл, а в окремих випадках — 10-річний термін ув'язнення. Вироки мали виноситись не більш як за п'ятнадцять днів. Інструкція надавала закону силу зворотної дії»²²³.

Про Україну, українців знову не згадується.

Зате в передмові до видання наголошується: «Хоча в документі роз'яснювалося, що законом від 7 серпня належить послуговуватися в промисловості, сільському господарстві, на транспорті та в системі торгівлі, **фактично це був зашморг передусім для українських селян** (виділено мною. — В. С.). Фатальна роль у його затягуванні відводилась сільському та районному партійному і господарському активу»²²⁴.

Схвалена Політбюро й охарактеризована співробітниками СБУ вищеназвана інструкція була направлена через три дні членам ЦК ВКП(б), заступникові голови ОДПУ В. Балицькому. Про це в довіднику з посиланням на витяг із протоколу засідання Політбюро ЦК ВКП(б) сказано: «Із документом, підписаним

СТАЛІНИМ, надсилалася Інструкція про застосування постанови ЦВК і РНК СРСР від 7 серпня 1932 р., «Закону про п'ять колосків»²²⁵.

Важко зрозуміти, чому означене було розцінено аналітиками-укладачами довідника як «пряма вказівка СТАЛІНА та його оточення органам ДПУ УСРР активніше включитися в неоголошену війну проти селян. Була обов'язковою для виконання керівними й оперативними співробітниками ДПУ»²²⁶.

Можливо, автори вважають достатнім посилання на те, що документ направлявся В. Балицькому, якого в передмові називають «повноважним представником ОДПУ в Україні», хоча у примітці до посилання прямо написано: «3 листопада 1932 р. В. Балицький — «особливо уповноважений ОДПУ на Україні», з лютого 1933 — голова ДПУ УСРР»²²⁷.

Однак чи то у фахівців з СБУ вийшла плутанина — недогляд щодо дат — вони явно «не стикуються», чи знову бажання досягти «потрібного» результату зумовило невиправданий крок.

Нарешті, про «Таємний лист Й. Сталіна керівникам партійних і радянських органів щодо хлібозаготівель в Оріхівському районі України від 7 грудня 1932 р.». Ось його повна анотація в довіднику: Таємний лист адресований усім членам і кандидатам ЦК та ЦКК, секретарям обкомів, крайкомів, національних ЦК, всім секретарям райкомів та головам райвиконкомів, усім членам-партійцям колегії Наркомзему СРСР.

Блискавична реакція вождя на надіслані головою ДПУ УСРР С. РЕДЕНСОМ в секретний відділ ЦК ВКП(б) сфабриковані матеріали слідства у справі опору хлібозаготівлям в Оріхівському районі Дніпропетровської області. СТАЛІН орієнтував на посилення репресій щодо так званих ворогів з партійним квитком у кишені і вимагав негайного арешту та покарання керівників Оріхівського району шляхом тюремного ув'язнення терміном на 5–10 років.

Генеральний Секретар ЦК ВКП(б) СТАЛІН

Населені пункти та регіони: Оріхівський район.

Україна, Радянський Союз, Росія»²²⁸.

У даному випадку анотація документа майже адекватна змісту першоджерела. Річ у тому, що інформація С.Реденса могла бути розцінена Й.Сталіним як «сфабриковані матеріали слідства» після ретельного аналізу всієї справи (це буде зроблено значно пізніше)²²⁹, до чого Й.Сталін не вдався і, довірившись відповідним фаховим співробітникам охоронних органів, миттєво жорстко відреагував на «тривожний сигнал». Хоч як би там сталося, але провини з нього в цьому випадку знімати не можна.

Однак не можна не звернути уваги на інше, що є предметом розмови. В оригіналі листа чітко вказано адресати: «Всім членам і кандидатам ЦК і ЦКК, всім секретарям обкомів, крайкомів, нац[іональних] ЦК, усім секретарям райкомів і всім голрвквк*, усім членам-партійцям колегії Наркомзему СРСР»²³⁰.

Отже, події в Оріхівському районі України послужили Й. Сталіну поштовхом для постановки питань, які він вважав важливими, не щодо одного регіону України, а в масштабах усього СРСР. Про це прямо йдеться в першому ж (власне, одному з двох авторських — сталінських) абзаци: оскільки надіслані С. Реденсом матеріали «є **характерними для значної частини районів Радянського союзу** (виділено мною. — В. С.), то слід було б, на мою думку, звернути на них особливу увагу»²³¹.

Вважаючи за потрібне процитувати абзаци з праці В. Леніна «Як організувати змагання» щодо характеристики шахраїв і обманщиків, якими він вважав партійних переродженців («вороги з партквитком у кишені»), Й. Сталін висловив думку про те, що слід покарати конкретних осіб, названих С. Реденсом²³².

Тож знову йшлося не про Україну, українців як таких (громадян та ін.), а про характерне для радянської країни явище і сталінські пропозиції боротьби з ним у союзному масштабі. Інші матеріали цього розділу (нормативно-розпорядчі документи) за походженням документи виконавського рівня — повідомлення, доповідні записки, довідки, огляди, звіти, підготовлені в системі ДПУ УСРР.

* Головам районних виконавчих комітетів рад.

Згадані чотири позиції (інші документи, які можна було б віднести до директивно-розпорядчих, у виданні не наводяться) й лягли в основу висновків у супровідному оглядовому нарисі «Голодомор 1932–1933 рр. в Україні: інформаційні ресурси документів ГДА СБУ»²³³. Гадаємо, кожен бажаючий може пересвідчитися в тому, що, припустившись в анотаціях документів певних неточностей-перебільшень, у вступній статті ця тенденція дедалі посилюється.

Як рафінований висновок пропонується така схема: «Грунтуючись на джерельній базі ГДА СБУ, фахівці Служби дійшли висновку: геноцид Українського народу став наслідком навмисних дій сталінського тоталітарного режиму... Постанова ЦВК і РНК СРСР від 7 серпня 1932 р., Інструкція з її застосування, ініційована Сталіним і затверджена на політбюро ЦК ВКП(б), «Оріхівська» та подібні справи, накази ДПУ УСРР від 5 грудня 1932 р. та 13 лютого 1933 р. є тими викривальними документами, що підтверджують наміри партійно-державної верхівки створити в українському селі умови, несумісні з життям. Цей намір остаточно став реальністю у 1933 р., на який припав пік Голодомору-геноциду і коли, за інформацією ДПУ, мало вибухнути загальноукраїнське повстання з метою проголошення Української незалежної республіки. Оперативні накази, розпорядження ДПУ УСРР, які нерідко ретранслявали рішення партійно-державних органів та ОДПУ або ж ініціативно ставили завдання своїм підрозділам, мали виразно антиукраїнське спрямування. «Антирадянська», «контрреволюційна», «шкідницька», «повстанська» діяльність в Україні й надалі асоціювалась з «петлюрівщиною», «махновщиною», «українським націоналізмом»²³⁴.

З погляду вищенаведеного аналізу тих документів, якими оперують автори довідника, сутності й характеру здійсненого ними анотування відповідних матеріалів визнати запропоновані узагальнення високо-фаховими та й просто логічними не видається можливим.

Чи розуміють це творці видання — сказати важко, як нелегко пояснити очевидний розрив, невідповідність між власне першоджерелами та їх тлумаченнями, оцінками.

Можливо, так сталося, зокрема, й тому, що книга виходила наприкінці 2010 р., тобто мало не через рік після того, як зазнала фіаско спроба суду, ініціатором якого стала Служба безпеки України, точніше, мабуть, її тогочасне керівництво.

Далі буде

ПРИМІТКИ:

¹⁶⁸ Відомості Верховної Ради України. — 2006. — № 50. — С. 504.

¹⁶⁹ Там само.

¹⁷⁰ У Партії регіонів із закону про Голодомор хочуть забрати слово «геноцид» // Zaxid.net. — 2010. — 16 серпня: [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://zaxid.net/news/showNews.do?u_partiyi_regioniv_iz_zakonu_pro_golodomor_hochut_zabrati_slovo_laquo-genotsidraquo&objectId=1109097

¹⁷¹ Там само.

¹⁷² Конституція України. Текст Основного Закону з офіційними тлумаченнями Конституційного Суду. — К., 2003. — С. 11, 17.

¹⁷³ Див., напр.: Толочко П. Про «хороший» Захід і «поганий» Схід / П. Толочко. — К.: «Друкарня «Бізнесполіграф», 2008. — С. 27–28; Його ж. Украина в оранжевом интерьере / П. Толочко. — К.: АДЕФ-Украина, 2012. — С. 7–8, 19–20, 107–115.

¹⁷⁴ Таугер М. Голод, голодомор, геноцид: Голод, сельское хозяйство и советская сельскохозяйственная политика / М. Таугер; [пер. с англ.]. — К.: Еженедельник «2000»; Изд-во «Довіра», 2008. — С. 20, 21.

¹⁷⁵ Там само. — С. 22.

¹⁷⁶ Голодомор 1932–1933 років в Україні за документами ГДА СБУ. Анотований довідник. — К., 2010. — С. 368.

¹⁷⁷ Там само. — С. 369–371.

¹⁷⁸ Там само. — С. 372–376.

¹⁷⁹ Международная комиссия по расследованию голода на Украине 1932–1933 годов. — С. 9.

- ¹⁸⁰ Голодомор 1932–1933 років в Україні за документами ГДА СБУ. — С. 377–415.
- ¹⁸¹ Там само. — С. 379.
- ¹⁸² Там само. — С. 411.
- ¹⁸³ Детальніше див.: Солдатенко В. Ф. Україна в революційну добу: Історичні есе-хроніки. У 4-х т.: Т. III. Рік 1919. — К., 2010. — 453 с.
- ¹⁸⁴ Див.: Солдатенко В. Ф. Винниченко і Петлюра: політичні портрети революційної доби. — К., 2007. — С. 462–529; Його ж. Україна в революційну добу: Історичні есе-хроніки. У 4-х т.: Т. IV. Рік 1920. — К., 2010. — 442 с.
- ¹⁸⁵ Другий Зимовий похід, або Листопадовий рейд. — К., 2006. — 248 с.
- ¹⁸⁶ Детально див.: Солдатенко В. Ф. У пошуках соціальної й національної гармонії (ескізи до історії українського комунізму). — К., 2006. — 479 с.
- ¹⁸⁷ Див.: Солдатенко В. Ф. Три Голгофи. Політична доля Володимира Винниченка. — К., 2005. С. 126–244; 296–342.
- ¹⁸⁸ Дьяков Ю. Л., Колоднікова Л. П., Бушуева Т. С. Протестное движение в СССР (1922–1931 гг.) Монархические, националистические, контрреволюционные партии и организации в СССР: их деятельность и отношения с властью. По документам ВЧК–ОГПУ. — М., 2012. — 332 с.
- ¹⁸⁹ Там само. — С. 282–283.
- ¹⁹⁰ Там само. — С. 283.
- ¹⁹¹ Див., напр.: Шаповал Ю. І. Україна 20-х — 50-х років: сторінки ненаписаної історії. — К., 1993. — С. 71–84; Його ж. Політичний терор і тероризм в Україні. XIX–XX ст. Історичні нариси. — К., 2002. — С. 402–410 та ін.
- ¹⁹² Див., напр.: Гриневич Л. Ціна сталінської «революції згори»: українське селянство в очікуванні на війну // Проблеми, судження, пошуки. Міжвідомчий збірник наукових праць. Вип. 16. — С. 297–301.
- ¹⁹³ «Совершенно секретно»: Лубянка — Сталину о положении в стране (1922–1934 гг.). — Т. 8. Ч. 1–2. — М., 2008. — 1738 с.
- ¹⁹⁴ Там само. — С. 1254–1255, 1346–1347.
- ¹⁹⁵ Трагедия советской деревни. Коллективизация и раскулачивание. Документы и материалы. 1927–1939. — Т. 2 — Ноябрь 1929–декабрь 1930. — М., 2000. — С. 803.
- ¹⁹⁶ Віола Л. Колективізація та історія // Васильєв В., Лінн В. Колективізація і крестьянське спротивлення на Україні (ноябрь 1929–март 1930 гг.). Колективізація і селянський опір на Україні (листопад 1929–березень 1930 рр.) — Вінниця, 1997. — С. 38.
- ¹⁹⁷ Там само.
- ¹⁹⁸ Viola L. Peasant Rebels Under Stalin: Collectivization and the Culture of Peasant Resistance. — N.-Y.: Oxford University Press, 1996. — P. 103–105, 136, 140.
- ¹⁹⁹ Див.: Там само. — С. 256 та ін.
- ²⁰⁰ Див.: Васильєв В. Перша хвиля суцільної колективізації і українське селянство // Васильєв В., Віола Л. Колективізація і крестьянське спротивлення на Україні (ноябрь 1929–март 1930) — С. 86.
- ²⁰¹ Там само. — С. 81.
- ²⁰² Там само. — С. 214, 218.
- ²⁰³ Там само. — С. 70–97.
- ²⁰⁴ Там само. — С. 404–458.
- ²⁰⁵ Там само. — С. 419.
- ²⁰⁶ Патриляк Б. К. Опір українського селянства соціально-економічним заходам Радянської влади у 1927–1933 рр. — Автореф. дис. канд. іст. наук. — К., 2012. — С. 11.
- ²⁰⁷ Васильєв В., Віола Л. Назв. праця. — С. 39; Гриневич Л. Назв. праця. — С. 301.
- ²⁰⁸ У Партії регіонів із закону про Голодомор хочуть забрати слово «геноцид» // *Zaxid.net*. — 2010. — 16 серпня: [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://zaxid.net/news/showNews.do?u_partiyi_regioniv_iz_zakonu_pro_golodomor_hochut_zabrati_slovo_laquo-genotsidraquo&objectId=1109097 (Див. напр.: tsn.ua/.../snd-vipravdav-yanukovicha).
- ²⁰⁹ Див.: Розсекречена пам'ять. Голодомор 1932–1933 років в Україні в документах ГПУ–НКВД. — К., 2007. — 604 с. Розсекречена пам'ять. Голодомор 1932–1933 років в Україні в документах ГПУ–НКВД. — К., 2008. — 604 с.
- ²¹⁰ Голодомор 1932–1933 років в Україні за документами ГДА СБУ. Анотований довідник. — Львів, 2010. — 472 с.
- ²¹¹ Там само. — С. 363–415.

- ²¹² Там само. — С. 53–88.
- ²¹³ Там само. — С. 89–111.
- ²¹⁴ Там само. — С. 113–361.
- ²¹⁵ Там само. — С. 102.
- ²¹⁶ Розсекречена пам'ять. Голодомор 1932–1933 років в Україні в документах ГПУ–НКВД. — С. 512
- ²¹⁷ Там само. — С. 511.
- ²¹⁸ Голодомор 1932–1933 років в Україні за документами ГДА СБУ. — С. 102.
- ²¹⁹ Розсекречена пам'ять. Голодомор 1932–1933 років в Україні в документах ГПУ–НКВД. — С. 512.
- ²²⁰ Там само. — С. 512–513.
- ²²¹ Там само. — С. 36.
- ²²² Документы свидетельствуют. Из истории деревни накануне и в ходе коллективизации 1932–1932 гг. — М., 1989. — С. 476–478.
- ²²³ Там само. — С. 56.
- ²²⁴ Там само. — С. 57.
- ²²⁵ Там само.
- ²²⁶ Там само.
- ²²⁷ Там само. — С. 33.
- ²²⁸ Там само. С. 63.
- ²²⁹ Там само. — С. 272–273.
- ²³⁰ Розсекречена пам'ять. Голодомор 1932–1933 років в Україні в документах ГПУ–НКВД. — С. 425.
- ²³¹ Там само.
- ²³² Там само. — С. 425–426.
- ²³³ Голодомор 1932–1933 років в Україні за документами ГДА СБУ. — С. 31–51.
- ²³⁴ Там само. — С. 32, 36–37.

«Дать общее представление о Коммунистической партии Украины...»

К выходу в свет учебного пособия «Основы партийного строительства»

«Данное издание, — заявляется в предисловии к книге, — преследует цель — **дать общее представление о Коммунистической партии Украины:** на каких началах она строится и действует, какие цели и задачи ставит перед собой. Всё это охватывается общим понятием — «ОСНОВЫ ПАРТИЙНОГО СТРОИТЕЛЬСТВА»* (с.3).

В советский период истории собственных учебных пособий по вопросам партстроительства Компартия Украины не издавала. В этом просто не было необходимости, так как республиканская парторганизация являлась составной частью КПСС и руководствовалась общими для всех её отрядов программными и нормативными документами.

Положение кардинально изменилось вследствие контрреволюционного переворота 1991 года. После 70 с лишним лет деятельности в союзном государстве, где осуществлялось строительство социализма, Компартия, являвшаяся правящей в республике, теперь вынуждена действовать в независимой стране, где реставрирован капитализм, где зарегистрировано более двухсот партий, причём КПУ является не просто одной из многих, а оппозиционной антинародному режиму, к тому же гонимой, преследуемой. Это потребовало внесения серьёзных изменений в практику партийного строительства.

Чтобы коммунисты имели возможность целеустремлённо участвовать в строительстве партии, нужно было прежде всего разработать основополагающие документы — Программу и Устав КПУ. Программа была принята партийным съездом в 1995 году, Устав — в 1993 году (на последующих съездах в него вносились изменения).

Важнейшей вехой в строительстве партии стал её 44-й съезд, принявший 19 июня 2011 года Программу КПУ в новой редакции и в тот же день внесший ряд изменений и дополнений в Устав. Эти основополагающие документы и определили содержание учебного пособия «Основы партийного строительства». Отражены в нём

* **Основы партийного строительства. Учебное пособие.** Составители Крючков Г.К., Мигович И.И., Шиловцев Ю.В., Бойко И.Г. — К.: ТОВ «Друкарня «Бізнесполіграф»; 2014. — 292 с.

также другие важнейшие решения стратегического характера, принятые съездами и Центральным Комитетом.

Авторский коллектив сборника составили опытные партийные работники: Симоненко П.Н. (руководитель, раздел XIII), Алексеев И.В. (раздел VII), Буйко Г.В. (разделы II, IX), Крючков Г.К. (предисловие, раздел III), Кухарчук Н.А. (раздел XII), Мартынюк А.И. (раздел VI), Матвеев В.Г. (раздел VIII), Мигович И.И. (раздел I), Мнацаканов С.А. (раздел XII), Оплачко В.Н. (раздел V), Пономаренко Г.Г. (раздел IV), Попов Г.Д. (разделы II, IX), Сахарова Л.П. (раздел XII), Соколюк А.А. (раздел XI), Цыбенко П.С. (раздел X), Шиловцев Ю.В. (раздел I). Почти все авторы — члены ЦК КПУ, многие участвовали в возрождении партии в 1993 году.

Обобщив исторический опыт КПСС и Компартии Украины, а также других отрядов мирового коммунистического движения, авторы книги сформулировали вывод, что «**предметом партийного строительства** как науки является:

партия как живой общественно-политический организм с чёткой, эффективно действующей организационной структурой, многогранными функциями, формами и методами работы;

закономерности развития партии, механизм их проявления и использования в практической работе, организации внутрипартийной жизни, осуществлении роли в обществе;

идейно-теоретические, политические и организационные основы партии; принципы членства в ней, вопросы регулирования роста и укрепления партийных рядов; формы и методы организаторской и политической работы в массах; проблемы идеологической работы;

принципы взаимоотношений и взаимодействия с другими политическими партиями и общественными организациями, органами власти; условия заключения союзов, создания блоков с другими политическими силами; принципиальные подходы к разработке стратегии и тактики партии;

организация работы первичных партийных организаций, партийных комитетов всех уровней, их аппарата; пути совершенствования стиля и методов партийной работы, развития активности партийцев,

ответственности партийных комитетов, первичных организаций и всех коммунистов за претворение в жизнь политики партии;

пути разрешения противоречий, возникающих в ходе практического применения принципов партийного строительства, приведения форм организации и методов деятельности партии в соответствие с её содержанием, задачами каждого нового исторического этапа» (с.5–6).

К основному тексту пособия приложены: Программа Коммунистической партии Украины, принятая в новой редакции 44-м съездом партии 19 июня 2011 года; Устав Коммунистической партии Украины, принятый I съездом КПУ 19 июня 1993 года, с изменениями и дополнениями, внесенными 44-м съездом Компартии Украины 19 июня 2011 года.

Приложены также различные нормативные документы Центрального Комитета и Центральной Контрольной Комиссии партии. В их числе инструкции (в редакции от 26 ноября 2011 года): об учёте членов партии и партийной статистике; о членских взносах членов партии; о порядке выборов в партии и отзыва из состава выборных органов; о порядке рассмотрения дел о нарушении членами партии уставных требований и апелляций по принятым решениям, а также положение о ЦКК КПУ, положение о контрольно-ревизионных комиссиях региональных и местных организаций партии, положения о фракции КПУ в Верховной Раде Украины и её партийной организации. В приложения включен и Закон о политических партиях в Украине.

Собственно учебный материал разбит на тринадцать разделов, причём каждый снабжён списком использованной литературы и вопросами для обсуждения.

В разделе I «Марксистско-ленинское учение о революционной партии» раскрывается теоретическая и практическая деятельность К.Маркса, Ф.Энгельса и В.И.Ленина по созданию коммунистической партии — политической организации рабочего класса, партии решительной классовой борьбы за победу социализма и коммунизма. Авторы раздела делают вывод: «Овладение идеями марксизма-ленинизма, опытом большевистской партии — РСДРП, РСДРП(б), РКП(б), ВКП(б), КПСС — является мощным стимулом для коммунистов нынешнего времени, в сложных условиях ведущих борьбу с режимом реставраторов капитализма, за социалистический путь общественного развития» (с.27).

Авторы раздела II «Исторический путь Компартии Украины», изложив основные события партийной жизни прошлого века, уделили особое внимание процессу возрождения КПУ после незаконного запрещения в августе 1991 года и борьбе партии с антинародным режимом реставраторов капитализма.

«Залог боеспособности партии», — так назван раздел III, в котором «речь идёт о принципах партийного строительства —

руководящих, исходных идеологических и организационных началах, объединяющих всех членов Компартии Украины, основополагающих установках её деятельности» (с.44).

Среди принципов автор раздела выделяет следующие: верность коммунистической идее, творческому марксизму-ленинизму, твёрдость в отстаивании принципиальных позиций; обеспечение во всей деятельности партии научного подхода; единство мысли и действия, то есть организационное единство, основанное на соблюдении требований демократического централизма; связь с массами; политическое обличение мерзостей капиталистического строя; творческий подход к выбору форм организации и методов борьбы; интернационализм, непримиримая борьба с национализмом и шовинизмом, с любыми проявлениями национальной узости, ограниченности и чванства.

Подчёркивается, что основополагающими документами, в которых закреплены принципы организации и деятельности партии, являются Программа и Устав: «Указанные документы дают объёмное представление о Коммунистической партии Украины — передовом отряде, организующем борьбу трудящихся против антинародного режима, за возвращение Украины на социалистический путь развития» (с.55).

Различные направления партстроительства освещаются в последующих разделах — «Членство в Компартии Украины», «Основа партии» (о первичных парторганизациях), «Руководящие органы партии. Коллективность — один из главных принципов партийного руководства», «Сердцевина партийного руководства» (о работе с кадрами). «Контроль и проверка исполнения — важнейший принцип партийной деятельности», «Организация идеологической работы», «Партия и массовые организации трудящихся», «КПУ — боевой отряд мирового коммунистического движения», «Партийный аппарат. Партийное хозяйство».

Раздел XIII «Партийная работа как наука и искусство» является заключительным. «Партийную работу принято называть наукой и искусством. И для этого имеются все основания», — пишет автор раздела первый секретарь ЦК КПУ П.Н.Симоненко (с.161). И далее разъясняет эти понятия. (Статья печатается в этом номере журнала «Комуніст України»).

Компартия Украины, действуя сегодня в чрезвычайно сложной, полной разных опасностей обстановке, стремится во всём следовать высоким требованиям, предъявляемым к партийной работе. Успеху коммунистов в их справедливой борьбе будет способствовать строгое следование марксистско-ленинским принципам партийного строительства, изложенным в учебном пособии «Основы партийного строительства».

Книга издана на русском языке, готовится к печати её украиноязычный вариант.

В. ТРУШКОВ

Рабочий класс в канун Майдана

Киевский Майдан ещё 10 лет назад стал символом «цветных революций». Нынешние события, породившие кровь людскую, о которой известный украинский писатель Михаил Стельмах писал, что она не водица, укрепили такую репутацию Майдана. Захват государственной власти правонационалистическими, неонацистскими силами придал этому символу (не площади в центре Киева, а политическому явлению, растёкшемуся по всей братской стране серо-коричневатой заразой) глобальный характер. Конечно, Майдан — это не научное понятие, которое всегда призвано указывать на сущность явления, а только знак этого явления, требующего глубокого, строго научного осмысления. Книга «Рабочий класс Украины: вчера и сегодня» — первая ласточка научной работы, ставшей неотложной теоретической потребностью*.

Научное исследование, о котором идёт речь, знаковое во многих отношениях. Рискну утверждать, что, во-первых, это — первое самостоятельное «полнометражное» исследование, проведённое Институтом проблем социализма, который был создан Центральным Комитетом КПУ. Библиотека произведений, вышедших благодаря деятельности этого института, весьма солидна. Но перед нами — его особое детище: социологическое исследование создано институтским коллективом от его задумки до выпуска книги (кстати, она вышла неплохим для нынешних времён тиражом — 2000 экземпляров).

Во-вторых, исследование было задумано до нынешней украинской трагедии. Опрос проводился в сентябре—октябре 2013 года, когда баррикады ненависти строились ещё на бумаге в кабинетах, точные адреса которых пока скрываются. В целом рабочий класс не поддержал Майдан, лишь незначительная его часть

была там на подхвате. Но пролетариат не стал и противовесом Майдану. Книга помогает понять, почему так случилось.

В-третьих, «Рабочий класс Украины: вчера и сегодня» увидело свет уже после того, как Майдан сдул олигархический режим Януковича, заменив его классовым двойником, ещё более бесчеловечным. Исследование задумывалось для более полного понимания главной социальной базы КПУ. Теперь полученное знание приобретает уже не партийный, а национальный и интернациональный характер, так как помогает ответить на ключевой вопрос: способен ли украинский рабочий класс стать авангардом трудового народа в борьбе за поворот братской страны на магистральный путь развития человечества, на тот шлях, который ведёт к социализму?

В новых условиях возросла значимость раздела книги, который посвящён истории рабочего класса Украины. В главе о зарождении пролетариата значительное внимание уделено революционному характеру украинского пролетариата и его боевым традициям. Не исключено, что в нынешнем столетии придётся насыщать арсенал классовой борьбы опытом рубежа XIX—XX веков.

А он богатый: «В 1892 году рабочий-революционер Ю.Мельников основал в Киеве слесарную мастерскую, которая фактически стала школой обучения марксистских агитаторов. Ученики этой школы организовывали кружки на фабриках и заводах, распространяли марксистскую литературу, руководили забастовками». Далее читаем: «Для самоорганизации забастовочного движения в ряде городов Украины: Киеве, Екатеринославе, Луганске, Юзовке, Кременчуге, Горловке, Енакиеве возникли Советы рабочих депутатов. Они вводили 8-часовой рабочий день на предприятиях, устанавливали цены на продукты, организовывали охрану населения от погромщиков и хулиганов. Массово создавались профсоюзы и забастовочные комитеты.

---

* **Рабочий класс Украины: вчера и сегодня. По материалам социологических исследований.** — К.: ТОВ «Друкарня «Бізнесполіграф»; 2014. — 344 с.

В Харькове возникло Центральное бюро профсоюзов. Солидарность с революцией в России проявили и западноукраинские рабочие. Во Львове 31 декабря 1905 года, собравшись в здании Народного театра, они одобрили резолюцию, в которой приветствовали революцию. После этого в городе состоялась многотысячная революционная демонстрация.

Весьма познавательна глава «Становление и самоутверждение рабочего класса в УССР». В ней не только проанализирован самоотверженный труд Советской Украины в довоенные годы и в послевоенный период, но и обращено внимание на серьёзные противоречия общества в 1980-е годы. В частности, обоснованно обращается внимание на то, что «в годы перестройки положение рабочего класса в обществе заметно пошатнулось... Под видом плюрализма была развёрнута антисоциалистическая кампания... На выборах марта 1989 года, которые проходили на альтернативной основе, среди кандидатов оказалось мало рабочих... Партком одного из заводов в своей резолюции отмечал: «Вызывает недоумение тот факт, что партийные организации на самом деле самоустрашили от формирования кадрового состава высшего органа власти...» Если раньше в Верховном Совете СССР было 51,3% рабочих и колхозников, а в местных Советах — 69,3%, то теперь возникла возможность для формирования антирабочего буржуазного большинства».

Чрезвычайно насыщены богатым фактическим материалом главы, посвящённые советской системе профессиональной подготовки и повышения квалификации рабочих и формированию у рабочих Советской Украины социалистического отношения к труду. Описанный в них ценнейший опыт социалистического созидания наверняка пригодится народам Украины и России в грядущем возрождении товарищеского способа производства и общества социальной справедливости.

Центральное внимание в исследовании уделено, конечно же, современному периоду реставрации капитализма. Очень обстоятельно охарактеризована социальная структура кризисного украинского общества. Думается, она заслуживает того, чтобы читатели «Правды» получили возможность более подробно ознакомиться с её содержанием.

Убедительно показано: приватизация и «экономические реформы» на Украине проходили по тем же сценариям, что и в Российской Федерации.

Неудивительно, что классовая сущность реставрации капитализма на всём постсоветском пространстве была одинаковой. В этом смысле книга киевского Института проблем социализма крайне значима не только для украинского читателя, но и для озабоченных народной судьбой наших многонациональных соотечественников из всех бывших союзных республик.

Особого внимания заслуживает ряд глав, посвящённых осмыслению результатов эмпирического социологического исследования, которые составили основу книги (они написаны директором Института проблем социализма, доктором философских наук, профессором И.И.Миговичем). Именно здесь вдумчивый читатель может найти ответы на многие вопросы, касающиеся того трагического явления, которое общество окрестило Майданом. Исследуется влияние на общественные процессы уровня жизни и социального самочувствия рабочих, масштабов безработицы и обнищания населения, трудовой миграции и её социальных последствий.

Заставляет серьёзно задуматься об эффективности идеологической работы коммунистов глава, посвящённая поколенческому анализу политических взглядов рабочих.

Книга могла быть значительно острее, если бы писалась не в условиях, когда в суде рассматривается вопрос о запрете деятельности Коммунистической партии Украины и коммунистической идеологии в целом. Эту особенность момента читатель должен обязательно иметь в виду. А мы выразим удовлетворение тем, что идеологический арсенал коммунистов пополнился актуальным исследованием. Книга заставляет о многом задуматься. Она всем своим содержанием призывает не к классовому соглашательству, а к непримиримой борьбе труда с всевластием капитала.

*(Газета «Правда» №129 (30191)
21–24 ноября 2014 года)*

П. НАЗИМКО

Історія ЛКСМУ в документах і біографіях

Влітку 2014 року комсомольці різних поколінь, широка прогресивна громадськість відзначили 95-річчя Ленінської Комуністичної Спілки Молоді України. До знаменної дати ветерани комсомолу Юрій Никифорович Єльченко (перший секретар ЦК ЛКСМУ у 1960–1968 рр.) і Григорій Дмитрович Максименко (секретар ЦК у 1970–1978 рр.) підготували цікаву книгу про діяльність Спілки від моменту її заснування в 1919 році до розпаду Радянського Союзу*.

За формою викладу матеріалу «Пам'ять юності» належить до інформаційно-довідкових видань. Тут вміщено короткі звіти про всі двадцять сім з'їздів ЛКСМУ радянського періоду, окремі постанови ЦК комсомолу, короткі біографічні довідки про перших та інших секретарів Центрального Комітету, перших секретарів обкомів та міськкомів обласних центрів, відомості про комсомольське підпілля в роки Великої Вітчизняної війни, про направлення юнаків і дівчат за комсомольськими путівками на важливі народногосподарські об'єкти та в студентські будівельні загони.

Документальні видання з історії ЛКСМУ виходили в світ і раніше. Упорядниками одного з них — «Комсомол України: Сторінки історії. Події. Портрети» (К., 2004) були, разом з нині покійним працівником ЦК ЛКСМУ В.Ф.Возіановим, автори-упорядники книги «Пам'ять юності». Тепер вони не лише використали матеріали своєї книги десятирічної давності, а значно їх доповнили й уточнили. Це стосується, зокрема, відомостей про діяльність бюро ЦК та підпільних комсомольських організацій періоду минулої війни, біографій комсомольських ватажків та ін.

Перший з'їзд комсомолу України відбувся 26 червня — 1 липня 1919 року в Києві. На той час у республіці налічувалося 9 тисяч комсомольців, комсомольські осередки діяли в багатьох містах і селищах. З'їзд об'єднав їх у Комуністичну Спілку Робітничої Молоді України. Другий з'їзд

КСРМУ (11–16 травня 1920 року, Харків) змінив назву організації на «Комуністична Спілка Молоді України», а V Всеукраїнська конференція КСМУ (2–7 липня 1924 року, Харків) — на «Ленінська Комуністична Спілка Молоді України», під якою комсомол України існує і сьогодні.

Автори-упорядники наголошують, що комсомол України народився у вогні громадянської війни і це позначилося на проведеному його перших з'їздів. Так, про I з'їзд написано: «З'їзд увійшов в історію як «з'їзд з гвинтівкою». Названий так не тільки тому, що делегати були одягнуті переважно у військову форму, мали зброю і збиралися після з'їзду відбутися на фронт. В години, вільні від засідань, вони в складі Комуністичного резервного полку брали активну участь в охороні міста, в придушенні контрреволюційних виступів у Києві (с.70). І ще: «У членських квитках комсомольців, наприклад, Павлоградської організації Катеринославської губернії була «військова сторінка», де ставились відмітки про проходження військової підготовки, номер виданої зброї, назву військової частини, до якої прикріплені комсомолець» (с.72).

По закінченні війни перед комсомолом постало завдання перебудувати діяльність відповідно до умов мирного будівництва. Необхідно було для цього розширити вплив на неспілкувану молоддь.

На III з'їзді комсомолу (11–16 травня 1921 року, Харків) розгорнулася бурхлива дискусія щодо роботи з різними категоріями молоді. Деякі делегати виступали за роботу лише з робітничою і бідняцькою сільською молоддю, проти залучення до Спілки сільської молоді з числа середняків, а також юнацтва з рядів інтелігенції. Зрештою, з'їзд ухвалив правильне рішення: головним завданням комсомолу є виховання широких верств молоді (див. с.73). Реалізація цього рішення сприяла піднесенню авторитету комсомолу, він став визнаним авангардом усієї молоді республіки.

Діяльність ЛКСМУ спрямовувала Компартія України. У книзі згадуються керівні партійні діячі, які брали участь у з'їздах Спілки, — Х.Г.Раковський, В.П.Затонський, В.Я.Чубар, Д.З.Мануїльський, Г.І.Петровський, М.В.Фрунзе, Е.І.Квірінг,

* **Пам'ять юності. Сторінки з біографій. Події. Факти.** Авторі-упорядники Ю.Н.Єльченко, Г.Д.Максименко. — К.: ТОВ «Новий друк», 2014. — 432 с., іл.

Л.М.Каганович, Й.Е.Якір, С.В.Косіор, П.П.Постишев, М.С.Хрущов, М.О.Бурмистенко, Д.С.Коротченко, П.Ю.Шелест, В.В.Щербицький, В.А.Івашко, С.І.Гуренко та ін.

Про величезну увагу ЦК Компартії України до діяльності ЛКСМУ красномовно свідчило обрання ряду перших секретарів ЦК комсомолу до складу ЦК КПУ. У книзі наводяться відповідні факти. А деякі комсомольські лідери виросли у керівних працівників Компартії України, стали членами Політбюро її Центрального Комітету. Прізвиська їх наводяться в книзі.

Міжвоєнне двадцятиріччя діяльності комсомолу України було періодом його активної участі у будівництві основ соціалізму. Це питання розглядалося на всіх з'їздах Спілки, що відбулися в 1921–1940 роках. Радянська держава не раз високо оцінювала заслуги комсомолу в цій справі. Так, у 1932 році було нагороджено орденом Леніна комсомольську організацію будівників Дніпрогесу, у 1935 році — Донецьку обласну організацію ЛКСМУ (с.85). У 1939–1940 роках були удостоєні орденів і медалей 570 комсомольців республіки.

З особливим інтересом читаються розділи «Велика Вітчизняна» (с.95–119) та «Комсомольське підпілля у роки Великої Вітчизняної війни» (с.411–418).

У документальних виданнях з історії комсомолу України воєнного періоду, які виходили в світ раніше, не публікувалися рішення під грифом «Цілком таємно. Особливої важливості (Окрема папка)», прийняті бюро і секретаріатом ЦК ЛКСМУ. Частина з них відтепер стала доступною широким колам читачів завдяки книзі «Пам'ять юності».

«На бюро ЦК, — зазначається в книзі, — регулярно затверджувалися (у найсуворішій секретності) плани роботи на кілька місяців по керівництву підпільними комсомольськими організаціями. ЦК давав їм завдання, доручення, спрямовував діяльність, добирав кадри підпільників... Всі секретарі підпільних обкомів, міськкомів, перші секретарі райкомів комсомолу, секретарі комсомольських організацій партизанських з'єднань і загонів, комсоргани на будівництві оборонних рубежів ретельно добиралися і затверджувалися на бюро ЦК ЛКСМУ.. У тил ворога направлялися зв'язкові перших секретарів підпільних обкомів комсомолу, уповноважені бюро ЦК, спеціальні групи, в тому числі в партизанські загони і з'єднання... З названих питань приймалися рішення бюро ЦК ЛКСМУ, причому щодо кожної особи, яку направляли в тил ворога... За спеціальними рішеннями бюро ЦК ретельно добиралися і проходили спеціальну підготовку.. молодіжні диверсійні групи, їх озброювали,

належним чином екіпірували й засилали в тил ворога. Всім, хто відправлявся на виконання «спецзавдання ЦК», бюро видавало все необхідне для роботи в підпіллі (одяг, продукти, тютюн, курильний папір і не менше 5 тис. крб.). Після повернення, особливо тривалого, видавалися одяг, матеріальна допомога, а при необхідності путівка на лікування (с.95–96). У книзі наводиться частина таких рішень, а також список секретарів підпільних обкомів, міськкомів, райкомів, первинних організацій ЛКСМУ та комітетів комсомолу партизанських загонів і з'єднань (с.411–418).

ЦК ЛКСМУ організував збір подарунків, теплої одежі, медикаментів партизанам, фронтовикам. Великою акцією був збір коштів на організацію танкової колони «За Радянську Україну» та авіаескадриль «Комсомол України». Бюро ЦК 2 квітня 1943 року повідомило про це Й.В.Сталіна. Верховний Головнокомандуючий надіслав таку відповідь:

«Секретарю Центрального Комітета Ленінського Коммунистического Союза Молодежи Украины товарищу Кузнецову

Передайте комсомольцям и молодежи, пионерам и учащимся Украинской Советской Социалистической Республики, собравшим 4 809 934 рубля и облигациями госзаймов 799 090 рублей на строительство танковой колонны «За Радянську Україну», 302 390 рублей и облигациями госзаймов 176 960 рублей на строительство авиаэскадрильи «Комсомол Украины», а также подарки для бойцов Красной Армии, — мой горячий привет и благодарность Красной Армии.

И.Сталин» (с.100).

У повоєнні десятиріччя чисельність ЛКСМУ непинно зростала і на початок 1987 року становила 6,6 мільйона чоловік. В часи горбачовської перебудови лави комсомолу почали зменшуватися, що відображало кризові тенденції в його діяльності. На XXVI з'їзді ЛКСМУ (10–14 червня 1990 року, Київ) з тривогою відзначалося: «...Сьогодні перед комсомолом республіки виникли настільки гострі й серйозні проблеми, що ставлять нас перед дилемою — бути чи не бути Спілці... В комсомолі є прихильники різних поглядів — від ортодоксально-комуністичних, соціал-демократичних до відверто антисоціалістичних. Складна ситуація в західних областях. Широкий наступ проти нас повели антисоціалістичні сили. У тривожній ситуації, що склалася, багато наших кадрів розгубилися» (с.143).

З'їзд прийняв постанову про зміну назви Спілки. Було вирішено назвати її «Ленінська Комуністична Спілка Молоді України (Молодь за Демократичний Соціалізм)». Скорочено — ЛКСМУ (МДС).

21 вересня 1991 року, через місяць після антисоціалістичного перевороту і проголошення Верховною Радою незалежності України, відбувся XXVII з'їзд ЛКСМУ (МДС). Головним питанням порядку денного було «Про долю Ленінської Комуністичної Спілки Молоді України (МДС)». У доповіді Центрального Комітету констатувалося: «В багатьох областях рішеннями місцевих Рад безпідставно заборонені комсомольські організації, конфісковано їхнє майно, закрито обласні комсомольські газети... Але в більшості своїй комітети комсомолу продовжують роботу» (с.145).

Було запропоновано створити нову організацію — Спілку Молодіжних Організацій України, яка ставила б за мету «побудову незалежної демократичної Української держави й виховувала молодих громадян цієї держави» (с.146). З'їзд затвердив цю назву, вирішив вважати XXVII з'їзд ЛКСМУ (МДС) першим з'їздом СМОУ, обрав Президію і ЦКК Спілки. З'їзд звернувся до Верховної Ради України з пропозицією використовувати в інтересах усієї молоді країни власність ЛКСМУ: в Києві — видавництво «Молодь» і поліграфкомбінат видавництва, чотири молодіжні і дитячі газети, готель «Мир», Бюро міжнародного молодіжного туризму «Супутник», автобазу ЦК ЛКСМУ, Палац піонерів і школярів, в областях — бази відпочинку, транспортні засоби тощо. Автори-упорядники зробили висновок, що своїми рішеннями з'їзд «фактично ліквідував Ленінську Комуністичну Спілку Молоді України (ЛКСМУ), постановив вважати СМОУ її правонаступницею» (с.147).

Намічений на лютий 1992 року Установчий з'їзд СМОУ не відбувся. «В центрі і на місцях, — відзначається в книзі, — лідери ЛКСМУ, аврально готуючи цей з'їзд, не виробили чіткої стратегічної лінії, грамотних проєктів документів. А в ряді областей обласні, міські конференції ухвалили рішення про розпуск комсомольських організацій» (с.147).

ЛКСМУ відродилася у 1994 році і відтоді очолює боротьбу прогресивної молоді проти буржуазного режиму. На жаль, пострадянський період історії комсомолу України в книзі не висвітлюється.

Переважну більшість сторінок видання займають короткі біографічні довідки про перших та інших секретарів ЦК ЛКСМУ, перших секретарів обласних та міських (обласних центрів) комітетів комсомолу. Автори-упорядники виходили з того, що комсомольські секретарі «були організаторами усіх справ молоді, забезпечували проведення в життя рішень партії і уряду, здійснювали керівництво роботою комітетів ЛКСМУ, в тому числі по шефству над

Армією і Флотом та піонерією» (с.6). Біографічні довідки про перших секретарів ЦК ЛКСМУ публікувалися і раніше (але не про всіх, нині їх значно доповнено й уточнено), а спробу зібрати біографічні матеріали про інших секретарів ЦК, перших секретарів обкомів та міськомів ЛКСМУ зроблено вперше.

Чимало комсомольських ватажків стали згодом керівними працівниками партійних і державних органів. Деякі з них і сьогодні беруть активну участь у політичному житті країни. У книзі згадуються перший секретар ЦК Компартії України, народний депутат П.М.Симоненко (у 1982–1988 рр. секретар ЦК ЛКСМУ), народний депутат С.Р.Гриневецький (у 1986–1990 рр. перший секретар Одеського обкому ЛКСМУ), голова фракції Партії регіонів у Верховній Раді України О.С.Єфремов (у 1983–1987 рр. перший секретар Ворошиловградського міському ЛКСМУ), народний депутат, лідер партії «Сильна Україна» С.Л.Тігіпко (у 1989–1991 перший секретар Дніпропетровського обкому ЛКСМУ) та ін.

Завершують збірку додатки «Ударне комсомольське будівництво» та «Третій трудовий семестр». Це короткі статті-огляди, в яких ідеться про працю сотень тисяч юнаків і дівчат за комсомольськими путівками на важливих народногосподарських об'єктах та в студентських будівельних загонах. Згадуються міські і районні комсомольські організації, удостоєні державних нагород за участь у промисловому та сільськогосподарському виробництві. Республіканська комсомольська організація в 1958 році була нагороджена орденом Леніна за участь у будівництві шахт Донбасу. До того ЛКСМУ була удостоєна ордена Червоного Прапора (1944 р.) за заслуги в справі організації молоді на активну боротьбу проти німецько-фашистських загарбників, а в 1969 році — ордена Жовтневої Революції за велику роботу по вихованню молоді.

На закінчення хотів би відзначити наукову сумлінність авторів-упорядників, їхнє прагнення відтворити історичний шлях ЛКСМУ України у повній відповідності з архівними документами. Пошуки матеріалів велися в Центральному державному архіві громадських об'єднань України, Центральному державному кінофотофоноархіві України імені Г.С.Пшеничного, обласних державних архівах, Російському державному архіві соціально-політичної історії. На жаль, не всі архівні матеріали про діяльність ЛКСМУ збереглися, зокрема періоду громадянської та Великої Вітчизняної воєн, а також кінця 1980-х — початку 1990-х років. Це не могло не позначитися на повноті висвітлення теми.

Валентин Іванович ТАРАСЕНКО

На 75-му році життя помер член редакційної колегії журналу «Комуніст України» доктор соціологічних наук, професор Тарасенко Валентин Іванович.

В.І.Тарасенко народився 27 січня 1940 року в селі Грабарівка Пирятинського району Полтавської області. Закінчив педучилище, працював учителем восьмирічної школи, журналістом районної газети, служив у Радянській Армії. По закінченні в 1969 році філософського факультету Київського державного університету ім.Т.Г.Шевченка, а в 1977 році аспірантури Інституту філософії Академії наук УРСР працював у цьому інституті молодшим, старшим науковим співробітником. У 1990 році був переведений до Інституту соціології АН України, де пройшов шлях від провідного наукового співробітника до завідуючого відділом загальної соціології.

У 1994–2006 роках В.І.Тарасенко завідував кафедрою теорії та історії соціології Київського національного університету ім.Тараса Шевченка, а потім до кінця життя викладав студентам ряд авторських курсів. Одночасно продовжував працювати за сумісництвом завідуючим відділом та провідним науковим співробітником Інституту соціології НАНУ.

У 1978 році став кандидатом філософських наук, у 1993 році — доктором соціологічних наук, тема його докторської дисертації — «Соціологія споживання: предмет, методологія дослідження». Опублікував кілька десятків наукових праць, підготував ряд кваліфікованих соціологів — кандидатів і докторів наук. Був членом наукової ради Інституту соціології НАНУ, виступав з повідомленнями на наукових конференціях, публікаціями в наукових виданнях, пресі.

Валентин Іванович з 1974 року перебував у лавах Комуністичної партії України. Відколи в 1999 році було відновлено видання теоретичного і політичного журналу «Комуніст України», незмінно входив до складу редколегії, надрукував ряд фундаментальних статей. Особливий інтерес дослідника викликали питання причин поразки радянського соціалізму та перспектив повернення країни на соціалістичний шлях розвитку. Це дістало вияв у таких його статтях, як «Державний соціалізм — початкова (рання) форма реалізації соціалістичного вибору», «Надсуспільство, історична пам'ять, новий соціалізм» та ін. Він був членом вченої ради Інституту проблем соціалізму при ЦК КПУ, брав активну участь у науково-практичних конференціях, круглих столах, нарадах, що їх проводили Інститут проблем соціалізму та Всеукраїнське громадське об'єднання «Інтелігенція за соціалізм».

Валентин Іванович був принциповою, чуйною, скромною, інтелегентною людиною, користувався великою повагою всіх, хто його знав.

Світла пам'ять про стійкого комуніста, талановитого вченого і публіциста В.І.Тарасенка назавжди залишиться в наших серцях.

**Редакційна колегія
журналу «Комуніст України»**

Борис Михайлович ШЛЯХОВ

На 87-му році життя помер кандидат філософських наук, доцент Шляхов Борис Михайлович, добре відомий читачам «Комуніста України» за багатьма статтями з актуальних проблем марксистсько-ленінської філософії і культурології. Глибоко символічно, що незадовго до кончини автора Інститут проблем соціалізму при ЦК КПУ видав їх окремою збіркою «Марксизм и вопросы культуры. Проблемы человека и культуры в современной идеологической борьбе».

Б.М.Шляхов народився 23 травня 1927 року в селі Велика Білозерка Кам'янсько-Дніпровського району Запорізької області. Працював робітником Центральних механічних майстерень тресту «Кривбасруда». У 1952 році закінчив історичний факультет, а в 1957 році — аспірантуру при кафедрі філософії Дніпропетровського державного університету (нині Національний університет імені Олеся Гончара). У цьому вузі пройшов шлях від асистента до доцента кафедри філософії. Брав активну участь у громадському житті як комуніст, обирався секретарем парткому університету.

Автор близько ста друківаних праць, у тому числі монографії «Суспільна роль мистецтва» (Дніпропетровськ, 1962), брошури «Формування нової людини і мистецтво» (Київ, 1964), навчального посібника «Проблеми художнього прогресу в ідейній спадщині В.І.Леніна» (Дніпропетровськ, 1984), співавтор колективних монографій «Естетичне виховання у вищих навчальних закладах» (Київ, 1976), «Розвиток духовних основ соціалістичного способу життя» (Київ, 1984).

Нагороджений орденами Трудового Червоного Прапора, медалями, знаком Мінвузу СРСР «За відмінні успіхи в роботі».

Коли в Україні, як і на всьому пострадянському просторі, розгорталася все більш знанісіла антирадянська й антикомуністична кампанія, ревізувалися й фальсифікувалися фундаментальні основоположні принципи марксистсько-ленінського вчення, теорії і практики соціалістичної культури, Борис Михайлович вирішив, що його обов'язок — нести в маси правду про духовні цінності нової, соціалістичної цивілізації, викривати антигуманну природу капіталістичної реставрації в Україні, убогство буржуазної культури. Саме ці питання висвітлено в його статтях у «Комуністі України».

Б.М.Шляхов брав активну участь у діяльності Всеукраїнського громадського об'єднання «Інтелігенція за соціалізм».

Світла пам'ять про талановитого вченого-марксиста і публіциста, чуйну, скромну, інтелігентну людину Бориса Михайловича Шляхова назавжди залишиться в наших серцях.

**Редакційна колегія
журналу «Комуніст України»**

ІНФОРМАЦІЙНО-ДОВІДКОВИЙ РОЗДІЛ

КПУ на парламентських виборах 2012 і 2014 років: результати голосування у регіонах

Регіон	2012 рік		2014 рік	
	ЗА, %	Рейтинг	ЗА, %	Рейтинг
Автономна Республіка Крим	142450 (19.41%)	2	—	—
Вінницька область	70659 (8.86%)	4	12167 (1.66%)	10
Волинська область	35132 (6.97%)	5	5974 (1.20%)	12
Дніпропетровська область	269382 (19.38%)	2	65426 (5.29%)	6
Донецька область	369364 (18.85%)	2	45304 (10.25%)	3
Житомирська область	75790 (12.82%)	4	16945 (3.05%)	10
Закарпатська область	23605 (5.03%)	5	5412 (1.30%)	11
Запорізька область	169053 (21.16%)	2	64510 (9.75%)	4
Івано-Франківська область	11754 (1.78%)	6	2520 (0.37%)	12
Київська область	52485 (6.11%)	5	13589 (1.65%)	10
Кіровоградська область	56334 (13.46%)	4	14002 (3.44%)	8
Луганська область	255368 (25.14%)	2	17385 (11.88%)	3
Львівська область	26256 (1.99%)	6	6957 (0.50%)	11
Миколаївська область	90260 (19.09%)	2	35038 (9.21%)	4
Одеська область	157444 (18.16%)	2	61944 (8.97%)	5
Полтавська область	92013 (13.49%)	4	24939 (3.93%)	8
Рівненська область	32645 (6.21%)	5	6124 (1.20%)	12
Сумська область	64895 (12.24%)	4	20987 (4.28%)	7
Тернопільська область	10869 (1.92%)	6	1809 (0.31%)	12
Харківська область	235998 (20.84%)	2	81454 (8.53%)	3
Херсонська область	100292 (23.34%)	2	30776 (8.91%)	5
Хмельницька область	56608 (8.81%)	5	10644 (1.72%)	10
Черкаська область	58241 (9.29%)	5	12742 (2.25%)	10
Чернівецька область	22251 (5.46%)	5	5478 (1.64%)	11
Чернігівська область	69366 (13.20%)	3	16247 (3.36%)	10
м.Київ	94733 (7.23%)	5	33017 (2.77%)	10
м.Севастополь	43315 (29.46%)	2	—	—
По Україні	2 687 269 (13.18%)	4	611 923 (3.88%)	8

ПРИМІТКИ:

1. У 2014 році вибори народних депутатів України в Автономній Республіці Крим та м.Севастополі не проводилися.

2. У 2014 році вибори народних депутатів України проводилися лише на частині території Донецької і Луганської областей.

Таблицю складено за даними Центральної Вибірчої Комісії.

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРІВ

СИМОНЕНКО Петро Миколайович – перший секретар Центрального Комітету Комуністичної партії України

ПОПОВ Георгій Дмитрович – кандидат історичних наук, доцент, член ЦК Компартії України, народний депутат України III скликання, у 2006–2007 рр. голова Державного комітету України у справах національностей та релігій

ХАРЧЕНКО Віталій Пилипович – головний редактор журналу «Комуніст України», член ЦК Компартії України

ТАРАСЕНКО Валентин Іванович (1940–2014) – доктор соціологічних наук, професор

БЄЛЄНОК Олексій Андрійович – соціолог, науковий співробітник

ФЕДОТКІН Володимир Миколайович – доктор економічних наук, професор, перший секретар Рязанського обкому КПРФ, депутат Державної думи Федеральних зборів Російської Федерації

СОЛДАТЕНКО Валерій Федорович – член-кореспондент Національної академії наук України, доктор історичних наук, професор

ТРУШКОВ Віктор Васильович — доктор філософських наук, професор, політичний оглядач газети «Правда», м.Москва

НАЗИМКО Петро Сергійович — професор, заслужений працівник народної освіти України